

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Marek Dluhoš

**Vorové v zákoně - vůdcové zločinců
postsovětského světa
(od perestrojky k dnešku)**

Disertační práce

Praha 2014

Autor práce: **Marek Dluhoš**

Školitel: **Prof. PhDr. Michal Reiman, DrSc.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: 15.9.2014

Hodnocení:

Bibliografický záznam

DLUHOŠ, Marek. *Vorové v zákoně - vůdcové zločinců postsovětského světa (od perestrojky k dnešku)*. Praha : Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií, 2014. 231 s. Školitel prof. PhDr. Michal Reiman, DrSc.

Anotace

Práce se věnuje vorům v zákoně jakožto vůdcům ruskojazyčných zločineckých organizací. Na základě analýzy dostupných zdrojů a jejich historického, kriminologicky zaměřeného zpracování se zkoumá hypotéza, že zločinnost představovaná vory v zákoně si ve svém boji proti společnosti vytváří specifickou formu sebeobrany. Součástí práce má být i odpověď na otázku, nakolik je dnešní rozdělení na staré a nové vory aktuální a zda se tento svět ve stálé vazbě na jej obklopující prostředí modernizoval. Autor sleduje celkový obraz lídrů vorovského světa a jeho případné modernizace.

Annotation

The work deals with thieves in law as chiefs of Russian-language criminal organizations. On the basis of an analysis of available sources, and their historical, criminologically focused processing, there is examined a hypothesis that criminality represented by the thieves in law creates in its fight against the society a specific form of self-defence. Part of the work being also an answer to a question to what extent today's division into old and new vors is topical, and whether this world has modernized in permanent relation to the environment surrounding it. The author pursues an overall picture of chiefs of the Vor world and its possible modernization.

Klíčová slova

SSSR, Rusko, vorové v zákoně, kriminologie, profesionální zločin, organizovaný zločin.

Keywords

USSR, Russia, thieves in law, criminology, professional crime, organized crime.

Rozsah práce:

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Předkládaná práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného akademického titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 10. 05. 2014

Marek Dluhoš

Obsah

Anotace.....	4
Klíčová slova	4
Úvod.....	8
Téma, teorie, hypotéza	8
Zdroje práce a metoda.....	12
Časové a tématické zařazení práce	19
Charakteristika základních pojmů	22
1. Historický nástin vorů v zákoně a jejich světa v konfliktu se společností.....	25
1.1 Vznik a rozvoj vorovského společenství.....	25
1.1.1 Počátky vorovského společenství	25
1.1.2 Období od Velké říjnové revoluce do roku 1945	26
1.1.3 Období od konce 2. světové války po rok 1971 (smrt Chruščeva).....	31
1.1.4 Období od roku 1971 (smrt Chruščeva) po perestrojku	34
1.2 Od perestrojky k dnešku.....	40
1.2.1 Od perestrojky k rozpadu SSSR v roce 1991	40
1.2.2 Období od vzniku Společenství nezávislých států po počátek 21. století.....	48
1.2.3 Od počátku 21. století k dnešku.....	59
2. Vorové v zákoně - vůdčí individuality ruskojazyčného organizovaného zločinu.....	62
2.1 Vor v zákoně jako profesionální zločinec	62
2.1.1 Profesionální zločin.....	62
2.1.2 Hlavní znaky profesionální zločinnosti.....	64
2.1.3 Profesionální zločin vorů v zákoně a společenské procesy.....	66
2.1.4 Recidiva jako zdroj profesionální zločinecké elity	69
2.1.5 Svět profesionálního zločinu ve vztahu k ostatní společnosti dneška.	71
2.2 Osobnostní rysy vora v zákoně jako základ jeho společenského individualismu.....	71
2.2.1 Vor v zákoně jako osobnost	72
2.2.2 Osobnost vora v zákoně jako lídra organizované zločinecké skupiny.	77
2.2.3 Osobnost vora v zákoně jako zpětný odraz na něj působícího prostředí.....	84
2.2.4 Typologie a klasifikace zločinců ve vztahu k vorům v zákoně	88
3. Svět vorů v zákoně jako kontrakultura.....	91
3.1 Tradice a zvyky kriminálního světa vorů v zákoně.....	91
3.1.1 Tradice a zvyky-nástroj fungování organizace i aktivního vlivu na okolí.....	91
3.1.2 Význam zvyků a tradic pro vorovské společenství.....	93
3.1.3 Význam recidivistů pro uchování tradic a zvyků.....	95
3.1.4 Základní tradice a zvyky členů vorovského společenství	98
3.2 Vliv vorů v zákoně v kriminální subkultuře ruskojazyčných vězňů.....	103
3.2.1 Kriminální subkultura jako pojem	103
3.2.2 Symboly a vztahy v kriminální subkultuře.....	106
3.2.3 Aktivity zaměřené k získání dalších lidských zdrojů vorovského světa.....	109
3.2.4 Současné výsledky působení ruskojazyčné kriminální subkultury.....	110
3.3 Vstup do zločinecké organizace vorů v zákoně.....	114
3.3.1 Vorové v zákoně a mládež	114
3.3.2 Vtažení mládeže do vorovského světa	117
3.4 Korunovace na vora v zákoně jako základní aktivita směřující k nejvyšší moci.....	120
3.4.1 Vznik korunovace a podmínky jejího svolání	120
3.4.2 Průběh korunovace.....	124

3.4.3 Udržení vorovské koruny	126
3.5 Religiózní aspekty ruskojazyčného zločineckého světa.....	127
3.5.1 Vorové a religiozita	127
3.5.2 Náboženské představy a pověry.....	131
3.5.3 Rituály ve spojení s pověrami.....	132
3.5.4 Náboženské symboly.....	135
3.6 Slang vorovského společenství	137
3.7 Tetování členů vorovského společenství.....	139
3.8 Hazardní hry	143
4. Vazby a vztahy vorovského světa	146
4.1 Struktura zločinecké organizace vorů v zákoně.....	146
4.1.1 Základy struktury vorovského světa	146
4.1.2 Teritoriální strukturovanost vorovského světa.....	148
4.1.3 Vor v zákoně jako lídr určující strukturu skupiny.....	150
4.1.4 Jednotlivé úrovně struktury vorovského společenství	152
4.1.5 Hierarchie subkultury ruskojazyčných vězňů.....	157
4.1.6 Cíle článků vorovské struktury	159
4.2 Vorovský zákon.....	161
4.2.1 Podstata vorovského zákona.....	161
4.2.2 Změny ve vorovském zákoně	164
4.2.3 Hlavní rysy vorovského zákona.....	170
4.3 Pokladna ruskojazyčné zločinecké organizace – obščak.....	176
4.3.1 Historický vývoj obščaku	176
4.3.2 Fungování a správa obščaku	180
4.3.3 Současný stav a trendy ve vývoji obščaku	186
5. Nadřízená mocenská struktura vorovských zájmů.....	191
5.1 Nejvyšší orgán ruskojazyčných zločineckých organizací - schodka	191
5.1.1 Tradice setkávání vorů v zákoně.....	191
5.1.2 Pravidla konání schodek.....	192
5.1.3 Historie schodek v postsovětském prostoru	194
5.1.4 Nové cíle jednání schodek	197
5.1.5 Průběh schodky a soudní pravomoc.....	198
5.1.6 Aktivity státní moci proti konání schodek.....	202
6. Vorové v zákoně a organizovaný zločin	203
6.1 Počátky organizovaného zločinu na území bývalého SSSR a vorové v zákoně.....	203
6.2 Vorové v zákoně v systému organizovaného zločinu.....	208
6.3 Vorové v zákoně, organizovaný zločin a eroze státu.....	209
6.4 Nadnárodní působení organizovaného zločinu spojeného s vory v zákoně ...	212
Závěr	214
Summary	218
Seznam použitých pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.....	221

Úvod

Téma, teorie, hypotéza

"Organizovaný zločin v Ruské federaci představuje bezpečnostní hrozbu, která začala zaměstnávat celou řadu výzkumníků, analytiků, novinářů, pracovníků bezpečnostních složek a v neposlední řadě zainteresovaných politiků především po rozpadu komunistického bloku na přelomu 80. a 90. let."¹ Toto jsou slova autora jedné z málo studií o ruském zločineckém světě, která dosud v České republice vyšla. V dnešní době můžeme rozšířit jejich význam na "bezpečnostní hrozbu, která přichází z území států bývalého Sovětského svazu a je charakteristická používáním ruštiny jako dorozumívacího jazyka jejich členů".² S průnikem vorů v zákoně za hranice území bývalého SSSR mimo jiné do ČR a s vlivem jejich společenství se můžeme setkat stále častěji.³ Přestože se jedná o fenomén, jehož nebezpečnost je v České republice, ale i stále více globalizovaném světě uznávána, existuje o něm u nás jen minimum studií. Žádná z nich se navíc nevěnuje podrobně osobnosti vora v zákoně na základě rozboru kriminologické literatury a dalších pro českého akademického badatele dostupných pramenů postsovětského prostoru a vzájemné vazbě a jednotlivým organizačním prvkům (tradicím, filosofii, struktuře, způsobu fungování atd.) ruskojazyčných organizací, vedených vory v zákoně, které jsou v nich považovány za základní stavební kameny jejich existence. Zkoumání všeho toho, co svědčí o životnosti zločineckých organizací, co charakterizuje zabezpečení a uskutečnění zločinecké činnosti ve všech jejich mnohostranných projevech, a to nejen při přípravě a spáchání konkrétních trestných činů, je důležité nejen pro zájemce o svět vorů v zákoně, ale pro akademického badatele stejně jako pro operativního pracovníka a vyšetřovatele.⁴

Kmotři ruskojazyčného zločinu - vorové v zákoně jsou mnohdy obtížně uchopitelní i pro ruskou justici, která s nimi má dlouhodobé zkušenosti. Tito nejvyšší vůdcové ruské

¹ ŠMÍD, Tomáš. *Organizovaný zločin v Ruské federaci*. Brno : Masarykova univerzita, 2009. str. 7.

² POJMAN, Petr. Ruský organizovaný zločin. Nedefinovatelná globální hrozba. In: SOULEIMANOV, Emil. a kol. *Organizovaný zločin*. Praha : Auditorium, 2012. str. 73.

³ V Evropě zadržení „Vorové v Zakone“ klanu Kutaisi [online]. 19. 6. 2013 [cit./vid. 24.7.2013]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/web-informacni-servis-zpravodajstvi-v-evrope-zadrzeni-vorove-v-zakone-klanu-kutaisi.aspx> , Vor v zákoně byl dvakrát osvobozen, teď dostal výjimečný trest [online]. 28. 2. 2013 [cit./vid. 24.7.2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/216991-vor-v-zakone-byl-dvakrat-osvobozen-ted-dostal-vyjimecnny-trest/>

⁴ БАХИН, Владимир et al. *Преступная деятельность-понятие, характеристика, принципы, изучение*. Киев : Академия государственной налоговой службы Украины, 2001. str. 109.

mafie vykonávají často především roli smírčích soudců a sami zločiny nepáchají, sjednocené aktivity neřídí. Což je staví ne do role kmotrů, ale intelektuálů zločineckého světa, majících zisk ze zločinů.⁵ Stanovisko tradičního vora v zákoně k okolnímu světu a jeho zákonům přitom bylo již dávno vyjádřeno základním příkazem, který požadoval nikdy legálně nepracovat a žít se pouze krádežemi. Toto znamená postavení se do celoživotní opozice vůči společnosti a jejím zákonům, která nepředpokládá resocializaci.

K tématu práce jsem se dostal na základě zájmu o alternativní subkultury (hermetismus, mafie) a zároveň o sovětský a postsovětský prostor, k čemuž přispělo mé dřívější studium historie na Filozofické fakultě Ostravské Univerzity a později především pravoslavné teologie na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy.

Dodnes se soudí, že ani jedno ze zločineckých společenství v Rusku a postsovětském prostoru obecně nemá více propracovanou kriminální ideologii, než je vorovská. Zřejmě právě bohatá vězeňská zkušenost navíc vorům umožnila přežít v nelidských podmínkách gulagovských táborů a pokračovat ve "vorovské věci" dále. To vše je možné nazvat kriminogenními základy, které dovolují vorovskému hnutí se za určitých podmínek relikovat a posilovat své řady. Proto je dnes schopnosti vorů v zákoně ke specifické kriminální reprodukci, životnosti jejich kriminální identity a dalším negativním vlastnostem přikládána velká společenská nebezpečnost. A to jak pro Rusko, tak i pro další bývalé republiky SSSR a s usnadněním podmínek emigrace i pro další zahraniční země - pro celé světové společenství. Ruská mafie vedená vory v zákoně je považována za nebezpečí podobného charakteru jako sicilská mafie, japonská jakuza, čínské triády a kolumbijské narkokartely.⁶ Zde vytvářím hypotézu, že jestliže je člověk ve stálé opozici vůči systému, který ho cele obklopuje svými vazbami a donucovacím aparátem a přitom si tuto opoziční roli uchovává a je schopen pod tímto tlakem přežít, musí mít jeho svět speciální charakteristiky, které jej odlišují od světa ostatních občanů. Mimo to bude obsahovat celou řadu aktivit, vazeb a subkulturních rysů, které budou charakterizovat jednání vora v zákoně vzhledem k jeho okolí a určovat specifickou strukturu jeho společenství. Má hypotéza je spojena s teorií, že "Zločinnost si ve svém boji proti společnosti vytváří specifickou formu

⁵ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 273-274.

⁶ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 38.

sebeobranu."⁷ Ztělesněním této formy a jejích pravidel jsou na základě mé hypotézy vorové v zákoně.

Tato hypotéza je spojena s dnešními obecně přijímanými teoriemi, které v souvislosti s konfliktními proměnami společenství vorů v zákoně hovoří o oslabení a až úpadku tradičních vorů v zákoně a vítězství nových. V práci se v této souvislosti pokusím nakonec zodpovědět otázku, nakolik je dnešní rozdělení na nové vory a staré vory aktuální a zda se tento vorovský svět ve stálé kontrakturní vazbě na jej obklopující prostředí modernizoval.

V souvislosti s výše uvedenými hypotézami lze hovořit o vazbách na teorie sociální dezintegrace a delikventní subkultury, jejichž obsahem je teze o "existenci určitých subkultur nebo dílčích kultur, jejichž normy a hodnoty se výrazně odlišují od norem a hodnot majoritní společnosti. Jejich povaha je přitom taková, že usnadňují páchaní trestných činů. Východiskem teorie sociální dezintegrace byly kriminálně-ekologické studie tzv. chicagské školy, jejíž základy položili svými sociologickými výzkumy Robert Ezra Park (1864-1964), Ernest W. Burgess (1886-1966), Louis Wirth (1897-1952) a jejich kolegové z University v Chicagu."⁸ V chicagské kriminologické škole nacházíme teorii, že proměna společenských podmínek je spojena s vlivem na chování určitých skupin. "Struktura (či řád) živého organismu je vykládána v závislosti na enviromentálním prostředí, tedy na všech vnějších faktorech a aspektech života společnosti, které mohou na organismus působit a ovlivňovat jej. Vlastností životního prostředí je pak "pohostinnost" pouze pro určité formy života. Ostatní formy, pokud chtějí přežít, musí se těmto podmínkám přizpůsobit. V této souvislosti mluví ekologové o tzv. "síti života", s níž jsou některé organismy slučitelné a jiné nikoliv. Z hlediska delšího časového úseku však mohou přežít pouze ty organismy, které jsou schopny se přizpůsobit."⁹ Toto přežití zločinu v jeho tak rozvinuté podobě, jakou představuje ruskojazyčný zločinecký svět vedený vory v zákoně se je možné spojit i s diferenciativní teorií Edwina Sutherlanda, která říká, že "kriminální jednání není zděděné ani "vyrobené" samotným aktérem, ale je naučené v procesu komunikace s druhými osobami, především v malých, intimních skupinách".¹⁰ S tímto souvisí závěry Clifforda

⁷ РЫБКИН, Владимир М. *Преступность и реформы в России*. Москва : ООО-ЭННИ, 1998. str. 25.

⁸ KUCHTA, Josef et VÁLKOVÁ, Helena. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C.H.Beck, 2005. str. 83.

⁹ KOMENDA, Antonín. *Sociální deviace*. Olomouc : Univerzita Palackého, 1999. str. 171.

¹⁰ KOMENDA, Antonín. *Sociální deviace*. Olomouc : Univerzita Palackého, 1999. str. 179.

R. Shawa a Henry D. McKaye, kteří vedli v Chicagu výzkum na Institute for Juvenile Research. Podle nich hraje velice důležitou roli tzv. "přenos kriminálních hodnot, díky kterému jsou novým členům skupiny předávány příslušné delikventní vzory... Tam, kde v určité subkultuře existuje jakýsi tradiční sklon k deviantnímu jednání, jsou normy této subkultury předávány nově příchozím příslušníkům gangem, skupinou vrstevníků nebo při hře, a to během vzájemné interakce".¹¹ Teorie Clowarda a Ohlina a jejich koncept nelegitimních příležitostí říká, že kriminální subkultura vzniká setkáváním mladých delikventů s jejich staršími vzory. Ne každý má přístup do tohoto světa a k těmto vědomostem a zkušenostem. Ti mladí, kteří se ke zdroji nelegitimních prostředků dostanou, přejímají od zkušených zločinců modely chování a "učí" se řemeslu. Získávají znalosti a schopnosti (deviantní "know-how").¹² Dále je zde návaznost na Yingerovu teorii kontrakultury a teorii modernizace (zločin se modernizuje).

Kriminolog von Lampe považuje za budoucnost výzkumu organizovaného zločinu ovlivňování tohoto studia různými disciplínami směrem k sociálně-psychologickému zkoumání zločineckých individualit. Proto jsem také přes spíše historické a sociologické zaměření své práce zařadil také údaje o sociálně-psychologických charakteristikách vora v zákoně. Nedávné bádání podle von Lampeho naznačuje, že psychické vlastnosti nebo predispozice jednotlivců mají vliv na vývoj a strukturu sociálních sítí. V chaotickém a neustále se měnícím kriminálním světě je nejmenším společným jmenovatelem individuální pachatel, který se může nebo nemusí spojit s ostatními pachateli.¹³ V ruskojazyčném zločineckém světě jsou takovými individualitami, které mají ztělesňovat "ideál" zločince, právě vorové v zákoně. Mezi hlavními sociálně-psychologickými charakteristikami většiny vorů v zákoně se podle ruských kriminologů vydělují zločinecká profesionalita, organizační schopnosti, společenskost (komunikativnost), znalost sociálně-negativních norem (zvláště vorovských zvyků a tradic) a jejich přísné dodržování, schopnost k sebeobětování v zájmu vorovského společenství.¹⁴ Do jaké míry jsou tyto charakteristiky opravdu přijímané a vlastní světu vorů v zákoně dále rozvádím v této práci.

K rozvržení práce použiji upravenou von Lampeho koncepci rozdělení organizovaného

¹¹ KOMENDA, Antonín. *Sociální deviace*. Olomouc : Univerzita Palackého, 1999. str. 176.

¹² KOMENDA, Antonín. *Sociální deviace*. Olomouc : Univerzita Palackého, 1999. str. 164-166.

¹³ VON LAMPE, Klaus. The Interdisciplinary Dimensions of the Study of Organized Crime. *Trends in Organized Crime* 9(3), 2006, str. 86-89.

¹⁴ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 14.

zločinu na jednotlivé fenomény, které mají být zkoumány v konceptuálním kontextu.

Mezi takové fenomény podle něj patří:

"1. Určité individuality.

2. Aktivity těchto individualit.

3. Podoby těch vazeb, kterými jsou tyto individuality spojeny.

4. Mocenské struktury, kterým se dané individuality a sdružení individualit podřizují v rámci společných či partikulárních zájmů.

5. Vztahy mezi těmito individualitami, strukturami a aktivitami."¹⁵

Pro potřeby této práce jsem aplikoval rozdělení a analýzu vorů v zákoně a jejich společenství z hlediska historického vztahu ke společnosti, jejich individualit, základních vztahů a vazeb, kontrakulturních rysů, nadřazených mocenských orgánů a pohledu na vory v zákoně jako součást organizovaného zločinu, což je zároveň považováno za nejnovější trend ve vývoji tohoto kriminálního společenství. Toto dělení podle mne umožňuje komplexní uchopení fenoménu vorů v zákoně a řešení otázky modernizace jejich světa.

Cílem je tedy popsání světa vorů v zákoně a jeho struktur na základě kriminologicky orientovaného multidisciplinárního přístupu (historie, sociologie, právo, psychologie). Principy fungování tohoto světa jsou analyzovány z hlediska jeho zřetelné opozice k majoritní společnosti. Jedná se o analýzu významné kontrakultury sovětského a postsovětského prostoru ve spojení s otázkou její modernizace směrem k současnému dělení na staré a nové vory a s tím i vyřešení výše uvedené hypotézy.

Zdroje práce a metoda

Podobně jako čeští kriminologové Pojman a Šmíd se domnívám, že při studiu tohoto fenoménu je nutné používat jak kriminologické publikace a monografie předních představitelů orgánů policie a justice z území bývalého SSSR, tak i celou škálu dalších tzv. otevřených zdrojů. Operativní poznatky totiž bývají po dlouhou dobu utajeny nejen z důvodu dlouhodobých soudních procesů, ale i na základě strategie boje s organizovaným zločinem v jednotlivých zemích. Některá data jsou získávána od jedinců, kteří z obav o svou bezpečnost odmítají být citováni jménem (to se týká jak

¹⁵ ŠMÍD, Tomáš. *Organizovaný zločin v Ruské federaci*. Brno : Masarykova univerzita, 2009. str. 15.

policistů, tak i osob spjatých s organizovaným zločinem). Získané informace je třeba pozorně posuzovat a ověřovat vzájemně jejich důvěryhodnost, k čemuž slouží i konzultace s odborníky.¹⁶ Prameny je pak třeba roztřídit vzájemným srovnáním z hlediska jejich autorů, obsahu i do jaké míry jsou výpovědi těchto zdrojů validní ve vztahu k ostatním pramenům. Metodou je tedy kritická analýza získaných dat - především se jedná o sekundární analýzu odborných pramenů a veřejných zdrojů a jejich historické, kriminologicky zaměřené zpracování. Vytvoří se tak podrobný profil osobnosti a struktury jeho organizace, která má významný vliv na bezpečnostní problematiku nejen v postsovětském prostoru, ale i ve všech zemích, kam se v dnešním globalizovaném světě šíří vliv jevu, nazývaného ruská mafie. Tento profil také ukazuje na různé okolnosti spojené s existencí společenství vorů v zákoně v čase a umožňuje tak co nejpodrobněji analyzovat hypotézu uvedenou v úvodu. Především pro zachycení nejnovějších poznatků z oblasti ruskojazyčného zločinu posledních let a vorů v zákoně jsem se rozhodl také použít několik internetových zdrojů. Validitu těchto zdrojů jsem si však ověřoval z hlediska všech dalších faktů v člancích uvedených, které musely být potvrditelné dalšími spolehlivými prameny. Svě poznatky jsem průběžně konzultoval s odborníky.

Zpočátku jsem měl z české (Šámal, Šmíd, Roth, Friedman, Grossmann, Roztočil), anglické (Varese) a německé (Lallemand) literatury jen malé množství informací o světě vorů v zákoně. Několik monografií jsem našel v ruštině ve Slovanské knihovně v Praze (Gurov, Muchin, Karyšín). Jednalo se však v naprosté většině o knihy věnované ruské mafii a organizovanému zločinu obecně, nikoliv detailům tématu, které mne zajímaly. Jistý přehled o existující ruskojazyčné literatuře, kde by mohly být o vorech v zákoně alespoň zmínky, jsem měl také z internetu. Při zahájení této práce jsem ovšem vyšel z předpokladu, že na území států bývalého SSSR se jedná byť přes jeho uzavřenost (minimální informovanost o existenci tohoto fenoménu a detailech jeho fungování, zvycích, slangu atd.) v sovětských dobách do počátku devadesátých let 20. století i snahu o informační vakuum samotných vorů v zákoně ve vztahu k lidem mimo své společenství o daleko delší dobu zpracovávané téma, ke kterému se podrobným průzkumem centrálních knihoven a archivů na území bývalého SSSR nalezne dostatek zdrojů k takovému zpracování tématu, které by jev důkladněji popsalo a řešilo s ním

¹⁶ POJMAN, Petr. Organizovaný zločin v Rusku a jeho proměny od rozpadu SSSR. In: *Kriminalistika*, 3/2011. str. 207-208. ŠMÍD, Tomáš. *Organizovaný zločin v Ruské federaci*. Brno : Masarykova univerzita, 2009. str. 10-11.

spojené otázky.

Rozhodl jsem se proto soustředit především na zpracování materiálů z hlavních badatelských center postsovětského prostoru, kde podle mne mělo docházet k nejdéletrvajícímu a nejpodrobnějšímu zkoumání vorů v zákoně, případně zachycení zpráv o nich. Pro sběr dat jsem si dal za cíl realizovat studijní pobyty do tří těchto míst (Petrohrad, Moskva, Kyjev), což původně působilo jako příliš odvážný plán. Přesto se mi po jistých potížích podařilo na tuto práci získat grant Univerzity Karlovy GAUK, v jehož rámci jsem pobýval dvakrát více než měsíc a půl na Univerzitě Tarase Ševčenka v Kyjevě (Ukrajina), na Moskevské státní univerzitě M. V. Lomonosova a Petrohradské státní univerzitě (Ruská federace). Bádání v hlavních knihovnách na Ukrajině a v Rusku (Parlamentní knihovně a Národní knihovně v Kyjevě, Ruské národní knihovně v Petrohradě a Knihovně Moskevské státní univerzity M.V. Lomonosova v Moskvě) jsem spojil s polostrukturovanými rozhovory o dané problematice s pracovníky ukrajinské policie a advokatury (např. plukovník Drobin a další, kteří ovšem nechtěli být v práci jmenováni), ukrajinské Akademie vnitra (prof. Karpov), kriminology Akademie věd Ruské federace (prof. Gilinskij, prof. Šipunova a Dr. Kostjukovský) a Burjatské státní univerzity (doc. Mjachanovová). V České republice jsem se v roce 2012 stal zakládajícím členem České kriminologické společnosti. V ní jsem se setkal s pracovníky české policie, specializujícími se mimo jiné na ruskojazyčný zločin. Když jsem přednášel závěry ze svých studií v Rusku a Ukrajině na I. kriminologické konferenci v Praze na Policejní akademii a při dalších aktivitách, získal jsem od nich v následných diskusích zpětnou vazbu. Tím jsem si přímo od dalších zkušených odborníků s mnohaletou praxí verifikoval získané informace nejen od ukrajinských, ale i ruských a českých odborníků na oblast ruskojazyčného zločinu.

Psát o vorech v zákoně a sbírat o nich informace bylo obtížné jak v bývalém SSSR, tak se považuje za rizikové i dnes. Vorovskému společenství je vlastní nejpřísnější informační neproniknutelnost. V místech odnětí svobody je (na území Ruska, Ukrajiny, Gruzie) možné se setkat s vory v zákoně, ale není téměř možné počítat s otevřeným rozhovorem. Pokud by tam vůbec pustili českého badatele. Od pracovníků ruské Akademie věd jsem při studiu v Petrohradě v roce 2012 slyšel, kolik měsíců trvá vyřízení vstupu do věznice jim¹⁷ a to aniž by chtěli hovořit s osobou tak specifického statutu jako je vor v zákoně. Z časových a praktických důvodů jsem tedy o pokusu

¹⁷ Rozhovor s prof. Šipunovou, vedoucí oddělení sociální deviace a sociální kontroly Sociologického institutu ruské Akademie věd. 14.8.2012.

realizovat tímto způsobem kontakt ustoupil. Jak navíc napsal V. Jeremin, který přesně vystihl další problémy spojené s "přímým kontaktem" s tímto společenstvím: "Je vám přímo sděleno, že můžete v rozhovoru cosi poplést a bude to stát životy. Vašeho spolubesedníka i Vás. Ještě těžší je navázat kontakt v vory v zákoně na svobodě. Jak je pravidlem, žijí bez povinné registrace trvalého bydliště, často mění města. Je samozřejmě možné obrátit se na kriminální pátrací službu a tam vám dají koordináty. Ale jak pak budete vorovi v zákoně objasňovat svou informovanost?"¹⁸ Většina monografií o vorech v zákoně, které obsahují kvalitní informace, je proto napsána buď těmi, kdo pracovali jako příslušníci moci výkonné na územích, kde fenomén vorů v zákoně vznikl a existoval (policisté, kriminalisté, ochrana věznic atd.), případně s nimi byli uvězněni a pak o těchto svých zkušenostech podali svědectví (Šalamov, Solženicyn, Volochonský). Od období perestrojky se v postsovětském prostoru začala tomuto tématu více věnovat i kriminologická literatura.

V úvahu je třeba vzít i pro zpracovávání pramenů fakt, že od roku 1931 do poloviny padesátých let bylo kriminologické studium zločinnosti v SSSR prakticky ukončeno. Především proto, že se klasická zločinnost považovala za přežitek kapitalistického a buržoazního systému. O procesech, které v tomto období probíhaly ve zločineckém prostředí, zejména mezi vory v zákoně, máme informace z prací některých spisovatelů: V. Šalamova, E. Ginsburga, A. Solženicyna, L. Razgona a dalších, kteří byli bezprostředními svědky toho, co se dělo v místech odnětí svobody a každý z nich zdůrazňuje tento problém po svém.¹⁹ Po této téměř úplné likvidaci kriminologické nauky se v SSSR profesionální zločinnost nestudovala do poloviny osmdesátých let 20. století.²⁰

Podle známého ruského odborníka na organizovaný zločin A. I. Dolgové je třeba pozorně vybírat hodnověrné informace k tomuto tématu i z řady vycházejících publikací. Doporučuje studovat především ty autory, kteří skutečně znají zločinecká uskupení, profesionálně se jimi zabývají. Za jednoho z nich je považován například V.S. Razinkin - spolupracovník orgánů ministerstva vnitra s velkou praxí. V posledních letech (polovina devadesátých let) vedl v Hlavní správě pro boj s organizovaným zločinem Ministerstva vnitra Ruské federace oddělení, které se zabývá zločineckými

¹⁸ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 49.

¹⁹ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 14.

²⁰ КУЗНЕЦОВА, Нинель Ф. et ЛУНЕЕВ, Виктор В. *Криминология*. Москва : Волтерс Клувер, 2004. str. 490.

společnostmi. Ovšem i mínění profesionálů nebývá jednotné. Razinkin při výkladu svého vidění problému často polemizuje s kolegy²¹, jeho knihy (Vorové v zákoně a zločinecké klany, Barevné bratrstvo) jsou především přesné v historickém zachycení tématu z pohledu kriminalisty a zvyků v této subkultuře. Razinkin se již snaží i zachytit osobnostní a další charakteristiky vora v zákoně, protože jako dlouholetý pracovník policie s osobní zkušeností si je vědom jejich významu pro poznání vorovské subkultury. Významnými kriminology se zaměřením na tuto oblast, jejichž knihy obsahují hodnotné informace jsou i generálové policie Gurov, Kornienko, Ovčinskij, Malyšev, Aslachanov a další pracovníci ministerstev vnitra a spravedlnosti ze států bývalého SSSR Tess, Anisimkov, Eminov. K významným kriminologickým pracem na toto téma, které jsem zpracoval patří i díla Lunějeva, Mikitčika, Kuťjakina, Kurbatové, Karpece, Kuzněcové, Antonjana, Byševského. Hodnotné jsou také práce sociologů a politologů jako Olejnik, Muchin. Otázka zkoumání vorů v zákoně a zločinecké subkultury tak ukazuje velký multidisciplinární přesah.

Z hlediska validní literatury o vorech mají velký význam svědectví bývalých disidentů a zároveň spisovatelů, kteří je potkávali v zajateckých táborech. Jak velká však může být rozdílnost pohledu na svět vorů v zákoně nejen kriminologů a kriminalistů, ale i těch, kdo se s ním přímo setkali v sovětských vězeních, je vidět na slovech bývalého politického vězně Volochonského. Znamý sovětský disident a spisovatel Šalamov podle Volochonského vory neměl příliš rád. V jejich životě údajně nic nechápal a zamotával se v jeho popisu, ale přesto velmi přesně prohlédl ve vorovské ideji úplné odmítnutí všech jeho (sovětského inteligenta) morálních hodnot a ve vorech ne pouze lidi, profesionálně páchající různé zločiny, ale nějaké jiné plemeno, se kterým se nemohl nijak identifikovat a které, což je ještě více příznačné, vůbec neuznávalo jeho a jemu podobné (tedy ostatní sovětské občany mimo společenství vorů) za lidi. Další disident Solženicyn pak podle Volochonského na rozdíl od Šalamova sice vše nejen popisoval, ale také ostře sledoval detaily, analyzoval, osvětloval, chápal a hledal závěry jak osobní individuální, tak i obecně sociální. V popisu zločinců - vorů je však u Solženicyna údajně vše pomícháno, Volochonský se domnívá, že je Solženicyn prakticky nepotkával a nekomunikoval s nimi. Z nějakého důvodu se mu nelíbili a on proto neviděl důvod více utříďovat, studovat a analyzovat i znalosti o nich.²² Kriminologové, kteří měli jako

²¹ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 5.

²² ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 107-113.

pracovníci sovětského vězeňství také dlouhou dobu možnost sledovat vory v zákoně, zase kritizují další autory. Například Anisimkov kritizuje publicisty jako je Podlesskich a Terešonok, kteří podle něj vytvářeli v očích obyvatel obraz "krále zločineckého světa". Jako důvod vidí to, že neznali detailní fungování zločineckého světa. Je podle něj naivní předpoklad, že by se vorové v zákoně, kteří si odpykávali trest převážně v koloniích zvláštního režimu rozložených v severních regionech země, mohli pokoušet o uchopení moci v zemi.²³ Vedle výše uvedených prací jsem našel celou řadu záznamů o působení vorů v zákoně v perestrojkovém a poperestrojkovém prostoru od nezávislých badatelů a novinářů jako je Konstantinov, Tarabrin, Modestov, Maksimov, Kučinskij, Černecov, Pomytkin, Jeremin, Danilov atd. To, že jejich práce obsahují značné množství pravdivých informací ukazuje i pohled na druhé, značně cenzurované vydání vydání knihy Konstantinova "Banditské Rusko". Jak jsem zjistil rozhovory s ruskými kriminology (Dr. Kost'ukovský), ukazuje i to na změnu pravidel vorů v zákoně. Za SSSR měli zákaz hájit se skrze advokáty a soudy, dnes využívají jakékoliv prostředky, včetně žalob na vydavatele, že "kazí" jejich jméno. Takže v mnoha seznamech a zdrojích uvedení vorové v zákoně, kteří kdysi museli před všemi hrdě přiznávat svůj status, odmítají nechat zmiňovat svá jména v knihách o organizovaném zločinu a pokud mohou, bojují za "očistění" od pomluv atd. Analogie světa vorů jak se sovětskou, tak i pozdější ruskou společností a jejím systémem fungování popisuje Danilov. Při srovnání s kriminologickými pracemi Razinkina, Gurova, Tesse obsahují dostatečné množství podobně znějících fakt práce badatelů Jeremina a Iljasina, které se snaží zachytit detailní údaje jak z historie, tak i osobnostní charakteristiky a zvláštnosti vorů v zákoně. Z hlediska současného zpracování tématu v češtině je vorům v zákoně věnována kapitola v knize doktora Masarykovy univerzity T. Šmída "Organizovaný zločin v Ruské federaci", stejně jako kapitola a několik částí v knize Z. Šámala "Ruská mafie". Šámal uvádí pouze hlavní momenty vývoje vorovského světa a zákona, které jsou ještě rozvedeny v kapitolách věnovaných vybraným osobnostem a událostem. Šmíd se také v historickém kontextu a především s ohledem na vývoj směrem k novým vorům v zákoně zaměřuje na vorovský zákon a s ním spojené zvyky. V rámci prací o ruskojazyčném a ukrajinském organizovaném zločinu se vorům v zákoně také okrajově věnuje Pojman. V angličtině je ruské mafii, věnována kniha Vareseho, kde jsou také popsány hlavní zvyky a struktury vorovského světa, stejně jako hlavní organizační

²³ АНИСИМКОВ, Валерий М. *Тюрьма и её законы*. Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. str. 62.

struktura a působení schodek včetně podrobného řešení otázky přezdivek u vorů a jejich možného religiózního kontextu. Varese si všímá i přesahu vlivu společenství vorů na státní struktury a jejich vzájemné ovlivňování. Hovoří jasně o koncepci mafie. Podobně jako další anglický článek ve sborníku od dvojice Serio-Razinkin se však jedná o několik desítek stran, kde jsou podány především hlavní charakteristiky světa vorů. V němčině existuje kniha o ruské mafii od Lallemanda, která se však také především soustředí na hlavní body vorovského zákona a určité body z historie tohoto společenství na několika málo stranách z celku. Obecně lze tedy říci, že monografie zabývající se pouze hlubším průnikem do světa vorů v zákoně od autorů mimo území bývalého Sovětského svazu mi zatím není známa. Z autorů postsovětského prostoru je třeba zmínit dílo generála policie Gurova, který se stal známým především otevřením otázky o existenci organizovaného zločinu v SSSR (jehož přítomnost v socialistické zemi v dané době byla popírána), který začal popisovat nejprve v člancích a pak v knihách. Jeho práce "Rudá mafie" je stejně jako u dalších sovětských a ruských kriminologů zaměřena především na historický vývoj fenoménu vorů v zákoně a pokusy o boj s ním. Také zde získáme popis základních prvků, zákonů a tradic vorovského světa. Za podobně strukturované a doplňující detailní popisy ze života vorů, ukazující na přímou zkušenost badatele, lze považovat i dílo Anisimkova. Muchinův "Ruský organizovaný zločin a stát" se zaměřuje především na vznik a vývoj tohoto společenství a ustanovení zákona vorů. Podrobnější je studie Glontiho zaměřená na gruzínské vory v zákoně nazvaná "Profesionální zločinnost v Gruzii", která se snaží v kontextu vývoje vorovského světa v ruské části SSSR ukázat gruzínská specifika. Hlavní události spojené s existencí vorů v zákoně a jejich společenství popisují plukovníci Tarabrin a Dyšev. Vztah kriminální subkultury k sovětské společnosti a jejímu systému se podrobně pokusil analyzovat také Olejnik v díle "Vězeňská subkultura". Dobovou realitu života ve stalinském režimu, ve které lze nalézt kořeny vorů v zákoně lze nahlédnout v dílech Osokiny "Hierarchie spotřeby. O životě lidí v podmínkách stalinského zásobování. 1928-1935.", Lebiny "Každodenní život sovětského města. Standardy a anomálie. 1920-1930", případně v díle Mejeroviče "Potrestání bydlištěm" o úloze bytové politiky v SSSR jako prostředku řízení lidmi v totalitním státě.

Díla Antonjana, Ivaščenka, Kuzněcova, Kornienka a Lunějeva se zase pokoušejí spíše kriminologicky zachytit i osobnost zločince, jeho rysy a charakteristické chování. Díla Zugumova, Samsona a Krestového mají být naopak svědectvím těch, kdo popisují

podmínky a zvyky ve věznicích postsovětského prostoru zevnitř. Slang vorů je možné studovat z podrobných slovníků Bykova a Baldajeva, ale menší slovník uvádí i česky Grossmann a Roztočil v díle "Ruskojazyční", které zachycuje i pohled na organizaci a fungování, ukázky tetování a religiozitu ruskojazyčných vězňů v České republice. K práci jsem prostudoval i díla věnující se dějinám ruskojazyčných zločinců ve spojení s menšími regiony postsovětského prostoru, jako Mirgorodského, Kuzina, Kučinského, které především z pohledu nezávislých badatelů chronologicky mapují hlavní události. Zvláštní místo připadá i na analýzu vzpomínek advokáta celé řady zločineckých elit Karyševa, který také napsal samostatné "Dějiny zločineckého Ruska" věnované především novodobé historii.

Za hlavní přínos této práce proti již vydané literatuře považuji komplexnost zpracování tématu vora v zákoně, zahrnující vývoj jeho organizace, tradic i samotné osobnosti, přičemž se zároveň řeší počáteční hypotéza ve spojení s modernizací v tzv. subkultuře (kontrakultuře). Zpracování a vydání podobně podrobné práce s tímto jasně určeným tématem mi není známo nejen v České republice, ale ani v Evropské unii a USA. Z hlediska rozboru tohoto tématu v postsovětském prostoru se navíc jedná nejen o studii, která zkoumá svět vorů v zákoně z hlediska badatele stojícího mimo oblast jeho tradičního působení, ale hypotéza je řešena komplexní analýzou dostupných pramenů v co nejúplnějším uchopení jednotlivých aspektů tohoto fenoménu.

Časové a tématické zařazení práce

Hierarchický žebřík ruského zločineckého světa a vorů v zákoně se především formoval v průběhu sedmdesáti sovětských let. A všechny ty roky se moc zločinců podle dochovaných informací adaptovala k politickým, ekonomickým a sociálním poměrům. To znamená k moci oficiální, státní.²⁴ Teorii podporují i myšlenky těch, kteří vory v zákoně osobně potkávali a zajímali se o ně v dobách existence SSSR. Například podle Volochonského se: "společenská instituce vorů v zákoně zformovala prakticky zároveň se zřízením komunistického totalitarismu na území Ruska a stalinská Ústava se objevila synchronně s vorovským zákonem. Na rozdíl od Ústavy, napsané ne pro její

²⁴ РОМАНОВ, Сергей. *Воры - карманники. От ширмача до щипача*. Москва : Эксмо, 2005. str. 34.

naplnění, ale především z důvodů propagandy, byl zákon (vorů) výjimečně pragmatický a reálně reguloval život."²⁵

Tato zločinecká společenství vorů v zákoně a jejich funkce se podle kriminologů ze států bývalého SSSR ještě nedaly dobře zachytit pouze použitím trestně-právních měřítek. Jak by se mohlo například trestat vypracování strategie a taktiky ve vztahu k justičním orgánům, disponování společnou kasou – obščakem, provádění smířčího soudu, podporování a dohlížení na normy chování, přijatých v zločineckém prostředí a obdržení podílů za tuto činnost, získaných trestnou činností? A přece se jedná o důležité organizační, řídicí funkce, zabezpečující stmelení zločineckého prostředí a jeho efektivní odpor státně-právnímu systému.²⁶ V tradičním vorovském světě se podle dostupných informací neuznávají instituty společnosti a státu, nešetří se život a jiné lidské hodnoty, přesto však zde existují svá morální ohodnocení, tradice, zvyky, normy a způsoby chování.²⁷

Zaměření od perestrojky k dnešku ukazuje především snahu o zachycení proměn tohoto světa v době, kdy se s rozpadem SSSR uvolnila i pravidla publikování o jevech, které sovětský systém pečlivě ukryval za hradbu cenzury. K nim patřil i organizovaný zločin a role vorů v zákoně, jako ztělesnění jednoho z nejintenzivnějších ideových odporů proti sovětské ideologii.

Perestrojka znamená podle Antonjana, Golubjeva a Kudrjakova v životě občanů postsovětského prostoru mezi jinými změnu, přezkoumání mnohých tradičních pohledů a vztahů k těm nebo jiným jevům skutečnosti a úměrně tomu k činnosti vedoucí k uvedení do života nových koncepcí a postupů. V této souvislosti je třeba říci, že podobnému přehodnocení podléhají i některé kriminologické představy o tom, jakými okolnostmi se determinuje zločinecké chování.²⁸ Teorii, že hlavní změny ve světě vorů v zákoně byly vyvolány změnami v sovětské společnosti období perestrojky (byť se tyto tendence objevovaly již v období "stagnace" za Brežněva), podporuje i názor dalšího kriminologa Lunějeva. Ten tvrdí, že: "zločinnost má dynamický, iniciativní, tvůrčí, trhový „charakter“. Okamžitě, bez jakýchkoliv byrokratických zdržení a

²⁵ ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 92.

²⁶ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЬЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 164.

²⁷ АНИСИМКОВ, Валерий М. et КОРОЛЕВА, Екатерина В. *История уголовной России*. Москва : АФ МОСА, 2010. str. 4.

²⁸ АНТОНЯН, Юрий М. et al. *Личность корыстного преступника*. Томск : Издательство Томского университета, 1989. str. 158.

zkušeně vyplňuje všechny objevující se a jí dostupné státem a společností nekontrolované nebo slabě kontrolované oblasti, adekvátně okolnostem mění vzhled, formy a způsoby své „činnosti“, neustále vynalézá nové a propracované metody eliminace svých „stop“, neohraničuje své činy v podstatě žádnými právními, mravními a dokonce technickými normami a pravidly. V době perestrojky a po ní se dokonce přezkoumává a reviduje pro současné zločince nevýhodná morálka vorů v zákoně."²⁹

V SSSR začalo upadat impérium a začali se rodit noví zločinci - a jeho noví "hrdinové". Za socialismu byli zločinci odděleni od státu. Byla to zřejmě i forma sociálního protestu (v buržoazní společnosti není donucení pracovat, člověk si má pouze vydělat na život, v komunistické společnosti ho za nechuť pracovat dali do vězení). Za kapitalismu mohou žít vorové "vorovsky" legálně, mizí tetování i slang. Dříve museli ukazovat co jsou zač tetováním a slangem, dnes ukáží vrtulník (metody prvobytně pospolné společnosti - vůdce musel mít znaky vůdce). Ve spojení s vory v zákoně je zde teorie, že nový zločinec nesedí ve vězení - je poslanec a jde mu o peníze.

30

V pravidlech tohoto vorovského světa vidí mnozí výraz ruského charakteru, kterému má být vlastní idealismus a maximalismus. Vorové v zákoně se v postsovětském prostoru stali jistým druhem ideálu skutečného zločince a výrazem toho pohledu vězňů, že státní moc je prodejná, zákon mimořádně tvrdý a jejich vězeňské společenství má být utvořeno více spravedlivým způsobem. V dřívějších dobách vězňové stavěli své společenství proti tomu, které je odvrhlo. Ale pouze vorové dovedli svůj odpor do nejvyšší úrovně, která je vyjádřena založením organizace profesionálních zločinců.³¹ Někteří badatelé dokonce při zkoumání fenoménu světa vorů v zákoně vyslovili domněnku, že v tomto zločineckém společenství je souhrn kvalit charakterů takový, že když se sjednotí, dokáže převýšit podle svých parametrů vůli pasivní společnosti. Není vyloučeno, že se ze zločineckého společenství vydělí lídři, schopní nejen uchvátit moc v zemi, ale i realizovat vysoké cíle. Noví gangsteři, myslící, chápající nevyhnutelnost politických a ekonomických změn, se stávají oporami vorovského hnutí díky schopnosti popřít staré, neefektivní principy.³²

Zdůrazňuje se, že "authority" zločinců si dodnes uchovaly nejvýznamnější tradice a

²⁹ ЛУНЕЕВ, Виктор В. *Преступность XX. века*. Москва : Норма, 1997. str. 31.

³⁰ Rozhovor s pluk. Drobinem v Kyjevě 15.7.2011.

³¹ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 71.

³² ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 224.

zvyky minulosti (skelet "přirozených zákonů"). Nově vzniklé normy se staly podle zpráv staly méně kategorickými a dopouštějí stále více alternativní chování osob, které se jich přidržují. Protiprávní a amorální činnost takovýchto individuí získala rysy konspirativnosti, pružnosti, ovšem v podstatě se její druhy a zaměření nezměnily.³³ Někteří považují společenství vorů v zákoně ani ne za organizaci, ale spíše za ideové bratrstvo, vybudované na vzájemné podpoře a pomoci.³⁴ Tato vorovská idea nespočívá v tom, že je nutné krást vše, co "špatně" leží, ale v tom, že vor má žít v konfrontaci se státem, vně společnosti a jí vymezovaných sociálních svazků.³⁵ Součástí této představy o vorovské ideji je i odpověď jednoho z vorů na otázku, co si pod pojmem „vorovství“ představují - „Činnost člověka, který nesouhlasí s existujícím rozdělením podle práce.“³⁶

Hodnocení FBI tvrdí, že západoevropská mafie je více demokratická, pracuje především s pololegálním byznysem, prošla již všechny ty divoké etapy svého vzniku, po kterých se v SSSR teprve jde. Mafie v SSSR získala velmi silnou imunitu. Sovětská zločinnost je tak považována za více profesionálního charakteru než ta na Západě. V podmínkách totalitního státu nebylo tak jednoduché přežít. Mafie pocházející z SSSR je více zakonspirovaná, více pružná, více nebezpečná. Lze pozorovat, jak dochází ke konsolidaci zločineckých elementů. A mezi nimi dochází k boji za sféry vlivu.³⁷ Podle Razinkina vytvořili oddělení vorové nelegální síť zločineckých spojení nejen v Rusku, ale i v zemích Svazu nezávislých států, začínají si osvojovat Východní a Západní Evropu, americký kontinent, jihovýchodní Asii.³⁸

Charakteristika základních pojmů

Na tomto místě upřesňuji význam některých cizích slov, které se textu objevují. Lídr

³³ АНИСИМКОВ, Валерий М. *Криминальная субкультура и её нейтрализация в исправительных учреждениях России*. Автореферат диссертации. Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. str. 32.

³⁴ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 284.

³⁵ ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 93.

³⁶ БЫШЕВСКИЙ, Юрий В. *Криминологическая характеристика личности вора*. Омск : Омский облисполком, 1973. str. 14.

³⁷ АСЛАХАНОВ, Асламбек А. *Мафия - пятая власть*. Москва : Агентство международной информации, 1996. str. 52.

³⁸ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 11.

tradičního zločineckého uskupení postsovětského prostoru, řídicího se alespoň v jisté míře zděděnými pravidly kriminálního chování, je označován titulem "vor v zákoně". Slovo vor má dnes více významů než v minulosti, kdy se jednalo především o zloděje. Nyní je velmi často používáno na zločince obecně.³⁹

Termín "vor v zákoně" vznikl podle Šámala začátkem třicátých let v GULAGu - systému sovětských trestaneckých táborů. Označuje člena "uzavřeného řádu mužů, žijících mimo zákon a mimo oficiální společnost, řídicích se striktními pravidly a zásadami vlastního společenství a nárokujících si hlavní roli v určování životního rytmu podsvětí v celé zemi".⁴⁰

Dodnes se lze v odborné literatuře setkat s rozdílnými stanovisky k vysvětlení slova "v zákoně". Někteří jako český odborník na organizovaný zločin T. Šmíd se přiklání k názoru, že vor v zákoně znamená zloděj podle zákona - myšleno zločineckého zákona.

⁴¹ Podle jiných jako jsou Podleskich a Těrešonok znamenalo pro vedení tábora GULAGu slovo "v zákoně", že je zločinecká autorita naverbována tajnou policií jako agent. Proto podle nich dovoľovalo vedení táborů vorům v zákoně, aby si v zónách dovoľovali tak svobodné chování a ani se nestydělo je kontaktovat, protože se nebáli pronásledování ze strany kontrolních instancí státu. Mimo to byl každý velitel tábora také zároveň starším operativním velitelem, který měl podávat pravidelné odpovědi o agenturní práci mezi vězni. S vory v zákoně měli mít operativní kontakt.⁴²

Podle advokáta vorů v zákoně Karyševa mezi sebou tento termín "vor v zákoně" nepoužívají. Vor v zákoně je údajně policejní definice. Když je potkával, obraceli se na sebe obvykle oslovením "vor", "žulik", případně v nejlepším případě "zákonník".⁴³ Pod pojmem "noví vorové" lze chápat vory, kteří již plně nedodržují tradiční zločinecký kodex. S tímto názorem se shoduje i Karyšev. Tvrdí, že lidé, kteří píšou o tématu vorů v zákoně používají tento termín speciálně, aby tím podtrhli věrnost vora k dodržování vorovských tradic a zvyků. Vycházel z toho pojem - vor, dodržující zákon. Je možné uvést i druhou verzi - člověk, mající titul vora, jakoby schválený vorovským

³⁹ GROSSMANN, Miroslav et ROZTOČIL, Vojtěch. *Ruskojazyční*. Praha : Vězeňská služba České republiky, 2005. str. 76.

⁴⁰ ŠÁMAL, Zdeněk. *Ruské mafie*. Praha : Ivo Železný, 2000. str. 14.

⁴¹ ŠMÍD, Tomáš. *Po atentátu v Moskvě se Rusko bojí války gangů* [online]. 9.8.2009 [cit./vid. 16.7.2013]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=644141>

⁴² ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Moskva : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 219-220.

⁴³ КАРЫШЕВ, Валерий М. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша*. Moskva : ЭКСМО, 2004. str. 333.

společenstvím, jinými slovy, korunovaný.⁴⁴

Pojmenování "pomeranči" nebo "citróni" se užívá pro vory v zákoně, o kterých se předpokládá, že získali tuto hodnost z protekce, nebo a to především za velké finanční obnosy. Jsou přezdívaní podle plodů, které rychle dozrávají.

Slovo "autorita" znamená v kontextu vorovského světa zkušeného zločince, uznávaného ostatními.⁴⁵ Autoritami ovšem mohou být i osoby v čele kriminálních uskupení, nedodržujících tradiční pravidla a zákony zločineckého světa.

Slovo "mužik" je pak historickým označením jak většiny obyvatelstva v Ruské federaci, tak i většiny vězňů, stojících mimo zločinecké skupiny. Mužik je považován především za levnou pracovní sílu, která má poslouchat, platit daně/příspěvky do obščaku a nesnažit se odporovat. Mužici se mohou věnovat různým drobným kriminálním aktivitám a ve vězeních jsou velmi rychle seznamováni se zákony vorovského světa, je jim však přisuzována podřadná role.

Zvláštní kategorie "zmocněnce" je určena tím, že se jedná o člověka, který se již má stát vorem v zákoně, ale čeká se ještě na vorovský sněm, který dotyčného pokřtí.⁴⁶ Tento člověk dostává od vorů v zákoně celou řadu pravomocí k řízení chodu jemu určené oblasti dění. Mezi zmocněncem vorů a jejich jmenovaným člověkem, který je nazýván dohlížitelem je značný rozdíl v jejich statusu a autoritě. Zmocněnec má podstatně vyšší status. I kdyby podle některých zločinců jednal při správě oblasti nebo vězení zmocněnec vorů špatně, velmi by se báli vystoupit proti němu otevřeně, případně ho zbít (protože zvednout na něj ruku již znamená zvednout ruku na vora). V případě dohlázele by byly i takové metody vyrovnání sporů možné a ospravedlnitelné.⁴⁷ Dalším používaným slovem je "feňa", což znamená slang ruskojazyčných zločinců. Podle slovníku feni lze definovat další používané výrazy, jako je "obščak", který označuje finanční zásobu skupiny zločinců, která se schází na vybraném místě, v tzv. "malině" (toto slovo také kdysi kromě místa setkávání zločinců znamenalo i zločineckou organizaci lokálního rozsahu).⁴⁸ Podobně název "schodka" znamená sněm vorů v zákoně řešící hlavní otázky fungování jejich společenství.

⁴⁴ КАРЫШЕВ, Валерий М. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша*. Москва : ЭКСМО, 2004. str. 333.

⁴⁵ GROSSMANN, Miroslav et ROZTOČIL, Vojtěch. *Ruskojazyční*. Praha : Vězeňská služba České republiky, 2005. str. 59.

⁴⁶ САМСОН. *Самсон*. Москва : Эксмо, 2011. str. 101.

⁴⁷ КРЕСТОВЫЙ, Федор. *Как выжить в зоне. Советы бывалого арестанта*. Москва : Астрель, 2007. str. 209.

⁴⁸ БЫКОВ, Владимир. *Русская фея*. Смоленск : ТРАСТ-ИМАКОМ, 1994. str. 122 a 139.

1. Historický nástin vorů v zákoně a jejich světa v konfliktu se společností

1.1 Vznik a rozvoj vorovského společenství

1.1.1 Počátky vorovského společenství

Pracovníci Akademie práva a řízení Ministerstva spravedlnosti Ruska Kutjakin a Kurbatova docházejí k závěru, že společenství vorů v zákoně vzniklo na základě tradic, zvyků a zákonů zločineckého světa jejich státu. Historicky je to nejvíce nebezpečná a organizovaná forma projevu profesionální zločinnosti. Životaschopnost společenství vorů se regulovala neformálními normami chování - vorovskými zákony, které sloužily výhradně k zachování daného společenství a zabezpečovaly jeho parazitující existenci nejen ve společnosti, ale i uvnitř protispolečenského prostředí.⁴⁹ Přežít v carském a později sovětském systému a uchovávat si nezávislost charakteru ve fatálním systému útlaku mohly jen osobnosti, které se nepřidržovaly kánonů a principů života společnosti, ale žily podle svých zvyků, tradic a zákonů. A toto byli vorové.⁵⁰

Počátky existence semknuté vorovské vrstvy se podle mínění dalších ruských učenců (D.S. Lichačev, G.V. Esipov) váží především k době, kdy masové vyvlastnění země rolníkům a její brzké znárodnění vytvořily podmínky k počátečnímu kapitalistickému nakupení majetku. Došlo k tomu v poslední třetině 15. až v prvních desetiletích 16. století. K této době se vztahují i první svědectví o existenci vorovských organizací. Badatelé, kteří zkoumali zločinecký svět Ruska, podotýkali, že v 18. století již bylo možné nalézt celé vesnice vorů a loupežníků. Taková situace byla charakteristická pro každé více nebo méně osídlené místo v Rusku. K tomuto období se vztahuje objevení tradic a "zákonů" zločineckého světa, které se zachovaly do naší doby: vnesení určitých sum peněz při vstoupení do "vorovského bratrstva", nezbytných pro podporu členů skupin, s tím spojené provedení obřadů posvěcení, přidělení přezdívek, komunikace ve slangu - "feni".

⁴⁹ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 21.

⁵⁰ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 220.

Do 19. století již zločinecký svět Ruska vstoupil posílený, semknutý, monolitní, mající sílu protistavět se společenskému řádu a zákonu. Jeho tradice, zvyky, "zákony" se upevnily ve vědomí celých pokolení narušitelů zákona. Koncem 19. století získal zločinecký svět rysy mohutné organizace.⁵¹

V dorevolučním období (tedy do roku 1917) se ještě se samotným označením vorové v zákoně nesetkáváme. Ani nejsou svědectví o tom, že by existovala mnohá z pravidel, jaká jsou vlastní pozdějšímu vorovskému kodexu, jako například zákaz jakékoliv práce, kterou člověku předepíše společnost. Práce se tehdy ještě u zločinců nepovažovala za podlost a autoritativní vězňi, které nazývali ivany byli zpravidla staršími - vedoucími v celách, při přesunu, v práci. To znamená, byli i brigádyry, těmi, kdo určují práci atd. Podle porevolučního pojetí však již zrádci vorovského společenství - "sukami" (kurvami).⁵²

1.1.2 Období od Velké říjnové revoluce do roku 1945

Po Velké říjnové socialistické revoluci se začal formovat nový profesionální zločinecký svět. Od toho dřívějšího se odlišoval tím, že se k němu připojili lidé, kteří měli zkušenost války, revoluce a vojenského komunismu, to znamená zkušenost násilí a teroru. Do norem a pravidel chování, které se začaly formovat, se lehce dostala vražda jako rozšířená trestní sankce pro jejich narušitele.⁵³ Pokud charakterizujeme stav ve dvacátých letech 20. století, tak vorovská doupata a skryše sjednocovaly zločince určité specializace a vězení sloužily k jejich koncentraci a konsolidaci. To dávalo recidivistům možnost zdokonalovat svou organizační a kriminální činnost.⁵⁴ Ve dvacátých až třicátých letech 20. století se původní zločinecký svět, který si uchoval kriminálnický základ dorevolučního Ruska, naplnil mnohými druhými kategoriemi zločinců. Objevil se nový neformální gang, který se zformoval z recidivistů, převážně kapesních zlodějů a nazýval se "vorové v zákoně".⁵⁵

Podle další teorie a údajů orgánů činných v trestním řízení se samotní vorové v zákoně

⁵¹ ОВЧИНСКИЙ, Владимир С. et al. *Основы борьбы с организованной преступностью*. Москва : ИНФРА - М, 1996. str. 167.

⁵² ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 55.

⁵³ ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 70.

⁵⁴ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 111.

⁵⁵ КУЗНЕЦОВА, Нинель Ф. et ЛУНЕЕВ, Виктор В. *Криминология*. Москва : Волтерс Клувер, 2004. str. 490.

objevili v Sovětském svazu až v třicátých letech 20. století. Tehdy jejich funkce spočívala v organizování pořádku mezi vězni ve věznicích a táborech GULAGu. Ovšem již za deset let začali nazývat vory v zákoně ty zločinecké autority, které získaly v kriminálním prostředí zvláštní vliv.⁵⁶ Podlesskich a Terešonok se domnívají, že OGPU si již na počátku třicátých let 20. století uvědomovalo nebezpečnost toho, že ohromné masy lidí, zadržované v strašlivých podmínkách sovětských koncentračních táborů GULAGu, povstanou. Aby bylo toto nebezpečí odstraněno, začalo se v táborech aktivní verbování zločineckých autorit z řad takzvaných "urkaganů", profesionálních zločinců. Byly vypracovány odpovídající instrukce pro operativní práci s touto kategorií vězňů. Zejména se doporučovalo vytvářet OGPU kontrolované gangy vedené naverbovanou zločineckou autoritou, která by s pomocí svých společníků mohla zabezpečit disciplínu mezi trockisty (jak nazývali odsouzence podle článku 58). Tyto gangy se nesměly míchat do politiky, naverbovaným zločineckým autoritám se zakazovalo účastnit se násilí nad odsouzenými. Ovšem týkalo se jich i oslabení v režimu zadržení - naverbovaní zločinci nepracovali a měli možnost svobodně se přemísťovat po táboře, aby mohli potkávat nezbytné lidi a sbírat informace. Vedení tábora bylo povinno všemi způsoby podporovat autoritu těchto agentů. Této zločinecké aristokracii se začalo přezdívat "blatnyje" - ve slangu "blatari". Oni se ovšem údajně velmi rychle začali nazývat vory v zákoně.⁵⁷ Vorové v zákoně mohli tedy zřejmě v této době existovat a posílit proto, že jim to dovolily státní orgány. V této době navíc existovala socialistická ideologie, podle které byl zločinec státu blíže než politická opozice. Zločinec - vor byl z proletariátu, to znamená pro bolševiky sociálně blízký.⁵⁸ Když pak sovětský systém přestal přijímat výše uvedenou teorii, případně pouze hlavní představitelé sovětského státu chtěli, dokázali vory téměř zlikvidovat. Jenže tehdy vše ve vězeňských táborech záviselo především od výroby. Vedení táborů dostávalo prémie podle plnění plánu. Vorové v zákoně byli využíváni k donucování ostatních vězňů co nejintenzivněji pracovat, zároveň byli schopni korupcí ovlivňovat velikost nahlašovaných a plněných norem. Tento přístup k vorům v zákoně předpokládá, že vorovský řád byl vytvořen státními orgány. Byl jim totiž potřeba jako nějaké koloniální metropoli tuzemská administrativa. Gigantická, mnohamiliónová masa vězňů a v

⁵⁶ Ворам закон не писан [online]. [cit./vid. 22.7.2013]. Dostupné z: <http://mokryxa.narod.ru/dalee/pisan.html>

⁵⁷ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 218-219.

⁵⁸ SOLŽENICYN, Alexandr. *Souostroví GULAG. 2. díl*. Praha : OK Centrum, 1990. str. 222.

naprosté většině politických. Někteří se domnívají, že i dnes je v každé vězeňské kolonii právě tolik vorů, kolik dovolí policie.⁵⁹

Obraťme se k Varlamu Šalamovu, který jako mnoholetý politický vězeň popsal to, jak vorové v zákoně, podle některých autorů „hrdinové ve světě nesvobody“ přežívali v místech odnětí svobody třicátých až padesátých let 20. století: „A jestli i vor podle svého zákona nepovažuje za čestné a statečné donášet na ostatní normální vězně, tak vůbec není proti tomu sestavit a dát za účelem získání osobní výhody vedení tábora politickou charakteristiku na jakéhokoliv souseda. V roce 1938 i později – do roku 1953 jsou známy tisíce případů návštěv k táborovému vedení s prohlášeními, že oni, opravdoví přátelé národa, cítí povinnost informovat o fašistech a kontrarevolucionářích“.⁶⁰ Tento názor zastává i veterán Ministerstva vnitra SSSR Baldajev, který napsal: "Vězeňský systém bývalého SSSR byl občas nucen dělat výhody čistě kriminálním zločincům a s jejich pomocí udržovat v poslušnosti obrovskou masu vězňů, aby byly plněny a pokud možno i překonány plány plnění výrobních úkolů. To znamená, že plán se vždy stavěl výše než převýchova odsouzených a jejich návrat mezi normální občany, aniž by byli zmrzačeni duchovně a fyzicky.

Komunistický vězeňský systém využíval ještě v Soloveckých táborech vory v zákoně s jejich gangy jako pohaněče a zastrašení politických vězňů, kulaků atd. Vorové v zákoně sloužili ke zvýšení pracovní disciplíny a výroby nevolnické otrocké práce pomocí zvířecích metod a likvidací "kontrarevolucionářů" a "nepřátel národa" v nápravně-pracovních táborech GULAGu, na "stavbách socialismu" a "stavbách století".⁶¹

V době před druhou světovou válkou bezpečnostní služba, která mohla zrodit vory v zákoně, je také mimořádně pečlivě hlídala. Za každým krokem zločineckých autorit ve vězení, jak by se zdálo dokonce jdoucím z duše, zcela nezištným, stálo ve skutečnosti striktní plnění nejpřísnějších instrukcí. Podlesskich a Terešonok uvádějí dva příklady. "Otce sovětské kosmonautiky" S.P.Koroleva ve vězení, v dolech, tajně chránil vor v zákoně s přezdívkou Batja. Právě Batja ho podporoval a v doslovném smyslu zachránil před smrtí - nenechal ho umrznout v krutých mrazech, z vlastních ramen si sundal a dal mu ovčí polokabát. Příčinou takové štědrosti byl příkaz operativního pracovníka státní

⁵⁹ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской орден*. Москва : Известия, 1995. str. 72-73.

⁶⁰ КОЧЕТКОВ, П.В. at al. (red.) *Энциклопедия преступлений и катастроф - ограбления и кражи*. Минск : Литература, 1996. str. 165.

⁶¹ БАЛДАЕВ, Данциг С. *Словарь блатного воровского жаргона. В двух томах. Том 2. От Р до Я*. Москва : Кампана, 1997. str. 199-200.

bezpečnosti, že odpovídá hlavou za život "Profesora" (přezdívka Koroleva ve vězení). Druhým příkladem je to, že dva roky před druhou světovou válkou přijal vorovský sněm rozhodnutí neokrádat vojáky. A okrádání vojáků okamžitě zcela přestalo. V jakoukoliv noční hodinu, na jakémkoliv místě a jakékoliv ulici, jestli byli střízliví nebo zcela opilí, byli vojáci v takovém bezpečí jako ve štábu divize. Takový byl totiž příkaz vorů v zákoně, za kterými stáli jejich skuteční šéfové - operativní pracovníci služby KGB.⁶²

Samotní vorové v zákoně dnes tuto teorii vzniku jejich společenství "na zakázku" sovětské tajné policie odmítají.⁶³ S tímto názorem souhlasící badatelé se domnívají, že po VŘSR postihl zločinecký svět osud všech ostatních stavů Ruska. Zmizel spolu se svými zvyky a jejich nositeli. Ta část elity, která se zachránila, odešla jako všichni ostatní do emigrace. A v nových podmínkách vytvořili noví lidé nové struktury a ustanovili nové normy chování. Unikátní vorovský zákon a na jeho základě vzniklé zvyky byly vytvořeny úplně novým stavem, který mohl vzniknout pouze v unikátních podmínkách sovětské moci.⁶⁴ Existují svědectví o zajímavé shodě mezi tradicemi, zvyky, metodami, idejemi a fungováním systému vorovské zločinecké organizace a fungováním komunistické strany bolševiků. Dvacátá až třicátá léta 20. století byla zřejmě spojena s intenzivním ovlivněním vorovské ideologie fungováním bolševické organizace.

1. Vor byl povinen být aktivním členem společenství, uznávat vorovský kodex a dodržovat tradice, vkládat peníze v obščak.

Člen Komunistické strany Sovětského svazu byl povinen účastnit se činnosti primární organizace, uznávat Program a Stanovy, platit členské příspěvky.

2. Vor byl povinen bezvýhradně plnit závěry vorovského společenství

Člen Komunistické strany Sovětského svazu byl povinen podřizovat se závěrům strany.

3. Pro vstoupení do klanu vorů v zákoně byla nevyhnutelná doporučení dvou vorů v zákoně a pečlivá prověrka na spolehlivost.

Pro vstoupení mezi členy KSSS byly nevyhnutelná doporučení dvou komunistů a zkušební doba v délce roku.

⁶² ПОДЛЕСКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 220-221.

⁶³ ЗУГУМОВ, Заур. *Бродяга: исповедь смертника*. Санкт-Петербург : Астрель-СПб, 2010. str. 142.

⁶⁴ ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 56.

4. Vor v zákoně nesmí pracovat mimo zločinecké činnosti

Většina sekretářů stranických organizací, nehovoříc již o vyšších stranických činitelích bylo „osvobozeno“, to znamená mimo výrobní proces.⁶⁵

Tyto společné organizační rysy bolševické strany a vorovské organizace však vykazovaly odlišnou ideologii. Na konci NEPu a vlády sovětů tak vznikl v Rusku početný, organizovaný a profesionální zločinecký svět se svými zvyky a normami chování, od kořenů protikladných komunistickým.⁶⁶ Podle Volochonského nakonec zůstaly v Sovětském svazu před druhou světovou válkou pouze dva systémy společenských morálních hodnot: totalitární morálka společnosti a vorovský zákon zločineckého světa.⁶⁷ Vedení totalitní stalinské společnosti se pokoušelo využít všech životních potřeb jedinců k jejich úplnému podrobení a kontrole. Týkalo se to jak bydlení, které bylo i s rodinami odebíráno těm, kdo nepracovali nebo nechtěli pracovat na státem určených pozicích⁶⁸, tak i zásobování obyvatelstva potravinami. Dostatečně zásobování nebyli ani sovětští pracující a o to více trpěli ti, kteří se z jakéhokoliv důvodu dostali pod vliv represivního aparátu.⁶⁹ Bolševici nejružnějším prostředky usilovali o vytvoření "nového masového člověka", který by byl hlavní oporou sovětského režimu.⁷⁰ Tyto skutečnosti je možné považovat za významný faktor rozvoje vorovského světa a jeho tradic.

Vorové v zákoně se ovšem už v době před druhou světovou válkou postupně snažili zbavit závislosti jakéhokoliv druhu, včetně politické a usilovali o úplné ohrazení svého společenství od ostatní masy lidí. Snažili se udělat vnitřní život svých společenství zcela zakrytým. Přitom se přezíraly veškeré zákony, podle kterých žije společenství běžných občanů a uznávalo se pouze vnitřní bratrství vorů a jejich podpora jeden druhého.⁷¹

⁶⁵ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 392.

⁶⁶ ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 84.

⁶⁷ ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 97.

⁶⁸ МЕЕРОВИЧ, Марк. *Наказание жилищем. Жилищная политика в СССР как средство управления людьми. 1917-1937*. Москва : Российская политическая энциклопедия, 2008. str. 186 - 187.

⁶⁹ ОСОКИНА, Елена А. *Иерархия потребления. О жизни людей в условиях сталинского снабжения, 1928-1935 гг.* Москва : МГОУ, 1993. str. 96 - 107.

⁷⁰ ЛЕБИНА, Наталья Б. *Повседневная жизнь советского города : нормы и аномалии, 1920 - 1930 годы*. Санкт-Петербург : Журнал "Нева", 1999. str. 159.

⁷¹ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 223.

1.1.3 Období od konce 2. světové války po rok 1971 (smrt Chruščeva)

Že vorovský svět měl svoji dynamiku i v proměně určitých vzorců chování a ty tedy nebyly zcela neměnné, dokazuje popis bývalého vora Č. V., líčící situaci ve vorovském světě po roce 1945. Tehdy do něj přišli takzvaní polští vorové. Vorové, kteří vstoupili do Rudé armády, byli podle polskými nazýváni především proto, že vstoupili do armády Rokosovského, prošli skrze území Polska a rozhodli se držet odděleně. "Tito vorové, kteří přišli z armády, už byli pro ostatní vory jinými lidmi. S jinými zvyky. Válka - to je přece také práce a oni už nedokázali v táborech bez práce existovat. Jejich egoistický počátek si vyžádal své. Usilovali buď o dobře placenou, nebo řídicí práci. A to znamená - spolupráci s policisty... Nastala válka mezi "čestnými vory" a "polskými vory"... "Kolik bylo zničeno lidí? Tisíce? Desítky tisíc? To už asi přesně ne zjistíme. A jaký byl výsledek? Čeho dosáhlo vedení táborů? Došlo ke snížení zločinnosti? Ne, zločinnost pokračovala v růstu. Jen zločinci se stávali stále více krutými. Dříve se dodržovala alespoň nějaká pravidla, normy. Po této válce nastala ve vězeňských zónách epocha divokého chaosu a nedodržování tradičních norem, což se rozšířilo i na svobodu."⁷² Po smrti Stalina se postupně rozpadl i pod jeho vedením vytvořený vězeňský systém. A vorové v zákoně, ještě ne tak nedávno využívaní státní mocí k nastolení pořádku ve vězeňských zónách, se ukázali být zbyteční. Tehdy s nimi stát začal vést krutý, likvidační boj.⁷³ Cílevědomá práce zaměřená na rozložení společenství vorů v zákoně a z něj pocházejících skupin začala po zveřejnění Ustanovení Centrálního výboru Komunistické strany Sovětského svazu a Rady ministrů SSSR z 24. října roku 1956, které bylo zaměřeno na zlepšení práce Ministerstva vnitra. Orgány vnitřních věcí na jeho základě vypracovaly soubor opatření na likvidaci neformálních skupin zločineckého zaměření. Hlavní úkol těchto opatření byl ve zničení kultu zločinecko - vorovských tradic. Za tímto účelem byl založen speciální tábor, do kterého převáželi vory v zákoně z jiných míst odnětí svobody s cílem provedení s nimi individuálních opatření. Tam se také organizoval nevelký "aktiv" (osoby spolupracující s policií), který s pomocí operativních pracovníků připravoval a rozesílal výzvy o nevyhnutelnosti vzdání se zločineckého řemesla ke všem recidivistům. O těžkosti této práce hovoří ten fakt, že z 300 recidivistů "experimentální" skupiny souhlasilo prohlásit

⁷² ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 53.

⁷³ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные вору*. Минск : Литература, 1998. str. 445.

svůj odchod od společenství pouze několik lidí.⁷⁴ Policejními odborníky bylo tehdy v boji s vory v zákoně především doporučováno odhalení "protičlověčenských, vlčích zákonů zločinců, v jejichž základě leží zvrácené pojetí o cti, dluhu, smělosti, přátelství atd." Nejlepšími agitátory se při odhalení a ničení vorovských tradic ukazovali sami vězni, kteří pod tlakem policie přervali své svazky se zločineckou minulostí.⁷⁵ Vězňové vyprávěli o jedné z metod likvidace vorů v zákoně na přelomu padesátých a šedesátých let. Například vězni aktivně spolupracující s vedením vězení (takzvaný aktiv) vtrhli do cely a ptali se, kdo je zde vorem v zákoně. Nositel tohoto titulu byl povinen dát o sobě vědět, což se obvykle i dělalo nehledě na smrtelnou nebezpečnost. Pro mnohé vory v zákoně bylo tehdy mnohem lehčí umřít, než třeba jen v něčem ustoupit principům. A tehdy takoví principiální jedinci říkali: "Zde jsme, my vorové". Na ně se pak vrhali a v přítomnosti ostatních uvězněných, kteří nemohli ničím pomoci svým druhům, je ubíjeli k smrti.⁷⁶

Práce orgánů ministerstva vnitra na rozbití organizovaného společenství vorů byla tvrdá a velmi složitá. Bývalý vor v zákoně Č. například pozdějšímu generálovi ruské policie a kriminologovi Gurovovi napsal: "Nemyslete si, že to bylo malé a neškodné společenství. Tak to zdaleka není. Byla to velká a nikým jakoby neorganizovaná skupina "ideových" zločinců. Někteří z nich dávali přednost smrti před zradou svých idejí. A orgány státní moci se do ní pustily tak, že se rozpadala před mýma očima. Za několik let z této skupiny zůstaly jen chmýří a peří..."⁷⁷ Na konci šedesátých let bylo vorům dáno na výběr: buď písemně odmítnout svůj vorovský zákon, nebo jít na 10 - 20 let do kasemat strašného Vladimírského vězení, nazývaného krytým. Tehdy velká část vorů zpanikařila, když viděla perspektivu krytého vězení na takovou délku trestů. A mnozí, téměř všichni, to tehdy podepsali. Řád vorů byl do písmene rozdrčen. A když přece jen někdo přišel do kolonie a prohlásil se vorem v zákoně, administrativa přečetla jím podepsané odstoupení od vorovského zákona. Pak už tohoto vora v zákoně nikdo vážně nebral.⁷⁸ Vorovské tradice a zvyky však zůstaly zachovány především mezi takzvanými recidivisty, kteří předtím vory být nemuseli a kteří se tak vyhnuli úderu státních orgánů proti organizaci vorů v zákoně v tomto období. V šedesátých letech začali recidivisté mezi vězni, kteří se drželi na okraji změn, nastupujících pod vlivem

⁷⁴ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 117.

⁷⁵ ЯКУБОВИЧ, М. И. (red.) *Вопросы борьбы с преступниками рецидивистами*. Москва : Высшая школа МООП РСФСР, 1964, str. 91.

⁷⁶ ИЛЪЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 447.

⁷⁷ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 119.

⁷⁸ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 73.

nových požadavků zákona sovětského státu (boj proti vorům v zákoně a profesionální zločinnosti jimi představované), poznávat své nové místo mezi odsouzenými. Recidivisté, kteří sovětskému režimu unikli, protože nenosili v těch dobách tituly vorů v zákoně, sice nebyli hlavním organizujícím prvkem zločineckých organizací, ale z hlediska pravidel vorů se stali nepřerušným nositelem parazitující a protispolečenské morálky vorů v zákoně. Jejich zvyků a tradic, získaných a zavedených jako zákon od feudalismu dodnes. A vše toto bylo udržováno, posilováno a modernizováno, recidiva to přenášela ze státu do státu, z jedné společensko-ekonomické formace do druhé, byla využívána stará zkušenost a "spouštěna" v podmínkách nového sociálního řádu.⁷⁹

Právě z důvodu zostření podmínek boje s profesionálními zločinci i podmínek ve vězeních (vorové v zákoně byli i násilím nuceni odkazovat se od svých tradic) v tomto období koncem vlády Chruščeva došlo k proměně vorovských tradic. Mimo jiné začala mezi vory v zákoně v tomto novém „vězeňském režimu“ vycházet z módy dříve za povinnost považovaná nutnost pobývat opakovaně ve vězení.

Právě tehdy se v sovětských kriminálních kruzích objevila myšlenka na to, že je možné okrádat ty, kdo o tom nebude informovat orgány policie a takovým způsobem se zabezpečit od možného trestu. Mezi potenciálními oběťmi vymáhání byli výrobci a distributoři narkotik, prostitutky, organizátoři ilegálního podnikání jakéhokoliv druhu, prodejci podvádějící kupce atd.⁸⁰ Již v této době se v rukou zločineckých skupin nahromadil značný kapitál a také možnost držet si specifický okruh lidí, tělesné strážce, vlastní rozvědku atd. Ve výsledku se u kriminálního společenství začaly objevovat kontakty v orgánech státní moci. Tyto kontakty se navazovaly buď cestou podplácení úředníků, nebo prostřednictvím sběru kompromitujících materiálů na toho nebo onoho činitele. Na podplácení úředníků šlo podle údajů prokuratury i dvě třetiny zisků z kriminální činnosti. Tímto způsobem se vytvářel systém korupce. Tento proces byl poprvé zafixován v Uzbekistánu v letech 1967-1968 a podle údajů expertů rozvrátil prakticky celou špičku Komunistické strany sovětského svazu. Začátkem sedmdesátých let se vorovské společenství začalo opět aktivizovat. Vorové, kteří se objevili, však již z velké části nebyli těmi stejnými vory v zákoně, kteří seděli ve stalinských táborech. Jednalo se již o jiné pokolení, které se ovšem také nazývalo vorové v zákoně.

Ruští kriminologové předpokládají, že jeden z hlavních vlivů na novou koncepci vorovského zákona a společenství měl vor v zákoně Anatolij Pavlovič Čerkasov

⁷⁹ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 226 - 227.

⁸⁰ МАЛИШЕВ, Владимир С. *Анатомия зла*. Донецк : Юпресс, 2001. str. 300 - 301.

(Čerkas), v době druhé světové války vyznamenaný sovětským státem dvěma řády Slávy za odvalu a statečnost. Podstata jeho koncepce byla v krátkosti v tom, že krást je třeba u těch, kteří o tom nedají hlášení na policii, protože mají sami problémy se zákonem. Krást že je třeba chytře, aby "klient" nepropadl zoufalství a nezačal klást příliš silný odpor. A je třeba mít "krytí" v osobě představitele orgánů státní moci nebo vysoce postaveného úředníka. Muchin předpokládá, že toto je i hlavní část onoho "vorovského kodexu", který dodnes mnozí hledají.⁸¹

1.1.4 Období od roku 1971 (smrt Chruščeva) po perestrojku

I přes tvrdý boj státních složek proti vorům v zákoně dokázali recidivisté s tvrdým jádrem vorů v zákoně, které se za vlády Chruščeva pokusilo co nejvíce ukrýt, zachovat tuto tradici pro další generace. Díky přenosu jejich zkušeností se v období pochruščevském, kdy sovětské vedení prohlašovalo, že vorové v zákoně byli zlikvidováni, postupně na výměnu odcházejícího pokolení vorů objevili vorové noví, více mladí, energičtí a opovážliví. Prvními vory v zákoně tohoto nového druhu se stali Macho, Rafik Svo, Ugrjumyj, Mongol, Dato Taškentský. Zabývali se všichni především jedním a tím že - vymáháním daní od podnikatelů stínové ekonomiky, loupením starožitností a vraždami. Klasické loupeže se pro ně staly běžným jevem. Zvláště mnoho práce měli zločinci z Gruzie a Uzbekistánu, kde byly už tehdy zafixovány první případy únosů dětí místních vládců stínové ekonomiky.

Mladí převzali od starých vorů v zákoně základní pravidla jejich života, ovšem byly vneseny i některé korektury. Například už se nepovažovalo za ostudné, mít v osobním vlastnictví velké peníze a loajálním se stal i vztah k rodině. Ale nejdůležitější odlišností nové vlny vorů v zákoně bylo něco jiného. Šlo o to, že v třicátých - padesátých letech se vorové v zákoně korunovali právě ze skupiny vorů, k banditům a ostatním vrahům měli vztahy odmítavé a takovým byla cesta k titulovanému vorovi v zákoně uzavřena.⁸² Většina starých vorů v zákoně vyšla z tohoto prostředí kapesních zlodějů. V současném Rusku a na území bývalého SSSR vůbec se však zkušenosti kapesní zlodějí potkávali stále méně. Změnil se život ve státě a změnily se i typy kapsářů, kteří se kdysi počítali k

⁸¹ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 28 - 29.

⁸² ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 449 - 450.

jedné z nejváženějších profesí.⁸³

V sedmdesátých letech se již zvyky u velké části vorů proměnily a vorové se zabývali především banditismem a vymáháním výpalného (reketem), což bylo mnohem výhodnější než vykrádat kapsy. Noví vorové se nevyhýbali ani používání čistě silových metod odnímání peněz. Praktikovali strašná mučení, vyhrůžky, únosy dětí těch stínových podnikatelů (cechoviků), kteří se úporně nechtěli dělit.⁸⁴

Na konci sedmdesátých let orgány státní moci Gruzínské svazové sovětské republiky stále žádaly Ministerstvo vnitra o převedení odsouzených vorů v zákoně do nápravných zařízení v Rusku. Existovala představa, že nekonečné prostory Ruska vory z Gruzie nenávratně pohltí. Ovšem vše se ukázalo nebýt tak jednoduché. Zásadní roli zde sehrál vorovský internacionalismus, který umožnil gruzínským lídrům bez problémů se asimilovat a tito začali zase aktivně ovlivňovat kriminogenní procesy nejprve v místech odnětí svobody a pak i na svobodě, když v zločineckém prostředí posilovali vorovskou ideu. Tímto způsobem si v Rusku upevnili pozice Děd Chasan (v tehdejší Sverdlovsku), Dato Taškentský - v Tjumeňské oblasti, Tristan v Kuzbase, Karo v Nižním Tagilu atd.⁸⁵ Usilování kavkazských vorů v zákoně o rodinný život značně posilovalo vzájemnou podporu a dělalo je "kmotry" v celých regionech. Ovšem takový postoj měl i negativní následky. Touha po zisku vedla k nelítostnému konkurenčnímu boji mezi kavkazskými rodinnými klany. Vnitřní nenávist všemocných klanů kvůli majetku přilila podle některých nemálo ohně do mezinárodního konfliktu na Kavkaze a v Zakavkazsku.⁸⁶

Vorové v zákoně a jejich okolí získávali dostatek svědectví o růstu moci těchto stínových podnikatelů. Měli však pro tyto stínové podnikatele i pozitivní stránku. Mohli jim na rozdíl od soudů a policie pomoci řešit jejich problémy s dlužníky, konkurencí i odbytem. Zločin se stal postupně žádoucím partnerem stínového organizovaného podnikání v ekonomice, které se v SSSR postupně rozrůstalo od konce sedmdesátých let 20. století. Vorové v zákoně z jedné strany pracovali v zájmech stínových podnikatelů, a z druhé strany se podzemní kapitál postupně stal vhodným

⁸³ МОДЕСТОВ, Николай. С. *Москва - 3 - Энциклопедия городского криминала*. ЗАО Москва : Издательство Центрполиграф, 2000. str. 158.

⁸⁴ ИЛЪЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 449-450.

⁸⁵ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 32.

⁸⁶ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 128 -129.

místem ukládání finančních prostředků, získaných kriminálním způsobem.⁸⁷ Právě takovému získávání finančních prostředků vory od představitelů nelegální "stínové" ekonomiky v SSSR se říkalo parazitování na účet zločinnosti.⁸⁸ V období před začátkem perestrojky začali rozkradači státního majetku vyučovat vory v zákoně k dosažení větší efektivity při uskutečnění zločineckých machinací. Zločinecké podnikání přinášelo velké zisky. V pokušení tímto začali vorové v zákoně a jiní vůdcové zločineckého světa stále častěji vystupovat jako společníci nelegálních podnikatelů, vkládali do zločineckého byznysu vlastní prostředky a nezřídka zabezpečovali pro "podzemní" byznys služby, spojené s jeho ochranou, odbytem nezaznamenané produkce, kontrolou obchodních partnerů a bojem s konkurencí. Procesy probíhající v ekonomickém životě země měly vliv nejen na objevení se organizovaného zločinu, ale i plně modifikovaly společenství vorů v zákoně.

Ještě o několik let dříve obyčejní zločinci silně nenáviděli „hodnostáře“ – rozkradače a nazývali je nepřáteli státu. Vorové prohlašovali, že škody vytvářené rozkradači, mnohokrát převyšují to, co kradou oni. V průběhu perestrojky však došlo k postupné marginalizaci těch, kdo mezi vory v zákoně zaujímalí taková radikální stanoviska, a začal převyšovat vliv nových vorů, kterým šlo především o moc a vliv za jakoukoliv cenu.⁸⁹

Ostře vzrostlé vymahačství výpalného od podnikatelů vyvolalo nevyhnutelnost obrátit se s žádostí o ochranu na zločince. Samozřejmě za odměnu. Zločinecký svět vorů na to ochotně přistoupil, protože to mnohým umožnilo legalizovat se a mít nemalé příjmy. Každý z druhů organizovaného zločinu viděl výhodu v existenci „bývalých protivníků“ a spojení s nimi.⁹⁰

Tento proces se nakonec završil jejich srůstáním k obecnému zájmu zločinců obou kategorií. Nelegální obchodníci začali využívat zvláště nebezpečné zločince k odstraňování konkurence, kontrole nad spolupachateli, vlastní ochraně, odbytu produkce. Zvláště nebezpeční zločinci se stali partnery nelegálních podnikatelů, vkládali do zločineckého byznysu vlastní prostředky, všemi silami pomáhali zvětšení

⁸⁷ СТАТИС, В.В. *Правова система України: Історія, стан та перспективи*. 5. том. Харків : Право, 2008. str. 87 - 89.

⁸⁸ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЬЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 38.

⁸⁹ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 23.

⁹⁰ КАРПЕЦ, Игорь И. *Преступность: Иллюзии и реальность*. Москва : Издательство "Российское право", 1992. str. 268.

produkce a příjmů. Takto došlo k sjednocení nelegálních - stínových podnikatelů nejen s úplatkáři ze stranického, státního a hospodářského aparátu a justičních orgánů, ale i s lídry zločineckého světa.⁹¹ V období perestrojky se pak s bývalými stínovými podnikateli na již legalizované formy dříve nedovoleného podnikání do boje o co největší zisky pustili i jejich včerejší partneři z plně legálních odvětví ekonomiky a co je nejdůležitější – jejich bývalí patroni ze stranicko-obchodní a především byrokratické „elity“.⁹² Zločincům se podle studií o vývoji ruské kriminality mnohdy dovolilo působit nejen proto, že pomáhali politikům s průběhem voleb a svými vklady zvyšovali peněžní fondy politické strany, ale i proto, že značně napomáhali růstu důchodů svých patronů. Tento svazek se stal nepostradatelným také pro samotné zločince, protože vstoupením do spojení s osobami, které kontrolovaly mechanismus justice, si zabezpečili ochranu před zákonem.⁹³

Podle kriminologů právě období stagnace sovětského systému, které se prohlubovalo mezi lety 1961-1980, spojené se zahánváním státního aparátu a ekonomiky, rozvrstvení společnosti na "stranokracii" a sovětskou buržoazii, vytvořilo všechny podmínky pro vznik a prudký růst recidivní zločinnosti, organizovaného zločinu, obrození nových formací bývalé profesionální zločinnosti. Toto období života sovětského státu umožňuje udělat závěr o tom, že růst zločinnosti v SSSR byl přímo úměrný stavu systému orgánů činných v trestním řízení a také stavu ekonomického systému státu.⁹⁴

V SSSR bylo ještě v roce 1980 vytvořeno speciální vězení pro vory v zákoně a zvláště nebezpečné narušitele vězeňského režimu, nazvané Bílá labuť. Zde byly používány metody za hranou zákona, aby se vorové v zákoně vzdali svých hodnot a ideologie. Změkčit poměry v této věznicí se vorům a lidem informovaným o dění zde podařilo až v 1990 letech díky četným dopisům a stížnostem k centrálním úřadům a do médií. Toto zpřísnění boje proti vorům vorům v zákoně spojené se zpřísněním podmínek ostatních vězňů v osmdesátých letech 20. století vedlo nakonec k tomu, že se moc vorů v zákoně naopak znovu upevnila a i ostatní odsouzení se silněji postavili na jejich stranu.⁹⁵ V osmdesátých letech 20. století došlo k zřejmému slábnutí státní moci SSSR a KGB.

⁹¹ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЬЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 117 - 118.

⁹² ИВАЩЕНКО, Александр. *Украина криминальная-3 документальная хроника борьбы с организованной преступностью в Украине*. Киев : Всеукраинская пресс-группа, 2003. str. 23.

⁹³ КОЧЕТКОВ, П.В. et al. (red.) *Энциклопедия преступлений и катастроф - ограбления и кражи*. Минск : Литература, 1996. str. 171.

⁹⁴ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 3.

⁹⁵ СИДОРОВ, Александр А. *Воры против сук. Подлинная история воровского братства. 1941-1991*. Москва : Эксмо, 2005. str. 358-379.

Stále větší části státních struktur (nejen politické, ale i hospodářské) byly korumpovány a proto se měnily v v struktury quasi-kriminální. Paralelně k tomuto vývoji se rýsovaly změny v kriminálním světě. Princip nevměšování se v politiku, který dosud platil za hlavní pilíř kriminálního světa, hrozil padnout. Uvnitř kriminální elity došlo k transformaci. Vedle „tradicionalistů“, převážně etnických Rusů, kteří si vysoce vážili starých „vorovských tradic“, se objevili přímo již tak nazývaní „modernisté“ - zvláště členové jižních zločineckých klanů z Kavkazu, kteří usilovali o politický a hospodářský vliv. Tito již měli částečně vybudovány vynikající kontakty k vládním elitám svých republik, od kterých byli i podporováni.⁹⁶ Od počátku osmdesátých let 20. století začali v určité paralele k rozkladu sovětského státu a jeho hospodářství a v souvislosti s růstem moci nových zločineckých elit v tomto systému v nápravných zařízeních SSSR zachycovat dopisy, obracející se na trestance, výzvy, vyjasňování lídrů zločinců, ve kterých se propagovaly takzvané vorovské postoje, překrucující existenci morálních principů sovětského společenství. Vyhlásoval se kult vorovských idejí, objasňovaly se vorovské postoje.⁹⁷ Jako příklad této aktivizace zločineckých skupin v SSSR se uvádí, že vorové v zákoně a osoby s nimi spojené založily s cílem znovuzrození zločineckých tradic v nápravném zařízení číslo 5 "Svaz opravdových vězňů". Ten se později začal nazývat "Obščak". Ve struktuře Obščaku bylo vidět zřetelný systém. Na nejvyšším stupni vedení se nacházejí vorové v zákoně a pod nimi na dalších místech takzvaní "odpovědní". Analýza zachycených zpráv šéfů Obščaku svědčila o tom, že lídři skupiny sledovali tyto cíle:y

1. Materiální a jiná pomoc osobám, které se nacházely v místech odnětí svobody a také těch, kteří z nich byly propouštěny.
2. Organizování nelegálních kanálů spojení s místy odnětí svobody.
3. Získání neplnoletých a mládeže k zločinecké činnosti.
4. Propaganda a agitace vorovských idejí.

Ve shodě s těmito cíli přicházely do společných vorovských pokladen (obščaků) peníze, cennosti, věci a narkotika od různých kategorií zločinců s cílem pomoci odsouzeným v místech odnětí svobody a podplatit úřední osoby. Ve zločineckém světě se začaly změny, které měly přizpůsobit svět vorů v zákoně novým podmínkám. Ministerstvo vnitra se v této době znovu pokusilo o "převýchovu" vorů, byli znovu nuceni dávat

⁹⁶ RAHR, Alexander et PACHOMOW, Philipp. *Die Geschichte der russischen Kriminalität* [online]. listopad 1998 [cit./vid. 27.7.2011]. Dostupné z: <http://www.kanka.de/aurora/konf4/mafia3.htm>

⁹⁷ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 22.

podpisy o odstoupení od svých zákonů atd. Iniciátorem tohoto procesu se stal generál MVD Vasilij Snyčerev, který byl od roku 1980 velitelem nápravně-pracovní kolonie v Solikamsku - Permské oblasti. Zločinecké společenství cítilo tlak ze strany státních orgánů a společně s vyhlášením perestrojky a sociálně-ekonomického úspěchu v zemi se začalo opět měnit. Jestliže se dříve vorové a bandité scházeli v "malinách" - tajných bytech atd., nyní se velitelskými místnostmi zločineckých skupin staly kavárny a restaurace. Kriminální lídři se snažili méně narušovat zákon osobně a získali přístup k drahým a kvalifikovaným advokátům. Obecně došlo k přechodu na nový stupeň profesionality v organizovaném zločineckém prostředí.⁹⁸ Ještě v polovině osmdesátých let 20. století na počátku perestrojky provedly orgány ministerstva vnitra Gruzínské SSR rozsáhlou operaci s cílem přivedení k trestní odpovědnosti vorů v zákoně, přičemž vorů tohoto nového typu. Uprostřed roku 1986 bylo odsouzeno 52 osob, majících daný titul. Čtyři z nich byli odsouzeni za zlostné porušení pravidel úředního dohledu, devět za tuláctví a vedení dalších typů parazitujícího způsobu života (samozřejmě ne žebráctví), čtrnáct bylo uznáno vinnými z nedovoleného nošení a přechovávání zbraní a nábojů, devatenáct z nezákonných operací s narkotiky. Jeden vor v zákoně byl odsouzen za neinformování policie o zločinu, zbylých pět – za různá protiprávní jednání kořistného charakteru. Tyto osoby, které by byly řazeny do zabezpečující úrovně organizovaného zločinu, tedy nebyly odsouzeny za organizační činnost v kriminálním prostředí, ale spíše za některé své slabosti.⁹⁹ Jednota vorovského "bratrstva" se od počátku roku 1986 začala také rozkládat v důsledku organizovaného honu na vory v zákoně. Pronásledování autorit zločineckého světa, nemající právní základ (orgány Ministerstva vnitra SSSR věděly o taktice vorů v zákoně nepáchat zločiny vlastníma rukama, proto využívaly "nestandardní metody") a umělé vytváření kompromitujících materiálů na jednotlivé osoby z řad vorů měly na jejich společenství katastrofální dopad. Vedlo to k nekontrolovatelnosti zločineckého prostředí, jeho bouřlivému rozvoji a růstu násilí. Existují tvrzení, že se pak ruské orgány snažily o reemigraci některých vorů v zákoně, kteří utekli na Západ.¹⁰⁰ Tito vorové měli stabilizovat situaci ve zločineckém světě. Toto však byly zřejmě jedny z posledních okamžiků ve 20. století, kdy ještě sovětský

⁹⁸ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 30.

⁹⁹ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЬЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 38.

¹⁰⁰ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 290 - 291.

stát dokázal v boji s vory v zákoně ukazovat dostatečnou sílu.

1.2 Od perestrojky k dnešku

1.2.1 Od perestrojky k rozpadu SSSR v roce 1991

Začátek perestrojky znamenal v SSSR pro mnohé zločince, kteří byli propuštěni z nápravně-pracovních táborů, pozitivní perspektivy. Vyzdvihovaly se otázky o dodržování lidských práv a nepřípustnosti tvrdého zacházení se zatčenými, byla dána „zelená“ nové ekonomické politice a soukromému kapitálu, kritiky se dostávalo jakýmkoliv snahám o kontrolu podnikání ze strany justice. Vládními orgány bylo propagováno heslo: „Nechme podnikatele pořádně podnikat, nechme je nadechnout plnou hrudí!“¹⁰¹

V Sovětském svazu bylo na obzoru střídání epoch. Nové faktory, které se objevily v dosud uzavřené kriminální sféře, museli vzít staří vorové v zákoně v úvahu. "Vedle těchto tradičních a uznávaných autorit, ostřílených léty káznic, rychle vyrostlo mladé pokolení. Toto dravé nastupující mládí se ne vždy zajímalo o zásluhy zkušených veteránů a snažilo se prosadit za každou cenu. Někdy i na úkor zasloužilých a do té doby ctěných mistrů řemesla."¹⁰² Při tomto "rození" kapitalismu v období perestrojky dostávali podle generála policie Kornienka velitelé silových struktur rozpadajícího se SSSR od vorů v zákoně nabídky k pomoci proti nelegálním podnikatelům a vedoucím kooperativů. Tito totiž rozvraceli svým působením jak tradiční vorovský svět s jeho pravidly a autoritami, tak i SSSR. Podle Kornienka byly tyto hlasy nevyslyšeny.¹⁰³ Z některých studií vyplývá, že práce KGB v boji proti vlivu vorů v zákoně byla dodatečně brzděna také Ministerstvem vnitra, kterému podléhaly všechny policejní síly země. Sovětská policie, která měla ze státních struktur nutně nejvíce kontaktů s kriminálníky a podsvětím, platila na konci osmdesátých let 20. století za nejzkorumpovanější část státního aparátu vůbec. Toto značně narušovalo korektní práci státního zastupitelství a soudů. V období mezi roky 1983-1989 se kooperace mezi KGB

¹⁰¹ КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Хроника донецкого бандитизма*. Юрпресс : Донецк, 2002. str. 335.

¹⁰² ŠÁMAL, Zdeněk. *Ruské mafie*. Praha : Ivo Železný, 2000. str. 25 - 26.

¹⁰³ КОРНИЕНКО, Михаил В. *УБОП. 20 лет боевых операций*. Киев : Довіра, 2011. str. 10.

a Ministerstvem vnitra značně zhoršila a zvrhla se dokonce ve více či méně otevřené nepřátelství. Po získání nezávislosti Ruska byl na příkaz Jelcina snížen stav KGB o přibližně 100 000 osob. Mnozí z propuštěných spolupracovníků KGB našli útočiště v nových kriminálních strukturách. S jejich speciálním výcvikem, vynikajícími kontakty a tajemstvími byli pro organizované zločince k nezaplacení.¹⁰⁴

Podmínky, které vyvolaly rozvoj zločineckého světa v Rusku koncem osmdesátých let 20. století, podle sovětských pracovníků Ministerstva vnitra byly a jsou diktovány ekonomickým rozvojem společnosti, vyjadřovaným politickými silami v zákonech a nařízeních. A přestávky v tomto nebyly, nejsou a nebudou. To bylo možné vidět i v roce 1993 na vzniku nových skupin zločinnosti. Organizovaná zločinnost byla vzkříšena z nebytí, jakmile byly odhozeny zákony socialistické ekonomiky a v platnost vstoupily zákony tržní ekonomiky."¹⁰⁵ Neobvykle mnoho "práce" se u vorovských skupin objevilo v souvislosti s organizováním prvních kooperativů a soukromé společnosti. Tehdy se ke svému zločineckému "podnikání" vrátili dokonce i ti, kdo už s vorovskou činností dávno skončili. Natolik velký byl možný zisk a natolik lehce ho bylo možné získat. Číslo soukromých firem intenzivně rostlo a vymáhat z nich peníze bylo velmi lehké, dokonce bez fyzického nátlaku na vlastníky. Malé bandy se začaly organizovat do velkých zločineckých skupin, které si rozdělily na sféry vlivu celé hlavní město a další regiony země. Ovšem za nějaký čas už byla tato práce stále těžší a těžší - bylo příliš mnoho těch, kteří chtěli získat podíl ze zisku podnikatelů v kooperativech. Častějšími se stala krvavá vyjasňování sporů na ulicích Moskvy a druhých měst Sovětského svazu.¹⁰⁶

Tyto změny ve společnosti byly spojeny i se změnami fungování subkultury vězňů. Mezi skupinami vorů ve vězeních a pracovních táborech začaly vznikat rozpory. Na svobodě i v táborech vznikla určitá ekonomická aktivita a spolu s ní i vnitřní rozpory v systému morálních hodnot zločinců. Vorové byli z jedné strany povinni dohlížet na to, aby se vězeňská zóna správně "vyhřívala" (dodávaly se do ní produkty a výrobky) a z druhé neměli podle tradičních pravidel právo na spolupráci s představiteli státní moci, zvláště s policisty. Dříve tento rozpor neexistoval, protože zóny žily vnitřními zdroji a vorové pouze dohlíželi na jejich spravedlivé rozdělování a přerozdělování. V období

¹⁰⁴ RAHR, Alexander et PACHOMOW, Philipp. *Die Geschichte der russischen Kriminalität* [online]. listopad 1998 [cit./vid.27.7.2011]. Dostupné z: <http://www.kanka.de/aurora/konf4/mafia3.htm>

¹⁰⁵ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 8.

¹⁰⁶ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 449 - 450.

stagnace se objevila ilegální výroba a s tím i potřeba importu - exportu (kontrabandu do zóny a naopak). A zde již byly třeba spolehlivé kontakty s policisty. Policisté se začali zabývat nezákonným průmyslem a viděli ve vorech spolehlivé partnery. A čím více byl vor váženější a tvrdší, čím čestněji a silněji odmítal spolupracovat na oficiální linii, tím se považovalo za lepší a bezpečnější mít s ním co do činění neoficiálně. Policisté se totiž snažili odhalit jeden druhého a za tím účelem i "lámali" vory. Vnějškově se udržoval boj proti sobě mezi policisty a vory, ale uvnitř těchto velkých skupin se vytvářely navzájem si konkurující gangy a v každý z nich patřili i policisté i vězni.¹⁰⁷ Kriminální elita se tak měnila právě pod vlivem změn ve společnosti a postupně se od perestrojky znovu začal legalizovat i institut vorů v zákoně. Nyní již nemuseli skrývat své bohatství, vorové se vydělovali i tím, že se začali oblékat u nejlepších návrhářů a žít v nádherných soukromých vilách. Jen část vorů pokračovala žít podle starých pravidel, to znamená bez vlastního majetku.¹⁰⁸ Ve studii Akademie Ministerstva vnitra Ruské federace z této doby bylo konstatováno, že 17 procent vorů v zákoně se dopustilo znásilnění, což podle tradičních vorovských zákonů bylo zcela neslučitelné s jejich hodnotami.¹⁰⁹

V analytických materiálech připravených Hlavní správou nápravně-pracovních zařízení Ministerstva vnitra SSSR z 15. 5. 1985 se tehdy ještě nepovažovala jednota společenství vorů v zákoně v místech odnětí svobody za příliš velkou: "Jak je vidět ze vzkazů, které si mezi sebou vorové posílají (a které orgány policie evidentně kontrolovaly), jednotnost mezi vory neexistuje. To je potvrzováno i operativními informacemi. Rozdělují je protivensství různého druhu, včetně různých drobností a také boj o vůdcovství, vliv na další odsouzené s cílem získání určitých výhod pro sebe (získání "ohřevu" (finanční a věcná podpora vězňů), výběr občaku). Předpokládá se také boj mezi různými kategoriemi vorů, zvláště z okruhu kavkazských národností, kteří jsou nazýváni pikovým společenstvím. Proto bylo s cílem ustanovit jednotu velmi mnoho pozornosti udělováno prověřování jednoho druhým. "Na svobodě také není mezi vory vše ideální, neboť neustále dochází k boji s cílem odstranit protivníky a

¹⁰⁷ ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 216 - 217.

¹⁰⁸ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 17.

¹⁰⁹ АНИСИМКОВ, Валерий М. et КОРОЛЕВА, Екатерина В. *История уголовной России*. Москва : АФ МОСА, 2010. str. 64.

konkurenci.¹¹⁰

Vorové se v těchto snažili ještě sledovat otázky možného vývoje nacionalistických otřesů a jedna z příčin sporů - nacionalismus mezi nimi příliš nevznikal. Odpověď proč tomu tak bylo, nachází kriminolog Gurov v dalších kriminálních vazbách, rovnosti všech mezi sebou (suverenitě) i ve speciálních opatřeních, které přijímali vorové v zákoně proti nacionalismu. Jak jen vorové cítili symptomy tohoto sociálního jevu, zvláště poté když do Moskvy na pohřeb mafiána s přezdívkou Pесо odmítli přijet vorové z Azerbajdžánu, byla tato otázka vnesena na schodce.

Zatímco v dřívějších dobách si byli vorové rovni, v osmdesátých 20. století se začaly objevovat skupiny sjednocené na etnických základech. Například gruzínští vorové (pikovní), turkménští, arménští atd. To korespondovalo s ideou mnohonárodního sovětského státu. Ovšem i když vládcové mnohých národnostních republik ve svých zemích rozpoutali skutečnou občanskou válku, pro vory v zákoně tato místa bojů neexistovala. Mezi nimi žili v míru všichni ti, kdo chtěli žít na cizí účet. Hlavním měřítkem byla vorovská idea a vášeň k parazitismu. Podle Gurova bylo koncem osmdesátých let okolo 700 vorů v zákoně a více než 2000 vorovských autorit se přidržovalo vorovských pravidel. To byli kandidáti do společenství. Silně rostlo ještě služebné okolí vorů - takzvaná "prist'jaž". Jaký význam kladli vorové v zákoně boji s nacionalismem, svědčí i jejich vzkazy z roku 1989, zachycené pracovníky policie, kde se například říká: "Čas ukázal, že rozšířený blud je nevyhnutelné okamžitě vykořenit. S jeho šířiteli je třeba postupovat konkrétně až do jejich likvidace. Nacionalismus ničí elementární vězeňské principy, je jevem cizím a škodlivým. Všechna "vavřínová"- odkaz na Kavkazany - nečistota a ji kryjící publikum, tím více jdoucí v jednotě s nimi, musí být vykořeněna." A z dalšího letáku: "V současné době se vory všemi způsoby zastavuje šíření špíny a hanobení vorů, jak mrtvých, tak i zdravých ze strany osob, sledujících nacionalistické zájmy, zejména přicházejících do Ruska z jihu."¹¹¹

Zločinecký svět se však přesto začal kolem roku 1986 znovu dělit. Ruské autority, jak je pravidlem, roztříštěné, hájily vorovské tradice, včetně principu nevměšovat se do politiky. Jak říká Podlesskich a Terešonek, "chtěli hrát podle pravidel". Jedním z nejvíce zřetelných představitelů této pozice byl vor v zákoně Vasja Brilliant. Na druhém pólu ovšem vystupovaly těsně spojené jižní (kavkazské) vorovské klany, které popíraly všechny tradiční základy, a vůbec se jim nepříčila politika. Pracovníci bezpečnostních

¹¹⁰ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 159.

¹¹¹ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 153 - 155.

služeb došli pro ně k hrůznému objasnění tohoto fenoménu: za těmito vory stály jejich republiky, vorové se zde opírali o veškerou moc státních silových struktur. Podobné okolnosti stavěly vory původem z Kavkazu mimo konkurenci v boji s ruskými autoritami, které vždy působily na svůj vlastní risk. Navíc se předpokládalo, že naopak státní struktury jižních sovětských svazových republik mohou vorovský svět využít naopak pro svůj prospěch v boji s centrální vládou v Moskvě.¹¹²

Ve zločineckém světě vznikla na základě etických neshod konfliktní situace. Iniciativu k jejímu vyřešení na sebe vzali lídři zločinců, kteří se nacházeli na svobodě a připojili se k specifickému podnikání vymahačů výpalného. Začali organizovat sběry občaků pro své bývalé spolupracovníky. Ani jedna nápravně-pracovní kolonie, kde si odpykávali trest vorové, "frajeři", "dohlížitelé" a ostatní uznávaní členové zločineckého společenství nezůstala bez pozornosti. Do míst odnětí svobody byly nelegálním způsobem přepravovány peníze, potraviny, alkohol atd.¹¹³ Mezi vory se v tomto období objevují motáky, které se obrací k "mužikům", tedy většinovému osazenstvu věznic, nepatřícímu k vorům. Mužici jsou vyzýváni, aby našli znovu "zákon, hrdost, čest". Vězeňská zóna se údajně bez dodržování vorovských tradic proměnila v pionýrský tábor, kde se každý jako pionýr podřizuje jakémukoliv pohybu a slovu vůdce. Že se zbytečně podřizují každému příkazu policistů. Že mužici bojují jeden proti druhému a přitom by mohli vyžadovat pětidenní pracovní týden a další úlevy a vorové by je v tom podrželi. Hovoří se o nutnosti ukončit zapomenutí vorovských tradic. Překonat strach, bázlivost a lhostejnost v srdcích. Vyzývá se k znovuobnovení boje za práva vězňů, za "staré a dobré tradice". Za sílu vorovského zákona. Vyzývá se k solidaritě mužiků s vory, k posílení obecné organizovanosti. A tato organizovanost a společné úmysly mají podpořit návrat "cti" do vězeňských zón. Návrat vorovského zákona.¹¹⁴

Spolu s tím získávají skupiny spojené s vymahači výpalného na svou stranu nejvíce vlivné vory v zákoně, jakými byli např. V. Ivaňkov (Japončik), I. Asjanova (Asjan), D. Gabelašvili (Dato), A. Bělogo (Bělyj) a další, kteří si odbývali tresty odnětí svobody a také jsou budovány památníky "generálům zločineckého světa" - B. Buzuluckému (Děd) a V. Babuškinovi (Briliant). Tak je postupně překonáván princip vorovského

¹¹² ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 33.

¹¹³ АНИСИМКОВ, Валерий М. et КОРОЛЕВА, Екатерина В. *История уголовной России*. Москва : АФ МОСА, 2010. str. 70 - 71.

¹¹⁴ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 150 - 151.

života, příkazující nevměšovat se do života podnikatelů.¹¹⁵

Začaly existovat zločinecké skupiny, například vorové v zákoně, nelegální podnikatelé. Tito plnili funkce obecné koordinace zločinecké činnosti různých skupin a osob, podpory norem a zvyků zločineckého prostředí, uskutečňovali smírčí soudy, měli materiální fondy a využívali je pro osoby ve výkonu trestu. Ruští kriminologové však podotýkají, že trestní zákon dané doby (1989) umožňoval bojovat pouze s první, nejnižší úrovní organizovanosti. Co se týká druhé úrovně, tak se toto částečně předpokládalo například v zákonech o odpovědnosti za organizační činnost, zaměřenou ke spáchání zvláště společensky nebezpečných trestných činů a rovněž za účast v protisovětské organizaci, v zákonech o odpovědnosti za banditismus, a také za organizaci zločineckých skupin v místech odnětí svobody nebo za aktivní účast v takových skupinách.¹¹⁶

Vorové v zákoně vždy sledovali tuto politickou a ekonomickou situaci ve státě a i nyní se mezi nimi našly osobnosti, které jí dokázali využít. V roce 1985 vyšel z vězení vor v zákoně Paša Ciruľ, a všiml si, že doba vnesla do života vorů své korektivy. Mnozí z vorů se začali zabývat obchodem a na "pravidla" vorovského romantismu na čas zapomněli. Tehdy v jedné z restaurací, posuzující s vory v zákoně takzvané vorovské otázky, podpořil Ciruľ jako jeden z prvních a hlavních slovanských vorů vyjádření dalšího známého vora v zákoně Viti Nikiforova, známého v kriminálních kruzích jako Kalina, který se zřekl vorovského romantismu a řekl: "Jsem hlupák, abych seděl kvůli čerdaku?" Tehdy čerdak ztělesňoval mýtus vorovského romantismu, "malinu" (chatu, byt, dům místo setkávání) - místo sněmu všech vorů. Paša byl člověkem cílevědomým. Řekl, že dnes nastoupila jiná doba a k ní je třeba se adaptovat. Ciruľ se tehdy v gorbačevské době objevil jako plnoprávný vor v zákoně staré formace, ovšem s novými principy, z nichž hlavní byl v tom, že současná kriminalita musí mít mocnou materiální základnu, neohraňčenou pouhými příspěvky do obščaku. Byznys a vorovský kodex se jeho slovy staly kompatibilními věcmi.¹¹⁷ Mnozí další recidivisté, kteří se v letech perestrojky vraceli domů z vězení, chápali, že doba starých vorů, žijících podle „tradic“

¹¹⁵ АНИСИМКОВ, Валерий М. et КОРОЛЕВА, Екатерина В. *История уголовного России*. Москва : АФ МОСА, 2010. str. 70 - 71.

¹¹⁶ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЬЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 312.

¹¹⁷ КАРЫШЕВ, Валерий М. *Воровской общак Паши Цируля*. Москва : ЭКСМО, 1999. str. 86 - 87.

sovětské epochy, postupně mizí a přichází doba lidí, kteří zabírají jejich místa, dokud oni, zabývající se krádežemi, sedí ve vězeňských zónách. A že zákonodárství jim to na rozdíl od sovětské epochy umožňovalo.¹¹⁸

Hlavní síly vorovských vůdců všech regionů a všech úrovní byly v tomto období zaměřeny na ekonomický sektor. Například vor v zákoně Frolov získal lví podíl z místního stínového podnikání. Jeho vliv rychle pronikl do mnohých měst doněcké oblasti. V moment své smrti byl Frolov pro operativní služby zajímavý nejen jako element, na který je nutné dohlížet a který byl pětkrát odsouzen, ale především jako významný představitel stínové ekonomiky. Operativní údaje státních služeb mu připisovaly vlastnictví ilegálních dílen na výrobu oděvů, otevření pobočky na výrobu barev v Proletářské oblasti a také příslušnost k činnosti konsorcia RadPol v Mariupoli. Zaměstnanost ekonomickými otázkami jej neodváděla od jeho přímých zločineckých závazků, které byly jeho povinností z jeho statusu vora v zákoně.

Měl mimořádné právo disponovat s občakem, určoval objemy a sortiment balíčků pro vězně nápravně-pracovních zařízení, vykonával funkci smírčího soudce, aktivizoval spojení s kriminálníky dalších oblastí bývalého SSSR. Nejvíce těsné kontakty se u něj, podle údajů agenturních studií, ukazovaly ve vztazích s Moskvou, Lvovem, Dněpropetrovskem, Severním Kavkazem.¹¹⁹

V tomto období došlo i k rozšíření tzv. "Apelu ke všem odsouzencům SSSR jménem "Bratra Tengize v roce 1988 (Čičinadze Tengiz Guramovič, narozen 1962, byl později zbit starou zločineckou autoritou Amiranem za nesprávné chování: podle původních zákonů tradičního vorovského světa nejsou písemné apely "k městu a světu" dovoleny, neboť odhalují taktiku a roli kriminálního prostředí, což narušuje čistotu tradic). V tomto apelu se vinula jako červená niť myšlenka: "dokud se rudí (komunisté, jejich policie atd.) perou mezi sebou", je třeba uchopit moc v zemi a v prvé řadě donutit orgány činné v trestním řízení plnit požadavky zločineckého světa.¹²⁰ V době „perestrojky“ a s ní spojených reforem došlo k ničení institutů, hodnot a norem, které vznikly za socialismu a začalo se vytvářet nové společenství, orientované na obchod a všestrannou iniciativu, svobodu osobnosti. Postsovětští kriminologové se již snaží ukázat, že zločinnost je nejen výsledkem společenských procesů, ale dokáže i úspěšně

¹¹⁸ ИВАЩЕНКО, Александр. *Украина криминальная-3 документальная хроника борьбы с организованной преступностью в Украине*. Киев : Всеукраинская пресс-группа, 2003. str. 177.

¹¹⁹ Кузин, С. *Донецкая мафия*. Киев : Полиграфкнига, 2006. str. 245 - 247.

¹²⁰ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 224 - 225.

přetvářet směr a intenzitu těchto procesů.¹²¹ Čím více se v období perestrojky zhoršovala kriminální situace v zemi, tím více podle některých vzrůstal vliv vorů, protože jen oni mohli podle některých složek obyvatelstva alespoň nějak stabilizovat situaci. Nakonec se totiž přes všechny rozpory téměř všichni účastníci kriminálních aktivit museli nějak domluvit s vory, neboť do vězení nebo vězeňské zóny se může dostat každý a stejně jako i dříve, zůstala zde moc vorů a jejich podřízených - dohlížitelů prakticky neohraňovaná. V nové vzniklé situaci se zvyky zločineckého světa nejen udržovaly, ale i ještě více upevňovaly, i když opět docházelo ke změnám. Například brigády vorů v zákoně působící na svobodě začali tvořit nejen bývalí vězni, ale i silní, odolní muži, včetně bývalých výsadkářů a specnazovců. A pokud si tito neudělali nějaký vroubek, mohli se stát i zločineckými autoritami.¹²²

Další posuny ve světě vorů v zákoně způsobily důsledky amnestie v roce 1987, po níž se skladba odsouzených značně změnila. Ve věznicích bylo oslabeno jádro osob se snahou o nápravu a nedodržujících tolik zločinecké zákony. Vorové a další zločinci naopak získali posily od těch, kteří nebyli spokojeni s výsledky amnestie.¹²³ Podle statistik došlo pak v roce 1989 v SSSR k největšímu nárůstu trestné činnosti.¹²⁴

Po bojích mimo zdi vězení se skupinami ostatních zločinců (gangy ze sportovců, veteránů afgánské války atd.) stáli počátkem devadesátých let 20. století vorové v zákoně ve vedení již jen několika málo zločineckých gangů v hlavním městě. Ostatní gangy vedly "autority". Ve druhé polovině devadesátých let však vorové v zákoně opět stáli ve vedení těchto gangů buď přímo jako lídři, případně měli funkce konzultantů o strategii činnosti zločinecké skupiny v kriminálním světě.¹²⁵ Vorové v zákoně totiž velmi často ukazovali dostatek zkušeností, aby si i tyto zločinecké skupiny podřídili. Zákaz věnovat se vymáhání výpalného, které se již v období stalo velmi výhodným byznysem, obešli někteří z vorů tak tak, že odstraňovali vůdce brigád vymahačů a místo něj tam dosazovali své lidi, kteří i když nebyli autoritami ve zločineckém světě

¹²¹ РЫБКИН, Владимир М. *Преступность и реформы в России*. Москва : ООО-ЭННИ, 1998. str. 3.

¹²² ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 228.

¹²³ АНИСИМКОВ, Валерий М. et КОРОЛЕВА, Екатерина В. *История уголовной России*. Москва : АФ МОСА, 2010. str. 63.

¹²⁴ *Преступность и правонарушения в СССР*. Москва : Издательство "Юридическая литература", 1990. str. 8-9.

¹²⁵ КОНСТАНТИНОВ, Андрей et ДИКСЕЛИУС, Малькольм. *Бандитская Россия*. Санкт-Петербург : Библиополис, 1997. str. 94.

vyznávali jeho zákony.¹²⁶ Ryzí zvyky vorů v zákoně se v průběhu devadesátých let 20. století staly stále více neaktuálními. Mládež a sportovci vystupovali stále více proti starým vorům. Mladí zločinci se považovali více za intelektuály a chtěli absolutní moc.¹²⁷ V devadesátých letech po smrti "patriarchálních" - tradičních vorů v zákoně, jakými byli Korž a Očko, působili svým vlivem stále více novátoři vorovského společenství. Hlavními z nich byli Kult'japyj, Krasjuk, Celka, Changa, Čirik a řada dalších korunovaných osob.¹²⁸ Autoritativním vorem v zákoně už v této době není tetovaný člověk se zuby zčernalými od pití čefiru (speciálně připravený čaj). Je čistě oholen, oblečen hlavně podle poslední módy. Mezi jeho sluhy jsou nejen "šest'orki" (původní pomocníci vora), ale i osobní strážci. Jak je pravidlem, osobní strážce je i nosičem zbraní, to znamená, že vor sám zbraň nenosí, ale tato je vždy u něj a může být okamžitě použita. V každodenní dispozici je u vora několik privatizovaných bytů, chaty, automobil prestižní značky. Mezi nejbližším okolím, nejbližšími pomocníky má zkušené právníky, různé představitele orgánů státní moci, orgánů činných v trestním řízení.¹²⁹

1.2.2 Období od vzniku Společenství nezávislých států po počátek 21. století

Pád SSSR vyprovokoval ve společnosti ještě větší nárůst kriminality. Zločinecký svět dal výzvu státu - vstoupil s ním do otevřené konkurence. Objevilo se mnoho dobře organizovaných zločineckých skupin se svými mozkovými centry, vykonavatelé, "soudy", "silovými pododděleními". Do čela těchto struktur se stále častěji dostávali vorové v zákoně. Historie tohoto vorovského "řádu", který již opět jako tolikrát v dějinách SSSR začínal skomírat, dostala mocný stimul k rozvoji v důsledku zhoršení všeobecně kriminální situace ve státě.¹³⁰ Podle svědectví ruských ministerstev (které uvedl první zástupce Ministerstva vnitra Michal Jegorov ve zprávě před senátory USA) existovalo uprostřed devadesátých let 20. století v Rusku asi 3000 zločineckých autorit,

¹²⁶ УЗАРАШВИЛИ, Омар. *В епіцентрі гангстерських воєн*. Львів : ЛА Піраміда, 2001. str. 35.

¹²⁷ КУЗИН, Сергей. *Донецкая мафия*. Киев : Полиграфкнига, 2006. str. 272.

¹²⁸ КАРТАВЫХ, Вячеслав И. (red.) *Организованная преступность в Украине*. Харьков : Информ-Украина, 2008. str. 120.

¹²⁹ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 24.

¹³⁰ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 3.

ze kterých bylo 279 vorů v zákoně. Podle Muchina však tato informace neodpovídá údajům stejných orgánů státní moci. Na instruktáži na Ministerstvu vnitra Ruské federace bylo uvedeno, že ve státech Společenství nezávislých států působí 740 vorů v zákoně, ze kterých má 323 trvalý pobyt v Rusku, 353 z nich je občany republik bývalého SSSR, 79 z nich je ve vězeních a 118 z nich vede nelegální způsob života. Největší koncentrace vorů v zákoně byla pozorována v Moskvě a v severokavkazském regionu.¹³¹ Analýza obrazu života vorů, jejich migrací, spojení a jiných kriminálních charakteristik ukázala, že velmi nasyceným byl vory v zákoně především moskevský region. V různých obdobích roku 1993 se jich zde koncentrovalo 110-200. Jejich hlavní část se přitom nacházela v pololegálním nebo nelegálním postavení. V žebříčku podle nasycenosti prostředí zvláště nebezpečnými zločineckými lidry a jejich spolupracovníky následoval Severní Kavkaz, Dálněvýchodní a Uralsko-Západosibiřský region, Rostovská a Irkutská oblast.¹³²

Po rozpadu SSSR (1992) přenesli vorové v zákoně, převážně pocházející z Kavkazu, Zakavkazska, Střední Asie a Pobaltí svou činnost na území Ruska, kde cítili měkčí politický režim, neexistenci tak vysokého rizikového faktoru, jakým je občanská válka, naopak zde viděli silnější zločinecké prostředí a velké množství nápravných zařízení.¹³³ V těchto věznicích měli dostatek rezerv, které mohli podporovat a později využívat. Gruzínští vorové v zákoně postupně utvořili jednu z nejmocnějších zločineckých skupin uvnitř vorovského společenství, kde představují většinu "pikových" neboli "vavřínových" vorů, to znamená takzvané kavkazské křídlo. Gruzínské křídlo se podmíněně dělí na čtyři skupiny: kutajské vory (nejvlivnější a nejbohatší), tbiliské, suchumské a mingrelské. V Gruzii dávala již v sovětských dobách hodnost vora v zákoně výhody, dovolující vést prakticky legálně úctyhodný způsob života. U Gruzínů dokonce existovala zvláštní kategorie "momavali" - mladých lidí, kteří usilovali o získání hodnosti vora v zákoně a chtěli se dostat na odpovídající profesionální úroveň.¹³⁴ Předpokládá se, že právě gruzínští vorové „nakazili“ své ruské kolegy

¹³¹ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 17 - 18.

¹³² РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 15 - 16.

¹³³ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 275.

¹³⁴ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 23.

„virem“ připojení se k obchodu a politice. Kriminální prostředí kavkazských oblastí totiž vyzdvihovalo své kandidáty ve volbách, existovali i jejich představitelé ve vládnoucích kruzích.¹³⁵ V některých oblastech Gruzie měli vorové v zákoně ještě v období rozpadu SSSR pozici rovnou se sekretáři oblastních výborů komunistické strany, náčelníky policie a dalšími státními úředníky. To vše mělo negativní vliv na státní instituce a rozežiralo státní základy. Například se v letech 1992-1993 dělaly ze strany vorů v zákoně pokusy vyprázdnit tak důležitý státní orgán, jakým je Ministerstvo vnitra. Do činnosti státních a obchodních orgánů pronikly kriminální zvyky a tradice.¹³⁶ Kavkazští "reformátoři" vůbec neodmítali čistě zločinecké zvyky - násilí, až do krajního, vydírání, výbuchy, střelbu, podplácení atd. Dokonce začali používat politické metody boje s orgány činnými v trestním řízení a se státem obecně.¹³⁷ V této době existovala také další zajímavá tendence: zahraniční (gruzínští, azerbajdžánští, arménští a další takzvaní pikové) vorové a jejich příbuzní se dostávali z vězení na svobodu jakýmikoliv způsoby, ovšem o slovanské vory se nikdo nezajímal nikdo.¹³⁸ Nová generace vedoucích kriminálních autorit, převážně z Kavkazu, začala hrát významnou roli především mezi "novými" vory v zákoně neboli tzv. "modernisty". Tito kooperovali se zkorumpovanými příslušníky státní moci, kumulovali kapitál z ilegálních činností a legalizovali jej, když jej vnášeli do hospodářského koloběhu země. Základní tahy organizovaného zločinu se staly viditelnými: vznikají samonosné, strukturované a disciplinované organizace z jednotlivých osob nebo skupin, jejichž cílem byla kumulace kapitálu zcela nebo částečně ilegálními metodami, přičemž byly kryty zkorumpovanými státními strukturami.¹³⁹ Gruzínští vorové v zákoně se postupně stali v Moskvě jednou z hlavních autorit a začali vystupovat jako kriminální znalci.¹⁴⁰

Počátkem devadesátých let se také v demokratické vládě Gruzie objevilo několik

¹³⁵ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 381.

¹³⁶ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 33.

¹³⁷ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 154.

¹³⁸ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 18.

¹³⁹ RAHR, Alexander et PACHOMOW, Philipp. *Die Geschichte der russischen Kriminalität* [online]. listopad 1998 [cit./vid. 27.7.2011]. Dostupné z: <http://www.kanka.de/aurora/konf4/mafia3.htm>

¹⁴⁰ МАКСИМОВ, Александр А. *Российская преступность. Кто есть кто?* Москва : ЭКСМО, 1997. str. 163.

bývalých vorů v zákoně, kteří to neskrývali a dokonce využívali jako reklamu.¹⁴¹ V červnu 1993 se například Džaba Joseliani (bývalý vor v zákoně a zároveň bývalý ministr obrany Gruzie, jedna z nejznámějších osobností tamního politického světa) bezprecedentně vyjádřil o připravenosti začít partyzánskou válku v Rusku, jestli toto nebude plnit požadavky gruzínské vlády ve spojení s konfliktem v Abcházii.¹⁴² Podle analýzy z poloviny devadesátých let 20. století bylo společenství vorů v zákoně mnohonárodnostní: Rusů bylo asi (33 procent) Gruzínů (32 procent). Dále následovali Arméni (8 procent), Ázerbajdžánci (5 procent), Kurdové (22 procent), Mengrelové, Abchazci, Uzbeki, Kazaši, Ukrajinci a některé další národnosti. Objevili se také vorové z řad Němců, což se dříve neukazovalo. Ruští kriminalisté z toho dělali závěr o určitém vorovském internacionalismu při plnění různých kriminálních úkolů jak blízko, tak i daleko za ruskými hranicemi. Takový internacionalismus značně ulehčoval činnost zločineckého společenství, přizpůsobivost vorů k podmínkám jiných států.¹⁴³

Přes tato fakta o sporech mezi jednotlivými národnostmi vorů v zákoně, které se objevily od dob perestrojky, je mezi nimi dodnes silná skupina těch, která nacionalistické tendence odmítá. Plukovníku policie Dyševovi to bylo sděleno slovy: "U vorů neexistují hranice, neexistují národnosti."¹⁴⁴ Podle mínění odborníků většina vorů v zákoně nebyla v etnických bojích mezi slovanskými a kavkazskými vory příliš aktivní a snažila se spíše hledat mírová řešení.¹⁴⁵ Výjimku mezi kavkazskými vory tvořili vždy Čečenci, kteří neuznávají v celém postsovětském světě ustálené zločinecké zákony. Zůstávají věrní klanovým normám a zvykům. Četné pokusy čečenského vora v zákoně Sultana Daudova přivést mezi vory co nejvíce svých krajanů nenašly podporu nejen u zákonníků slovanského klanu, ale dokonce ani jeho příbuzných, s jejichž zvláštní pomocí Daudov také nemohl počítat.¹⁴⁶

V roce 1993 v Rusku korunovali 11 zločineckých autorit, v roce 1994 již 33. Bylo to výsledkem pokusu postavit se převaze kavkazských vorů. Je faktem, že z 266 vorů v

¹⁴¹ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 160.

¹⁴² ПОДЛЕСКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 33.

¹⁴³ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 30 - 31.

¹⁴⁴ ДЫШЕВ, Сергей, М. *Воры в законе и авторитеты*. Москва : ЭКСМО, 2008.

¹⁴⁵ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 26.

¹⁴⁶ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 566.

zákoně, o kterých byly uvedeny údaje v knize Podleskicha a Těreščonka "Vorové v zákoně" jsou 202 vorové narození v jižních a středněasijských regionech. Malé množství ruských vorů autor vykládal tím, že stát se vorem v zákoně se v této době stalo blízkým rozhodnutí podepsat si rozsudek smrti.¹⁴⁷ Muchin propočítává, že jen mezi lety 1992 - 1995 zahynulo ve válkách gangů okolo 500 zločineckých autorit, ze kterých bylo 40 vorů v zákoně.¹⁴⁸ Kolik vorů v zákoně se v Rusku nacházelo a nachází zcela přesně, je nemožné říci. Vždyť přibližně třetina z nich nemá trvalé místo pobytu, což ztěžuje policejní kontrolu a absolutní většina zákoníků oficiálně nikde nepracuje.¹⁴⁹

V Ruské federaci začalo přibývat vorů v zákoně, kteří chtěli ovládat stále nové oblasti vlivu. To se týkalo především oblastí mimo hlavní města státu (Moskvu, Petrohrad). V průběhu desítek let nepocítoval například zločinecký svět Astrachani, Jaroslavi, Kalugy, Kostrumy, Tambova a řady dalších regionů vliv vorů v zákoně, ale v letech 1992-1993 si vorovské společenství podrobilo hlavní zločinecké skupiny jmenovaných měst a vzalo pod kontrolu téměř všechny druhy kriminálního průmyslu.¹⁵⁰ Řada těchto lídrů zločineckých organizací pak přijala občanství dalších států a vyjela za hranice, což vytváří určité těžkosti s jejich zatčením a přivedením k trestní odpovědnosti. I když se dotyční nacházejí za hranicemi Ruska, pokračují ve vedení zločineckých formací a vytvářejí společné firmy pro legalizaci nelegálních příjmů.¹⁵¹

V průběhu devadesátých let 20. století ve zločineckých organizacích přibývalo stále více peněz a bylo třeba je legalizovat. Vorovské peníze se začaly skrze nastrčené osoby ukládat do bank, nemovitostí, trhu a společných podniků. Postupně tak vznikla symbióza kapitálu a kriminálu.¹⁵² Obchodníci na druhé straně vnášeli do oběhu prostředky zločinců, dávali jim kreditní a také jinou pomoc s využitím svých zkorumpovaných spojení.¹⁵³

¹⁴⁷ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 378 - 379.

¹⁴⁸ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 18.

¹⁴⁹ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 451 - 452.

¹⁵⁰ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 17.

¹⁵¹ ОВЧИНСКИЙ, Владимир С. et al. *Основы борьбы с организованной преступностью*. Москва : ИНФРА - М, 1996. str. 173.

¹⁵² ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 231.

¹⁵³ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЬЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 172.

Podle názorů předního ruského experta na organizovaný zločin plukovníka Razinkina se v této době ve společenství vorů na rozdíl od stalinských let málo co změnilo, vorové se jen stali ještě drzejšími: "Pod maskou aktivistů za lidská práva, ochránců práv a svobod člověka obratně uspokojují své egoistické zájmy. Počet těžkých zločinů podle něj roste a vorové se stávají respektovanými osobami."¹⁵⁴ Ve velkých průmyslových oblastech a těch místech, kde je zřejmá obchodní činnost, začala vorovská moc fungovat paralelně s oficiální mocí státních orgánů.¹⁵⁵ Rostl počet soukromých bank, obchodů a různých firem. Část z nich si otevírali bývalí policisté a čekisté (agenti KGB), kteří zároveň dělali těmto podnikům ochranu. Došlo k dalšímu rozdělení sfér vlivu a zločinecký svět se musel, ať chce nebo ne domlouvat s ostatními a to i s policisty.¹⁵⁶ Velká symbióza kriminálních aktivit, legálních podnikatelů s zkorumpované státní zprávy, která je znakem organizovaného zločinu dosáhla za účasti vorů v zákoně stále větší preciznosti. Vorové v zákoně v sobě takto spojili sociální rysy kriminálních lídrů a komerčních obchodníků, což jim umožnilo kriminálně se rozvíjet, když využívali jak zločinecké, tak i stále více kriminálně-právní ochrany na kriminálně - ekonomickém základě.¹⁵⁷

Především mladí vorové, kteří si nedělali potíže vykonáváním existujících pravidel nabírali v tomto období stále větší autoritu. Vězeňskou zkušenost, dříve povinnou pro každého vora v zákoně většina z nich téměř neměla. A stanovené vorovské principy takoví mladíci ignorovali bez zvláštní lítosti, jestliže šlo o vlastní výhodu.¹⁵⁸ I mnozí z těchto "nových" vorů však ještě v devadesátých letech zachovávali alespoň něco z tradičních vorovských zákonů. Odmítali se například věnovat ochraně prostitutek za peníze. Bylo již mezi nimi postupně dovoleno vymáhání výpalného, loupeže, krádeže atd., ale ne krytí prostituce.¹⁵⁹ Výraz vor v zákoně začal v této době znamenat něco poněkud jiného, než co znamenal dvacet až třicet let dříve. Toto nové pokolení vorů -

¹⁵⁴ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 96 - 99.

¹⁵⁵ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 282.

¹⁵⁶ ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 231.

¹⁵⁷ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 91.

¹⁵⁸ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 452.

¹⁵⁹ МИРГОГОДСКИЙ, Александр. *Криминальные Прилуки: кровавые 90-е*. Тернополь : Издательство "Підручники і посібники", 2007. str. 96.

mladých, drzých, energických, začalo rázně realizovat své představy.¹⁶⁰ Tuto situaci popisuje následující případ: "Dokud se L. nachází ve vězení, vládne zločineckému světu jiný šéf - K. Zrovna si odbyl dvanáctiletý trest, nedávno "korunovaný", to znamená povýšený do hodnosti na vora v zákoně. V jeho ruce je ještě více neohraničená moc. Co jen by ho nenapadlo, jeho přání bude vyplněno. Ale K. má větší sklony k tradičnímu způsobu páčání zločinu. Bosové takového typu jsou neperspektivní. Budoucnost je v ruce takových jako L. Je také banditou, gangsterem, ale jak se říká, v bílých rukavicích. S ním se nebojí, neopovrhují vstupovat do kontaktu činovníci. Můžeme nepochybovat, že v průběhu nadcházející privatizace se L. dostanou do rukou nějaké obchody, nebo jídelny nebo podniky s bydlením, buď hotely, nebo některá oddělení místní potravinové a lehké produkce. Najme si nejlepší právníky a advokáty a bude nedotknutelný justicí do doby, dokud to bude stát dovolovat svými beznadějně od života zastarávajícími zákony.¹⁶¹

Vorovské gangy získaly všeobecně rysy banditských skupin, páčajících útoky na státní orgány, obchodní společnosti, organizace a samostatné občany nebo pomocí hrozeb a demonstrace síly uvalujících vorovskou daň na komerční struktury.¹⁶²

V těchto letech lze sledovat sblížení vorovských autorit s orgány činnými v trestním řízení. Vorové se také tím snaží více chránit a ukazují připravenost k jisté míře spolupráce především proto, že sami jsou údajně znepokojeni nárůstem kriminální bezzákonosti (to znamená nárůstem počtů zločinců, kteří nerespektují vory v zákoně jako hlavní autoritu), který postihl Rusko v dobách perestrojky a po ní.¹⁶³ Pro státní představitele bylo ovšem také zřejmě výhodné mít po ruce informace o vorech v zákoně a jejich organizaci, protože právě na tyto profesionální zločince mohla být přenášena odpovědnost za celou řadu neúspěchů při privatizaci a přechodu státu na kapitalistický systém. Z jednoho vorovského motáku v roce 1992: "Dnes v Rusku dochází k velkým změnám, v lepší i horší stranu. Nás vory a veškerou masu zločinců se pokoušejí označit za příčinu neúspěchů a řízení státu, vydávají příkazy o zesílení boje s námi... V poslední době se staly častějšími případy únosů rukojmích a neospraveditelné oběti - zbytečný důvod pro zákonodárce zesílit zbraně proti nám. V současné době

¹⁶⁰ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные вору*. Минск : Литература, 1998. str. 610.

¹⁶¹ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 156.

¹⁶² РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Вору в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 48 - 49.

¹⁶³ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Вору в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 283 - 284.

ovšem únos rukojmích neskončil nikde úspěchem, nepotřebujeme zbytečný důvod, abychom vystavovali náš zločinecký svět krutým opatřením."¹⁶⁴ Jeden z nejautoritativnějších vorů v zákoně Gorbatyj dal první a zároveň poslední rozhovor v životě těsně před smrtí novináři Andreji Konstantinovi. Podle něj dnes přestal existovat skutečný zločinecký svět, kolem zavládla ohromná a nikým nekontrolovaná nezákonnost. Dříve se člověk mohl ve vězeňských táborech setkat s jedním nebo několika skutečnými chuligány, lidmi, nežijících podle vorovských principů bylo v tomto prostředí velmi málo. Dnes ovšem většina sedí právě za zlostné chuligánství. Mládež se stala nestoudnou a brutální, co v době mládí Gorbatého nebylo nijak časté. Dříve byli vory pouze ti, u koho bylo rodem napsáno, že se jimi stanou. Dnes kradou všichni, kradou maličkosti i celé vlaky nákladu. A žádná opatření, žádná agitace nepomohou. Jediným prostředkem, který podle Gorbatého může napravit situaci, je tvrdost. Zločinecký svět se silnou disciplínou je podle Gorbatého možný jen v silném státě.¹⁶⁵

Soudíce podle motáků, které v těchto letech po rozpadu SSSR kolovaly po vězeňských koloniích, přijali na nejvyšší vorovské úrovni názor vracet se k pramenům, obrozovat vorovské zákony v jejich prvoplánovém smyslu.¹⁶⁶ Tato snaha o obrození starých tradic v jejich čistotě se však z dnešního pohledu ukázala jako marná. Dokonce i v prostředí vorů v zákoně, kde, jak by se dříve zdálo, byl jeden za všechny a všichni za jednoho, zavládla "nezákonnost". Objevily se nové kriminální elementy, neuznávající žádné zákony, kromě práva pěsti a dlouhé hlavně. A autoritou je dnes ne ten, kdo má vorovskou korunu a dlouhou stáž odsezených let ve vězení, ale ten, kdo má k dispozici více bojovníků a zbraní.¹⁶⁷ Jak vzpomíná v roce 1992 jeden z bývalých tradičních vorů v zákoně: "Nechci, aby nás mísili s těmi "vory v zákoně", kteří dnes jezdí v mercedesech a dokonce si kupují hodnost. My "čestní vorové" jsme dříve nic neměli a i dnes žijeme v chudobě, protože nemůžeme odstoupit od našeho zákona, i když už jsme dávno přestali žít jako vorové."¹⁶⁸

Rozkol ve vorovském světě byl dále posílen především ideovými rozdíly mezi těmito "tradicionalisty" kteří odmítali komerci a "modernisty", kteří se vydali cestou

¹⁶⁴ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 58 - 59.

¹⁶⁵ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 486 - 487.

¹⁶⁶ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 59.

¹⁶⁷ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 449 - 453.

¹⁶⁸ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 51.

kapitalizace. Modernisty posílil příchod velkého množství neruských (v první řadě kavkazských) zločineckých autorit. Přívrženci starých vorovských tradic jsou především Rusové, kteří se stále více odsunují za hranice ekonomických sfér vlivu a mají roli autorit především ve vězeňských koloniích. Tradicionalisté svůj vliv uskutečňují především jako smírčí soudci při řešení sporných otázek mezi zločineckými gangy, bojujícími za své sféry vlivu a také se snaží o odstranění vzájemných pohledávek mezi bandami a komerčními organizacemi. Mimo to se jejich moc bezpodmínečně uznává mezi zločinci, z jejichž středu se získávají vykonavatelé jakéhokoliv násilí, vychovaní podle vorovských tradic v místech odnětí svobody.¹⁶⁹ Uprostřed devadesátých let se postupně vytvořilo velké společenství "nových" vorů v zákoně, kteří se od "starých" odlišují nedodržováním prakticky všech bodů starého "zákona". Většina současných vorů v zákoně se stala především obyčejnými vůdci zločineckých společenství nebo podnikateli, kteří se jen zřídka dopouštějí vážných zločinů a vydělávají si peníze pomocí herního, restauračního a dalších typů podnikání.¹⁷⁰ "Noví vorové" si kromě luxusního života také ustáli tendenci spolupracovat s představiteli státní moci a úředníky a uplácet je. Stejně tak se nebáli vyhrožovat "starým" - nepmanským vorům. Noví vorové začali také aktivně přitahovat mladé vory tím, že si dokázali udržet svůj "modernizovaný" styl života, když se stali "legálními" vůdci zločineckého světa, jeho "živými idoly". Protože tito noví vorové měli velmi otevřený životní styl, byli donuceni se vážně obávat o svou fyzickou bezpečnost. Mimo osobní strážce si najímali i agenty a informátory v orgánech činných v trestním řízení a uměle využívali dezinformaci. Metody těchto vorů se stávaly stále více sofistikovanými a podle odborníků na ruskojazyčný zločin Konstantinova a Dikseliuse nabývaly přímo byzanstský charakter. Tyto východní metody a zvyky měly podle nich v Rusku vždy zvláštní přitažlivost a v jeho zločineckém světě byly spojeny s odolnou tradicí. Ne náhodou měli podle nich tři významní historičtí lídři zločineckých skupin přezdívku "Japončík".¹⁷¹

V roce 1995 se na instruktážním sezení Ministerstva vnitra informovalo, že se v zločineckém prostředí zostřily rozpory - probíhala skutečná bitva za přežití ideologie

¹⁶⁹ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 281.

¹⁷⁰ Ворам закон не писан [online]. [cit./vid. 22.7.2013]. Dostupné z: <http://mokryxa.narod.ru/dalee/pisan.html>

¹⁷¹ КОНСТАНТИНОВ, Андрей et ДИКСЕЛИУС, Малькольм. *Бандитская Россия*. Санкт-Петербург : Библиополис, 1997. str. 75-76.

"starých" a "nových" vorů v zákoně. Tento svár se podle hodnocení specialistů měl skončit vítězstvím nového zločineckého pokolení, které disponuje podstatně většími materiálními zdroji a spojeními s korumpovanými úředníky. Do 3-5 let také mělo dojít k rozdělení sfér vlivu podle nacionálně - teritoriálních znaků.¹⁷²

Vorové dodržující staré tradice a s nimi spojenou "chudobu" si v konfliktech ani nemohli dovolit tak velké množství dobře vycvičených osobních strážců. Co si dříve (před perestrojkou) vyřizovali vorové mezi sebou bylo postupně stále více řešeno prostřednictvím je obklopujících osob. Například ne všichni představitelé vorovského světa se s pochopením dívali na zaujetí byznysem významného vora v zákoně žijícího v Moskvě Paši Ciruľa. Někteří měli i kritické komentáře. Ciruľ měl vážný konflikt se zločineckou autoritou Vasjou Očkem, který v té době požíval velký vliv v moskevském zločineckém společenství. Důvodem se staly výroky Vasji o tom, že podnikatelské aktivity Ciruľa se špatně pojí s jeho zločineckou reputací. Spor přerostl v souboj na nože. Ciruľ nanesl Vasjovi takové množství úderů nožem, že tento ztratil velmi mnoho krve a jeho přátelé ze zločineckého světa se báli, aby z toho nebyla vražda. K tomu však nedošlo. Tím se však konflikt nezakončil. Za sedm let došlo k tomu, že se nepřátelé znovu náhodou sešli v Jaltě a znovu se rozpoutal boj. V té době však již u Ciruľa byla vlastní "služba bezpečnosti". Když Vasju zkroutili, dotáhli ho lidé Ciruľa k oknu a zločinec, který ctěl zločinecká pravidla, zemřel pádem z okna.¹⁷³ Pravidla posuzování "čistoty" života vorů v zákoně se však začala natolik proměňovat, že vor v zákoně Paša Ciruľ byl však i se svými liberálnějšími postoji k vorovským tradicím až do své smrti v roce 1997 považován za symbol odcházejícího zločineckého světa starého Ruska, který bojoval za vorovskou ideu. Za ne-li posledního zákoníka "tuláckého", nepmanského charakteru.¹⁷⁴ Paša Ciruľ však také již svým vnějším stylem a bydlením neodpovídal obrazu tradičního vora v zákoně. I přes jeho titul nepůsobil jako pologramotný mužik, oděný do ošuntělých džínsů nebo do vybledlého sportovního úboru, žijící u svých milenek nebo ve špatném hotelu a dávající všechny peníze za narkotika, vorové v zákoně nového typu již v této době upřednostnili drahé vozy, obleky do Kardena a Versace, dobré restaurace a vlastní třípatrové vily s bazénem (Ciruľ si nechal za Moskvou postavit několikapatrový palác, kde žil se svou rodinou).

¹⁷² КАРЫШЕВ, Валерий, М. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша.* Москва : ЭКСМО, 2004. str. 66.

¹⁷³ КАРЫШЕВ, Валерий М. *Воровской общак Паши Цируля.* Москва : ЭКСМО, 1999. str. 89.

¹⁷⁴ КАРЫШЕВ, Валерий М. et ВОЛКОВ, Федор. *Москва тюремная.* Москва : ЭКСМО, 2005. str. 48 - 49.

Slovo vora se do nedávné doby považovalo za zákon a vést s ním spor bylo považováno za životu nebezpečné. Ovšem v průběhu devadesátých let se již někteří pokoušeli ho zpochybnit. A metody se k tomu používaly stále stejné: automat kalašnikov nebo pistole makarov. Dnes se účast na řešení sporů a funkce smířčího soudce stala pro vory v zákoně dosti nebezpečnou. Příliš často hynou zároveň s členy mezi sebou nepřátelských skupin. Vést zločinecký svět k pořádku a řádu podle vorovských pravidel se stalo velmi nebezpečným a ti, kdo se ocitli někomu v cestě, hynuli příliš často od kulky bojovníka nezávisle od výše své autority.¹⁷⁵

V období kolem roku 1996 se údajně začala v Moskvě vytvářet silná zločinecká skupina z několika desítek vorů v zákoně. Jejím cílem je vzít pod kontrolu všechny v hlavním městě působící bandy a "civilizovaným způsobem" (podle vorovských představ) oddělit podnikatelskou sféru od vymahačství. Vory bylo údajně přijato kolektivní rozhodnutí: nebrat peníze za pomoc při řešení sporů z důvodu dluhů, mimo dobrovolných darů. Kontakty tohoto druhu využít k rozšíření svého vlivu a jako protiváhu vymahačům výpalného.¹⁷⁶ Předpokládá se, že ať je kdokoliv v postsovětském prostoru donucen platit výpalné, jeho část se po dlouhém řetězu předává vorům v zákoně, kteří se zabývají především praním těchto peněz.¹⁷⁷

V letech 1997-1998 získal institut vorů v zákoně novou kvalitu - jeho nejvíce mocní představitelé začali dávat přednost vedení svých zločineckých organizací ze zahraničí.¹⁷⁸ Důvodem k tomu byl zvyšující se počet úmrtí vorů v zákoně, které za ne zcela přirozených okolností (byť např. předávkování narkotiky či autonehoda přirozeně působí) pokračují dodnes.¹⁷⁹

Vorové v zákoně a jimi řízené struktury začaly koncem 20. století soustřeďovat páky moci uprostřed různorodého kriminálního společenství a nejen zde. Oni i jimi řízené zločinecké struktury aktivně rozprostřeli svůj vliv na všechny sféry života společenství i státu. Vorové v zákoně prakticky uskutečňují regulování některých obchodních

¹⁷⁵ ИЛЬЯСИН, Николай Н. Самые известные воры. Минск : Литература, 1998. str. 452 - 460.

¹⁷⁶ ПОДЛЕСКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 294.

¹⁷⁷ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской орден*. Москва : Известия, 1995. str. 63.

¹⁷⁸ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 22.

¹⁷⁹ КАРЫШЕВ, Валерий М. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша*. Москва : ЭКСМО, 2004. str. 167-168.

vztahů, dokonce ochranu vlastníků, ovšem již podle svých kriminálních pravidel.¹⁸⁰ Ta část vorů v zákoně, která žije podle nových principů, se jich vnějšně také často drží, ovšem všemi způsoby se snaží dostat do velkých komerčních struktur přes třetí osoby (příbuzné, blízké přátele). Když ukazují "morální" podporu některým vůdcům vymahačů výpalného, neváhají tyto vorovské autority využívat část vymahačů získaných prostředků.¹⁸¹ V tomto období se zločinecká uskupení epochy perestrojky, organizované zločinecké formace existující především na principu vymáhání výpalného ukázaly být jevem dočasným, jasně přivázaným k historickému období a odcházejícím zároveň s ním. Nemohly se objevit a neobjevily se dříve, než se zformovalo několik specifických podmínek, a nepokračují v trvání déle, než trvá existence těchto podmínek ve společnosti. Samotné zločinecké skupiny se transformují, „vrůstají“ v nové kvalitě do nové společnosti nebo „černého“ kriminálu a ti z jejich vůdců nebo účastníků, kteří se „drží starých zvyků“ odcházejí vyrovnanými řadami – někdo na hřbitovy a někdo do vězení.¹⁸²

Romanov dospívá k závěru, že "nové zákony", tradice, zvyky a odmítnutí mnoha bodů vorovských principů jen ještě více posílily status zločineckých autorit. A jakmile se jejich postavení stalo silným a neotřesitelným, vůdcové gangů začali znovu obnovovat i napůl zapomenuté, ovšem tradiční tradice a zvyky. Vězně učili stále více hazardním hrám, spojení za spojením se obnovovala "vorovská pošta", obnovilo se zásobování vězňů ze svobody penězi, alkoholem a narkotiky, ještě aktivnější se stal nátlak na aktivisty (pomocníky vedení tábora) a "nezávislé" vězně. Zrádce a donašeče trestali často tak, že jejich smrt vypadala jako nešťastná náhoda.¹⁸³ Svět tradičních vorů v zákoně se stal i na konci tohoto období velkou zásobárnou životních pravidel, byť používaných daleko volněji a v kontextu situace.

1.2.3 Od počátku 21. století k dnešku

V prosinci 2003 proběhla na Hlavním oddělení boje s organizovaným zločinem instruktáž k tématu "vorové v zákoně". Na ní se informovalo, že "v hlavním městě

¹⁸⁰ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 3.

¹⁸¹ ПОДЛЕСКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 292.

¹⁸² ЧЕРНЕЦОВ, Константин, А. *Крым бандитский*. Киев : Издательство Мрия, 2000. str. 281.

¹⁸³ РОМАНОВ, Сергей. *Воры - карманники. От ширмача до щипача*. Москва : Эксмо, 2005. str. 47 - 48.

Ruské federace existuje okolo 200 vorů v zákoně. Tito hlavně ovládají restaurační podnikání a hazardní hry, prostituci a trhy. 50 vorů mělo být ve vězení a po čtyřech bylo vyhlášeno pátrání."¹⁸⁴ Podle údajů Ministerstva vnitra (pro počátek 21. století) bylo možné na území celého Svazu nezávislých států napočítat asi 920 vorů v zákoně a autorit zločineckého světa. V Rusku je jich více než 300 a lze sledovat tendenci k růstu jejich počtu. V regionu hlavního města žije stabilně asi 106 vorů v zákoně, kteří si čas od času nově dělí již jednou rozdělenou moskevskou oblast, což je zřejmě příčinou celé řady vražd mezi nimi (jen v jednom týdnu roku 1999 byli v Moskevském regionu zabití čtyři vorové v zákoně, kteří měli významný vliv).¹⁸⁵

Značné spory probíhající od počátku 21. století ve vorovském společenství začaly v souvislosti s děním v ruské ekonomice již v roce 1998, kdy se velká část vorovské pokladny - obščaku ukázala být vložena do postupně bezcenných cenných papírů. Jakmile vznikla tato krize, vorové se sešli, aby zadali nepříjemné otázky správci vorovského obščaku - Dědovi Chasanovi. Tato schodka ovšem ani nestihla začít, když se na ní objevili ukrajinští policisté z oddělení boje s organizovaným zločinem. Za půl roku byl zabit gruzínský vor v zákoně, který odpovídal za bezpečnost této schodky. A otázky k Dědovi Chasanovi zmizely.¹⁸⁶ I v těchto složitých vazbách mezi vory v zákoně je zřejmě souvislost se zabitím Děda Chasana v Moskvě počátkem roku 2013.

Odborník na ruskojazyčný organizovaný zločin Dr. Mark Galeotti při pohledu na dnešní dění v Evropě dospívá k závěru, že ruský organizovaný zločin v Evropě je vlastně většinou arménský nebo gruzínský, i když gruzínští kmotři mají často základny v Rusku. Je to velmi komplexní a kosmopolitní podsvětí těchto dnů, které se projevuje v nadnárodních sítích, skrze které tito gangsteři působí.¹⁸⁷

Posledních několik let (2013) je rovnováha moci v této oblasti ve značném zmatku z důvodu tohoto probíhajícího konfliktu mezi dvěma hlavními gruzínskými zločineckými klany - Tbiliským a Kutaiským. Hlavním důvodem se stal boj o významné zločinecké

¹⁸⁴ КАРЫШЕВ, Валерий М. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша*. Москва : ЭКСМО, 2004. str. 430.

¹⁸⁵ АСЛАХАНОВ, Асламбек А. *О российской мафии без сенсаций (размышления генерал-майора милиции)*. Санкт-Петербург : Юридический центр прессы, 2004, str. 40.

¹⁸⁶ УТИЦИН, Олег. *Третья воровская война* [online]. srpen 2011 [cit./vid. 22.7.2013]. Dostupné z: http://www.aferizm.ru/criminal/imperia/i_vori_voina.htm

¹⁸⁷ GALEOTTI, Mark. *Europe-wide arrests of Georgian gangsters, with senior Kutaisi vor seized in Prague* [online]. 19. června 2013 [cit./vid. 23.7.2013]. Dostupné z: <http://inmoscowsshadows.wordpress.com/2013/06/19/europe-wide-arrests-of-georgian-gangsters-with-senior-kutaisi-vor-seized-in-prague/>

investiční oblasti a konečným cílem je plná kontrola nad všemi organizovanými zločineckými skupinami. Atentát na vůdce tbiliského klanu v lednu 2013 v Moskvě vytvořil nové mocenské vakuum, což vedlo k některým násilným pokusům klíčových hráčů posílit své zločinecké pozice. To následně zapříčinilo zvýšení počtu vorů v zákoně v zemích EU. Země EU se pro ně také staly útočištěm před jejich stíháním a vyšetřováním v domovských jurisdikcích. Snadnost pohybu a vynikající komunikační možnosti v Evropské unii jsou pro ně atraktivním prostředím k usazení a kontrole svých skupin organizovaného zločinu, reinvestování výnosů z trestné činnosti a skrytí se před možnou odvetou ze strany opozičních klanů v probíhajícím boji o moc.¹⁸⁸

V protikladu k tradičním nepmanským vorům většina současných vorů interpretuje účast v životaschopnosti vorovského bratrstva poněkud šířeji - nejen jako organizaci zločinů a zločinecký obchod, ale jako získávání peněžních prostředků s pomocí byznysu, obchodu, na základě silových, extremistických, tvrdých metod a prostředků (mnoho dní trvající vydírání, hrozby, výbuchy, granáty, automatické zbraně atd.) Taková dualita v přístupech k vorovské ideji a přesněji, cynický pragmatismus v realizaci jejich samostatných postojů, rodí četné vážné konflikty s velkým množstvím vražd. "Oponenti" přitom využívají velkou zločineckou zkušenost a nejrůznější způsoby jak pro spáchání vražd, tak pro jejich utajení.¹⁸⁹

Mezi vory se ještě v roce 2003 objevovaly výzvy k soudržnosti vorovských řad, vybízející k boji za čistotu společenství, odhalování a trestání osob, které se nazývají vory, ale nemají žádný vztah k vorovské "rodině". Noví vorové v zákoně se také zřejmě nejprve skrytě se snaží cestou podplacení a hrozeb přivést na svou stranu i zbývající autoritativní představitele "nepmanských" vorů, kterých je ovšem stále méně. Teprve pokud to nevyjde, ničí je fyzicky.¹⁹⁰ Vorů žijících přesně podle tradičních pravidel je již podle zpráv od lidí blízkých jejich světu minimálně.¹⁹¹ Dnešní ruský vorovský svět je podle ruských kriminologů asociálním společenstvím, které sjednocuje různé vrstvy společnosti, včetně představitelů mocenských struktur státu, kde se neuznává cizí majetek a lidská morálka, kde se kultivují zvláštní zákony a pohledy na mravnost.¹⁹²

¹⁸⁸ Hard blow against russian-speaking mafia [online]. 19. června 2013 [cit./vid. 23.7.2013]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/content/hard-blow-against-russian-speaking-mafia>

¹⁸⁹ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 29.

¹⁹⁰ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 25 - 26.

¹⁹¹ Rozhovor s člověkem blízkým světu vorů v zákoně na Ukrajině 3.8.2013.

¹⁹² АНИСИМКОВ, Валерий М. et КОРОЛЕВА, Екатерина В. *История уголовной России*. Москва : АФ МОСА, 2010. str. 73 - 74.

2. Vorové v zákoně - vůdčí individuality ruskojazyčného organizovaného zločinu

2.1 Vor v zákoně jako profesionální zločinec

2.1.1 Profesionální zločin

Vor v zákoně je ztělesněním člověka, který stojí v jasné opozici k jej obklopujícímu systému a jeho normám. Profesionálního zločince vyjadřuje značné množství charakteristik, které tuto opozici vykreslují. Cílem kapitoly je popsat základní rysy této individuality a jejich roli v udržení si pozice ve společnosti.

Pojmy "profesionální zločinec" nebo "profesionální zločin" se v kriminologii často v závislosti od těch nebo jiných okolností chápaly různě. V právní literatuře zájem o tento problém neustával od okamžiku jeho vzniku. Poprvé byl typ profesionálního zločince vydělen v klasifikaci narušitelů práva, přijaté na Heidelbergském sjezdu Mezinárodního svazu kriminalistů v roce 1897. Pojem profesionální zločinec spojovali kriminalisté s takovými znaky jako je vytrvalost, houževnatost a odmítání zločince přestat páchat zločiny,¹⁹³ stejně jako s jeho stálým využitím určitých zločineckých návyků.¹⁹⁴ V praxi boje se zločinem se typ "profesionálního zločince" a termín "profesionální" objevil značně dříve. Již na konci 18. století nazýval šéf pařížské tajné policie profesionálními zločinci ty, kdo systematicky páchali krádeže, podvody a další zločiny proti majetku a získával při tom značnou obratnost a mistrovství.¹⁹⁵

Podle Bachina znamená termín „profesionální“ nejen příslušnost k nějaké profesi, ale i „zabývání se něčím jako profesí“.

Vzhledem k trestné činnosti vorů v zákoně je třeba profesionalitu nahlížet ve dvou aspektech:

a) jako vysoký stupeň provedení kriminálních činností a operací, zabezpečující dosažení prakticky všech nastolených cílů.

¹⁹³ КУЗНЕЦОВА, Нинель Ф. et ЛУНЕЕВ, Виктор В. *Криминология*. Москва : Волтерс Клувер, 2004. str. 490.

¹⁹⁴ БАХИН, Владимир et al. *Преступная деятельность-понятие, характеристика, принципы, изучение*. Киев : Академия государственной налоговой службы Украины, 2001. str. 26.

¹⁹⁵ КУЗНЕЦОВА, Нинель Ф. et ЛУНЕЕВ, Виктор В. *Криминология*. Москва : Волтерс Клувер, 2004. str. 488.

b) jako způsob existence ze zdrojů - výsledků trestné činnosti.¹⁹⁶

Podle docentů ruské Akademie federální služby výkonu trestů Kuťjakina a Kurbatova zaujímá v hierarchii organizovaných zločineckých společenství vorovské pravděpodobně nejvyšší příčku. Tvoří nejvyšší kastu profesionálních zločinců - vůdců.¹⁹⁷ Mnozí z vorů nahlízejí na své dlouhodobé kriminální chování jako na obvyklou činnost, podobnou některým zcela legálním způsobům získání prostředků k životu. Jinými slovy, oceňují svou činnost stejně tak, jako i druzí lidé svou profesi, specializaci, funkci. Podobné životní pozice jsou obzvláště charakteristické pro ty vory, kteří tvoří jednotné zločinecké organizace s rozkradači státního majetku.¹⁹⁸

Problém profesionální zločinnosti nebyl v zahraniční kriminologii jasně řešen. Známí sociologové jako E. Šur, V. Foke, P. Klark, P. Coldwell, E. Sutherland, E. Pful a další ukázali pouze na charakteristické příznaky profesionálně-zločinecké činnosti a zvláštnosti jejího rozvoje (recidiva, specializace, zdokonalování návyků, přestupný příjem), určili druhy zločinů, kde se taková činnost nejvíce ostře projevuje (krádeže, loupeže, vymáhání výpalného). Přičemž podle názoru některých specialistů (I. Petersilja) se profesionální zločin nepodřizuje universálnímu určení. Zahraničními kriminology je detailně rozpracován především problém organizovaného zločinu, který se v řadě vlastností těsně dotýká s profesionálním.¹⁹⁹ Vedoucí role ve změnách probíhajících v zločinnosti je totiž na základě výzkumů určena zločinností úmyslnou – a v ní organizovanou a profesionální. Úmyslná zločinnost a v ní organizovaná a profesionální vystupují jako hybný článek rozvoje celého systému zločinnosti a různými způsoby postupně zasahují další podsystemy. Organizovaná a profesionální zločinnost bývají těsně spojeny dohromady, neboť profesionální zločinci vždy směřovali k vzájemné spolupráci cestou organizace zločinců jiných formací.²⁰⁰

I když někteří ruští právní vědci (Poznyšev, Fojnický) vystupovali proti používání termínu "profesionální", většina učenců považuje takový název za příhodný. Celkově

¹⁹⁶ БАХИН, Владимир et al. *Преступная деятельность-понятие, характеристика, принципы, изучение*. Киев : Академия государственной налоговой службы Украины, 2001. str. 26.

¹⁹⁷ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 21.

¹⁹⁸ АНТОНЯН, Юрий М. et al. *Личность корыстного преступника*. Томск : Издательство Томского университета, 1989. str. 143 - 144.

¹⁹⁹ КУЗНЕЦОВА, Нинель Ф. et ЛУНЕЕВ, Виктор В. *Криминология*. Москва : Волтерс Клувер, 2004. str. 488 - 490.

²⁰⁰ РЫБКИН, Владимир М. *Преступность и реформы в России*. Москва : ООО-ЭННИ, 1998. str. 25.

však terminologie vzhledem k profesionálním zločincům nebyla jednotná - nazývali je "zvykovými", "vytrvalými", "chronickými", "nenapravitelnými". V sovětském období se profesionální zločinnost buď zcela popírala, nebo se označovala jako rudiment nebo atavismus minulosti.²⁰¹ Biševský na základě sociologického průzkumu provedeného mezi vory v sovětských vězeních došel k závěru, že v sedmdesátých letech 20. století již v SSSR neexistuje „profesionální zločinnost“, tedy vorové v zákoně. Již první rozbor jeho postupu však ukazuje na zřejmou logickou chybu - jeho dotazníky, na základě kterých vypracoval určité závěry o vorech v SSSR, byly rozdány 400 vězňům, přičemž jich 25 procent odmítlo vůbec se na výzkumu a tedy jejich vyplnění podílet. Dalších sto pak Biševský se svým kolektivem vyřadil jako málo úplné a závěry dělal jen z 200 nejlépe vyplněných. Vorové v zákoně však v jeho dobách vždy upřednostňovali jakéhokoliv nespolupracování se státní mocí, takže závěry takových dotazníků mohou mít jen omezenou platnost.²⁰² V kriminální policii sovětského období byl dokonce zapomenut termín "profesionální zločinec". Ovšem studium speciálního recidiva, způsobů páchaní zločinů, kriminální subkultury (slang, tetování, blatná muzika), které se vedly bez vztahu k pochopení profesionální zločinnosti, fakticky rozkrývaly její příznaky. Tyto výše popsané zločinecké subkulturní prvky představují v nejrozvinutější formě vorové v zákoně. V posledních letech se řada známých postsovětských kriminologů (I.I. Karpec, N.F.Kuzněcová, J.N.Antonjan, A.I.Alexejev, A.I.Dolgova, G.F.Chorjakov) vyjádřila kladně o existenci samostatného druhu profesionální zločinnosti v Rusku.²⁰³

2.1.2 Hlavní znaky profesionální zločinnosti

Profesionální zločinnost je tedy druhem trestné činnosti, která se charakterizuje stálostí trestné činnosti. Tato je pak hlavním zdrojem příjmů pro její účastníky a vyžaduje specializaci znalostí a návyků. Tento druh trestné činnosti podle některých ruských a ukrajinských kriminologů nelze automaticky identifikovat s recidivní trestnou činností,

²⁰¹ КУЗНЕЦОВА, Нинель Ф. et ЛУНЕЕВ, Виктор В. *Криминология*. Москва : Волтерс Клувер, 2004. str. 488.

²⁰² БЫШЕВСКИЙ, Юрий В. *Криминологическая характеристика личности вора*. Омск : Омский облсполком, 1973. str. 21.

²⁰³ КУЗНЕЦОВА, Нинель Ф. et ЛУНЕЕВ, Виктор В. *Криминология*. Москва : Волтерс Клувер, 2004. str. 488 - 490.

protože ne každý recidivista nebo osoba opakovaně páchající trestnou činnost se vyznačuje profesionalismem.

K příznakům profesionalismu patří:

- stálost trestné činnosti
- existence zločinecké specializace
- přítomnost určité kvalifikace
- využití výsledků trestné činnosti jako základního zdroje příjmů
- příslušnost ke zločineckému prostředí s její zvláštní subkulturou

Profesionální trestná činnost vytváří u osoby jí nezbytné dovednosti a návyky, které často vedou k automatizaci a zabezpečující optimálnost dosažení cíle s nejmenším riskem.²⁰⁴ S těmito dovednostmi a návyky je spojena celá řada dalších rysů vorovského světa, které pozorovali badatelé již od dob od C. Lombroza v chování profesionálních zločinců. Mimo značně úporného parazitismu se jednalo i o chytrost, usilování o pozérství, tetování, vzájemnou podporu. Pozornost se zaměřovala také na jejich zvláštní tajný jazyk - feňu.²⁰⁵ Příznačným rysem profesionální zločinnosti na území bývalého SSSR se ukazuje její omlazení, když podle údajů ruských badatelů střední věk vorů v zákoně dnes nepřevyšuje 35 let.²⁰⁶ Specifická cílevědomost se na této cestě k realizaci osobnostních přání zločince může projevat buď v dostižení společensky nebezpečných, protiprávných cílů (organizace výroby a distribuce narkotik atd.) nebo i v dosažení obecně právem nezakázaných cílů, ale společensky nebezpečnými, protiprávními prostředky (obohacení se cestou vydírání, bránění své cti prostřednictvím vraždy osoby, která nanesla urážku).²⁰⁷ U vora v zákoně se tyto charakteristiky spojují v celostní zaměření na trestnou činnost. Pod tímto rozumí K. I. Igošev takovou připravenost a nakloněnost osobnosti k spáchání trestného činu, která se zakládá na tvrdě individuem přijaté antisociální pozici. Sociálně-mravní obsah této pozice tvoří protispolečenské pohledy, představy, přesvědčení, ideje, společnosti protistojící perspektivy a životní cíle, a také hodnotové orientace, vstupující do konfliktu se

²⁰⁴ БАХИН, Владимир et al. *Преступная деятельность-понятие, характеристика, принципы, изучение*. Киев : Академия государственной налоговой службы Украины, 2001. str. 28.

²⁰⁵ КУЗНЕЦОВА, Нинель Ф. et ЛУНЕЕВ, Виктор В. *Криминология*. Москва : Волтерс Клувер, 2004. str. 488-489.

²⁰⁶ БАХИН, Владимир et al. *Преступная деятельность-понятие, характеристика, принципы, изучение*. Киев : Академия государственной налоговой службы Украины, 2001. str. 29.

²⁰⁷ РЫБКИН, Владимир М. *Преступность и реформы в России*. Москва : ООО-ЭННИ, 1998. str. 25.

sociálními normami. Taková osobnost považuje pro sebe za nejvíce vhodný protispolečenský obraz života, nejvíce přijatelné – protiprávní formy chování. A samo toto chování je pro osobnost hlavním, určujícím typem činnosti, zaujímající hlavní místo mezi jejími jinými typy.

Asociální pozice takové osobnosti je spojena s nejvíce stabilními a jasně zformulovanými motivy zločineckého chování. Pohnutky jsou zde, jak je pravidlem, hluboce vědomé, zločinecké záměry jsou „propuštěny“ skrze filtr zkreslených hodnotových měřítek, zločinecký cíl je pevně stanoven, formy dostižení tohoto cíle jsou vybrány vědomě. Motivace zločineckého chování se charakterizuje zvláštní osobní celostností, neboť v jejím základě leží pevné rysy a vlastnosti.²⁰⁸ Lídři zločineckých skupin - vorové v zákoně se od neorganizovaných zločinců (kteří nemají tradiční znalosti zvyků a tradic této subkultury ani její znalosti) i ostatních občanů odlišují všemi nebo téměř všemi znaky kriminálního profesionalismu: stabilitou zločineckého zájmu s příslušnou kriminální specializací, dosti vysokou úrovní vládnutí kriminálními znalostmi a návyky (kriminální „kvalifikace“), zločinecká činnost je pro ně základním zdrojem získávání prostředků pro existenci.²⁰⁹

Vorovský gang má v důsledku společné činnosti jejích členů společné materiální prostředky. Tyto spolu s dlouhodobým (zpravidla od 6 měsíců do dvou let) setkáváním se a vzájemnou činností, skupinovou soudržností, životaschopností, založenou na společných kriminálních činech i jejich vzájemná závislost, morálně-psychologická zpracovanost a podpora spolupachatelů dávají základ pro závěr o získání a rozšíření zločinecké profesionality členy vorovských gangů. Přitom má zvláštní význam společná kriminální činnost, která určuje gang jako samostatný subjekt protiprávního způsobu života.²¹⁰

2.1.3 Profesionální zločin vorů v zákoně a společenské procesy

²⁰⁸ ИГОШЕВ, Константин Е. *Типология личности преступника и мотивация преступного поведения*. Горький : Горьковская высшая школа МВД СССР, 1974. str. 108.

²⁰⁹ КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС, 2004. str. 117.

²¹⁰ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 79.

Protože podle badatelů nelze ignorovat funkcionální závislost zločinnosti od společenských procesů, probíhajících v rámci určitého státu, je zřejmě třeba chápat i otázku profesionální zločinnosti ve vztahu k vorům v zákoně jako specifickou vývojovou funkci postsovětského prostoru a především ve vztahu ke kořenům tohoto dnes už mezinárodně působícího jevu na území bývalého SSSR jej i zkoumat. Jak píše Šelepenco: "Nakolik by se i nehovořilo o nedostacích koncepce příčinně-následných spojení zločinnosti se společností, jakkoliv by se ji nesnažili modifikovat požadavky odmítnutí jednosměrnosti příčinně-následných vztahů, nelze popírat, že struktura zločinnosti a její množstevní parametry se v první řadě v konkrétním státě nacházejí v přímé závislosti na zvláštnostech demografie, psychologie a kultury osídlení, ekonomice a politice tohoto státu."²¹¹ Ve vztahu k oblasti bývalého SSSR dobře rozpracoval koncepci propojení na profesionální zločin Alexandr Danilov, který dochází k rozdělení současné postsovětské společnosti na šest skupin. Každá má specifické rysy ve vztahu ke zločineckému světu. Jsou to:

1. Státní činitelé a úředníci.
2. Bankéři a vedoucí finančních společností – často bývalí vedoucí činitelé země, kteří přišli o svou bývalou moc.
3. Byznysmeni a podnikatelé.
4. Bandité a vymahači výpalného
5. Vorové v zákoně a členové vorovského společenství
6. Sovětský člověk, který pokračuje svou pasivitou v setrvačnosti zůstat ve své počáteční roli.

Spokojeně a sebejistě se zároveň s čtvrtou kategorií cítí zločinečtí profesionálové – vorové a vorové v zákoně. S nimi totiž spolupracují představitelé první i druhé kategorie, justiční orgány i celnice. Jejich vymahačské příjmy jsou stabilní, zdanili všechny, koho dokázali „podojit“ vydíráním, vyhrůzkami, chytrostí a intelektem. Vorové jsou vždy blízko chudáků, ale překonávají je silou charakteru:

"Pět prvních kategorií – to jsou vládcové Ruska, jeho závodů, bank a zdrojů. Šestá kategorie Rusů, která v bezmoci a beznaději vymyslela perfektní přezdívku „noví Rusové“ se připočítává k nekonečně bídné a proto, jak jim připadá, čestné vrstvě „opravdových Rusů“. Filosofie a morálka je u všech kategorií, včetně šesté kategorie,

²¹¹ ШЕПЕЛЕНКО, Лилия А. *Преступность как система : попытка критического анализа*. Луганск : Луганский государственный университет внутренних дел , 2006. str. 57-58.

stejná, vykovaná mnohými desetiletými ponížení – filosofie chudáka, připraveného vždy krást po maličkostech, ukrást a oloupit, který se stává drzým a opovážlivým, když vidí možnost získat bez rizika cokoliv zadarmo."²¹² Rimma Fil došla při analýze tohoto jevu na území postsovětského prostoru v knize vypracované ve spolupráci s prokurátorem doněcké oblasti Ukrajiny a pozdějším národním poslancem Nejvyšší rady Ukrajiny Genadijem Vasiljevym k závěru, že zločinnost je schopná se měnit a přizpůsobovat novým sociálním, ekonomickým a právním podmínkám. Její růst způsobuje zvětšování rozdílu mezi bohatými a chudými. To všechno dělá lidi zlejšími a nesmiřitelnějšími.²¹³ Při sledování kořenů světa vorů v zákoně je právě tato zlostnost a nesmiřitelnost ve vztahu k je obklopujícímu systému - ať dříve carskému nebo později stalinskému pravděpodobným základem pravidel tohoto profesionálního zločineckého světa. Například podle Tesse se Sovětskému svazu a pak Ruské federaci dostala profesionální zločinnost jako následnictví od dřívějšího Ruského impéria, přičemž recidivisté nepředstavovali výjimku. Jako nejvíce konzervativní a reakční sociální skupina si tito udrželi staré zvyky a tradice a ve značné míře se aktivizovali a upevnili díky velkému množství nových členů, což bylo nevyhnutelným důsledkem války. Recidivní zločinnost, která si uchovala svou sílu zločinecké ideologie, si udržela své pozice, jako chameleón se měnila pod tlakem zákonů nového společenství, které hlásalo a upevňovalo nové principy morálky. Je zřejmé, že osvojení těchto nových požadavků recidivisty se jako dříve odehrávalo při srážkách se zákony státu. Ovšem jestliže na svobodě se jakékoliv kriminální jednání setkávalo s nutným odporem společnosti, tak v místech odnětí svobody recidivisté pokračovali v udržování svých pozic. A více než to, značná část tradic té doby (z dorevolučních dob), takové jako obščak (materiální podpora zatčených a odsouzených vorů-recidivistů), organizování vorovských doupat, kmotří atd. se udržovala až do konce padesátých let 20. století a mizela jen velmi pod účinkem opatření, přijímaných v zákonodárství k likvidaci starých tradic recidivistů.²¹⁴ Tato pravidla světa vorů v zákoně jsou postavena na celoživotním a naprosto nekompromisním "obrácení" se na dráhu profesionálního zločince.

²¹² ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова "Юридический центр Пресс", 2004. str. 217 – 219.

²¹³ ФИЛЬ, Римма Е. *Зона бесправия. Есть ли выход?* Донецк : Печать газеты Донецкие новости, 1998. str. 194.

²¹⁴ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 225.

2.1.4 Recidiva jako zdroj profesionální zločinecké elity

Při opakovaném páchání trestných činů lze ve věznicích postsovětského prostoru a tam, kde se lidé ze světa vorů nacházejí sledovat existenci fenoménu „zločinecké kariéry“. Její význam spočívá v tom, že se jedná o cestu k zločinecké profesionalitě s příslušnou psychologií, „filosofickým“ přístupem ke kategoriím svobody a vězení, práce, demonstrováním své výstřednosti a obvykle směřováním k další speciální recidivě atd.²¹⁵ Jedná se tedy o prohlubování zkušenosti se světem vorů v zákoně a jejich tradic, který se stále více stává součástí osobnosti postupně se vyvíjejícího recidivisty. Osobně nepřijaté imperativy a předpisy sociálních norem se pro zločince neukazují vnitřním základem a výchozími principy samoregulace vnitřní činnosti.²¹⁶ A.M.Jakovlev předpokládá, že zdaleka ne všem zločincům – recidivistům je vlastní asociální zaměření, tato „vědomá zaměřenost jejich struktury mysli a způsobu života proti právnímu pořádku v dané zemi, toto zaostřené postavení svých osobních kořistnických cílů proti zájmům společnosti, vědomé vybudování principu zločineckého, parazitického způsobu existence“.²¹⁷ Čím více se však osoba stává součástí světa vorů v zákoně a jejich pravidel, tím více se prohlubuje recidivnost konání a zmenšuje pravděpodobnost jakékoliv možnosti převýchovy. Za zvláště neblahodárné se považuje působení zločinců, především recidivistů na odsouzené, kteří se dříve neodlišovali pevnými protisociálními názory a sklony a uskutečnili své trestné činy v určité míře náhodou, i navzdory obecně kladnému zaměření osoby, často ve složité životní situaci. Velmi zhoubným bývá vliv zločinců i na osoby, které spáchaly trestné činy, nepředstavující velkou společenskou nebezpečnost a odsouzené k nedlouhým trestům.²¹⁸ To, že odsouzení patří ke kriminálnímu společenství, jim dodává status osob pro společnost nebezpečných a od ní izolovaných, což bezpochyby vede ke konsolidaci

²¹⁵ СТАТИС, В.В. *Правова система України: Історія, стан та перспективи. 5. том.* Харків : Право, 2008. str. 137.

²¹⁶ ИГОШЕВ, Константин Е. *Типология личности преступника и мотивация преступного поведения.* Горький : Горьковская высшая школа МВД СССР, 1974. str. 149.

²¹⁷ АНТОНОВ-РОМАНОВСКИЙ, Григорий В. et al. (red.) *Теоретические проблемы учения о личности преступника (Сборник научных трудов).* Москва : ЦНИИТЭИ Минзага СССР, 1979. str. 62.

²¹⁸ АНТОНЯН, Юрий М. *Социальная среда и формирование личности преступника.* Москва : Типография имени Воровского, 1975. str. 109-110.

sil zločinců a objevení sociálně-psychologického pocitu převahy nad ostatními. V daném případě zločinci začínají zvlášť ostře poznávat vlastní výjimečnost, vnímat, že patří ke společenství zvláštního druhu s určitými právy a povinnostmi.²¹⁹

Jak podotýkají někteří ruští kriminologové, ač mělo být místem nápravy zločince vězení, právě sovětský vězeňský systém byl místem potlačení osobnosti, formování profesionální zločinnosti a krutosti.²²⁰ Dnes je možné pracovat i s teorií, že právě čím více se stala společnost a její tresty tvrdšími, o to více se upevňovala profesionalizace nejodolnějších elementů zločineckého světa. Tlak tedy vedl k profesionalizaci, která měla zabezpečit přežití a bezpečnost členů kriminální subkultury.

Život lídrů kriminálních skupin, jejich trvalá zločinecká činnost, stálé tresty v nápravně-pracovních táborech, stálé setkávání se s zločinci však všemi způsoby podporovaly upevnění a prohloubení jejich asociální orientace. Jinými slovy, byli odcizeni od společnosti a jejích norem a zároveň dobře přizpůsobeni na kriminálně - orientované skupiny a jejich hodnoty.²²¹

Pravděpodobnost aktivní protiprávní činnosti vorovských zločineckých skupin vzrůstala v devadesátých letech 20. století ve spojení s pozorovaným růstem počtu odsouzených nejvíce pokleslých v sociálně-mravních vztazích, kteří si ostře nepřáli jakoukoliv nápravu.²²² V místech odnětí svobody zformovaná profesionalita a zločinecký obraz světa pomáhaly těmto zločincům i v podmínkách svobody velmi rychle nacházet jeden druhého. Za těchto nových okolností se vytvářely zločinecké skupiny „podle zájmů“ se svou hierarchií, podřízeností, disciplínou. Zároveň je však profesionální zločinecký svět mnohotvárný. Například bytoví zloději jsou nejvíce aktivní a agresivní kontingent. Nezastavují se před použitím násilí v případech, kdy jsou přistiženi na místě činu. „Kapsáři“ (kteří tvořili historický základ společenství vorů v zákoně) usilují o to, aby zůstali nepostřehnuti (i když i oni takto nejednají jednoznačně všichni a ti, kdo používají řezací předměty k řezání tašek atd., je mohou v krajních případech použít k „sebeobraně“ před těmi, kdo je loví a usvědčují).

²¹⁹ БАРАБАНОВ, Николай П. et al. *Криминальная субкультура осужденных*. Рязань : Академия ФСИН России, 2009. str. 11.

²²⁰ КАРПЕЦ, Игорь И. *Преступность: Иллюзии и реальность*. Москва : Издательство “Российское право“, 1992. str. 283.

²²¹ КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС , 2004. str. 118.

²²² РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 70.

Profesionální zločinec - vor stále „zdokonaluje“ své mistrovství, neboť od toho závisí i to, kolik ukradne, i to, jak dlouho bude na svobodě, než ho chytí. Jindy i profesionální zločinec někde pracuje (nyní jsou takovým dobrým krytím kooperativy), ale tato práce je jen klam určený pro vnějšího pozorovatele a státního úředníka. Daleko častěji považuje profesionální zločinec práci za něco méněcenného. Zkušenost ukazuje, že vorové obecně a vorové - kapsáři zvláště jsou nejvíce nenapravitelný kontingent. Ve společnosti se jedná o dosti mnohočetnou a stabilní vrstvu lidí, kteří využívají jakékoliv nedokonalosti společenského organismu a lidské přirozenosti.²²³

2.1.5 Svět profesionálního zločinu ve vztahu k ostatní společnosti dneška

Pro vory v zákoně a udržení fungování jejich struktur je profesionální zločinnost jako systém stálého páchání zločinů určujícím prvkem veškerých jejich metod a činů. Toto je spojeno s dodržováním, stálým propagováním a rozšiřováním vlivu jejich zvyků a tradic.²²⁴ V souvislosti se státy postsovětského prostoru je alarmující závěr šéfa katedry kriminálního práva Kyjevské univerzity vnitřních věcí Mikitčika, že tento zločinecký svět se pokouší vnést do celé společnosti své zákony a pravidla chování, jim vnitřně integrální amorálnost a usiluje o překroucení obecně lidských hodnot do svého systému.²²⁵ Vzniká stále silnější mýtus o mafii a její všemohoucnosti, který je podporován prostředky masové komunikace. Přinucení, metody teroru, využívané členy organizovaných zločineckých skupin se stávají prvky běžného života, částí kulturních hodnot společnosti. Sama zločinnost vystupuje jako široce rozšířená sociální praxe.²²⁶

2.2 Osobnostní rysy vora v zákoně jako základ jeho společenského individualismu

²²³ КАРПЕЦ, Игорь И. *Преступность: Иллюзии и реальность*. Москва : Издательство “Российское право“, 1992. str. 277-278.

²²⁴ РАЗИНКИН, Вячеслав С. et ТАРАБРИН, Алексей. *Цветная масть: элита преступного мира*. Москва : Вече, 1997. str. 105-106.

²²⁵ МИКИТЧИК, Олександр В. *Філософія злочину*. Київ : Київський національний університет внутрішніх справ, 2006. str. 174.

²²⁶ ДРЁМИН, Виктор, В. et ОРЗИХ, Марк Ф. (red.) *Криминогенная ситуация на юге Украины: особенности и проблемы сдерживания*. Одесса : Феникс, 2003. str. 85.

2.2.1 Vor v zákoně jako osobnost

Podle Volochonského je "pro každého vora jeho osobnost nejvyšší hodnotou, která nepodléhá rozpuštění v pracovním kolektivu, výrobní práce je nepřijatelná, solidarita jejich bratrstva vše a komunistický stát (případně jiný stát, který by chtěl vůči vorům prosazovat vlastní, nevorovské zákony-pozn. M.D.) nic."²²⁷

Kriminologická charakteristika osobnosti lídra zločinecké organizace, v případě této práce vora v zákoně pomáhá pochopit dění v celém společenství vorů, včetně jejich nejnovějšího rozdělení na "staré" - tradiční a "nové".²²⁸ Psychologicko-kriminologické studium osobnosti vora v zákoně umožňuje také určit jeho kvalitativní rozdíly vzhledem k druhým kategoriím zločinců (tradiční vorové - noví vorové) a také jejich jednotlivým kategoriím - vrahům, lupičům. Kriminologické studium osobnosti zločince se odehrává na různých úrovních. Na individuální rovině je to zaměřeno na ustanovení charakteristických rysů (vlastností) osobnosti konkrétního zločince - vora v zákoně. Na skupinové rovině je to zaměřeno na studium kategorií a typů zločinců, vydělovaných jak podle shodnosti páchaných trestných činů, tak i podle obsahování osobnostních sociálně významných vlastností subjektů dění.²²⁹ Kriminologické studie a praktická činnost spolupracovníků orgánů činných v trestním řízení umožňují podle výsledků studií objektivně ukázat obecný obraz vora v zákoně.²³⁰ Charakteristika této osobnosti je podmíněna řadou specifických zvláštností a znaků. Jedná se o osobnost zločince vůbec jako člověka, který spáchal zločin a má skutečně jemu a pouze jemu vlastní rysy.²³¹ Nevydělují se zde však pouze jedna negativní vlastnost nebo rys osobnosti vora, ale sleduje se struktura jeho osobnosti jako uspořádaný systém negativních psychologických charakteristik, vlastností, rysů v jejich vzájemném spojení s analogickými pozitivními vlastnostmi. Pochopení struktury osobnosti pak dovoluje provést hlubokou diferenciaci různých skupin zločinců, tak jako je struktura osobnosti nesrovnatelně bohatší od jakéhokoliv jejího elementu. Tato struktura je stabilní, což označuje schopnost negativních strukturních komponentů neustále fungovat nebo

²²⁷ ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 84.

²²⁸ КАРТАВЫХ, Вячеслав И. (red.) *Организованная преступность в Украине*. Харьков : Информ-Украина, 2008. str. 121.

²²⁹ ГРИШКО, Александр Я. *Личность террориста: криминологический портрет*. Рязань : Академия права и управления Федеральной службы исполнения наказаний, 2006. str. 4-5.

²³⁰ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 19.

²³¹ БЫШЕВСКИЙ, Юрий В. *Криминологическая характеристика личности вора*. Омск : Омский облсполком, 1973. str. 11.

obnovovat svou činnost po určitém přerušení. Stabilita a odolnost osobnostní struktury vora se určuje délkou trestné činnosti, stupněm kriminogenosti vnějšího prostředí, vlastnictvím nezbytností a zájmů, tvořících důvody kriminálního chování, zvláštnostmi plynutí motivačního procesu, recidivou.

Trestná činnost individua svědčí o tom, že jeho vnitřní systém kontroly a samoregulace se nachází v opozici se společensky schvalovanými normami a pravidly. Zločinec a vor v zákoně především je člověk, který si ze svého individuálního bytí, praxe a zkušenosti osvojil takové rysy, které mu dovolují vybírat si protispolečenské varianty chování v souladu s jeho úzce egoistickými osobními cíli. Tyto cíle, určující motivaci chování, podmiňují výběr protiprávných prostředků k jejich dostižení. Dosažení úzce egoistického a protizákonného cíle také předpokládá určitou přesně stanovenou následnost protiprávních a amorálních jednání, to znamená úpravu nejen určitého odděleného dějství, ale určitého systému postupů a jednání, z kterých se trestný čin skládá.²³² Systémový přístup, stále více potvrzovaný ve vědeckých výzkumech předpokládá analýzu osobnosti zločince jako složitého, dynamického systému. Představy o struktuře osobnosti zločince si v současné nauce dosti protirečí, což je v určitém stupni ospravedlněno různorodým souborem pohledů na otázku struktury osobnosti vůbec v psychologii, sociální psychologii a sociologii. Ovšem stále více se ve vědě upevňuje pozice, že systémovou kvalitou osobnosti zločince, určující její zvláštnosti jako sociálního typu se ukazuje antisociálnost osobnosti, její společenská nebezpečnost. Společenská nebezpečnost osobnosti spočívá v její schopnosti (možnosti) spáchat za určitých podmínek zločin. Je nezbytné podtrhnout, že společenská nebezpečnost – je právě tou integrativní, systémovou kvalitou osobnosti.²³³ Z hlediska zaměření na vory v zákoně svědčí výsledky bádání o tom, že osobnostní zaměření na trestnou činnost je vlastní jen malé části osob, které spáchaly trestný čin. Jsou to zpravidla nejvíce nebezpeční recidivisté, lidé dlouhou dobu a systematicky se zabývající protiprávní činností. Takovým osobám jsou často vlastní zkroucené potřeby, ohraničené zájmy, nejvíce zvrácené formy egoismu a individualismu, neúcta k je obklopujícím lidem, společnosti, negativní vztah k nejdůležitějším právním a mravním hodnotám. Zločinec jako nositel osobního zaměření (instalace) na trestnou činnost je

²³² КУЗНЕЦОВА, Нинель Ф. et ЛУНЕЕВ, Виктор В. *Криминология*. Москва : Волтерс Клувер, 2004. str. 488.

²³³ АНТОНОВ-РОМАНОВСКИЙ, Григорий В. et al. (red.) *Теоретические проблемы учения о личности преступника (Сборник научных трудов)*. Москва : ЦНИИТЭИ Минзага СССР, 1979. str. 73.

podle Igoševa degradovanou osobností, která se vědomě postavila proti společnosti a úmyslně narušila trestní zákon. Osobnostní zaměření na trestnou činnost se pro něj (vora) ukazuje určujícím modelem chování, hlavním aspektem organizace duchovního světa, a v detailu, pohnutek k činnosti. Proto taková osobnost aktivně usiluje o dostání se do situace, ve které by se realizovalo zaměření na trestnou činnost. V různorodých životních situacích vyhledává právě ty, které nejvíce ze všeho odpovídají dostižení zločineckých cílů a v oddělených případech i uměle vytváří takovou situaci.²³⁴ A.F.Zelinskij tvrdí, že „se nelze vzdát koncepce osobnosti zločince, protože tato reálně existuje. Jsou jí profesionální vorové, nájemní vrahové, vymahači výpalného, teroristé atd.“ Zároveň s tímto se domníval, že vzhledem k většině zločinců je správnější používat termín „osoby, které spáchaly trestný čin“. Vyšel z toho, že osobnost se formuje v procesu činnosti, osoba zločince je, podle jeho názoru - „osobnost člověka, který nespáchal oddělený přestupek, ale systém trestných činů, to znamená trestnou činnost“.²³⁵ Za tímto systémem je u vorů v zákoně vidět značná cílevědomost protiprávního jednání, která je jedním z ukazatelů toho, že osoba vědomě (vinně) vyjádřila svůj vztah k faktu trestného činu. V uvědomělosti faktu zločinu se vyjadřuje i sebehodnocení jej spáchané osobnosti a její vztah k dalším lidem a ke společenskému systému kontroly. V tomto smyslu může být zločin charakterizován jako sociální fakt, ve kterém se objektivně projevilo protirečení si mezi individuálním mechanismem regulace činnosti osoby zločince a společenským mechanismem sociální regulace. Ukázaný protiklad je pouze jednou ze stran více společného mezi osobností a společností, mezi mravním a právním profilem individua a takovými formami společenského vědomí jako je právní vědomí a morálka. Popsaný protiklad se bezprostředně projevuje v tom, že subjekt, který spáchal zločin, neopodstatněně nepoužívá nebo odmítá společensky užitečné sociální směrnice, hodnotové orientace, normativní soudy a jiné prvky sociální kontroly.²³⁶ Vorové sami se z hlediska mravnosti přes výše popsané charakteristiky považují za značně výše stojící než takzvaní čestní občané. Podle některých autorů je pro tradiční vory v zákoně charakterističtější než pro okolní společnost, že s řídkými výjimkami, vorové nezrazují

²³⁴ ИГОШЕВ, Константин Е. *Типология личности преступника и мотивация преступного поведения*. Горький : Горьковская высшая школа МВД СССР, 1974. str. 109.

²³⁵ ДРЁМИН, Виктор, В. *Преступность как социальная практика — институциональная теория криминализации общества*. Одесса : Юридична литература, 2009. str. 63.

²³⁶ ИГОШЕВ, Константин Е. *Типология личности преступника и мотивация преступного поведения*. Горький : Горьковская высшая школа МВД СССР, 1974. str. 147-148.

jeden druhého a své principy.²³⁷

Podle Tesse lze na vory v zákoně jako zvláště nebezpečné recidivisty použít definici A. M. Jakovleva: "Rysem jejich osobnosti je uměle vytvářená a silně jimi sobě i okolí vnucovaná idea o jejich jakoby výjimečnosti, neobvyklosti a převaze nad je obklopujícími lidmi. Rozhodnost riskovat a nebezpečí, spojené se systematickým pácháním zločinů a pak okázalé, výslovně vzorové "bouřlivé" žití slouží, podle názoru zločince, důkazem jeho neobvyklosti, jeho "vynikajících" kvalit. Ovšem jeho stálé amorální chování vyvolává odvetné ostré odmítavé postoje, přezíravost okolí. A jako reakce na to, jako pokus vnitřně, duchovně kompenzovat amorálnost, nízkost svého obrazu života vzniká u zločince ostře zveličená představa o maximálním významu jeho vlastní osobnosti.

Odtud vzniká umělý, nepřirozený svět idejí, představ, principů, kde je vše "obráceno naruby", kde ukrást, oloupit, zabít - je správné a více než to, čestné a pracovat, žít čestným pracovním životem - znamená být člověkem druhé kategorie, přezíraným ze strany "správných vorů". Nejvyšší "udatnost" je spáchat zločin a nebýt chycen. A pokud je člověk chycen, nevydat spolupachatele, v místech odnětí svobody nepracovat, odírat ostatní vězně, "hrát umělecky" karty, neustále usilovat o útěk, bez odmluv plnit příkazy šéfu gangu. Příkladem takového krajního překroučení pojmů je termín "čestný vor", přezdívka, kterou zasluhuje horlivý ctitel vorovských tradic. Směřování k násilí, žádostivost dominovat pomocí podvodu a násilí nad jakoukoliv skupinou jej obklopujících osob je rozlišovací příznak psychologie podobného zločince. Podřídít, ztotočít si spolupachatele zločinu, využít je jako zbraně svého úmyslu, terorizovat spoluvězně v cele, dosáhnout převahy a nadřazenosti mezi zločinci - takový je nepřetržitě sledovaný cíl".²³⁸ Bývalý disident Volochonský, který strávil v táborech s vory v zákoně řadu let a i po propuštění se snažil najít o jejich světě co nejvíce informací, předpokládá, že s těmito charakteristikami vorů je významně spojeno i jejich pojetí cti jako nějaké nejvyšší přednosti. Tuto představu zřejmě přinesli do řad zločinců představitelé vyšších vrstev dorevoluční společnosti (před 1917). Ti, zvláště důstojníci, totiž po revoluci mnohdy nezůstali stranou účasti v organizovaném zločinu.²³⁹ V tomto

²³⁷ ПОДЛЕСКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 286.

²³⁸ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 170-171.

²³⁹ ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 71.

dnes pro vory v zákoně již romantickém období své historie ze sebe vorové ještě dělali aristokraty ducha. Všem se snažili ukázat, že čestné slovo vora v zákoně je pevné jako křemen. Snažili se bývat v divadlech, dokonce v opeře. Ostře se stavěli proti chuligánům, smrtelně bili násilníky: "No proč jsi ty, hade, užíval násilí? To jsi toho nemohl dosáhnout podvodem?" Taková to byla divná, zdánlivě směšná, ale přece jen kulturnost, hra na kulturu. Dnešní vor v zákoně hrál později spíše jím vybranou roli cynického, všehoschopného zločince, který cítí uspokojení z toho, že vyvolává odpor a strach.²⁴⁰ I tato role se však na přelomu 20. a 21. století opět mění, zřejmě protože každá lidská činnost, včetně té zločinecké, si hýčká ideály a také své hrdiny, které napodobují následníci. Vzorem pro napodobení byl mezi zločinci v druhé polovině 20. let nádherně oblečený, chladnokrevný, cynický „černý dandy“, odmítající špatně placenou práci, žijící na účet vorovství nebo podvodů. Dnes (2004) spíše připomíná představitele bohémské profese, než zločineckou autoritu, žijící podle zákonů zločineckého společenství. Přirozený intelekt a nezřídka i vzdělání mu pomáhají vybojovat si postavení.²⁴¹ Vzdělanostní úroveň těchto lídrů vorovského světa však podle kriminologů zpravidla odpovídá středně statistickým ukazatelům účastníků zločineckých skupin a společenství, i když oddělení jedinci mají vyšší vzdělání, lze se dokonce setkat s kandidáty a doktory věd (především jsou to lídři kavkazských etnických zločineckých skupin). Zároveň s tím je možné v praxi potkat vory se základním vzděláním. Ovšem ani těmto posledně jmenovaným nelze odepřít rozvité kriminální schopnosti a možnosti rozšíření zločineckého obzoru a zkušeností. Existují četné příklady, kdy zločinci se základním vzděláním vedli mnoho-tahové kriminální kombinace a vedli spolupachatele s vyšší vzdělanostní kvalifikací.²⁴²

Podle slov Mirgorodského, který s vorem v zákoně dělal rozhovor o vorovské ideologii, jsou tito autoritativní z vorů často klidní, rozvážní, jejich řeč je smysluplná. Tyto skutečné autority vorovského světa člověku údajně nikdy slovem ani posunkem nedají najevo, že by byli výše než on. Hovoří se spolubesedníkem jako se sobě rovným, přátelsky.²⁴³ Jen krajně zřídka podléhají emocionálním selháním. Jsou vnímaví, zdatně

²⁴⁰ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 90.

²⁴¹ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 239.

²⁴² РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 13.

²⁴³ МИРГОГОДСКИЙ, Александр. *Криминальные Прилуки: кровавые 90-е*. Тернополь : Издательство “Підручники і посібники”, 2007. str. 115.

propočítávají šance na úspěch, mají sklony intrikovat vzhledem k jiným lídrům, ale v případě konfrontace lídrů dávají převahu silnějšímu soupeři, tedy jsou konformní a poddávají se vlivu. V jejich protiprávní činnosti lze vidět snahu o osobní kořist a nevážení si těch, kdo patří na nižší schody neformální hierarchické struktury.

Tito lídři jsou osobnostně orientováni především na dosažení osobního úspěchu, rozšíření zkušeností protiprávního chování a činnosti, na aktivní účast ve formování norem – pravidel zločinecké subkultury. Za nejdůležitější tyto osoby považují získání přístupu k materiálním statkům a jejich kontrolu. V tomto směru je vydělují účelnost, omezenost, vytrvalost, odvážnost a sebeovládání. Je jim vlastní dovednost přímo i zprostředkovaně vtahovat jiné osoby do protiprávní činnosti. Dbají totiž nejen na přípravu spolupachatelů, ale i jejich případnou záměnu.²⁴⁴

Vorové jak noví tak staří se jako ve čtyřicátých a padesátých letech 20. století považují za "ideové" zločince (což je vidět i u dnešních vorů gruzínských a dalších Kavkazanů, které bychom jinak označili za "nové" vory). Sami vorové v zákoně o sobě prohlašují, že "vor - to je člověk čistý, křišťálové duše, žijící vorovskými idejemi".²⁴⁵ Jak řekl při rozhovoru s plukovníkem policie Dyševem ve vězení jeden z nich: "Označení vor v zákoně ukazuje můj světónázor, mé vnitřní přesvědčení. Je to způsob, jakým člověk žije, který se neliší od toho, co dál o tomto svém životě vypráví."²⁴⁶

2.2.2 Osobnost vora v zákoně jako lídra organizované zločinecké skupiny

Lídři zločineckých skupin - vorové v zákoně, tvoří v zločinném prostředí kriminální vrstvu svého druhu. Většina z nich je nebezpečnými zločinci, mnohokrát odsouzenými recidivisty. Aby byl rozpracován systém vědecky zdůvodněných metod taktiky vyšetřování zločinů, páchaných organizovanou skupinou, je kriminology doporučováno nejen zkoumání zákonitosti jmenování lídrů zločineckých skupin na jejich pozice, jejich zvláštností i chování, ale i funkcí lídra, jejich typy a vztahy s jinými členy

²⁴⁴ КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС, 2004. str. 119-120.

²⁴⁵ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 24-25.

²⁴⁶ ДЫШЕВ, Сергей, М. *Воры в законе и авторитеты*. Москва : ЭКСМО, 2008. str. 286.

zločineckých skupin.²⁴⁷ Právě lídr jako vor v zákoně má určující roli ve fungování a rozvoji tohoto zločineckého společenství. Lídr určuje základní směry činnosti zločineckého společenství, řídí ho, představuje zločineckou organizaci na regionální a meziregionální úrovni.²⁴⁸ S funkcí lídra zločinecké skupiny je dále spojen proces vyniknutí a rozvoje prvků organizace v bohaté šíři páchání dříve naplánovaných zločinů, ve kterém se postupně určité osoby upevňují na stálých funkcích, spojených s přípravou činů a zaměřených na páchání zločinů a činností spojených s řízením zločineckou skupinou jako celistvým systémem. S objevením autonomních řídicích funkcí, tedy funkcí, které nosí pouze organizační charakter a osob, které je realizují, se zvyšuje stupeň společenské nebezpečnosti zločineckých skupin. Podobné funkce na sebe lídři zločinných skupin vkládají nejčastěji. Především úsilím lídra zločinecké skupiny a díky jeho organizátorské - řídicí funkci se dosahuje přetvoření amorfního, primitivně organizovaného, zločineckého uskupení do uskupení organizovaného, systémově - soudržného, řízeného potřebou společné zločinecké činnosti. Na rozdíl od skupinové zločinnosti, ve které je hlavní rolí lídra vnést ideu učinit konkrétní zločin, v organizované skupině zločinců lídr zločineckého uskupení pouze vytyčuje obecný program priorit, zaměřený na systematické páchání zločinů. Tady spolu s charakterem obyčejné zločinecké činnosti jako objektivním faktorem skupinové organizace hraje svou roli i subjektivní faktor – řízení organizovanou zločineckou skupinou. V procesu přechodu od mezi sebou nesvázaných skupinových činů k jejich plánované, postupné realizaci a přetvoření obyčejné zločinecké činnosti v systematickou a cílevědomou se uskutečňuje evoluce funkcí lídra. Tyto funkce stále více nabývají rysů organizačně-řídicího charakteru. Náleží k nim plánování zločinecké činnosti skupin k realizaci generálního zločineckého programu, dopředu rozpracovaného lídrem, kontrola dodržování přísného vnitřního pořádku ve skupině, zabezpečení bezpečnosti skupin, kontrola využívání peněžních fondů, získání nových spolupracovníků na základě jejich prospěšnosti zločinecké činnosti toho nebo onoho druhu.²⁴⁹ Základem života zvláště nebezpečných lídrů vorovského světa a jakoby určujícím rysem celého jeho zločineckého režimu je zaměření na systém neustálého páchání zločinů a také

²⁴⁷ КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС, 2004. str. 121.

²⁴⁸ КАРТАВЫХ, Вячеслав И. (red.) *Организованная преступность в Украине*. Харьков : Информ-Украина, 2008. str. 121.

²⁴⁹ КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС, 2004. str. 122.

dodržování a rozšiřování vorovských zvyků a tradic.²⁵⁰

Vor v zákoně jako lídr a organizátor zločinecké skupiny se nachází ve stálém konfliktu se společností, s jejími pravidly chování, představami o dobru a zlu, s mravními ideály. Výsledkem narušení jeho harmonického rozvoje v rámci společnosti je právě to, že si subjekt jako vor v zákoně vybírá roli organizátora zločinecké skupiny.²⁵¹ Lídry zločineckých skupin se stávají subjekty, které mají vysokou autoritu a těší se vlivu mezi zločinci. V této souvislosti je možné tvrdit, že jsou určitými originálními lídry protispolečenských neformálních organizací a zosobňují model nebo standard „kriminalizované“ osobnosti, ve které se koncentrují základní hodnoty zločinecké subkultury a také sociálně-psychologické morální rysy, ve kterých se předurčuje odcizenost lidským pohledům, zájmům společnosti a pozitivně orientovaných sociálních skupin.²⁵² U vorů v zákoně je možné říci, že jejich jednání je aktivní, plně jimi chápáné jako protispolečenské a s tímto vědomím realizované.²⁵³ Podle badatelů je pro vora v zákoně pocit jeho vůdcovství tak nevyhnutelný jako dýchání. Moc je pro něj vážnější než peníze. Cítí nejvyšší uspokojení, když před okolostojícími může prodemonstrovat svůj intelekt, mrštnost, vorovskou výjimečnost. Psychologie vora je blízká psychologii hráče: risk je přitažlivý. Tradiční vorové usilují často o nové výhry ne kvůli přání získat co nejvíce materiálních statků, ale aby měli možnost pokračovat ve svém riskantním shonu, protože právě on mu dává moc. Přestane ve své činnosti a zanikne. Peníze údajně mnohé tradiční vory v zákoně přitahují ne samy o sobě, ale jako svědectví vítězství a úspěchu. Vorové v zákoně jsou lidé, kteří se v tomto stálém procesu činnosti „udělali sami“, nezískali následnictví titulu ani bohatství.²⁵⁴

Vor v zákoně je popisován jako silná, charismatická osobnost, "pastýř národů", který se stále nachází v zorném poli zločineckého prostředí. Pokud by přetrhal svá nesčetná spojení a odešel na dlouho do podzemí, "lehl na dno", přestal by mít reálnou autoritu.

²⁵⁰ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 40.

²⁵¹ ДОЛГОВА, Азалия И. *Личность организованного преступника: криминологическое исследование*. Москва : Норма, 2013. str. 284.

²⁵² КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, криминологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС, 2004. str. 117.

²⁵³ АНТОНОВ-РОМАНОВСКИЙ, Григорий В. et al. (red.) *Теоретические проблемы учения о личности преступника (Сборник научных трудов)*. Москва : ЦНИИТЭИ Минзага СССР, 1979. str. 61.

²⁵⁴ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 374.

Jeho vliv by se mohl snížit na nulu.²⁵⁵ J.M.Antonjan se domnívá, že v určitých případech je tyto povinnosti zatěžují, nakořik stále vyžadují značné úsilí vůle a soustředěnost. Je pro ně těžké a mnohdy i nemožné odmítnout je z důvodu silného tlaku subjektivních reálií (například ztráty statusu a s ním spojených privilegii).²⁵⁶ S tímto je spojen mezi tradiční vorovskou "aristokracií" údajně mimořádně rozvinutý smysl pro povinnost - hodnost zavazuje. Vor v zákoně je přece podle nich nejvyšší soudce, před kterým sklánějí hlavu všichni ostatní zločinci. Jeho nezpochybnitelná autorita spočívá v prvé řadě v tom, že čestně plní svou povinnost a umí být spravedlivým.²⁵⁷ Tato spravedlnost je však ve vztahu k poperestrojkovému období dalšími autory zpochybnována. V roce 1992 vzpomíná jeden z bývalých vorů v zákoně, který z tohoto společenství odešel, jak píše, z rozčarování: "Vorové v zákoně jsou lidé, kteří sami nejsou svobodní od svého zákona, nepatří sami sobě a já miluji svobodu a nezávislost. Vorové v zákoně se považují za něco vyššího než ostatní vězni a tento pocit vlastní převahy si s nimi hraje špatný vtip. Mezi společenstvím vorů již neexistuje spravedlnost, zůstává z ní pouhé zdání, demagogie. Člověk nemůže být spravedlivý ve vztahu k těm, koho považuje za nižšího vzhledem k sobě. Vorové v zákoně si buď vytvářejí moc pro sebe, nebo si ji přisvojují, odebírají ji. Jsou mistry moci, která se s roky stala neohraňčenou. Jsou připraveni k jakýmkoliv podlostem, jen aby si udrželi tuto moc a svá privilegia. Dříve v dobách diktatury a jak dnes říkáme totalitarizmu se s tím ještě bylo možné smířit. Ale dnes..?"²⁵⁸

Lídři zločineckých skupin jsou svého druhu generátory zločineckých idejí a názorů. Jsou vynalézaví, sofistickovaní, přátelští, umějí navázat kontakty. Spravedlivost a věrnost ideálům je podle kriminologických studií více ukazovaná než skutečná. Typickými psychologickými rysy lídrů zločineckých skupin jsou vytrvalost a účinnost ve výsledcích konané činnosti. Jsou aktivní, smělí, iniciativní, od většiny jiných lidí je odlišuje serióznost a realističnost plánů, pochopení situace, přísnost k sobě i členům skupiny a mají také sklony podřizovat se skupinovým normám a tradicím zločineckých

²⁵⁵ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 284.

²⁵⁶ КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС, 2004. str. 119.

²⁵⁷ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 267.

²⁵⁸ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 53.

skupin.²⁵⁹ Vůdcové takového typu jsou nekompromisními protivníky. V posledních letech nezřídka demonstrují svoji religiozitu. Pod maskou slušnosti nejsou vorové zdaleka vždy spravedliví, většina z nich je lživá, mstivá, krutá. Okolo 80 procent z nich má podle statistik policie sklony k narkomanii.²⁶⁰ Je to objasňováno tím, že zločinecké autority jsou různé. Tato profese je škodlivá pro zdraví a ne všichni vydrží nervové napětí s ní spojené. Ti, kdo jsou však zcela závislí na drogách, se zřejmě již nikdy nezvednou na samotný vrchol vorovského světa a jejich konec není daleko. Vor v zákoně má být jako lídr organizace svobodný a to i od "nezdravých návyků".²⁶¹

U lídrů zločineckých skupin se postupně buduje normativní systém, který pevným způsobem motivuje a stimuluje jejich chování. Osoby, jejichž chování se vyznačuje antisociálními normami, se mezi ostatními vydělují. V mezích norem zločinecké subkultury jsou lídři obvykle nekompromisní, přesní a nutně nepružní. Zároveň pevně dodržují své povinnosti lídra (platí především pro „staré“ vory). Ruský kriminalista V.I.Kulikov mezi další základní kvality vlastní současnému lídru zločinecké skupiny, počítá dostupnost zkušenosti s trestnou činností, kvality vůle, rozumové schopnosti převažující v porovnání s ostatními účastníky zločinecké skupiny, fyzickou sílu, umění držet slovo, znát vnitřní i vnější systém fungování skupiny, rychlost orientace a přijímání řešení v pro zločineckou skupinu obtížných situacích, umění zabezpečit konspirativnost zločinů, jaké se skupinou plánují a uskutečňují.²⁶² Všichni vorové v zákoně jsou velmi podezřívaví.²⁶³

V nutných případech projevují vorovští lídři iniciativu, rozhodnost, jsou schopni si podřízovat jak osoby s kriminálními postoji, tak i zdánlivě "pořádkumilovné" představitele státních struktur. Ovšem za "vorovské" půjdou tito vorové v zákoně do všeho, i když to udělají skrytě, nelegálně, především cizíma rukama.²⁶⁴ Vor má vždy věřit v úspěch: pokud se nedaří, znamená to, že je někdo vinen: policisté, přátelé. A on

²⁵⁹ КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС, 2004. str. 120.

²⁶⁰ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 19.

²⁶¹ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 154.

²⁶² КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС, 2004. str. 118 - 120.

²⁶³ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 86.

²⁶⁴ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 19.

sám jakoby vinen není.²⁶⁵

Lídry organizovaných zločineckých skupin se nestávají postranní, náhodné osoby, ale ti, kdo začínali svou zločineckou činnost ještě v tradičních skupinových zločineckých akcích (skupinové rozkrádání, vymáhání atd.), ve kterých se tito vydělovali „profesionálními“ a osobitými kvalitami, což jim umožnilo zaujmout vedoucí pozici mezi takzvanými přirozenými zločinci.²⁶⁶ Lídr také situaci ve své zločinecké organizaci neustále kontroluje a sleduje, aby se v ní neoddělili neformální lídři. Pokud se objeví, zastavuje jejich činnost.²⁶⁷ Dostání se na stupeň lídra zločinecké skupiny je podle postsovětských kriminologů proces sociální a zákonoměrný. Osobní kvality lídra mají velký význam, protože jsou pro něj potřebné, aby dokázal řešit důležité otázky, které stojí před skupinou v její zločinecké činnosti. Takže osobní kvality lídra se v zločinecké skupině hodnotí skrze její zločineckou činnost.

Pouze ve skupinách s vysokým stupněm psychologického rozvoje je fenomén vůdcovství představen v jeho „klasické“ formě. V těchto skupinách je lídr typem osoby, která má sklon k vůdcovství a projevuje čas od času tuto schopnost jako organizátor zločinecké skupiny, bez jehož účasti se neřeší žádná otázka, je duchovním inspirátorem veškeré zločinecké činnosti skupiny.²⁶⁸ Tito vládcové zločineckého světa mají schopnost diagnostikovat situaci (to znamená ohodnocovat vše přesně a včas, což je velmi důležité pro to, aby mohla zločinecká skupina přežít i v nejsložitějších a měnících se okolnostech). Vorové v zákoně dokáží mobilizovat lidi (jak ty s nezákonnými metodami práce, tak specialisty stojící mimo zákon) a používají různé formy vlivu od dohod a finančních kompenzací po přímé vyhrožování a hrozby. Vorové v zákoně jsou také velmi podnikaví²⁶⁹ a nebojí se na sebe vzít odpovědnost. Jak psal I. Babel „Ani hrubost činů, ani vztek tohoto člověka, který v sobě drží vše, aby vládl, mu neberou sebedůvěru v tom, co je třeba dělat v jakékoliv situaci. Vy nevíte, jak postupovat, vůdce ví. A více než to, vůdce se neostýchá přijmout kolektivní řešení. Lidský intelekt je také energie. Při spolupráci vytvářejí lidské intelekty energetickou

²⁶⁵ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 87.

²⁶⁶ КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС, 2004. str. 122-123.

²⁶⁷ БЕДРИКІВСЬКИЙ, Володимир et В. ЛИТВИНОВ, Олексій М. *Бандитизм: соціально-правовий і кримінологічний аналіз*. Харків : Харківський національний університет внутрішніх справ, 2009. str. 52.

²⁶⁸ КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС, 2004. str. 115-116.

²⁶⁹ КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Хроника донецкого бандитизма*. Донецк : Юрпресс, 2002. str. 295-296.

banku znalostí a zkušeností. Odvaha, iniciativa, energie, podnikavost a ostatní pozitivní kvality mohou být k ničemu, jestliže se jim nedá důvod projevit se. V zločineckém prostředí jsou tyto kvality využity stále: i při páchání zločinů, i při bojích s konkurenty za udržení sféry vlivu."²⁷⁰

Systematické páchání zločinů převádí svazky mezi spolupachateli na jakousi vyšší úroveň a dodává takovéto skupinové formaci zvláštní společenskou nebezpečnost. Jádrem dané skupiny je organizátor zločinecké skupiny. Proto je třeba udělit zvláštní pozornost probádání objektivních a subjektivních stránek činnosti organizátora zločinecké skupiny s cílem, aby se ukázalo na ty kvalitativní svazky, jaké se vytvořily u zločinecké skupiny, která se zformovala za účelem páchání širokého spektra zločinů. Z objektivní strany je hlavním rysem činnosti organizátora zločinecké skupiny jeho sjednocující úsilí, zaměření síly a vůle členů zločinecké skupiny na páchání různých zločinů, vytvoření stabilních a pevných svazků mezi nimi, přičemž toto vše, co je možné, dosti aktivně. Jako dodatečný znak je možné vydělit sjednocování účastníků k páchání samotného zločinu. Ze subjektivní stránky se činnost organizátora charakterizuje předem promyšleným záměrem. Charakteristický je ten stupeň účasti ve zločinu, jako ho popisuje F.G. Burčak, který dovoluje soudit o stupni napětí zločinné vůle organizátora a o stupni jeho zvýšené, ve srovnání s jinými spolupachateli, úmyslné vině.²⁷¹ Subjektivní faktor spočívá také v tom, že osoba, která se stává lídrem, ovládá určitými osobními kvalitami, nevyhnutelnými pro činnost lídra ve zločinecké skupině. Dalším objektivním faktorem je i to, že na funkci lídra se spontánně dostává ten člen skupiny, nejziskuchtivější v její činnost – páchání zločinů, který z pohledu jiných členů skupiny se „nejkrásněji“ projevuje ve specifických situacích. Cennost lídra se skupinou zaznamenává úspěšností jejich společné zločinecké činnosti.²⁷²

V každodenním setkávání se vorové zpravidla snaží vystupovat jako znalci životní psychologie, ukázat usilování o spravedlnost, pořádek. Někteří z nich jakoby tíhnou k světskému obrazu života. K legálnímu přikrytí trestné činnosti, přidání jí vnějšího lesku, přivlékají nejvíce elitní vorové do svého okruhu různé jedince z oblasti umění, kultury, sportu a vědy. Při nevyhnutelnosti se využívají kriminální úskoky a sociálně-

²⁷⁰ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги кримінала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 376.

²⁷¹ КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС, 2004. str. 137.

²⁷² КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС, 2004. str. 116.

psychologické metody (například přijetí pozitivních obrazů: trpícího mučedníka za ideji) určitého společenského postoje: pomoc ukřivděným, chudým atd. Nevylučuje se materiální pomoc osobám, potřebným vorovskému společenství, jejich fyzická ochrana. Vorové v zákoně, kteří mají meziregionální autoritu a význam, disponují silnými osobními kvalitami a optimálními schopnostmi ke komunikaci, působení na jednoho nebo několik osob, umí konsolidovat vorovský svět na takzvané vorovské ideji. Mohou ve velkém měřítku organizovat kriminální činnost a stavět se na odpor systému orgánů činných v trestním řízení. Mají korupční a jiná kriminální spojení, dávající jim možnost být nepostizitelní jak zákonem, tak i ve zločineckém světě.²⁷³

Na svobodě vorové využívají svou autoritu a komunikativnost také k uskutečnění koordinačních funkcí mezi gangy nebo jednotlivými představiteli zločineckého světa a také organizují kriminální činnost jednoho nebo několika gangů.²⁷⁴ Stálá komunikace mezi zločinci vede podle veterána ukrajinského Ministerstva vnitra Tonkonoga k tomu, že tito zkušení profesionálové zločineckého světa vědí o dění ve vězení, do kterého přicházejí, mnohdy více, než jeho pracovníci.²⁷⁵ S touto komunikativností je u vorů v zákoně spojená velká vypočítavost a schopnost dalekosáhlého strategického myšlení, když např. pomocí jimi realizovaného tzv. smírčího soudnictví s rozhodováním o věcech mimo skupinu samotných vorů - o obchodnících, banditských skupinách atd. a když zde vykonávají zdánlivě pozitivní roli, získávají vorové autoritu nejen v místních kriminálních kruzích, ale i mezi pracovníky orgánů činných v trestním řízení a dalších mocenských struktur. Vorové tím sledují daleko jdoucí cíle. Po "úspěšných" vorovských soudech se s nimi začínají přátelit i místní velitelé výkonné a soudní moci, kteří jim dělají ústupky, projevují shovívavost, což dává vorů možnost získat si důvěru, kterou poté využijí v úzce kořistnických, vorovských cílech.²⁷⁶

2.2.3 Osobnost vora v zákoně jako zpětný odraz na něj působícího prostředí

²⁷³ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 14 - 15.

²⁷⁴ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 15.

²⁷⁵ ТОНКОНОГ, Виталий, А. *Записки советского тюремщика*. Киев : МАУП, 2007. str. 523.

²⁷⁶ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 60.

Proces formování člověka probíhá ve vzájemném spojení s jej obklopujícím prostředím. Člověka obklopující prostředí je jak přírodní, tak lidské. Tezi, že „člověk vytváří sám sebe skrze cílevědomou činnost“, která je základní osnovou „elementární antropologie“ A. Gelena reprodukuje němečtí učenci T. Lukman a P. Berger při zkoumání antropologických základů sociální reality.²⁷⁷ Praxe ukazuje, že neformální normy chování, stanovené zločineckou subkulturou, se stále podrobují změnám podle sociálně-ekonomických procesů, probíhajících ve společnosti a činnosti orgánů činných v trestním řízení, zaměřených na boj se zločineckými tradicemi.²⁷⁸ V kriminologických pracích sovětského prostoru se tradičně ukazovala a podtrhovala závislost zločinnosti (jejího stupně, intenzity, charakteru) od historicky konkrétních změn ve společenském bytí.²⁷⁹

Osobnost se formuje pod vlivem té sociální role, kterou tato vykonává v různých sociálních skupinách. Pro zločince - recidivistu nebo osobu, páchající nebo rozhodnutou spáchat trestný čin je sociální role v mnohém svázána s fungováním ve skupinách, jejichž účastníci páchají zločiny a vedou amorální obraz života. Osobnost zločince se formuje pod bezprostředním vlivem hodnocení jeho chování ze strany druhých osob, cestou subjektivního předělávání jeho morálních norem a integrování sociálních skupinových hodnot. Sociální role a reakce skupiny zprostředkovávají chování osobnosti v situaci, předcházející spáchání trestného činu a mohou mít podstatný vliv na rozhodnutí spáchat zločin.

Pod vlivem skupiny dochází k formování a změně životní orientace nebo zaměření osobnosti, která se psychology charakterizuje jako připravenost přijímat jevy i fakta skutečnosti z určitých pozic v závislosti od předcházejících vjemů. To znamená, že pod vlivem skupiny se může vytvořit i protispolečenské zaměření, které se v daném případě definuje jako připravenost osobnosti působit ve shodě s jejími názory, návyky, sklony a zájmy proti zájmům společnosti.²⁸⁰

Pro vory v zákoně ovšem v sociálním aspektu platí to co pro většinu ostatní populace. Předpokládá se, že u člověka se velmi často největší efektivita projevuje v těžkých

²⁷⁷ ДРЁМИН, Виктор, В. *Преступность как социальная практика — институциональная теория криминализации общества*. Одесса : Юридична литература , 2009. str. 58.

²⁷⁸ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 50.

²⁷⁹ ВЛАСОВ, Вячеслав С. *Причины и условия преступности в СССР*. Ярославль : Ярославский государственный университет, 1987. str. 28.

²⁸⁰ АНТОНЯН, Юрий М. *Социальная среда и формирование личности преступника*. Москва : Типография имени Воровского, 1975. str. 28-29.

podmínkách. Tyto podmínky jsou charakteristické pro život a přežití zločince. Vor se nachází ve stálém stavu války se společností. Každý den riskuje svobodou nebo životem, slaboch takovou roli nemůže sehrát. Vor je od přirozenosti člověk aktivní, energický. Podmínky a prostředí kde žije, v něm tyto črty ještě upevňují a posilují.²⁸¹ V tomto stálém kontaktu s prostředím a s ním spojených situacích se postupně vor vyvíjí na vora v zákoně jako lídra zločineckého společenství. Tradiční vor musel projít skrze vězení a vězeňské tábory a přežít tam. Když si dokázal „zuby i nožem“ udržet svou samostatnost, zocelil se tento zločinec morálně, upevnil svou vůli, charakter. Kvality bojovníka jej podle některých badatelů pozvedají nad většinu ostatních občanů.²⁸² Vor v zákoně je ale kvůli svému neustálému konfliktu jej obklopujícím prostředím zároveň opatrný. Vorovská autorita potřebuje neustálý tok informací o okolní situaci. Jinak ztrácí kontrolu nad událostmi, které probíhají ve zločineckém prostředí a následkem toho i vliv ve sféře jeho činnosti.²⁸³

Pro tradiční ruské vory bylo až do devadesátých let 20. století považováno za hlavní vorovské bratrství, pohrdání státní mocí a úplná svoboda osobnosti. Ruští kriminálníci, kteří prošli krutou školu přežívání v zónách, považovali za své jediné bohatství vorovskou autoritu a nezávislost.²⁸⁴ Vor, ustavený navíc do funkce lídra, jakým je vor v zákoně, měl mít podle tradičních "starých" vorů charakter, vykováný ve vězeňských zónách, táborech a vězeních.²⁸⁵ Kriminologická charakteristika tradičních pachatelů v nápravných zařízeních - a tedy především těch, kdo žijí podle tzv. vorovských pravidel je dnes taková, že se odlišují od těch odsouzených, kteří poslouchají předpisy stupněm desocializace, který je bezprostředně spojen s jejich systémem pokřivených hodnotových orientací. Porušování stanoveného řádu výkonu trestu je pro ně obvyklým chováním.²⁸⁶ Jak podotýká Jeremin: "Každý vězeňský vor se nachází ve stavu války s policisty. A z druhé strany se nachází ve stavu války s podobnými vory. Je to bojovník -

²⁸¹ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 375.

²⁸² ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 392.

²⁸³ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные вору*. Минск : Литература, 1998. str. 480.

²⁸⁴ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Вору в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 127.

²⁸⁵ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 370.

²⁸⁶ АНИСИМКОВ, Валерий М. *Криминальная субкультура и её нейтрализация в исправительных учреждениях России*. Автореферат диссертации. Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. str. 33.

je možné ho nazvat mnoha způsoby. I kdyby nebyl skutečným vorem, ale samozvancem (někdo se prohlásí za vora v zákoně, i když nebyl korunován na schodce). Každý den a každou minutu dává v sázku svůj život. A takové hry slaboši nehrají. Zkoušky, kterými prošli vězeňští vorové (takzvané lámání) by bylo z hlediska mezinárodních norem možné nazvat mučením. Ty, kdo vydrží mučení, nazývají obvykle hrdiny.“²⁸⁷ Hrdinství v chování je pro vora v zákoně nutností. Má být smělý, tvrdý, věřící v sebe. Vor, který projevil zbabělost, se mezi tradičními vory v zákoně zbavoval autority.²⁸⁸

U vězeňského vora lze podle badatelů najít mnoho špatných vlastností, ovšem jedno jim nelze odepřít - odvalu, mužnost, umění ukázat rozhodný charakter, trpět i hladem i chladem (v padesátých letech vory v severních táborech lámali jednoduše - vyhazovali je na mráz pouze v nátělním prádle), projevit pohrdání vlastním životem. Podle vedení věznice proseděl například Šura-Zachar v trestní izolaci sám a bez východu ven osmdesát dní. Jeden z novinářů, který se dostal v ruském vězení se svolením vedení k rozhovoru s vorem v zákoně, uvažoval v této souvislosti o otázce: "Jak je možné, že tento (je již vkuse uvězněn 24 let) nezdegeneroval v důsledku mnohaleté nečinnosti, zjevně (od přírody) člověk aktivní, činný? Co mu pomohlo zachovat se? Dochází k závěru, že pravděpodobně onen stálý, každodenní boj s těmi, kdo se ho pokoušeli změnit. Tento boj za uskutečnění (při jakýchkoliv neblahodárných podmínkách) jeho moci nad druhými vězni lze považovat za práci vězeňského vora v zákoně."²⁸⁹

Jedním ze symbolů takové osobnosti vora v zákoně, který patřil k nejmocnějším vorům perestrojkového a poperestrojkového období, se stal Vjačeslav Ivaňkov přezdívaný Japončik. Jeho podle některých badatelů stoická osobnost se stala symbolem vorovské cti - živou legendou. Tohoto moskevského vora v zákoně nezlomily dokonce "nátlakové cely" (cely obsazené nepřáteli daného jedince, kam byl dotyčný úmyslně přemístěn) ani trestné izolátory a samoty. Ivaňkov se od ostatních lidí nikdy nelišil mocnými tělesnými rozměry a přesto dokázal krotit všechny ostatní druhy vězňů včetně Kavkazanů. Jeho hlavním vztahovým bodem v řešení situací bylo pojetí cti. Samozřejmě vorovské cti. Jak říkal: "Prošel jsem blázince, ukryté věznice, trestající medicínu. To vše jsem prošel se ctí a důstojností. Čest a důstojnost si v našem nápravně-pracovním mlýnku na maso uchovali jen jednotlivci. Prošel jsem mezi

²⁸⁷ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 82.

²⁸⁸ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 480.

²⁸⁹ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 82 - 83.

kladivem a kovadlinou, kde z člověka buď nezůstane nic a člověk se promění v strusku, nebo se z něj vykově damascéská ocel. Já jsem damascéská ocel, o kterou si všichni lámou zuby."²⁹⁰ Tato slova potvrzuje i další vor, který v těchto okolnostech a postavení se k nim vidí i příčinu toho, proč právě sebe vorové v zákoně považují za opravdové "lidi": "Vláda i vedení GULAGU (pod kterým rozumí i sovětské tábory osmdesátých let) se přepočítali, když se rozhodli zničit vory pomocí válek s jejich odpůrci, donucování k podepsání prohlášení o odchodu z vorovského světa a mučení. Neboť kde, když ne v ohni a plameni se člověk zakaluje? A "ne zcela lidský člověk" (myšleno pro vory obyčejný člověk a běžný spořádaný občan) samozřejmě neprochází těmito zkouškami a tímto způsobem ukazuje svou pravou tvář."²⁹¹

2.2.4 Typologie a klasifikace zločinců ve vztahu k vorům v zákoně

Tématika této práce je úzce spojena s problematikou typologie a klasifikace zločinců, na kterou se soustředili také sověští kriminologové. V pracích J.A.Voronina, K.E.Igoševa, A.G.Kovaleva, G.M.Minkovského, A.B.Sacharova, A.M.Jakovsleva a dalších jsou nejen založeny teoretické základy těchto otázek, ale jsou i předloženy konkrétní systémy typologie a klasifikace zločinců. Zkoumají se kategorie zločinců jako typy, mající specifické příznaky, charakteristiky a vlastnosti, které je odlišují od jiných typů zločinců. Více podrobné výzkumy mají vést k více diferencovanému přístupu k odhalení zvláštností, povahy a zákonitostí toho nebo jiného druhu antisociálního chování, příčin jednotlivých druhů zločinnosti a v návaznosti na to rozpracování více efektivních preventivních metod. Vydělení různých typů zločinců je možné podle různých znaků. Jedním ze základních typologických znaků se ukazuje charakter, hloubka a odolnost antisociálního zaměření osobnosti, hodnotová orientace zločinců. Právě tyto příznaky, dělající osobnost společensky nebezpečnou, schopnou zločinu, se podle mínění J.A.Voronina ukazují jako určující prvek předmětu typologie osobnosti zločince.²⁹²

S.K.Pitercev došel k závěru, že při analyzování stupně společenské nebezpečnosti

²⁹⁰ КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Хроника донецкого бандитизма*. Донецк : Юрпресс, 2002. str. 267.

²⁹¹ ЗУГУМОВ, Заур. *Бродяга: исповедь смертника*. Москва : Астрель, 2010. 150.

²⁹² *Теоретические проблемы учения о личности преступника (Сборник научных трудов)*. Москва : ЦНИИТЭИ Минзага СССР, 1979. str. 61.

zločinců je důležité zkoumat její hloubku a pevnost (odolnost). O hloubce společenské nebezpečnosti se soudí podle příznaků, které se bezprostředně projevují při zločinu – ve zvláštnostech jeho zaměření, motivu, způsobu, následků, charakteru spoluviny atd. Zobecnění těchto příznaků (zvláštností) má vést k vyčlenění tří abstraktních měř hloubky společenské nebezpečnosti zločinců: velké, střední a malé. O odolnosti – fakultativní kvalitě společenské nebezpečnosti svědčí opakování trestného činu (recidiva) a také takové kriminologické symptomy, jako fakty drobného chuligánství a jiné amorální činy, zvláště násilného a kořistnického charakteru. Zobecnění odlišností v pevnosti a trvanlivosti společenské nebezpečnosti zločinců také vykazuje tři abstraktní stupně: vysoký, střední a poměrně nevysoký. Kromě toho je nutné za samostatný typický příznak v charakteristice společenské nebezpečnosti považovat i nedostatek pevnosti. Vysoký stupeň společenské nebezpečnosti „zlostného“ zločince se projevují:

1. Velkou hloubkou této nebezpečnosti při jakékoliv úrovni její pevnosti.
2. Střední hloubka při vysoké nebo střední pevnosti.
3. Nevelká hloubka při vysoké pevnosti.

Střední stupeň společenské nebezpečnosti „přechodného“ zločince se projevují:

1. Střední hloubka nebezpečnosti při nevysoké nebo zcela chybějící pevnosti.
2. Nevelká hloubka při střední nebo nevysoké pevnosti.

Nevysokou společenskou nebezpečnost „náhodného“ zločince podmiňují:

1. Poměrně nevelká hloubka a nedostatek příznaků pevnosti

Právě tato typologie podle S.K.Piterceva odpovídá i na otázku příčin trestného činu. V příčinném komplexu předurčujícím trestný čin tato typologie fixuje typické dominanty:

V typu „zlostného“ zločince s vysokým stupněm nebezpečnosti hlubokou, pevnou a odolnou mravně-právní deformací osobnosti, její odvážnou (drzou) asociálností, a v typu „náhodného“ zločince naproti tomu – mimořádně kriminogenní působení vnějších okolností na osobu s obvykle pozitivním chováním, neovládajícím ovšem takovou odolností, aby dokázala legitimně obstát proti takovým okolnostem.²⁹³ Vory v zákoně je z tohoto pohledu možné zařadit do kategorie nejvíce zlostného zločince.

²⁹³ АНТОНОВ-РОМАНОВСКИЙ, Григорий В. et al. (red.) *Теоретические проблемы учения о личности преступника (Сборник научных трудов)*. Москва : ЦНИИТЭИ Минзага СССР , 1979. str. 175-177.

Hovoříme-li u nich o poměrně stabilních programech protispolečenského chování, jedná se v nich nejen o rozkrytí rolí a funkcí osobnosti vora v zákoně v těch nebo jiných situacích, ale o jim vlastní systém zaměření a orientace. Tyto programy dovolují charakterizovat zločince ne jako nevýrazného vykonavatele specifických sociálních rolí, upravovaných a řízených s pomocí právních a jiných sociálních norem, ale jako nositele individuálních rysů a vlastností. Nejdůležitější aspekt spočívá v tom, že analýzou programů protispolečenského chování se objevují ty vnitřní sociálně-psychologické vlastnosti osobnosti zločince, které tvoří základ jeho vztahů ke společnosti, k okolním lidem, ke společnosti právními normami sankcionovaným a schvalovaným pravidlům chování.²⁹⁴

Od devadesátých let 20. století se velká část těchto "popereštrojkových vorů" snaží nepůsobit podle těchto tradičních charakteristik, minimálně pokud se nacházejí mezi lidmi na svobodě. Je to součást jejich novodobého "maskování", které má umožnit lepší průnik do světa byznysu a politiky. Zločinnost se adaptuje k podmínkám společenského prostředí, je připravena ke změnám, samozřejmě, v určitých mezích, usiluje o změny vnějšího prostředí ve směru pro ni vhodném. V celku se zločinnost sama rozvíjí a sama determinuje jako sám sebou řízený systém. Kriminology je registrován systém sebeutváření zločinnosti na úkor záchrany a přizpůsobení se k změnivším se okolnostem a také cílevědomého měnění těchto podmínek v mezích pro ně možných, útoku na společnost cestou bezprostřední "kriminální infikovanosti" části obyvatelstva, a také využití mechanismů přímé instruktáže, sugesce a imitace. Toto se nejvíce projevuje v zavlečení části neploletých a mladých lidí do kriminální činnosti. Současně s tím jde nezdědka více široká propaganda kriminální psychologie a vytváření vzhledu zločince jako Robina Hooda.²⁹⁵

²⁹⁴ ИГОШЕВ, Константин Е. *Типология личности преступника и мотивация преступного поведения*. Горький : Горьковская высшая школа МВД СССР, 1974, str. 148-149.

²⁹⁵ РЫБКИН, Владимир М. *Преступность и реформы в России*. Москва : ООО-ЭННИ, 1998. str. 25.

3. Svět vorů v zákoně jako kontrakultura

Vorové v zákoně jsou nositeli kontrakultury zločineckého světa, která se vyznačuje: "aktivním radikálně odmítavým postojem vůči hodnotám majoritní společnosti a vůči dominantní kultuře. Kontrakultura bývá definována jako "ostře kontrastní, protestní, opoziční typ subkultury minoritní skupiny, jejíž typickým znakem je nejen odlišnost v oblasti hodnot, norem, idejí, životního stylu, ale i nesouhlas s nimi a negativní sebevymezení vůči dominantní kultuře a vědomá kontraindikace vedoucí mnohdy např. až k politickému extremismu, fanatismu či násilným činům. Yinger hovoří o kontrakultuře v těch případech, když normativní systém skupiny obsahuje jako primární element téma konfliktu s hodnotami celé společnosti, kde jsou osobní proměnné přímo zapojeny do rozvoje a udržování skupinových hodnot a kde mohou být její normy pochopeny pouze s přihlédnutím ke vztahu skupiny k dominantní kultuře, která ji obklopuje."²⁹⁶ Americký sociolog Yinger také doporučuje kontrakulturní skupiny indikovat na základě rozsáhlých odlišností nebo vědomého antagonismu toho, v co širší společnost věří nebo co sdílí.²⁹⁷ V této kapitole se zabývám základními kulturními charakteristikami kontrakulturního světa vorů v zákoně. Tradice, zvyky, slang, tetování i religiozita stejně jako aktivní propagace jejích hodnot na svobodě i v místech odnětí svobody jsou nahlíženy jako skladební části vysoce efektivního systému, z nichž každá hraje svou úlohu v upevnění pozic a rolí vorů v zákoně.

3.1 Tradice a zvyky kriminálního světa vorů v zákoně

3.1.1 Tradice a zvyky-nástroj fungování organizace i aktivního vlivu na okolí

Vorovská ideologie sama o sobě představuje seřazený systém negativních pohledů, kriminálních hodnot a orientací, které obsahují kritiku vnitřní a zvláště trestní politiky

²⁹⁶ HEŘMANOVÁ, Eva. *Kontrakultura* [online]. 24.3.2012 [cit./vid.21.11.2013]. Dostupné z: <http://artslexikon.cz/index.php/Kontrakultura>

²⁹⁷ KUPKA, Petr. *Úvod do studia subkultur mládeže v Bělorusku – konceptuální východiska výzkumu*. [online]. 1.5.2008 [cit./vid. 21.11.2013]. Dostupné z: <http://www.rexter.cz/uvod-do-studia-subkultur-mladeze-v-belorusku---konceptualni-vychodiska-vyzkumu/2008/05/01/>

státu a uměle kultivují zločinecké zvyky a tradice nejen vzhledem ke kriminálnímu, ale i normálnímu způsobu života. Světsky přesvědčivě přednesené postoje této ideologie, mohou podle svědectví zkušených pracovníků ruského Ministerstva vnitra ukazovat dosti silné sociálně-psychologické působení jak na oddělenou osobnost, tak i na celé skupiny a vrstvy obyvatel.²⁹⁸ Sociální škoda, kterou páchají lídři zločineckých organizací, spočívá nejen v tom, že tito vytvářejí „profil“ protiprávní činnosti jimi vedené skupiny, ale že jsou nositeli a ochránci zločineckých zvyků, tradic, norem, které určují jejich způsob života a aktivně jej reklamují.²⁹⁹ Jak říkají podle ruského generála policie Gurova vorové: "Vorovská idea - to je pavučina a vor její pavouk. Vorovskou ideu je třeba rozšířit tak, aby zachvátila všechny klíčové body státu a především jeho ekonomickou, politickou a intelektuální stránku."³⁰⁰ Pro kteréhokoliv vora, dohlázele na vězeňskou zónu z řad kriminálních a druhé členy zločineckých klanů není příliš drahé ani obtížné zaplatit za propagaci jejich idejí některým vydavatelstvím, televizních programům, samostatným spisovatelům, žurnalistům, režisérům, zpěvákům.³⁰¹ Tito umělci a známé osobnosti jsou také zapojováni vždy, když se nedaří osvobodit nějakého vora či jiného vysoce postaveného lídra z vězení. Například za osvobození vora v zákoně Vjačeslava Ivaňkova se postavili a psali dopisy k nejvyšším státním orgánům i přední politikové a poslanci.³⁰²

Mezi směry zaměření činnosti vorovských klanů tedy zaujímá zvláštní místo rozšiřování zvyků a tradic zločineckého prostředí, propaganda kriminálního způsobu života v celé společnosti. Toto má podle představ zločinců upevnit také jejich postavení v zločineckém světě. Osobitost takového neobvyklého fenoménu spočívá v pololegálním a v některých případech i v legálním pronikání negativních norem, asociálního obrazu života. Rozšiřování kriminálních idejí, názorů a norem se uskutečňuje pozvolna, nepozorovaně, jak v bezprostředním setkávání autorit zločineckého prostředí s řadovými občany, tak i skrze umělecká díla, samostatné publikace. Ještě V. Šalamov, sovětský disident, který strávil okolo 20 let za stěnami

²⁹⁸ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 10.

²⁹⁹ КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС, 2004. str. 120-121.

³⁰⁰ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 157-158.

³⁰¹ КОЧЕТКОВ, П.В. et al. (red.) *Энциклопедия преступлений и катастроф - ограбления и кражи*. Минск : Литература, 1996. str. 166-167.

³⁰² СОТНИКОВ, Владимир Н. *Главарь преступных кланов*. Минск : Литература, 1997. str. 360.

GULAGU, psal, že umělecká literatura obkroužila svět vorů romantickou aureolou.³⁰³ V současném Rusku došlo k širokému rozšíření kriminální ideologie pomocí globální počítačové sítě internet, která značně ulehčuje organizačně-technickou stránku této sociálně-negativní činnosti. Existující internetové stránky například obsahují informace, rozmístěné osobami, které si odbyly trest odnětí svobody a určené těm, kdo se do vězení teprve může dostat. Jsou zde popsána pravidla chování v místech odnětí svobody, údaje o vězeních, rady a doporučení tomu, kdo se poprvé dostal do "nevolnictví" atd. Vycházejí specifické literární útvary, biografie známých "vorů" v zákoně, kresby tetování s objasněním jejich smyslu, slovníky vězeňského slangu (feni).³⁰⁴ V současné době existují tématické televizní přenosy, skupiny muzikantů, kde se opěvuje život profesionálního zločince - trpitele za pravdu a to vše na pozadí zlých prokurátorů a prokletých policistů. "Jde konvoj", "Murka", "Bud' prokleta, Kolymo" a druhé blatné (zločinecké) písně dnes znějí tak, jak zněly v období NEPu (ve dvacátých až třicátých letech 20. století). Zločinecké zaměření se v tomto takzvaném umění naplňuje svébytnou ideologií a smyslem. Ne náhodou jsou slang a vorovské písně velmi rozšířeny mezi neplnoletými zločinci a mají velký význam v prvotním stadiu upevnění osobnosti jedince. Evidentně není náhodou i to, že více než polovina neplnoletých zločinců, kteří mají tetování, si je nanесли z důvodu napodobení. Přičemž v besedách se zločinci z řad mládeže se vyjasňuje, že každý druhý z nich zná symboliku tetování, může rozšifrovat zkratky, objasnit význam "hvězd" a "prstenů". Co se týče slangu, tak významná část ze zkoumaných zločinců z řad neplnoletých zná nejen obecný zločinecký slang, ale i ten profesionální (kapesního zloděje, narkomana, vymahače výpalného atd.) Dnes můžeme hovořit o speciálním mládežnickém slangu, který obsahuje okolo 3 000 slov a výrazů. Existence zločineckých tradic je zdůvodněna určitými sociálními podmínkami, které jsou katalyzátory kriminogenních procesů.³⁰⁵

3.1.2 Význam zvyků a tradic pro vorovské společenství

³⁰³ КОЧЕТКОВ, П.В. et al. (red.) *Энциклопедия преступлений и катастроф - ограбления и кражи*. Минск : Литература, 1996. str. 164-165.

³⁰⁴ БОГОРЕЕВ, Николай В. *Влияние уголовной субкультуры на духовное развитие нации в современной России*. In: *Преступность и духовность*. Москва : Российская криминологическая ассоциация, 2008. str. 142.

³⁰⁵ КУЗНЕЦОВА, Нинель Ф. et ЛУНЕЕВ, Виктор В. *Криминология*. Москва : Волтерс Клувер, 2004. str. 506-507.

Podle pozorovatelů vorovského světa skončily boje mezi skupinami vymahačů vedených vory a banditskými skupinami „sportovců“ v mnoha regionech a městech postsovětského prostoru, jako například v ukrajinském městě Priluki vítězstvím vorů proto, že vorové měli svůj systém vorovských tradic, který „sportovci“ nedodržovali.³⁰⁶ Vznikla tak teorie, že: "Jen pevné přesvědčení, vynásobené tradicemi a a silou charakteru, vykazuje vliv na duše lidí. A jen souhrn všech tradic a zvyků vorů v zákoně objasňuje, proč utiskované, do vězení zahnané a pronásledované společenství přežilo, existuje a dokonce dnes prosperuje."³⁰⁷

Ve skupinách vorů jsou všemi kanály – nejen ústně, ale i písemně atd. předávány informace o názorech sdílených celým společenstvím, normách chování, vypracovaných základním jádrem skupiny. Specifičnost této skupinové atmosféry se určuje specifičností trestné činnosti – uskutečněním krádeže. Ve spojení s tím se vypracovávají určité názory, návyky, tradice a právě zabývání se trestnou činností podmiňuje nevyhnutelnost celoskupinového regulování chování jednotlivých členů skupiny.

Takovým způsobem, specifičností cíle i činnosti organizované skupiny vorů se objasňuje i specifičnost (odlišující je od jiných neformálních skupin) vzájemných vztahů mezi jejich účastníky, které se budují ne na pocitech sympatie, emocionální blízkosti atd., ale na „pracovním“ základě – získání maximální materiální výhody. Organizovaná skupina vorů se především snaží u svých členů posílit protispolečenskou kořistnickou orientaci a těm, kdo jí neovládají dostatečně, ji vštěpit a také vypracovat u nich jednotnost pohledů (a tím i dosáhnout jednotného chování) na otázky, svázané s různými stránkami procesu krádeže a jejího utajení: na nezbytnost semknutosti, spolehlivosti členů, na rozměry loupeže a způsoby jejího spáchání, na rozdělení zločineckých příjmů, na chování při vyšetřování v případě odhalení.

Provedené výzkumy ukazují, že v převážné většině případů se organizovaným skupinám vorů daří vypracovat jednotné pohledy na tyto otázky, ustanovit jim odpovídající normy chování, kterých se přidrží všichni členové skupiny. Dlouhodobější přebývání ve zločinecké skupině má díky tomu rozkladný vliv na její členy, vštěpuje jim a upevňuje v nich kořistnickou orientaci a zdravé společnosti cizí

³⁰⁶ МИРГОГОДСКИЙ, Александр. *Криминальные Прилуки: кровавые 90-е*. Тернополь : Издательство “Підручники і посібники”, 2007. str. 96.

³⁰⁷ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 228-229.

názory, zvyky a normy chování.³⁰⁸ Nejvyšším hrdinstvím je mezi vory tak jako dříve i dnes – spáchat zločin a nebýt chycen. V případě zatčení nevydávat spolupachatele, v místech věznění nepracovat, obírat druhé uvězněné, hrát mistrovsky v karty, neustále usilovat o útěk.³⁰⁹ Motivace hry a sklonu k risku je podle pracovníků ruských justičních orgánů mnoha vorům vlastní. Jedná se o základní tradici a zvyk, bez něhož není osoba považována za vora. To znamená, že někdy jdou krást - hlavně kapsáři, i z důvodu emocionálních prožitků spojených s nebezpečností tohoto postupu. U některých je také charakteristickým rysem demonstrativnost – potřeba být v centru dění. Výhry v životních situacích stejně jako při hře v karty jsou spojeny s tím, že se vor na nějakou dobu stává centrem dění, čímž si zároveň potvrzují svou představu o sobě jako zasluhujícím si podobné chování.³¹⁰

3.1.3 Význam recidivistů pro uchování tradic a zvyků

Nositeli a šířiteli vorovských tradic byli vždy především recidivisté, kteří prožili značnou část života v místech odnětí svobody. Jsou považováni ze sociálního hlediska za nejvíce zanedbané lidi, jen těžce se poddávající nápravě a převýchově. Při odsouzení k druhému, třetímu a více trestům odnětí svobody se doby odsouzení počítají na desetiletí a „přestávky“ mezi nesvobodou a novým zločinem po propuštění na svobodu se počítají na dny a dokonce hodiny. Takže recidivisté jsou nejstálejší částí vězeňského osídlení. Je jasné, že se u nich postupně ztrácejí sociálně užitečné svazky na svobodě, rozrušují se rodiny. Nejsou naprosto přivyklí k práci v podmínkách svobody, kde se jim vše zdá složité, nezvyklé a dokonce nepřátelské.³¹¹ Zvláště nebezpeční recidivisté – jsou osoby, které nejednou zažily vyšetřování nebo soud, které si odbyvaly trest v různých místech uvěznění. Mnozí z nich se proto považují za „znalce“ zločineckých zákonů vorovského světa. Objasňují méně znalým osobám ze svého prostředí poslání a

³⁰⁸ АНТОНОВ-РОМАНОВСКИЙ, Григорий В. et al. (red.) *Теоретические проблемы учения о личности преступника (Сборник научных трудов)*. Москва : ЦНИИТЭИ Минзгара СССР, 1979. str. 146-147.

³⁰⁹ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 230.

³¹⁰ АНТОНЯН, Юрий М. et al. *Личность корыстного преступника*. Томск : Издательство Томского университета, 1989. str. 138-139.

³¹¹ КАРПЕЦ, Игорь И. *Преступность: Иллюзии и реальность*. Москва : Издательство “Российское право“, 1992. str. 291.

smysl těchto zákonů, kazí a překrucují jejich původní význam a zároveň tím škodí procesu nápravy a převýchovy těchto osob.³¹² Do období počátků perestrojky v roce 1988 se například v kriminálním světě Samarské oblasti "nekultivovaly" vorovské zvyky a tradice. Převezením z nápravného zařízení druhého regionu do místní vězeňské kolonie přísného režimu vora v zákoně s přezdívkou Jabločko se vorovská idea postupně začala upevňovat jako základ trestné činnosti celého samarského zločineckého prostředí.³¹³ Tito recidivisté, v ruskojazyčném světě nazývaní "tuláci", kteří prošli velkou část vězení Ruska a spáchali množství zločinů, jsou mezi ruskojazyčnými zločinci zvláště ctěni. Právě oni vykládají všechny otázky vězeňského života, oni uvádějí nováčky ve vězení do pravidel a zvyků vězeňského života a postupně smiřují člověka s jeho novým postavením. Jejich filosofie často uspokojuje lidi, kteří se oddávají silnému zoufalství již od prvních chvil, jejich optimismus má mnohdy ohromný vliv na duševní obrat, který probíhá v mladém vězni.³¹⁴ Alexandr Solženicyn o tomto jevu říkal: „Řekněme slovo na ochranu profesionálních zločinců. U nich je určitý osobitý svůj komplex a pojetí cti. Ale ne v tom, že jsou patrioty, jak by chtěla věřit naše administrativa a spisovatelé, ale v tom, že jsou důslednými materialisty a piráty. Je to plemeno, které přišlo na zem žít! A tak když na dobu strávenou ve vězení se u nich počítá téměř tolik, kolik i na svobodu, chtějí i ve vězení trhat květy života a moc je nezajímá, k čemu je vězení vymyšleno a jak trpí ti ostatní kolem.“³¹⁵

Problém recidivní zločinnosti je složitý jak svým společenským rozměrem, tak individuálně. Podle ruských kriminologů se na dráhu zločince – recidivisty v mnoha případech dostávají nadprůměrné, mimořádné osobnosti, se silným charakterem, disponující organizátorskými schopnostmi, přitahující k sobě těmito schopnostmi i druhé lidi. Ovšem psychologická atmosféra, vytvářející se kolem recidivisty je charakteristická tím, že jeho osobnost kolem sebe vedle všeho ostatního seje strach, který doslova deptá a zcela zbavuje lidské důstojnosti lidi, slabé charakterem.

³¹² ЯКУБОВИЧ, М. И. (red.) *Вопросы борьбы с преступниками рецидивистами*. Москва : Высшая школа МООП РСФСР, 1964. str. 91.

³¹³ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 44-45.

³¹⁴ РИМАРЕНКО, Юрий И. ed. *Антология сыска. От полиции к внешней разведке. Том 2. Сыск, сыщики и преступный мир*. Киев : Знания Украины, 2006. str. 233-235.

³¹⁵ КОЧЕТКОВ, П.В. et al. (red.) *Энциклопедия преступлений и катастроф - ограбления и кражи*. Минск : Литература, 1996. str. 165.

Samozřejmě, svět recidivisty je krutý, morální hodnoty jsou v něm, obrazně řečeno, obráceny, cena života toho, kdo v něj vešel, je nicotná. A proto i zločiny, kterých se účastní nebo které vede „zdálky“ recidivista, jsou často kruté, charakterizované smělostí úmyslu a provedení, opatrností a předvídavostí. V případě úspěchu se recidivista a jeho skupina buď „položí na dno“, nebo se snaží co možná nejrychleji opustit oblast, kde se uskutečnil trestný čin (zde se nehovoří o recidivistech-kapsářích: ti opouštějí jim příjemná místa jen neradi a ne hned). V období „zátiší“ recidivisté svým spolupachatelům zakazují jakoukoliv činnost. Psychologicky přesně zjišťují, kdy se aktivita pracovníků policie, kteří se je snaží dostihnout, snižuje. A více než to, aby skryli svou účast na těžkém zločinu, padají záměrně, „díky maličkostem“ do rukou kriminálního oddělení, a pak, s pomocí soudu na rok až dva zcela mizí z pole vidění. Když pobývají v místech odnětí svobody, hledají tam spolupracovníky pro budoucnost, aniž by přetrhávali styky s těmi na svobodě. V každém případě recidivisté všechny své činy promýšlejí psychologicky dostatečně přesně.³¹⁶ Jádro budoucích zločineckých skupin se velmi často vytváří v místech odnětí svobody, kde probíhá nábor nových členů a vykonavatelů plánovaných zločineckých akcí.³¹⁷ Je třeba podotknout, že kategorii vorů v zákoně v nápravných zařízeních jsou vlastní postoje starého vorovského zákona padesátých let 20. století, které nepodléhají modifikaci. (tedy nedochází zde k žádnému rozlišení na tradiční a nové vory).³¹⁸ Součástí této tradice je i předávání kriminálních znalostí a návyků. Vorové je získávají buď v procesu bezprostřední výuky zkušenými profesionály, nebo metodou „pokusů a omylů“. Například, okolo 40 procent vorů - bytových zlodějů a kapsářů „prošlo přípravou“ v místech odnětí svobody, kde se vyučování dělalo cestou vyprávění a ukázky, popsání úvodu, trénování činnosti na „učebním objektu“, dávání konzultací atd. Důležitou částí přípravy je rozbor „nezdarů“, kterých se daný vor dopustil „na svobodě“.³¹⁹

V důsledku dlouhodobého zločineckého způsobu života se mnozí z recidivistů vyznačují zlobou, mstivostí, cynismem, lživostí, oslabenou schopností obstát proti protispolečenským a amorálním vlivům, nepřátelským vztahem k administraci

³¹⁶ КАРПЕЦ, Игорь И. *Преступность: Иллюзии и реальность*. Москва : Издательство “Российское право“, 1992. str. 296-297.

³¹⁷ ЛУНЕЕВ, Виктор В. *Преступность XX. века*. Москва : Норма, 1997. str. 307.

³¹⁸ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *“Воры в законе” на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 28.

³¹⁹ БАХИН, Владимир et al. *Преступная деятельность-понятие, характеристика, принципы, изучение*. Киев : Академия государственной налоговой службы Украины, 2001. str. 28.

nápravně-pracovních táborů a její výchovné činnosti, pohrdáním zákony a pravidly společenského soužití. Mnoholetá trestná činnost, systematické družení s ostatními zločinci, věrnost vorovským zákonům a zvykům, jak je pravidlem rozrušují vnitřní morální odpor k páčání nových zločinů, předurčují onu lehkost, se kterou se recidivista rozhoduje spáchat další protiprávní nebo amorální činy.³²⁰ Právě tyto výše uvedené vlastnosti mají zásadní význam pro podobu a šíření vorovských zvyků a tradic. Jejich protispolečenská podstata se projevuje v tom, že udržují ve stavu stability počáteční orientaci těchto osob k vedení amorálního a parazitního způsobu života, což ve svém důsledku produkuje nejrůznější formy obvyklého protiprávního chování. K nejvíce rozšířeným z nich patří: vymáhání peněz, potravin k vytváření fondu materiální pomoci pachatelům - obščaku (89 procent dotázaných pracovníků ukázalo na jeho existenci), hazardní hry s cílem získání materiálních a jiných výhod, vyhýbání se práci, morální ponižování osob, které odmítají dodržovat neformální pravidla.

Nebezpečnost zločineckých tradic a zvyků je podle názoru Anisimkova mimo jiné právě v tom, že poskytují společenství zločineckých autorit v místech odnětí svobody jednotná hodnocení, normy pro jeho rozvoj, konsolidaci a boj proti orgánům činným v trestním řízení, ochraňují jejich gangy od vměšování z jiných stran.³²¹

3.1.4 Základní tradice a zvyky členů vorovského společenství

Vorové v zákoně se považují za knížata vězení. Soudí, odsuzují nebo naopak pomáhají. Ale v tomto mají být objektivní. Právě tímto se pro vora v zákoně rozumí povinná podpora vorovské ideje. Existují taková slova a výrazy, které nemůže říci ani jako vtíp, pod vlivem nejdivočejšího mučení, v opilosti nebo ve stavu úplné otupělosti narkotiky.³²² První skupina tradic vorovského světa je nejčastěji nazývaná pravidly - příkázáními vězně. Například „Nedělej nic, co může škodit nám všem, jelikož od toho trpí každý z nás.“ Přísně se vždy zakazovalo žít na účet spolubratrů, lhát jim, špehovat ostatní a donášet, nenávidět z nacionálních důvodů, zabývat se spekulací a komerční činností,

³²⁰ АНТОНЯН, Юрий М. *Социальная среда и формирование личности преступника*. Москва : Типография имени Воровского, 1975. str. 110.

³²¹ АНИСИМКОВ, Валерий М. *Криминальная субкультура и её нейтрализация в исправительных учреждениях России*. Автореферат диссертации. Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. str. 24 - 25.

³²² ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 458.

předkládat požadavky bez usnesení schodky (sněmu). Hlavní pravidlo vězně se formuluje krátce: „Našel jsi - mlč, ztratil jsi - mlč, ukradl jsi - mlč, okradli tě - mlč“. S dlouhým jazykem se v kriminálním prostředí dlouho nežije.³²³ K vorům v zákoně je zvyk obracet se vorovským jménem - přezdívkou. Jejich běžná příjmení tím totiž ztrácejí sémantickou zátěž a navíc jsou zaznamenána v orgánech Ministerstva vnitra.³²⁴ Když hovoří druh s druhem, mají vorové vždy povinnost přísně "filtrovat komunikaci", aby se nedopouštěli vzájemných urážek. Za mnohé našim ušim vcelku obvyklé urážky typu "kozol, kohout, psychotik" mohou "postavit na nůž"(zabít nožem), proto se vtipkování tohoto typu neděje. Nést odpovědnost za řečené nutí také ty, kdo se provinili, když se nacházeli v úplně bezvědomém stavu po požití alkoholu. Omluvy se v takovém společenství nepřijímají. Vorové žijící podle tradičních pravidel mají povinnost být čestnými ve vztahu jeden k druhému. Podvádět své lidi, obrat je takto o peníze bylo vždy přísně zakázáno. Naopak se propagovala myšlenka o všeobecném vorovském bratrství, kde je jeden za všechny a všichni za jednoho.³²⁵ Podle tradičních zvyků mohl na vora v zákoně zvednout ruku jen jiný vor v zákoně. Dodržet slovo však mají povinnost jen tehdy, když ho dají jinému voru.³²⁶ Systém vnitřní ochrany zločineckého světa spočíval také v tom, že všichni vorové jsou povinni podporovat jeden druhého a starat se o svou autoritu. Zločinec, který zvednul ruku na vora, podléhal likvidaci.³²⁷

Vorové a ostatní zločinci však dnes již tak detailně nesledují prohřešky ostatních zločinců,³²⁸ i když se stává, že jsou prověřováni i již aktivní členové gangu. Podle vorovských tradic při této prověrce nesmí dojít k žádným chybám. Jestliže bude obvinění v důsledku prověrky vyvráceno, vede to k vážným důsledkům pro vora v zákoně a k vorovskému soudu. Zároveň s tím může vést k vážným důsledkům i působení člověka s poskvřněnou minulostí v gangu. Když plukovník Razinkin pracoval v operativním pododdělení oblastního Odboru vnitřních věcí, zjistil při pátrání po odsouzeném lídrovi vorovského gangu, který utekl z nápravně-pracovního zařízení, že byl tento zavražděn členy stejné skupiny pouze za to, že když utíkal z vězeňské zóny,

³²³ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 229 - 230.

³²⁴ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 308.

³²⁵ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 458 - 459.

³²⁶ АНИСИМКОВ, Валерий М. et КОРОЛЕВА, Екатерина В. *История уголовной России*. Москва : АФ МОСА, 2010. str. 19.

³²⁷ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 283.

³²⁸ Rozhovor s náčelníkem jednoho kriminálního oddělení Kyjeva (Ukrajina) 15.7.2011.

vzal s sebou vězně, který patřil do kategorie "ponižených" (pasivních homosexuálů nebo z určitých důvodů znásilněných).³²⁹

Druhá skupina tradic upravuje vztahy vorů se společností a představitelů zločineckého prostředí s různými kategoriemi odsouzených, kteří se dělí na autority, mužiky a odvržené.³³⁰ Ve vztahu k ostatním lidem a dokonce i zločincům, kteří "nežili podle pravidel" bylo možné dělat prakticky cokoliv. Je pravda, že bezzákonní (ti, kteří se neřídili ani pravidly vorů) lidé nebyli nikdy oblíbení, ale vražda nějakého mužika se hodnotila o dost klidněji než urážka autority.³³¹ Dříve si vor v zákoně nesměl ani vzít od policisty například cigaretu, jestliže mu ji tento nabídl. Dnes již se to nezakazuje.³³²

Třetí skupina tradic vorovského světa reguluje pravidla vnitřních vztahů mezi členy kriminálního společenství:

- bezvýhradně plnit příkazy vůdců
- vkládat prostředky v obščak (společnou pokladnu)
- povinně zaplatit v případě prohry v kartách³³³

Vorové v zákoně jak je pravidlem, sami nepáchají zločiny, ale pouze je organizují z ohromných vzdáleností od bezprostředních vykonavatelů. Je u nich v nejvyšším stupni rozvinuto zločinecké myšlení. Jestliže použijeme terminologii šachu, uvažují o jeden - dva tahy více dopředu než policisté. Je téměř nemožné je vzít s kompromitujícími důkazy. A proto je uvězní nejčastěji za sfabrikované případy - chuligánství, znásilnění a další pro vory v zákoně hanlivé zločiny. Aby je zároveň diskreditovali.³³⁴

V dřívějších dobách se stávalo, že vorové v zákoně bezprostředně sami spáchali zločin. Ovšem na rozdíl od ostatních zločinců ho vor v zákoně spáchal ne proto, aby si něco nakradl (to i dnes většinou nepotřebuje, neboť stačí, aby dal příkaz, aby mu dodali vše, co potřebuje), ale z důvodů ideových, aby si ustál své principy. Proto vor v zákoně často neskrýval svou účast v trestném činu.³³⁵ Toto však platí stále méně a takových tradičních a konzervativních vorů značně ubylo. Generál policie Gurov také došel k závěru, že počátkem devadesátých let 20. století se již na rozdíl od jejich předchůdců

³²⁹ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 44.

³³⁰ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург: Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 230.

³³¹ ИЛБЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 449 - 450.

³³² ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 83.

³³³ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 230.

³³⁴ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 86.

³³⁵ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 284-285.

snažila naprostá většina vorů v zákoně pečlivě maskovat svůj protispolečenský obraz života pod vnějškově naprosto zákony dodržující.³³⁶

Další zvyk popsal advokát ruských mafiánů Karyšev. Když chtěl se svým klientem - vorem v zákoně, probrat průběh výslechu, který se měl konat a domluvit se, jak budou odpovídat, vytáhl blok, do kterého si chtěl zapisovat, ale vor, když to uviděl, mu ostře odpověděl, že na předběžném vyšetřování žádné prohlášení říkat nebude, pouze na soudě. Karyšev se podivil, z jakého důvodu. Odpovědí bylo, že příslušnost ke společenství vorů ho k tomu zavazuje. Následující den se konal výslech s účastí vyšetřovatelů, který v podstatě ihned skončil, protože jeho klient odmítl v daném okamžiku dávat jakákoliv svědectví, argumentující tím, že všechna svědectví bude dávat u soudu.³³⁷

Ve vztahu k majetku se také zvyky značně proměnily. Vor měl původně pohrdat veškerým osobním vlastnictvím. Vor v zákoně podle starých pravidel neměl právo na osobní vlastnictví, ale mohl disponovat majetkem, který patřil zločineckým elementům v přiměřených mezích svých přání.³³⁸

V důsledku evoluce módy se podle Muchina klasický vor v zákoně prakticky v ničem neodlišoval od obyčejných občanů se středními příjmy - vorovský kodex zakazoval přepych.³³⁹ Skutečný vor měl být v podstatě chudákem. Nemít ani kolo ani dvůr, vůbec se nestarat o peníze. V současné době lze však obrát "chudý vor v zákoně" brát jako anekdotu.³⁴⁰ Jak říká recidivista Andrej M.: "Dříve považovali vorové v zákoně za šikovné pustit to, co nakradli, dále. Vor věděl, že ho už, už zatknou a a že podle vorovského zákona by ani tak neměl být dlouho na svobodě. Proto si vor vytvářel reputaci člověka dárce a věděl, že se mu to bude hodit ve vězení. Dnes vorové v zákoně disponují ohromnými sumami, s kterými se s nikým nedělí a jen dělají dojem, že něco odvádějí do společné pokladny."³⁴¹

Je známo, že někteří vorové se počátkem devadesátých let stali kandidáty a doktory věd (zpravidla za velké finanční obnosy), stejně jako jednotliví kriminálníci vory v zákoně. Vědecké tituly otevírají vorům dveře do vyšších rovin státní moci. To vše upevňuje

³³⁶ ГУРОВ, Александр И. *Организованная преступность - не миф, а реальность*. Москва : Знание, 1992. str. 32.

³³⁷ КАРЫШЕВ, Валерий М. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша*. Москва : ЭКСМО, 2004. str. 334.

³³⁸ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные вору*. Минск : Литература, 1998. str. 480.

³³⁹ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 48.

³⁴⁰ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные вору*. Минск : Литература, 1998. str. 445.

³⁴¹ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 62.

postavení kriminálních ve společnosti.³⁴² Do perestrojky a u tradičních vorů v zákoně měla i žena ve vorovském společenství spíše roli prostitutky, případně provozovatelky hostince či podobného vorovského doupěte. Se ženou mohl vor hovořit pouze o svých osobních zločinech, i když i toto se považovalo za trestuhodné, ale pod hrozbou smrti nesměl vyprávět o zločinech druhých vorů.³⁴³ Žena nebyla určena k manželství, dnes však prakticky všichni vorové mají rodiny, byznys, domy. V dnešní době neskrývají nic - peníze ani rodiny.³⁴⁴

Určité korekce vnesl mezi tradiční vory v zákoně i rozvoj narkomanie. Její široké rozšíření se nemohlo neodrazit na kvalitatívni stránce zločinnosti a charakteru kriminálních vazeb. V šedesátých a sedmdesátých letech se zločinecké autority snažily bránit průniku narkomanů do svých řad, protože tito mohli svým nepředvídatelným chováním značně ublížit společenství. Obecně se mezi vory neschvalovala jakákoliv závislost individua, včetně na narkotikách. V současnosti se postavení změnilo. Orgány činné v trestním řízení mají svědectví o pevných spojeních osob, kteří se počítají k vorům v zákoně, s těmi, kdo podnikají s narkotiky. Část prostředků z distribuce narkotických prostředků postupuje do občáku, to znamená je k dispozici vorům v zákoně.³⁴⁵

Z hlediska možnosti "odchodu" vorů v zákoně do důchodu mimo zločinecký svět se v kriminalogické a umělecké literatuře často líčí, že pokud vor v zákoně dobrovolně, aniž by udělal jakoukoli škodu vorovskému bratrstvu, odešel od svých zločineckých povinností, byla povinnost ho zabít. Razinkin to nevyklučuje, ale v praxi existují četná fakta, kdy bývalí vorové spokojeně žijí, například v Novosibiřské a Saratovské oblasti, Krasnodarském a Chabarovském kraji. Takové osoby se v prostředí vorů nazývají suchary a "otkazníky" (ztroskotanci). Otkazník je vor, který dobrovolně odešel z vorovského světa.³⁴⁶ Byly i případy, kdy vorové kteří odešli ze společenství, si ponechali svou autoritu (například Gorbatyj, který se věnoval rodině i byznysu), ovšem takových případů bylo jen minimálně.³⁴⁷

Součástí novodobých tradic vorů v zákoně se staly i jejich přepychové pohřby,

³⁴² РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 32-33.

³⁴³ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 120.

³⁴⁴ Rozhovor s náčelníkem jednoho kriminálního oddělení Kyjeva (Ukrajina) 15.7.2011.

³⁴⁵ АНИСИМКОВ, Валерий М. et КОРОЛЕВА, Екатерина В. *История уголовной России*. Москва : АФ МОСА , 2010. str. 71.

³⁴⁶ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 27.

³⁴⁷ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 461-462.

připomínající svým přepychem zinscenované představení: květiny, věnce, orchestr, zástup drahých vozů.³⁴⁸ V květnu 2001 byl v Moskvě pohřben šedesátitýřletý Vladimir Savoskin (Savoska). Rozloučit se s vlivným vorem v zákoně přijelo na Kotljakovský hřbitov asi dvacet limuzín a několik stovek přátel mrtvého. Zatímco se za Savosku vedla pohřební bohoslužba v chrámu Vzkříšení Krista v Sokolnících, dělaly se poslední přípravy na Kotljakovském hřbitově. Pohřební procesí pak slavnostně prošlo centrální alejí hřbitova.³⁴⁹

3.2 Vliv vorů v zákoně v kriminální subkultuře ruskojazyčných vězňů

3.2.1 Kriminální subkultura jako pojem

Vedení mnoha věznic v zemích Západní Evropy s přílivem ruskojazyčných zločinců zjistilo, že uvěznění gangsteři z území bývalého SSSR nejenže v krátkém čase převzali nadvládu ve vězení, ale rovněž si osvojili tradiční pravidla chování vorů v zákoně ze zemí Společenství nezávislých států.³⁵⁰ Ruští kriminologové popisují vztahy mezi těmito zločinci a jejich způsob života jako kriminální subkulturu. Ta spočívá na pravidlech utvářených po staletí a má posilovat moc členů těchto společenství jednotlivě, ale zároveň i celku. Počátkem devadesátých let 20. století se považuje za jedno z nejnebezpečnějších zaměření činnosti "kooperace" vorů v zákoně jejich vliv na odsouzené a osvobozené z nápravně-pracovních zařízení. Nežádka se tak děje pomocí podplácení, hrozeb, terorizování odsouzených a pomocí ze svobody do věznic vyslaných speciálních emisarů, kterým se dávají mandáty s plnými mocemi. Ve věznicích jsou pak mimo vorů podporovány osoby, odsouzené za krádeže soukromého a státního majetku a je maximálně využíván přítok rozkradačů a mládeže do těchto vězeňských kolonií³⁵¹ Faktorem podmiňujícím zvýšený zájem vorů v zákoně k činnosti nápravných zařízení je především to, že stejně jako dříve se i dnes tato zařízení jeví nejvíce vhodným místem k výcviku profesionálních zločinců. Připojováním

³⁴⁸ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 230-231.

³⁴⁹ КАРЫШЕВ, Валерий М. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша*. Москва : ЭКСМО, 2004. str. 305.

³⁵⁰ ROTH, Jürgen. *Gangsteři z Východu : nové cesty zločinu*. Praha : Mladá fronta, 2007. str. 103.

³⁵¹ ГУРОВ, Александр И. *Организованная преступность - не миф, а реальность*. Москва : Знание, 1992. str. 35.

odsouzených k dodržování zločinecko-vorovských tradic si vorové vyrábějí "vojáky" ("pěchotu") k uskutečnění svých zločineckých úmyslů jak na svobodě, tak i v místech odnětí svobody, doplňují své řady, zpracovávají budoucí plátce "daně" atd.³⁵²

Zcela přesné určení pojmu "kriminální subkultura" neexistuje. Jeho obsah je vymezován především kriminální ideologií, slangem, tradicemi a zvyky, etikou a estetikou zločineckého společenství. Kriminální subkultura je podle ruských kriminologů částí obecné kultury a nejedná se o zvláštní antikulturu. Tím je objasňován fakt, že v Rusku proběhlé změny se odrazily na kriminální subkultuře, která stále více proniká do duchovního života společnosti.³⁵³ Každé fázi rozvoje společnosti i nápravných zařízení odpovídají určité subkulturní vztahy. Přechodná období v životě společnosti vyzývají i odpovídající změny hodnotových orientací v subkulturním prostředí osob ve výkonu trestu. Největší konzervatismus v subkulturních svazích je pozorován v nápravných koloniích zvláštního režimu a ve vězeních. Kriminální subkultura zločineckého světa obsahuje základní, zkrácené hodnotové orientace pachatelů, které jimi byly vypracovány v průběhu mnoho staletí trvající trestné činnosti.³⁵⁴ Vorové v zákoně, aby si udrželi kvalitní výběr, uzákonili a dodržují kriminální subkulturu, zahrnující tradice, zvyky, žargon, tetování, přezdívky, hazardní hry, písně a verše zločineckého folklóru, vytvořené předcházejícími a zdokonalované novými pokoleními. Tradice (z latinského *traditio* – předání), zvyky – to jsou prvky sociálního a kulturního dědictví, předávané z pokolení na pokolení a uchovávané se mezi lidmi dlouhou dobu.³⁵⁵

Olejnik došel bádáním k závěru, že institucionální struktura vězeňského společenství v SSSR byla shodná s institucionální strukturou společenství sovětského typu. Podle něj to bylo dáno shodností mocenských vztahů mezi osobami ve vězení a těmi na svobodě. Protože tradiční část předpisů vorovského světa platí i přes všechny změny v tomto kodexu dnes nejvíce ve vězeňských zařízeních, je možné poukázat na to, že velká část zvyků řízení a kontroly společnosti z dob SSSR se udržela ve struktuře ruskojazyčné

³⁵² КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 28.

³⁵³ БОГОРЕЕВ, Николай В. *Влияние уголовной субкультуры на духовное развитие нации в современной России*. In: *Преступность и духовность*. Москва : Российская криминологическая ассоциация, 2008. str. 142.

³⁵⁴ АНИСИМКОВ, Валерий М. *Криминальная субкультура и её нейтрализация в исправительных учреждениях России*. Автореферат диссертации. Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. str. 8 - 12.

³⁵⁵ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 229.

kriminální vězeňské subkultury.³⁵⁶ Ta je chápána jako způsob života, systém politických, ideologických, právních, mravních, filosofických, náboženských, estetických "norem". Jedná se o způsob chování, způsob myšlení a tradic osob, které spáchaly zločin nebo si odpykávají trest v místech odnětí svobody, s jejich rozlišením podle pohlaví a věku odsouzených, režimu nápravného zařízení a závažnosti spáchaného trestného činu.³⁵⁷ Podle Šemjakiný nemá ruská vězeňská subkultura, založená na vězeňském zákoně, ve světě analogii. V domácích podmínkách se prioritou kriminální subkultury určuje tím, že v průběhu mnoha století vystupovaly jako kolektivní subjekty pouze zločinecká společenství, které se stavěly proti systémům totální kontroly nad osobností (zpočátku občiny a rodného prostředí, pak státně-byrokratickému a církevnímu a později stranicky-ideologickému) a omezení svobody (v daném momentě to byly zločinecká společenství, zločinecké organizace, organizované zločinecké skupiny). Veškerá emancipace osobnosti byla v tomto systému doprovázena nevyhnutelnými sankcemi, prohlašovala se za zločineckou. Podstata kriminální subkultury spočívá v zločinecké deformaci hodnotově-normativního, vzdělávacího, kulturologického systému společnosti, rozkladu a devalvací sociálně-positivních hodnot, postojů, stereotypů chování, mravních ideálů každého konkrétního člověka, rozšíření protispolečenských postojů, představ, podporujících nebo otevřeně provokujících porušení trestně-právních zákazů, kultivujících hodnoty a normy zločineckého prostředí, stereotypy kriminálního, včetně zločineckého jednání.³⁵⁸ Analýzou pohledů učenců na problém kriminální subkultury lze dojít k závěru, že:

1. Kriminální subkultura představuje sama o sobě systém zkreslených hodnotových orientací pachatelů, sjednocených v dosti izolovanou třídu.
2. Tato třída v sobě obsahuje skupinu neformálních norem, ustanovení, představ (tradic, zvyků, rituálů, pravidel), které regulují chování jejich představitelů.
3. Nachází svůj odraz ve vnějších atributech zločineckého světa (ve zločineckém slangu, písničkách, verších, tetováních, přezdívkách atd.).³⁵⁹

³⁵⁶ ОЛЕЙНИК, Антон Н. *Тюремная субкультура*. Москва : ИНФРА-М, 2001. str. 33.

³⁵⁷ ШЕМЯКИНА, Вероника В. *Криминальная субкультура в современной России*. Автореферат диссертации. Челябинск : Челябинский государственный университет, 2010. str. 7.

³⁵⁸ ШЕМЯКИНА, Вероника В. *Криминальная субкультура в современной России*. Автореферат диссертации. Челябинск : Челябинский государственный университет, 2010. str. 13-14.

³⁵⁹ АНИСИМКОВ, Валерий М. *Криминальная субкультура и её нейтрализация в исправительных учреждениях России*. Автореферат диссертации. Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. str.10.

3.2.2 Symboly a vztahy v kriminální subkultuře

Kriminology bylo zjištěno, že kriminální subkultuře je vlastní využívání symbolů, pod kterými lze chápat předmětné (tetování, kresby, růžence, vrhcáby, příležitostné výrobky odsouzených) a slovesné (slang, přezdívky, písně - "vězeňská lyrika", přísahy, pořekadla, modlitby odsouzených) znaky, které vyjadřují bytí ve zločineckém světě. Souhrn symbolů kriminální subkultury, které odrážejí tradice, zvyky, pravidla chování, které se historicky vytvořily ve zločineckém prostředí toho nebo onoho státu, vytváří zločineckou symboliku, která je orientována nejen na zločince, ale i na budoucí členy zločineckého společenství.³⁶⁰ Vorovská symbolika je v kriminální subkultuře určena k tomu, aby ukazovala místo osobnosti v zločineckém společenství a měla vliv na jeho členy.³⁶¹ Zcela samostatnými a důležitými prvky kriminální subkultury jsou v místech odnětí svobody vorovský slang, tetování a hazardní hry. Jejich uchování a rozvoj je předurčeno celostním zaměřením pachatelů a také zvláštními podmínkami životnosti vězeňských zařízení.³⁶²

Subkultura odsouzených je podle názoru ruských kriminologů (A.I.Gurov, N.A. Stručkov, G.F.Chochrjakov, I.V.Šmarov) hlavní překážkou efektivního fungování nápravného zařízení, protože je v mnohém zaměřena na odpor proti cílům nápravy a adaptace osob i po odpykání trestu.³⁶³ Režim a právní postavení odsouzeného v místech odnětí svobody ukazují značný vliv na tam existující malé neformální skupiny. Tyto skupiny se skládají výlučně ze zločinců, i když se rozlišují podle stupně společenské nebezpečnosti. Vztahy mezi členy takových skupin se občas regulují neobecně platnými normami morálky, ale protisociálními a nehumánními pravidly zločineckého světa, z nichž některé existují dlouhou dobu a jsou široce rozšířeny v prostředí zločinců-recidivistů. Praxe ukazuje, že nejvíce odolné skupiny zločinců se v místech odnětí svobody skládají z osob, nejednou odsouzených za krádeže a také za útoky (jednání, dezorganizující práci v nápravně-pracovním táboře, masové nepokoje, krádeže, loupeže, úmyslné vraždy, úmyslná tělesná poškození, znásilnění). Vzájemný

³⁶⁰ ШЕМЯКИНА, Вероника В. *Криминальная субкультура в современной России*. Автореферат диссертации. Челябинск : Челябинский государственный университет, 2010. str. 8.

³⁶¹ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 233.

³⁶² КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 41.

³⁶³ АНИСИМКОВ, Валерий М. *Криминальная субкультура и её нейтрализация в исправительных учреждениях России*. Автореферат диссертации. Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. str. 4.

negativní vliv členů takových skupin může být při slabé výchovné práci velmi silným.³⁶⁴ Příslušníci vorovského světa se nikdy neomlouvají, neprosí o dovolení přisednout si a podobné věci. Oni a všichni kolem mají vědět, kdo a kam má právo zajít, přisednout si atd.³⁶⁵ Ve vězení se však vždy snaží o získání nejlepších míst, potravin, zdrojů. Pokud ještě navíc dokáží vstoupit do dobrých vztahů s vedením věznice, je pak jejich uvěznění popisováno tak, jak to zažil vězeň, který tam pobýval s vorem v zákoně Vjačeslavem Ivaňkovem: "Ivaňkov se dostal ve vězení do vedoucí pozice. Koordinoval jakákoliv jednání odsouzených, byl tam úplným pánem. Mohl jít do kterékoliv cely ve dne nebo v noci, protože skvěle vycházel s ředitelem vězení. V cele mu nic nechybělo, jedl to, co na svobodě prostý smrtelník dokonce ani neviděl. Vorové slavili jakoukoliv událost, pili jen koňak."³⁶⁶

Podle výzkumů dochází k rozdělení odsouzených na neformální skupiny v nápravných zařízeních od momentu jejich vzniku a je zákonité. Důvody jsou sociálně-psychologické, přirozeně-fyziologické a subkulturní a produkují je v jejich celku velké skupiny odsouzených, kteří se od sebe liší stupněm privilegovaného postavení ve zvláštním společenství.³⁶⁷ V místech odnětí svobody vznikají neformální malé skupiny na základě sympatií, osobní náklonnosti, staré známosti, podobnosti osudů, podle národnostních znaků, věku, podle obecných zájmů a tužeb, nebo jako v případě vorovského světa ze stejného, v tomto případě odmítavého vztahu o trestu, režimu věznění, výchovnému působení atd. Tyto skupiny se vytváří i k společné trestné činnosti v nápravně-pracovním zařízení (například pro skupinový útěk nebo k činům, dezorganizujících práci nápravně-pracovního zařízení) a také k spáchání zločinů po osvobození. Jakákoliv neformální malá skupina v nápravně-pracovním zařízení disponuje určitou mobilitou, adaptuje se vzhledem k novým podmínkám. I když se skupina stále obnovuje z důvodu odchodu jedněch (například osvobozených nebo převedených v jinou kolonii) a příchodu druhých (mezi jinými těch, kdo do vězeňské kolonie znovu přichází) odsouzených, může v celistvosti pokračovat v přidržování se vytvořeným tradicím a normám, což se ukazuje podmínkou její stability a udržení si prvotního zaměření. Skrze tuto malou skupinu se uskutečňuje sebeprosazování

³⁶⁴ АНТОНЯН, Юрий М. *Социальная среда и формирование личности преступника*. Москва : Типография имени Воровского, 1975. str. 111-112.

³⁶⁵ ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 195.

³⁶⁶ МОДЕСТОВ, Николай С. *Москва бандитская*. Москва : Центрполиграф, 1996. str. 267.

³⁶⁷ АНИСИМКОВ, Валерий М. *Криминальная субкультура и её нейтрализация в исправительных учреждениях России*. Автореферат диссертации. Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. str.18.

osobnosti, získává se ta nebo ona individuální pozice ve sféře bezprostředního všedního okolí v místech odnětí svobody, přičemž taková pozice závisí nejen od zvláštností osoby, ale i od specifík skupiny, jejího zaměření, kritérií ocenění chování jednotlivých osob atd.

V neformální malé skupině odsouzených je výjimečně vysoká role vůdce nebo jádra skupiny, od nichž v podstatě závisí i její zaměření. Nezřídka probíhá mezi uchazeči o roli lídra boj. Obvykle vítězí ten nejvíce fyzicky silný, chytrý a zručný organizátor, těšící se autoritou u členů skupiny a schopný podčinit ji své vůli.³⁶⁸ V celách se začíná proces stratifikace odsouzených, vyjasňuje se "kdo je kdo". Odsud odcházejí lidé na další cestu tábory a vězeními s již určeným (a často konečným) statutem, který se může ukázat cejchem na celý zbytek života.³⁶⁹ Mezi odsouzenými se vytváří jak "autority", tak i "odvržení" a pak osoby, které mají k oběma skupinám vztah neutrální. Podle ruských kriminologických studií je těchto posledních asi 65-75 procent. Těch, kdo se počítají mezi zločinecké autority je asi 10 procent. Podobné procentní rozdělení bylo údajně ve všech etapách rozvoje vězeňského "společenství". Ukazují na to výzkumy S.I.Maksimova, V.I.Monachova, G.F.Chochrjakova a údaje a recenze o činnosti nápravných zařízení. Tento stav se objasňuje tím, že privilegované postavení mezi odsouzenými se vytváří na účet hlavní masy osob ve výkonu trestu. V těch situacích, kdy je narušována ustálená rovnováha, například směrem k zvětšení počtu zločineckých autorit, vznikají meziskupinové konflikty, které nakonec vedou společenství odsouzených do rovnovážného stavu.³⁷⁰

V místech odnětí svobody totiž nehledě na jednotnost ruskojazyčného zločineckého světa probíhá stálý boj o moc nejen mezi vorovskými autoritami, ale i s vedením vězení. Zločinecká autorita postupně usiluje o získání záruk podpory a uznání vězeňské zóny, nabírá si chytrý, kompetentní, silný a zlý tým. Když tato skupina přijde k závěru o tom, že jsou její názory brány více vážně než názory správy vězení - lze čekat kvalitativní přechod vězeňské zóny (červené neboli rudé) do stavu zóny "vorovské" (černé).³⁷¹

³⁶⁸ АНТОНЯН, Юрий М. *Социальная среда и формирование личности преступника*. Москва : Типография имени Воровского, 1975. str. 111-113.

³⁶⁹ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 33.

³⁷⁰ АНИСИМКОВ, Валерий М. *Криминальная субкультура и её нейтрализация в исправительных учреждениях России*. Автореферат диссертации. Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. str.19.

³⁷¹ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 41.

3.2.3 Aktivity zaměřené k získání dalších lidských zdrojů vorovského světa

K těmto "zdrojům" vorů v zákoně patří především recidivisté. Na jedné straně jako základna, dodávající pracovní síly mafii, z druhé strany získávají a zpracovávají nové jedince. Recidivisté si udržují s organizovaným zločinem velmi těsné svazky, které si obě strany snaží upevnit.³⁷²

Ve vorovské skupině mohou být i osoby dříve nesouzené. Nesmějí mít za sebou ovšem podle chápání zločineckého prostředí kompromitující fakty. Určité kategorie zločinců se z pohledu tradičních vorovských zvyků vory nikdy neměly stát – homosexuálové nebo ti, kdo pracovali pro sovětský stát v úředních nebo s komunistickou stranou spojených funkcích, vojáci. Dnes však již existují i případy, kdy kriminální subjekty, které byly dříve pionýry, komsomolci, členy komunistické strany, pracovaly v orgánech činných v trestním řízení nebo sloužily v armádě, mohou být přijaty do jádra gangu. Děje se tak pouze po pečlivé prověrce na konkrétních negativních případech a potvrzení zločineckého statusu následujícího po bezchybné kriminální činnosti.³⁷³

Společenství vorů v zákoně se často doplňuje i z takzvaných autoritativních zločinců. Většinu z nich tvořili profesionální zločinci, kteří vyšli z různých typů kriminálníků: kapesních zlodějů, bytových zlodějů, vymahačů výpalného, lupičů, podvodníků atd. Aby se někdo stal "autoritou", bylo nutné se nejprve vydělit z obecné masy "bratrů" a získat si úctu a právo velet. Nebylo třeba schodek, vše záviselo na kandidátovi. I proto se jich postupně objevilo přes 20 000. "Authority" byly nezdárka také pohlaváry organizovaných zločineckých skupin. Mít vliv na zločince mohli mít ovšem i prostřednictvím peněz, kontaktů nebo jiných možností. Ne poslední roli hrála v ustanovení "authority" fyzická síla.³⁷⁴

Zvláštní skupinou nových vorů v zákoně, která se objevila od perestrojkového období, se stali tzv. "citróni" nebo "pomeranči" - tedy vorové, kteří si titul koupili za peníze (nazváni podle plodů, které rychle dozrávají). Tradičními vory jsou popisováni takto: "Obecně dnes pořádek není nikde. Ani u vás, ani u nás. Dříve se zvyky dodržovaly přesně: nepracuj, neměj rodinu, neuznávej stát a jeho zákony, s ostatními vory a

³⁷² ТЭСС, Л. В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 64.

³⁷³ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 42 - 44.

³⁷⁴ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 165.

čestnými zločinci jedne čestně atd. A co dnes? Mezi vory se dostávají ti, kteří neuznávají žádné zvyky ani zákony - ani naše ani vaše, pro které není nic svaté. Takový balvan ještě ani jednou neseděl ve vězení a už se považuje za zákonného vora. A jak se tito noví chovají ve vězeňské zóně? Jako poslední šakali. Jsou ochotní brát si na ruku červenou stuhu pomocníka vedení tábora a sbírají si tak u něj body. Je jim jedno, jestliže pomáhají s pracemi zvyšujícími zabezpečení zóny. Lezou nahoru jakýmkoliv způsobem. Je ovšem pravda, že je příliš do vězení neposíláte. Zpravidla jsou odsouzeni ti tupější, kteří mají ke svým pánům daleko". Tradiční vorové odsoudili ve svých řadách i ty, kdo se účastnili korunovace "vymahačů výpalného" (citrónů).³⁷⁵ Tito citróni (pomerančovní) vorové v zákoně se ve vězeních postsovětského prostoru dodnes objevují.³⁷⁶ Zpravidla se jedná o vory z Gruzie a Arménie (o něco méně z Azerbajdžánu a dalších postsovětských republik Střední Asie). "Pomerančové" vory v zákoně z řad Slovanů je také možno potkat, ale jen velmi zřídka.³⁷⁷

3.2.4 Současné výsledky působení ruskojazyčné kriminální subkultury

Na konci 20. století se odpor vůči vedení nápravných zařízení stal stále více organizovaným. Popraskaná autorita státní moci a to i v místech odnětí svobody, dovolila vorům v zákoně uchopit iniciativu do svých rukou, o což neustále usilovali a usilují. Autorita vora se v mnoha nápravných zařízeních stává pro většinu odsouzených značně vyšší než autorita zaměstnanců. Vorové v zákoně využívají finančně-ekonomické těžkosti v zásobování nápravných zařízení, pod rouškou "sponzorské pomoci" a s mlčenlivým souhlasem vedení nápravných zařízení organizují a dodávají do nápravných zařízení potraviny, tabákové výrobky, předměty základní potřeby atd. Taková "sponzorská pomoc" pomáhá vorovi značně posílit svou autoritu mezi odsouzenými. Všeobecný rozvoj doznává instituce "dohlížitelů", tak zvaných náměstků vorů. Dohlížitelé jsou všude, ve vězeňské kolonii, ve vyšetřovacím izolátoru, ve vězení, v oddílu, cele, brigádě. Správa vězení byla ještě počátkem 21. století nucena brát do úvahy i mínění těchto lidí při provádění různých akcí, dotýkajících se práv a svobod

³⁷⁵ АНИСИМКОВ, Валерий М. et КОРОЛЕВА, Екатерина В. *История уголовного России*. Москва : АФ МОСА, 2010. str. 69-71.

³⁷⁶ Rozhovor s náčelníkem jednoho z kriminálních oddělení Kyjeva (Ukrajina) 15.7.2011.

³⁷⁷ КАРЫШЕВ, Валерий М. *Наш дом - тюрьма: от вора в законе до олигарха*. Москва : ЭКСМО, 2001. str. 67-68.

odsouzených.³⁷⁸ Podle údajů výzkumu provedeného v letech 1989 - 1992 členové vorovských skupin svým kriminálním jednáním a chováním v subkultuře negativně ovlivňují proces nápravy odsouzených, jejich uznání viny před společností, zvláště když vězni vidí beztrestnost za ty nebo ony sofistikované zločiny. Například zakonspirované dodávání a odbyt narkotických a silně působících lékařských prostředků do nápravných zařízení, jejichž užívání aktivizuje kriminální život. Posiluje se vytrvalost a agresivnost kriminálních nároků. Organizace excesů velkých skupin odsouzených (vzpouře, braní rukojmích) destabilizuje činnost nápravného systému oblasti, kraje, republiky a v určitých případech může destabilizovat i několik regionů. Jednotlivé kriminální činy členů gangů, například útoky na představitele vedení věznice, vyhlášení ultimata orgánům státní moci a jeho následující splnění, posilují důvěru hlavní masy odsouzených ve spravedlnost pravidel, zvyků a tradic zločineckého světa.³⁷⁹ Na tento zločineckým svět vorů v zákoně s jeho tradicemi se vězni obracejí při každé vhodné příležitosti pro radu nebo pro podporu.

Například v září 1989, poté co si vězeňské zóny více prohlédli vorové v zákoně Lazo a Mamuka, se vztahy mezi vězni silně zostřily (což podle operativní informace znamenalo podřezávání, znásilňování). Zprávy operativních pracovníků operativnímu vedení říkaly, že: "Odmítající část vězňů (odmítači - ti, kteří neprojevují snahu o nápravu) se aktivizovala neutralizací těch veřejně prospěšně působících vězňů, kteří stáli zjevně na straně vedení tábora. Odmítači začali nejen podněcovat, ale pod hrozbou násilí nutit ve výrobě pracující mužiky pít a zneužívat alkohol, stávkovat. Zároveň se aktivizovaly zločinecké gangy ve městě - na podporu lídrů, kteří se nacházeli v zóně: silně vzrostly dodávky alkoholu, narkotik a potravin."³⁸⁰

Podle údajů Ministerstva vnitra Ruské federace existuje v současné době ve vězeňských koloniích více než 2500 zločineckých skupin ostře vyjádřeného protispolečenského zaměření.³⁸¹ Zločinecká uskupení bývají jádrem masových vystoupení ve věznicích, i když většina těch, kteří se ke vzpouře přimknou, o tom nemusí vědět (jednou z hlavních zásad vorů v zákoně je řídit dění pokud možno cizíma rukama a v skrytu). Takováto vystoupení se završují, jak je pravidlem, zabíjením

³⁷⁸ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. "Воры в законе" на рубеже веков. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 3 - 4.

³⁷⁹ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 83.

³⁸⁰ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 225-226.

³⁸¹ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. "Воры в законе" на рубеже веков. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 29.

aktivistů amatérských vězeňských organizací, nejvíce nenáviděných představitelů administrativy, pohromy a podpalováním atd.³⁸²

Vor v zákoně nutí správu vězení dělat, co chce dvěma způsoby. Buď hrozí zastavit výrobu (z jeho příkazu vězňové nevyjdou do práce). Nebo hrozí, že si otevře žíly. To první je nedopustitelné proto, že splnění plánu je nejdůležitější ze všeho. To druhé je nedopustitelné proto, že jestli si vor v zákoně otevře žíly, jeho přívrženci roznesou na třísky všechny cely, rozbijí vězení. V případě vzpoury vězňové na příkaz vorů vybijí dveře cel stoly, na kterých jí. Přičemž jejich železné uchycení k podlaze jsou schopni přepilovat jehlami propašovanými do vězení.³⁸³

Vypovězení poslušnosti administrativě vězení vzniká tehdy, když, podle mínění vězňů, tato narušuje jejich práva, něčeho je nezákonně zbavuje. Přičemž toto mínění může být jak odůvodněné, neboť v místech odnětí svobody není zřídkavé přezírání odsouzených, tak i neodůvodněné, jestliže (a to dosti často) si chtějí vůdcové vězňů (v naprosté většině vorové v zákoně a jejich okolí) podřídít nejen odsouzené, ale i vězně a takto vzít do vlastních rukou faktické vedení činnosti vězení. V těchto případech neodůvodněné ústupky vydírání vůdců vězňů vedou k plné dezorganizaci práce zařízení.³⁸⁴ Je třeba říci, že vůdcové těchto skupin a především vorové v zákoně mohou za krátkou dobu dezorganizovat celou vězeňskou kolonii, donutit odsouzené, aby přestali plnit požadavky vedení tábora. V jedné kolonii, nazývané ve slangu "rudou zónou" (klidná kolonie, kde nic nesvědčilo o nebezpečí), zorganizoval vor v zákoně, který tam přišel, v průběhu jediného týdne odmítnutí práce více než 2000 lidí. A ve vězeňské kolonii na území Uzbekistánu vyhnali vorové v zákoně správu tábora a řídili ji podle svého. Přičemž špatně si nežili ani do té doby - měli tam oddělený dům, právo vycházet do města, přiváděli k nim ženy atd.³⁸⁵ Například, když se v SIZO-2 (druh vězení v Rusku) staly častějšími přerušování dodávek tepla, gruzínští vorové Bačuka, Gia, Mamuka i Vacha vyvolali v izolátoru vzpouru. Nepořádky probíhaly mnoho dní a relativně klidný život v SIZO byl na dlouho pozastaven. Dohromady se vzpoury a hladovky účastnilo více než 4000 lidí. Někteří operativní pracovníci vězení se po těchto zkušenostech zkoušeli s vory v zákoně přátelit. Dosti často s nimi dokonce uzavírali

³⁸² ГОЛИНА, Володимир В. et ВАЛУЙСЬКА, Марина Ю. *Запобігання злочинності в Україні*. Харків : Національна Юридична академія України, 2007. str. 84.

³⁸³ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской орден*. Москва : Известия, 1995. str. 85.

³⁸⁴ КАРПЕЦ, Игорь И. *Преступность: Иллюзии и реальность*. Москва : Издательство

“Российское право“, 1992. str. 288.

³⁸⁵ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 163.

svého druhu dohody: my se nebudeme dotýkat vás, dovolíme vám žít ve vězení jako v sanatoriu, jíst můžete ne vězeňskou stravu, ale jikru s koňakem a setkávat se s dívkami a vy už, buďte lidmi, chovejte se tiše. Bývaly dokonce případy, kdy se správa kolonií a vězení obracela k zákonníkům proto, aby tito pomohli splnit výrobní plán, utišili nějakého buřiče, zabránili davovým nepokojům atd.³⁸⁶

Počátkem 21. století byly z iniciativy vorů v zákoně a dalších zločineckých autorit zakládány asociace na ochranu odsouzených. Možnosti těchto asociací jsou zločinci využívány k jejich zájmům, včetně oslabení režimu zadržení v nápravných zařízeních.³⁸⁷ V současnosti však dnes například na Ukrajině zůstalo velmi málo tzv. "černých zón" (se zvýšenou převahou vorů nad administrativou vězení) - Doněck, Lugaňsk. Na Doněck jde totiž vliv z Rostova - je tam mnoho Gruzínů, kteří udržují vorovské zvyky a tradice v tamních vězeních. Jsou zde označováni za pikovou mast a jejich mínění se počítá. Obecně lze říci, že dříve například na Ukrajině vorové v zákoně více řídili vězení, dnes administrativa.³⁸⁸

Ubývání vlivu kriminální subkultury vorů na Ukrajině dokazuje i zaměření schodky v roce 2011 ve Spojených arabských emirátech, již se zúčastnili především slovanští vorové v zákoně, kteří patřili ke klanu Aslana Usojana s přezdívkou Děd Chasan. Samotnému Chasanovi se do SAE dostat nepodařilo a na schodku se nakonec různými způsoby dopravilo okolo 10 vorů v zákoně. Byli mezi nimi "zákonníci" jako Oleg Pirogov, Oleg Muchametšin (Moucha), Vasilij Christoforov (Vasja Voskres). Řešily se hlavně otázky vztahů mezi vory Pirogovem a Mouchou a snahy zvýšit vliv vorů na území Ukrajiny. Policie zde v posledních letech intenzivně bojuje proti vorovskému společenství a všichni přijíždějící vorové a jejich případní agenti jsou velmi rychle posíláni zpět do zemí, odkud na Ukrajinu vstoupili.³⁸⁹

Kriminální subkultura je obecně považována za hlavní překážku nápravy osob ve výkonu trestu. Boj proti ní je však považován spíše za otázku dlouhodobého působení na změnu hodnotových orientací odsouzených, než pouhého nekoordinovaného zavádění nových příkazů a dalších opatření vedením věznic.

³⁸⁶ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 455-456.

³⁸⁷ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 37.

³⁸⁸ Rozhovor s náčelníkem jednoho z oddělení kriminální policie v Kyjevě (Ukrajina) 15. 7. 2011.

³⁸⁹ Крупная воровская сходка [online]. 13.7.2011 [cit./vid. 3.11.2013]. Dostupné z: <http://www.mzk1.ru/2011/07/krupnaya-vorovskaya-sxodka/>

3.3 Vstup do zločinecké organizace vorů v zákoně

3.3.1 Vorové v zákoně a mládež

Jednou z důležitých otázek vážících se k aktivitám vorovského světa je zkoumání procesu rekrutování členů tohoto společenství a také spojení mládežnických skupin asociálního zaměření a obecně organizované zločinnosti.

Vorové v zákoně, jakožto osoby s pevným systémem protispolečenských pohledů, vypracovaných minulým společným konáním se zločineckým prostředím a negativní životní zkušeností, mohou mít negativní vliv na okolní osoby a vtahovat je v trestnou činnost, vytvářet pro to nejvhodnější podmínky atd. Tyto osoby mohou aktivně působit proti pozitivnímu vlivu okolí a výchovným opatřením, zaměřeným na jejich nápravu.³⁹⁰

Hlavní oddělení pro organizovaný zločin ruského Ministerstva vnitra došlo analýzou činnosti ruských vorů v zákoně k závěru, že se ostře snížil průměrný věk vorů v zákoně. Uvádí, že se v posledních letech každý rok korunuje, to znamená, že prochází proceduru schválení hodnosti na zločineckém sněmu 40-50 lidí, když dříve se nekorunovalo více než 6-7 autorit ročně. Skutečně velkou část doplnění stavů dnes tvoří mladí, kteří se v dřívějších dobách na vrchol zločinecké hierarchie prakticky nemohli dostat. Podle tohoto odboru vzrostlo v posledním období (devadesátých letech 20. století) množství vorů v zákoně šestkrát a úroveň jejich autority ve zločineckém prostředí se značně snížila.³⁹¹

Vorovská myšlenka byla na území SSSR i v postsovětských státech neobyčejně přitažlivá pro mládež, zvláště pro neplnoleté. Byli vnímavější než ti, kteří už vězně viděli, k vyprávění vorů o bezstarostném zločineckém životě s plnými kapsami peněz a bez jakékoliv námahy.³⁹² Jak ukazují výzkumy R.M.Bulatova, lídři mládežnických skupin jsou dosti často členy struktur obecně organizované zločinnosti. Jsou součástí propracovaného modelu zločinecké kariéry, ve které se obraz sovětského mafiána nejen zahaluje dýmem zločinecké romantiky, ale i zcela viditelnými materiálními statky. Významné ruské kriminoložky Dolgova a Ďjakova si položily otázku: "Co reálně může

³⁹⁰ АНТОНЯН, Юрий М. *Социальная среда и формирование личности преступника*. Москва : Типография имени Воровского, 1975. str. 32.

³⁹¹ КАРЫШЕВ, Валерий М. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша*. Москва : ЭКСМО, 2004. str. 340 - 341.

³⁹² ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 457 - 458.

dát společnost (období perestrojky) výrostkovi nebo mladíkovi z obyčejné střední anebo nepříliš úspěšné rodiny, který navíc nemá žádné zvláštní talenty? Jak je pravidlem, pouze hodně špatně placenou, málo prestižní a pro něj nezajímavou práci. O volném čase není ani třeba hovořit, zde pomůže jen vlastní iniciativa. Aktivní účast ve zločinecké skupině (a dostání se do jejich vyšších rovin) otevírá nejen možnost ostrého zvýšení svého statusu (i když ve specifické třídě) a kardinální změny sebehodnocení (člověk neúspěšný - ale přece jen lídr). Při vstupu do gangu a dalším zvýšeným postavením ve strukturách organizovaného zločinu se mění i úroveň příjmů, které jsou pro daného jedince při následování společností stanovených pravidel prakticky nedosažitelné.³⁹³ Podle kriminologa Verbenského však mládež do objektů zločineckých uskupení tlačí spíše než materiální obtíže i touha oddat se ostrým pocitům.³⁹⁴ Mladým zájemcům o vorovskou romantiku se však už tak mnoho nevypráví o tom, že většina vorů v zákoně končí své životy tragicky a ne ze své vůle, že mnozí umírají na nemocničním oddělení na ve vězení získané nemoci, narkotika, staré rány.³⁹⁵

Již v sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století pozorovali kriminologové v Gruzii časté projevy vorovských tradic mezi mládeží, zvláště sbírky peněz, dokonce v mincích pětikopějkové hodnoty, do vorovského obščaku. Přičemž se to dělalo i v obecných školách a dokonce v prvních třídách. Je pochopitelné, že peníze jako takové samotný význam neměly. Hlavním bylo, že se vštěpoval kult "vorovského bratrství" již od malého věku.³⁹⁶ V devadesátých letech byl vor v zákoně mládeží téměř takovou prestižní "profesí" jako dříve kosmonaut nebo letec.³⁹⁷ Gruzínští chlapci ještě do "revoluce růží" v roce 2003 již jako desetiletí začínali snít o vorovské koruně. A dívky ujišťovaly, že budou souhlasit se svatbou pouze s králem zločineckého světa.³⁹⁸ V roce 2004 odhalili pracovníci policie sachalinské oblasti vorovskou školu, která byla maskována jako letní tábor. Do operativní části Oddělení vnitřních věci nejprve přišla informace, že pod Uhlehorskem se má konat vorovský sněm. Padesát vyšetřovatelů a příslušníků speciálních sil OMON se na toto místo dostavilo, ovšem na

³⁹³ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЬЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 219.

³⁹⁴ ВЕРБЕНСЬКИЙ, Михайло Г. *Транснаціональна злочинність*. Дніпропетровськ : ДДУВС - Ліра ЛТД, 2009. str. 86.

³⁹⁵ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 449 - 450.

³⁹⁶ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 31.

³⁹⁷ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 452-453.

³⁹⁸ В Украине осталось шесть коронованных воров [online]. 18.7.2012 [cit./vid. 16.7.2013]. Dostupné z: <http://www.news24ua.com/Vory-v-zakone-zhivut-sredi-nas>.

předpokládaném místě žádný sněm nenašli. Dostali se na místo dětského tábora, podobnému těm, které se v letních měsících organizují k práci a odpočinku. Na třicet mladíků nocovalo v turistických stanech, jídlo si připravovali v polní kuchyni. Správa tábora se dokonce postarala o dieselovou elektrárnu. Vše vypadalo, jak má být, o mladíky se starali dva instruktoři - vychovatelé. Policisté by tábor opustili, kdyby jeden z vyšetřovatelů nezahlédl na rukou vychovatelů množství vězeňských tetování. Jména vychovatelů pak byla prohlédnuta v informačních systémech. Ukázalo se, že i když jsou učitelé mladí (jednomu bylo 20, druhému 22), byli už nejednou souzeni za krádeže. A v průběhu rozhovorů s chovanci se ukázalo, že již prošli celou řadou lekcí na témata "Jak komunikovat s policií" a "Jak se chovat ve vězení, aby se člověk líbil ostatním vězňům". Ve stanu pedagogů byly objeveny rukopisné konspekty s nejvýznamnějšími zločineckými příkázáními. Zločinci se bránili tím, že nic protizákonného nedělali a proto není důvod je zatýkat - naopak na svůj účet organizovali bezplatný odpočinek pro mládež.³⁹⁹

V období perestrojky bylo ruskými kriminology zjištěno, že značná stratifikace probíhá i mezi mladistvými zločinci. Tito se rozdělují do kategorií a snaží se dodržovat zločinecko - vorovské tradice. Tato tendence se velmi ostře projevila od počátku osmdesátých let 20. století a přešla již do procesu rozvoje zvláštních kriminálních vztahů. Ukázalo se, že mezi mladistvými se objevili jejich vorové v zákoně, autority atd. Přičemž se to dělo jak v místech odnětí svobody tak venku, zvláště ve speciálních učilištích. Účastníci neformálních skupin mladistvých zločinců kopírují v mnohém svůj způsob života od profesionálních a organizovaných zločinců. A více než to, modifikují zločinecké zákony a tradice, přizpůsobují je ke svému prostředí, ustanovují nová pravidla. V přísnosti a "principiálnosti" jejich normy chování značně přesahují obecná zločinecká pravidla.⁴⁰⁰ Pro mnohá v postsovětském prostoru existující neformální uskupení mládeže se stala charakteristickou zločinecká zaměřenost. Za zády mládeže byli odhaleni dříve souzení lidé. Dříve (před perestrojkou) se o „škodlivém“ vlivu dospělých, jako příčině vstupu mládeže na zločineckou dráhu, hovořilo do určité míry „akademicky“. Nyní to získalo zcela konkrétní formy. Rozkladné a zločinecké elementy z řad dospělých se „vlily“ do neformálních mládežnických organizací. Výsledkem bylo, že se zločinnost výrostků a mládeže stala více těžkou a surovou.

³⁹⁹ РОМАНОВ, Сергей. *Воры - карманники. От ширмача до щипача*. Москва : Эксмо, 2005. str. 23-24.

⁴⁰⁰ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 188.

Skupiny neplnoletých zločinců začaly ve značném stupni opakovat organizační struktury recidivní (tradičně vorovské) zločinnosti. Široká spojení mladých, jejich mobilita, poddajnost různým vlivům, zvláště silným a iniciativním vůdcům udělala mládež pohodlným objektem k verbování do struktur šedé ekonomiky a dokonce k provedení politických akcí, kde je třeba „hlučně“ vyjádřit protest proti oficiální státní moci a neoficiálním vůdcům. Podle kriminologických studií je možno říci, že v mnohých postsovětských regionech jsou značné masy mládeže ideově a organizačně plně připraveny k masovým vystoupením na příkaz stínových struktur a zločineckých organizací.⁴⁰¹

3.3.2 Vtažení mládeže do vorovského světa

Ruští kriminologové v poperestrojkovém období objevili zesílené vlivy na zločinnost výrostků a mládeže jdoucí nejen od dospělých, ale i ze strany organizovaného zločinu a stínové ekonomiky. Probíhal proces aktivního zavlečení mládeže a neplnoletých do těchto struktur. Především cestou vštěpení jim „nových hodnot“: vysokých standardů spotřeby na celkovém pozadí ožebračování země a lidí. Kino, video a další vábničky, kde se demonstrovaly tyto standarty, připravovaly mládež psychologicky k účasti na machinacích šedé ekonomiky a dokonce ve strukturách organizovaného zločinu. Další etapou činnosti těchto zločineckých struktur se ukazovalo formování (z dobrovolníků, násilně naverbovaných) nízkých, špatně placených vykonavatelů „vojáků šedé ekonomiky“. Bytové krádeže a vymáhání výpalného – také nejsou zřídkavé, jakož i plnění těch nebo jiných „nekriminálních“, ale potenciálně kriminálních úkolů.⁴⁰² Vedle kina jsou za zdroje zavlečení mládeže do zločineckého světa považovány i televizní vysílání a populární literatura, kde poslední roky dominují obrazy násilí, krve, pokřivených hodnot a apokalyptických idejí. Tyto demoralizují psychicky lidi, zvláště děti, mládež a ponoukají je ke zločinnosti a přetvářejí zločinecké chování na každodenní a nedílnou součást života.⁴⁰³ Zvláště zřetelně se role vory mezi skupinami

⁴⁰¹ КАРПЕЦ, Игорь И. *Преступность: Иллюзии и реальность*. Москва : Издательство “Российское право“, 1992. str. 301 - 302.

⁴⁰² КАРПЕЦ, Игорь И. *Преступность: Иллюзии и реальность*. Москва : Издательство “Российское право“, 1992. str. 300 - 301.

⁴⁰³ МИКИТЧИК, Олександр В. *Філософія злочину*. Київ : Київський національний університет внутрішніх справ, 2006. str. 167.

mládeže vytvářené skupinové nálady ukazuje při analýze zločinů, páchaných výrostky, kdy skupina z jedné strany „infikuje“ neploletého škodlivými názory a touhami a z druhé na něj působí v situaci před spácháním trestného činu, když ho vtahuje do trestné činnosti. Zvláště silný vliv malých skupin na výrostky se objasňuje specifiky jejich věku a s tím i postavením v systému sociálních vztahů. Z důvodu nezformovanosti životních ideálů a cílů, nestability norem chování lehčeji podléhají nežádoucímu vlivu okolí, které se, jak ukazují četné kriminologické výzkumy, ukazuje základním zdrojem jejich protispolečenských činů.⁴⁰⁴ Vorové v zákoně dokonce v dějinách postsovětského prostoru měli mezi takovým publikem větší úctu, než mezi svými společníky a sporná romantika jejich života přitahovala mnohé mladíky. Mladíci poslouchající se spuštěnými ušima se postupně stávali aktivními členy band a zločineckých skupin. Zpočátku se k nim vor chová velmi dobře - vodí je na jídla do restaurací, seznamuje je s prostitutkami. Ovšem pak se prokázaná důvěra musí odpracovávat.⁴⁰⁵ Závěrečná fáze přijetí nastupuje, když se výrostek, pravidelně dostávající peníze od vora a většinou prohrávající je v kartách definitivně zaplete a stane se dlužníkem. I pokud dělá pokusy vyjít ze hry, odpor nemá velký smysl, nakolik je dluh příliš velký. Vor žádá vyčíslení a vrácení dluhu, a pokud to není možné, předkládá svěřenci účast na zločinu.⁴⁰⁶ Vorové velmi často nutí mládež, aby na sebe brala vinu za ty přestupky, které spáchali známí vorové v zákoně. A dokud mladíci sedí ve vězení, na jejich místo si nacházejí vorové jiné.⁴⁰⁷

Vorové hovoří o svých rekrutech takto „Ještě je mlád, má patnáct let. Dostane trest odnětí svobody, deset – patnáct let, vyjde na svobodu a bude zkušeným člověkem, ale stále ještě mladým“. Velký přísun mládeže do zločineckých skupin v zemích postsovětského prostoru dovoluje „vychovatelům“ lehce přistupovat ke ztrátám. I tak ovšem po odsouzení „pacana“ výrostka jeho „šéf“ řeší otázky spojené s vyšetřováním, soudem, sděluje do místa uvěznění, že jeho svěřenec je „jejich“ a tohoto pak připouštějí do zločinecké skupiny vorů ve vězeňské kolonii. Přitom ten, kdo jej doporučuje, to dělá s „odpovědností“, což znamená, že nese odpovědnost za odchod výrostka od

⁴⁰⁴ АНТОНЯН, Юрий М. *Социальная среда и формирование личности преступника*. Москва : Типография имени Воровского, 1975. str. 28 - 30.

⁴⁰⁵ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 457 - 458.

⁴⁰⁶ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 239 - 240.

⁴⁰⁷ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 458.

vorovských zákonů.⁴⁰⁸ Zločinci ve vězeních pokračují v propagaci protispolečenských zvyků a tradic pro ně tradičními metodami a způsoby. "Vysvětlete mládeži - říká se v jednom z motáků, že vůbec nevědí, jak se mají chovat, mají své zákony a to se nemá dít. Žijí v našem domě a zde jsou jen jedny zákony."⁴⁰⁹ Systém zpracovávání této mládež se dnes neliší od toho, jak jej v dobách SSSR popisoval Antonjan: "Ve skupinách s protispolečenským zaměřením obvykle vládou překroucené představy a zvyky, včetně o každodenním chování v nejprostších životních situacích. Díky tomu tyto představy pevně pronikají do vědomí a ukazují silný vliv na chování odsouzeného v nápravně-pracovním zařízení a stávají se zásadní překážkou pro výchovnou práci. Vliv skupiny ponouká osobu prosazovat se na základě odmítavých motivů (odmítnutí práce, následování vorovských zákonů atd.) a podstatně ztěžuje sebeprosazení na základě motivů pozitivních. Vorové v zákoně patří mezi osoby, které i po odsouzení neustupují od svých kriminálních aktivit. Po příchodu do nápravně-pracovního tábora tam vytváří zločinecké skupiny a vtahují do nich další odsouzené, mnohdy pod hrozbou odplaty. Členové podobných skupin páchají krádeže, rozkrádání, loupeže, vraždy, masové nepokoje, chuligánství, způsobují tělesná poškození a činí skutky, dezorganizující činnost nápravně-pracovního zařízení a další přestupky, zásadně ztěžující nápravu a převýchovu odsouzených. Je zřejmé, že osoby, páchající zločiny v místech odnětí svobody (ať jako členové skupiny či jako jednotlivci) krajně negativně působí na ostatní odsouzené a způsobují upevnění společensky nebezpečných rysů v nich."⁴¹⁰

Personál věznic často udivuje vyzývající chování mladých vězňů a ta bravura, se kterou přijímají převedení do trestního izolátoru. Toto se však objasňuje jednoduše - mladík nabírá body. Utajit cokoliv je ve vězení nemožné. Dokonce i když není v dosahu ani jeden svědek z řad odsouzených, informace o tom, jak si mladík vedl v konfrontaci s policisty, dochází k vorovi v zákoně a slouží mu buď jako pozitivní nebo negativní rekomendace. Tam, kde se vyžaduje obvyklá mužská výdrž, má kandidát do vorovského společenství ukázat policistům hysteričnost, prodemonstrovat nenávisť k nim. Se zvláštní odpovědností se mladí kandidáti vorů vztahují k vyplnění "prověřovacích" příkazů. Nejčastěji ze všeho je to vězeňské vymáhání výpalného

⁴⁰⁸ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 239 - 240.

⁴⁰⁹ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 37.

⁴¹⁰ АНТОНЯН, Юрий М. *Социальная среда и формирование личности преступника*. Москва : Типография имени Воровского, 1975. str. 113 - 114.

(výběr příspěvků do vorovské pokladny), vyžadující nejen umění přemlouvat mužiky, ale i (jestli to nepochopí po dobrém) nahnat jim strach. Ovšem vystrašit je tak chytře, aby se nesjednotili a nevyvolali vzpouru.⁴¹¹ Ve vězení a trestním izolátoru také vorové v zákoně mládeži stále nacházejí práci. Vždy zde je množství těch činností, jejichž vykonávání považují vorové v zákoně za pro ně ostudné. Také k těmto cílům se využívají "pacani" - perspektivní mladí lidé s velkou vorovskou budoucností. Tito dokonce pomáhají vorům sbírat prostředky do obščaku (společné kasy) a plní i jiné, neméně uctivé funkce.⁴¹²

3.4 Korunovace na vora v zákoně jako základní aktivita směřující k nejvyšší moci

3.4.1 Vznik korunovace a podmínky jejího svolání

"Korunovace" neboli "oblékání koruny" sahá jako zločinecká tradice k počátkům třicátých let 20. století, když vorové za účelem pozdvižení své autority rozšiřovali legendu o původu vorovské "kasty" od atamanů zbojnických gangů, žijících v 17. století. Tito atamané jakoby někdy patřili k dvořanské vrstvě a někteří z nich měli podle těchto legend knížecí titul.⁴¹³

Podle zvyků vorů se sice předpokládá, že všichni vorové si jsou rovni, ale i mezi nimi se vydělují autority, jejichž osobní kvality jsou předurčeny jejich vorovskými úspěchy. Nejlepší mezi nimi jsou na základě doporučení dvou až tří vorů v zákoně po odpovídající prověrce jmenování vorem v zákoně. Přisvojení tohoto nejvyššího titulu předcházela rituál korunovace a přísahy na věrnost "bratrstvu" (společnosti zločinců). Takové skvěle zrežirované a za roky mnohokrát zopakované představení ve značné míře zvedalo status organizace i autoritu připojených, zvyšovalo emocionální účinek na lidi. Rituál je podle ruskojazyčných autorů ve své podstatě shodný s procedurou výběru a přijetí za člena komunistické strany Sovětského svazu, ale v mnohém ji překonává z hlediska jeho významu ve vorovském prostředí.⁴¹⁴ Podobně jako při přijímání do

⁴¹¹ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995, str. 77.

⁴¹² ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 458.

⁴¹³ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 9.

⁴¹⁴ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 228 - 229. РОМАНОВ, Сергей. *Воры* -

komunistické strany bylo vždy třeba mít nejméně dvě doporučení od vorů v zákoně, což je formální procedura na jakémkoliv vorovském sněmu. V samotném principu však podle Karyševa nemůže nikdo říci, za jakých okolností má korunovace probíhat. Všichni jeho klienti (mnoho let působil jako advokát předních členů zločineckých uskupení v Ruské federaci), kterých se na to ptal, se nějakým způsobem vykrucovali z odpovědi - každý prošel svým druhem korunovace.⁴¹⁵ Do padesátých let 20. století existovalo pravidlo, podle kterého skutečný vor nesmí být na svobodě déle než rok, aby nevytvářel podezření o spolupráci s orgány policie. Dnes korunovací procházejí dokonce ti, kteří nebyli ani jednou ve vězení.⁴¹⁶ Do poloviny šedesátých let 20. století, považovaných sovětskou vládou za období úplné likvidace vorů v zákoně, se starali o doplnění vorovských společenství tzv. kmotři. Tak byli nazýváni vorové v zákoně, recidivisté staršího věku, kteří většinu svého života i zdraví ztratili ve vězeních a vězeňských koloniích. Takový kmotr si vzal na ulici dítě bez rodiny a "vychovával" jej: vodil ho s sebou krást, učil ho technikám "specializace", pomáhal mu získávat vorovské návyky, tradice, seznamoval ho s dalšími vory - recidivisty, uznanými v tomto prostředí autoritami, to znamená, že dělal vše, aby po sobě zanechal dobrou náhradu. Jestliže byl v této přípravné době kmotr zatčen nebo umíral, "pacana" (mladíka) si hned bral jiný kmotr a dováděl učení vora do konce. Tento proces byl dlouhý a pečlivě organizovaný. V této době procesu výuky a osvojování si zásoby znalostí pacan někdy pobýval ve vězení a ze své iniciativy, nebo po pokynu svého učitele se prohlašoval vorem v zákoně. Dělo se tak povinně na vorovském sněmu, který se mohl odehrát ve vorovském doupěti, nebo ve vězení, ovšem nutně mezi vory, kteří osobně znali kmotra a jeho chráněnce. Žádná doplňující doporučení nebyla nutná. Takový vor rostl, kvalifikoval se a prohlašoval se za vora v zákoně před zraky ostatních recidivistů.⁴¹⁷ V dřívějších dobách také nenazývali mladé vory pacany, ale "malyš" nebo synek. Jak vypráví jeden starý vor: "Já osobně jsem jedl se starými vory jídlo (které muži mají povinnost oddělovat vorům jako daň z příchozích balíčků). Pro ně jsem byl "synkem", ovšem se stejnými vorovskými právy. A nikdo mne do společenství vorů nepřijímal, nějak jsem tam došel sám. A i jak je možné přijímat? Dávat svědecké výpovědi nebo

карманники. От ширмача до щипача. Москва : Эксмо, 2005. str. 23 - 42.

⁴¹⁵ КАРЫШЕВ, Валерий М. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша.* Москва : Эксмо, 2004. str. 337-338.

⁴¹⁶ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена.* Москва : Известия, 1995. str. 91.

⁴¹⁷ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие.* Рига : s.l., 1993. str. 121.

co?"⁴¹⁸ Výše popsané zřejmě platilo ještě v SSSR po druhé světové válce, pak se ovšem pravidla stále více formalizovala.

Před korunovací se zločinecký kandidát musel zaručit alespoň dvěma doporučeními od vorů v zákoně. To samo ovšem nestačilo. Po zónách, vězeních, vorovských doupatech (malinách) se rozesílaly stovky motáků. Také poslové, kteří se osvobodili ze zón, jezdili po městech a vsích a zjišťovali, zda někdo nemá na daného kandidáta kompromitující materiály. Korunovace se odehrávala teprve tehdy, jestliže se reputace vora ukázala být čistá ze všech stran.⁴¹⁹ Pravidla vorů v zákoně však postupně požadovala, že pacan nemůže být korunován do té doby, dokud neprojde všestrannou prověrkou, která spočívá v dotazech: "V jakých místech jsi byl vězněn? S kterými vězni jsi se přátelil? Jaký jsi měl vztah k práci? Nejsi zašpiněn účastí na práci aktivu vězňů (spolupracujících s administrativou)? Nebyl jsi donašečem? Kolikrát jsi byl uvězněn v trestních izolátorech a celách?"⁴²⁰ Jestliže zločinecká autorita pobývala v místech odnětí svobody, kde všemi způsoby podporovala odsouzené, hrubě narušující režim zadržení, ukazovala činnost proti správě tábora a také konala další podobné činy, tak se to považovalo za velké plus ve zločineckém životě a vedlo to ke korunovací.⁴²¹ Ještě před korunovací se také důkladně zjišťovalo, žil-li uchazeč o ctěný titul "podle pravidel", nebyl-li členem komsomolu nebo strany, nesloužil-li v armádě. Dnes v tomto stará pravidla vorovského světa téměř neplatí. Naopak, mezi zločinci se cení umění nacházet společnou řeč se státní mocí a policií, věc někdy dochází až k vyzdvižení svých kandidátů na poslance Státní dumy.⁴²²

Koncem osmdesátých a počátkem devadesátých let 20. století bylo ještě možné sledovat růst zájmu o získání statusu vora také z řad násilných vyděračů. Začali o něj usilovat ti, kdo na to z subkulturních pozic neměli právo. Když se snažili překonat existující překážky, zkoušeli pomocí peněz podplatit jednotlivé vory v zákoně, aby jim tento status přiznali. Takový proces se velmi rozšířil v asijských a kavkazských zločineckých organizacích. Vznikli takzvaní "vavřínoví vorové" (pikovní vorové).⁴²³ Ovšem slovo "pikový" se mnohdy obecně používá pro vory z Kavkazu. V době před

⁴¹⁸ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 79.

⁴¹⁹ РОМАНОВ, Сергей. *Воры - карманники. От ширмача до щипача*. Москва : Эксмо, 2005. str. 42.

⁴²⁰ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 77.

⁴²¹ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 9.

⁴²² ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 454.

⁴²³ АНИСИМКОВ, Валерий М. et КОРОЛЕВА, Екатерина В. *История уголовной России*. Москва : АФ МОСА, 2010. str. 69.

perestrojkou se údajně také nikdo z prvně odsouzených či nikdy neodsouzených nemohl stát vorem v zákoně. Ale v dnešní době, kdy se množství zločinců, zvláště těch žijících ve Střední Asii a Zakavkazsku, daří po mnoho let unikat trestní odpovědnosti, dostali někteří z nich hodnost vorů v zákoně, aniž by byli byt' jednou odsouzeni. Sami vězňové hovoří o tom, že v dnešní době je možné si hodnost vora v zákoně jednoduše koupit, když se dají doporučujícím vorům v zákoně velké úplatky. Hovoří se o sumách s šesti nulami.⁴²⁴

Již v osmdesátých letech mezi 72 zákonníky, jejichž biografie byly studovány policií, jedenáct vůbec nevědělo nic o tom, jak to chodí ve vězení, pouze z doslechu. Situaci si vězeňskou zkušeností neztěžovali natolik známí vorové v zákoně jako Sylvestr a Kalina. Ve velmi mladém věku byli korunováni i takoví vorové jako Serebrjanyj z Dolgoprudného, který dostal korunu v 24 letech a Sibirjak, "korunovaný" ještě před svými 27 narozeninami. Jak je pravidlem, mnozí tito mladíci naděje starých vorů plně ospravedlňují. Například nikdo nenazývá jednoho z nejmocnějších zákonníků v Rusku Sibirjaka "povýšencem" nebo "rychlakvaškou" - nejsou k tomu důvody a navíc to není zcela bezpečné.⁴²⁵ Pouze jeden vor v zákoně Džem korunoval v roce 1996 tři osoby, jejichž věk nepřevyšoval 22 let (je znám jeden z nich - Alexej Valenkov). Průměrný věk vorů v zákoně se tak snížil. Korunovace mladého vora na vora v zákoně se stala pravidlem.⁴²⁶

Dnes tedy nemá pro získání vorovské koruny hlavní význam kriminální zkušenost, to znamená počet pobytů za mřížemi. Ani nutnost být úplným přívržencem vorovské myšlenky. Dnes je hlavní, že se zákonník musí vydělovat z obecné masy zločinců, to znamená mít nějaké organizační a psychologické schopnosti a nejhlavnější je, aby neměl škraloupy, to znamená, aby na něj nebyly kompromitující materiály.⁴²⁷ Postupně došli někteří vorové v zákoně k závěru, že je třeba zvýšit počet těch, kteří vydávají doporučení ke korunovaci. Aby se člověk stal vorem v zákoně, bylo podle nových požadavků potřeba sebrat ne méně než deset hlasů těch, kdo se už vorem v zákoně stali. Jedním z těch, kteří v dubnu 1996 předložili a schválili tento nový systém korunovace, byl údajně Rostik (Vjačeslav Slatin). Tento systém podle měl některých "blahodárný" vliv na dění v zločineckém světě. Vždyť v této době bylo stání se vorem v zákoně

⁴²⁴ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 78.

⁴²⁵ ИЛЪЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 471 - 473.

⁴²⁶ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 22.

⁴²⁷ КАРЫШЕВ, Валерий. М. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша*. Москва : ЭКСМО, 2004. str. 337.

natolik zjednodušeno, že jich velmi přibýlo, což dělalo mnoho problémů při dělení kořisti.⁴²⁸

V současnosti se objevily i boje mezi nejmocnějšími vory v zákoně o to, kdo může svolat sněm a korunovat nové vory, což vždy vede k posunutí rovnováhy zločineckého světa. Například schodka ve Spojených arabských emirátech se začala organizovat v květnu 2011 poté, co Děd Chasan korunoval na vora v zákoně 5 osob. Dohlážitelé na podmoskevskou Elektrostal' Olega Pirogova (přezdívka Cirkusák), čečenskou kriminální autoritu Gelani Bilalova (přezdívka Šedý), Alexandra Kušnërova a ještě dvě další osoby. Nutnost schodky se ukázala poté, co stařešinové kriminálního světa vložili "tabu" (zákaz) na toto korunování kriminálních autorit blízkých Dědu Chasanovi. Tyto otázky zde měly být vyřešeny.⁴²⁹

3.4.2 Průběh korunovace

Vorem v zákoně se již v dobách SSSR nemohl stát každý zločinec - kapsář, bytový zloděj nebo kasař. Výběr a přijetí kandidáta do vorovského společenství bylo možné srovnat s povýšením perspektivního, naděje plnicího pracovníka do stranických nebo sovětských mocenských orgánů. Podobně se jmenovali adepti do stranických výborů a na vládní hodnosti - počítala se nevyhnutelná zkušenost a pracovní stáž, spolehlivost, oddanost věci strany, neobvyklá práce schopnost a samozřejmě víra ve světlou budoucnost. Podobně i jakýkoliv představitel zločineckého prostředí měl disponovat nezbytnými kvalitami a také projít určitou "pracovní zkušeností".⁴³⁰ Parafrázující známé přísloví, je možné říci, že vorem se člověk nerodil, ale stával. K tomu, aby se člověk stal všemi uznaným vorem v zákoně, nestačilo samotné takové přání a dostatek zásluh. Kandidát musel projít dlouhým konkursem a být potvrzen na speciálním sněmu již korunovaných vorů v zákoně.⁴³¹

Obřad přijetí mezi vory v zákoně v sobě zahrnoval: rituál korunovace vora a přísahu nenarušovat "vězeňský kodex cti", zločinecké tradice a zvyky.⁴³² Přes značné změny ve

⁴²⁸ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 492.

⁴²⁹ Крупная воровская сходка [online]. 13.7.2011 [cit./vid. 22.7.2013]. Dostupné z: <http://www.mzk1.ru/2011/07/kрупная-воровская-сходка/>

⁴³⁰ РОМАНОВ, Сергей. *Воры - карманники. От ширмача до щипача*. Москва : Эксмо, 2005. str. 39 - 40.

⁴³¹ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 468.

⁴³² КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 9.

vorovském světě od perestrojky zůstává obřad posvěcení na vora v zákoně i dnes jako dříve v orgánech legitimní komunistické moci jednoduchý. Kmotři svolají vorovský sněm (naprosto podobný stranickému sjezdu sovětských dob), na kterém představí zájemce ostatním autoritativním členům sněmu. Na shromáždění se vypočítávají všechny zásluhy a skutky kandidáta: kde pracoval, jaké činy spáchal, s kým, kdy a jaký trest si odseděl, zda neolupoval spoluvězně atd. Na sněmu může každá z přítomných autorit říci svůj názor na nového člena společenství. Pokud se nenajdou žádné hříchy kandidáta, je prohlášen za vora v zákoně a dostává se mu cti nazývat se "bratrem".⁴³³

Samotný akt "korunovace" na vora v zákoně může probíhat jak na svobodě, tak za zdmí vězení.⁴³⁴ Dříve se tak podle Muchina dělo pouze ve vězení.⁴³⁵ Jestliže korunovace probíhá na svobodě, vorové se sejdou například v nějaké nepříliš nápadné restauraci a tam řeší s tím spojené otázky. Korunovat někoho ve vězení je mnohem složitější. Z vězeňské zóny se na všechny strany - do druhých vězení, zpřísněných vězeňských izolátorů, bezprostředně známým zákonníkům, posílají motáky s prosbou zákonníkům dát doporučení tomu, kdo usiluje o titul vora. Jestliže jsou doporučení pozitivní a kandidát si svou čest ničím nezašpinil, dostává korunu. Jak bylo pravidlem, dařilo se toho dosáhnout především těm, kdo měl vlivné chráněnce. Například "kmotrem" Kaliny byl známý Japončík.⁴³⁶ Na korunovaci dostával vor jistou přezdívku a právo nosit vorovské tetování.⁴³⁷

Plukovník Razinkin odmítá tvrzení některých kriminologů a praktických pracovníků policie, kteří polemizují s názorem, že by byla možná korunovace na vora v zákoně pouze na základě písemného doporučení ostatních vorů pomocí motáku, předaného na svobodu nebo do jiných nápravných zařízení. Na základě svých vlastních zkušeností člověka, který pracoval v operativních orgánech Ministerstva vnitra, včetně v systému nápravných zařízení, okolo třiceti let, potvrzuje tvrzení jiného policejního odborníka Gurova, že korunovace pomocí motáků s doporučeními možná je.⁴³⁸ Tomuto odpovídá i nejnovější zaznamenaný trend spojený s rozvojem telekomunikací a internetu. Pracovníci policie zjistili z odposlechlů, že zločinecké autority provedly na netu

⁴³³ РОМАНОВ, Сергей. *Воры - карманники. От ширмача до щипача*. Москва : Эксмо, 2005. str. 41.

⁴³⁴ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 468.

⁴³⁵ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 21.

⁴³⁶ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 468.

⁴³⁷ КАРЫШЕВ, Валерий М.. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша*. Москва : ЭКСМО, 2004. str. 338.

⁴³⁸ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 22.

"online" sněm a korunovali jiného vora pomocí programu Skype. Účelem tohoto "korunování na dálku" bylo zvýšení statusu v Gruzii zadrženého Davida Chizanišvili, který byl tehdy zatčen a převezen do tbiliského vězení.⁴³⁹

Stávalo se i to, že se vorovi nepodařilo projít korunovací napoprvé - u bratrstva zůstávaly pochybnosti a tehdy mu vyměřili zkušební dobu. Jestliže ji vor prošel se ctí, dostal korunu, jestliže ne, stal se tzv. "sucharem". "Suchaři" jsou zvláštní kategorií zločineckého světa. Nazývají se tak lidé, kteří z nějakých důvodů nedokázali projít korunovací. Takové lidi, jak je pravidlem, nezabíjeli (jestliže k tomu nepřišlo odpovídající nařízení nějaké autority) a dokonce je "neponižovali" (neznásilňovali atd.). Ovšem osobitou úctou jim, jak je pochopitelné, také neukazovali.⁴⁴⁰

3.4.3 Udržení vorovské koruny

Spory o právoplatnost držení vorovské koruny však často končí vraždami, neboť se týkají jedné ze základních hodnot tohoto světa a s ním spojené moci - vorovské cti. 17. února 1999 byl zastřelen jeden z nejautoritativnějších vorů v zákoně, padesátitřiletý Rudolf Aganov, známý pod přezdívkou Rudik. Smrt Rudika mnozí spojili s jeho konfliktem s Dědou Chasanem (Usojanem), druhým do nedávné doby autoritativním vorem, který byl zbaven koruny právě z iniciativy Aganova. Rudik obvinil Usojana z narušení vorovských principů.⁴⁴¹

Stále častěji dochází k "odkorunování" vorů v zákoně za hrubé narušení vorovského kodexu. Dříve by je poté zabili, dnes jen zůstali běžnými nižšími zločineckými autoritami.⁴⁴² "Odkorunování" může proběhnout i v rámci boje mezi skupinami vorů v zákoně o sféry vlivu. Když klan vora v zákoně Dědy Chasana postavil do čela zločineckého a podnikatelského impéria zatčeného Šakra-mladého vora v zákoně Lašu Šušanašvili (Laša Rustavský), nevyhovovalo toto rozhodnutí dalšímu vorovi v zákoně Tarielu Onianimu. Tariel Oniani se několik let snažil zdiskreditovat Lašu mezi členy vorovské "elity" a poté přešel k rozhodujícím činům. V dubnu 2008 na jedné ze schodek ti, kteří stranili Onianimu Lašu "odkorunovali" na základě obvinění v tom, že se příliš zabývá podnikáním a také že přestal žít podle vorovských tradic. Výsledkem

⁴³⁹ УСТИНО, Алексей. *Грузинского вора в законе короновали по Skype*. [online]. 26.9.2012. [cit./vid. 16.7.2013]. Dostupné z: <http://lifene.ws/news/102282>

⁴⁴⁰ ИЛЪЯСИН, Николай Н. *Самые известные вору*. Минск : Литература, 1998. str. 469.

⁴⁴¹ КАРЫШЕВ, Валерий М. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша*. Москва : ЭКСМО, 2004. str. 213-214.

⁴⁴² МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 23.

bylo, že se značná část "vorovského světa" rozdělila na příznivce Onianiho a Chasana.⁴⁴³

Zločinecká autorita, znásobená velkými penězi, zamotala údajně mnoha novým vorům hlavy - především tzv. "citronovým", také nazývaným "pomerančovní", kteří začali otevřeně páchat ještě více vyděračství a poprav. Když se ovšem dostali do nápravných zařízení, neznali zvláštnosti tam existujících vztahů. Dopouštěli se porušení zločineckých tradic a zvyků - zabývali se otevřenými vymahačskými praktikami a vydíráním odsouzených, což vedlo k nelibosti hlavní masy vězňů a ztrátě koupené "authority".⁴⁴⁴ To znamená často i ke ztrátě vorovské koruny. U některých rychle korunovaných vorů v zákoně (citronů) lze však vidět i snahu získat si autoritu mezi ostatními zločinci o to ostřejším vystupováním proti vedením nápravných zařízení (organizace vzpour, odmítání práce atd).⁴⁴⁵

3.5 Religiózní aspekty ruskojazyčného zločineckého světa

3.5.1 Vorové a religiozita

Při studiu pramenů o vorech se lze setkat s celou řadou zpráv o jak zřetelně pohanských, tak i křesťanských praktikách a symbolech. Najdeme zde zprávy o magii, ale i uctívání světců, kteří mají napomoci ochraně zločince před dopadením. Používá se celá řada výrazů, úzce spojených s Bohem, světlem a výzvami k bratrství mezi vory. V této kapitole popisují hlavní prvky, spojené s jejich religiózním, především „křesťanským“, světem. Tyto představy mají vliv na schopnost vorů pokračovat v jejich způsobu života.

V České republice údajně více než 90 procent vězňů ze zemí bývalého SSSR uvádí, že jsou stoupcem konkrétního náboženského přesvědčení: "Náboženské přesvědčení těchto obviněných a odsouzených se však značně odlišuje od našich základních a často laických představ, které jsou zkresleny zjednodušenou projekcí našeho pojetí

⁴⁴³ ВЕРШОВ, Юрий. "Вор в законе" Ониани сел на 10 лет за \$20 тысяч [online]. 19.7.2010 [cit./vid. 23.7.2013]. Dostupné z: <http://www.rosbalt.ru/moscow/2010/07/19/754940.html>

⁴⁴⁴ АНИСИМКОВ, Валерий М. et КОРОЛЕВА, Екатерина В. *История уголовной России*. Москва : АФ МОСА, 2010. str. 69.

⁴⁴⁵ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 99.

religiozity. Po roce 1991 se v zemích bývalého Sovětského svazu setkáváme, kromě upřímného návratu k pravoslaví, se stále přetrvávajícím magickým pohledem. V praxi to znamená, že pro ruskojazyčné vězně je transcendence mnohdy skutečností, která jim má pomáhat ve všem - nejen v konání dobra, ale třeba i v konání trestných činů, namísto toho, aby pro ně představovala sílu (minimálně motivační), kterou lze využít především pro kultivování jejich lidství."⁴⁴⁶

Religiozita zločinců - vorů je jedním z klíčů k prevenci sociálně - patologických jevů. Právě "pokřivená" religiozita jednotlivých prvků zločinecké subkultury zvyšuje odolnost zločinců vůči jakékoliv formě pozitivního působení ze strany státních orgánů. V mnoha vězeňských zónách postsovětského prostoru jsou proto nyní kapličky, které často navštěvují kněží různých konfesí. A někteří hrubí vorové se alespoň podle jejich vnějšího projevu dávají na víru a končí s vorovstvím. Ještě v 19. století byly známé modlitby, v nichž vorové prosili Boha o štěstí, stěžovali si na úděl a modlili se k němu o dobrý úlovek na následující krádeži, prosili, aby jim pomohl projít mimo vězení, mimo hořký osud a bídu. Říká se, že v cele se modlili také poněkud specificky. Zločinci prosili matku boží, aby je chránila, zbavila policistů, neúspěchů, aby nebyli chyceni. V některých modlitbách jsou proklínání příslušníci orgánů veřejného pořádku a vychvaluje se zločinecký život.⁴⁴⁷

Hlubší pochopení religiózního významu celé řady prvků kriminální subkultury zase umožňuje případnou infiltraci tohoto prostředí, které používá specifického slangu, tetování a dalších prostředků k zabránění vstupu osob, které by pro toto prostředí mohly představovat hrozbu. Pro existenci v rámci této subkultury je třeba přikládat správný význam slovům i vzorům chování. Jak ukazují v této kapitole, celá řada vzorů chování ve světě vorů v zákoně totiž může být odvozena z religiózního významu, který lze za nimi najít.

Znaky religiozity lze u vorů nalézt v:

1. Tetování - andělé, chrámy, kříže.
2. Slangu - časté používání slova svatý pro nejdůležitější složky této kriminální subkultury. Svatý je jejich zákon, pokladna (obščak) i sněm (schodka).
3. Pohřebních zvyčích - mohyly (vyjadřují mystické symboly - např. nesmrtelnost vora

⁴⁴⁶ GROSSMANN, Miroslav et ROZTOČIL, Vojtěch. *Ruskojazyční*. Praha : Vězeňská služba České republiky, 2005. str. 45-46.

⁴⁴⁷ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 103-104.

a jeho odkazu).

4. Karetní hra - štěstí ve hře jako mystická a magická kvalita ukazující na štěstí vora obecně (důležité pro postavení v hierarchii vorů).

Za příčinu objevení mnoha dalších nových religiózních idejí v ruskojazyčném zločineckém světě se považuje i příchod představitelů svržených tříd v roce 1917 po Velké říjnové socialistické revoluci do zločineckého a trestaneckého světa. Tito přinesli větší úsilí vorů odlišit se jak svým vnějším vzhledem, tak i chováním od ostatních. Vorové se začali považovat za "bílé kosti", "knížata" zločineckého světa, "ideové" zločince.⁴⁴⁸ V této době se ve vorovském slangu objevuje výraz "čestný vor", "ideový vor", "pravý křesťan".⁴⁴⁹ Jedním z tradičních základních pravidel vorovského zákona totiž byla oddaná podpora vorovských idejí a udržení si vorovské cti. Zrada, dokonce jestliže se uskutečnila s donucením násilím nebo v bezmocném postavení se nemohla ospravedlnit.⁴⁵⁰ Vorové se tímto stavěli do pozice mučedníků, a čím větší bylo a je utrpení, kterému jsou vystaveni, o to větší je úcta ostatních k nim. Právě zásadním znakem takzvaných tradičních, neboli nepmanských vorů, tedy těch, kdo se drželi starých tradic z období počátků sovětské vlády, bylo absolutní odmítání jakýchkoliv ústupků ze svého původního zákona, vory označovaného za "svatý". Z jednoho vorovského motáku v roce 1992: "Pojďte žít podle zákonů našeho svatého a moudrého kodexu. Přeji vám dobro a zdraví, necht' Vás nejvyšší chrání od všech neshod. Nepadejte duchem. My jsme s vámi a za vás."⁴⁵¹ Vedle svatosti vorů a vorovského zákona je slovo svatý používáno ve vztahu k další základní části ruskojazyčného zločineckého světa a organizace, kterou je vorovská pokladna - zvaná obščak. Generál Gurov k tomu uvádí ukázkou z jiného motáku zločinců, který je souborem pouček ve formě otázek a odpovědí: "Co je to obščak? Ve zločineckém světě je obščak svatou věcí. Obščak mají spravovat pouze svatí lidé a důstojní mužici, což znamená vorové a důstojní mužici."⁴⁵² Tato ukáзка z motáku se také dotýká otázky toho, koho všechno považují vorové za lidi - "svaté lidi". Skutečnými, pravými lidmi jsou pro ně jen ostatní vorové. To dokládá také interpretace již zmíněného biblického přikázání "Nepokradeš",

⁴⁴⁸ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 5.

⁴⁴⁹ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 113.

⁴⁵⁰ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 7.

⁴⁵¹ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской орден*. Москва : Известия, 1995. str. 58.

⁴⁵² ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : МИКО "Комерческий вестник", 1995. str. 157.

které je přísně vyžadováno pouze uvnitř zločineckých organizací ve vztahu mezi dotyčnými navzájem. Dříve byla obvyklým trestem v duchu největší přísnosti Starého zákona smrt, přičemž nikdo neměl právo tento trest změnit, jinak by podléhal trestu smrti sám.⁴⁵³

Ruský kriminalista L. Tess pracoval několik desítek let v systému sovětským nápravných táborů a s vory se po celý život prakticky zabýval. Podle jeho zpráv připomínají i tato společenství podle charakteru vzájemných vztahů a zákonů v prostředí recidivistů nejvíce ze všeho náboženskou sektu. Vor v zákoně se nejen nazývá "pravým křesťanem", ale má i svého patrona - svatého Mikuláše.⁴⁵⁴ Hodnocení ruských expertů na organizovaný zločin a kriminální svět se při řešení těchto religiozních otázek mohou zcela lišit. Zkušenosti ruští kriminologové v každém případě o vztahu vorů k religiozitě tvrdí, že vorové v zákoně se snaží demonstrovat svou zbožnost.⁴⁵⁵ Na kombinaci zvláštní "zbožnosti" a nevzdání se vorovských tradic a způsobu života ukazuje i další zvyk vorů v zákoně. V Moskvě si tito novodobí lupiči oblíbili Vagaňkovský hřbitov, „Vagaňki“ označuje ve staré ruštině všechny ty, kteří se nekáli, bezdomovce a zbojníky.⁴⁵⁶

Odborník na ruskojazyčný organizovaný zločin a vory v zákoně Dr. Kost'jukovský z Petrohradské Akademie věd se na konferenci Forum 2000 v Praze k této otázce vyjádřil tak, že vorové jsou obecně velmi pověřčiví lidé, zatímco další kriminolog z Petrohradu prof. Gilinskij naopak řekl, že podle jeho názoru se spíše jedná o masku, která rozhodně nemá charakter víry.⁴⁵⁷ K názoru, že se jedná o velmi pověřčivé lidi, se hlásí i další ruští autoři, jako například Jeremin: "Vorové jsou velmi pověřčiví lidé. Za staletí existence této "profese" v Rusku i druhých zemích světa byl vypracován celý soubor zvyků. Tato pověřčivost však nebrání některým vězňům stavět se ke kostelíkům na území vězení jako k zábavě svého druhu. To znamená, považují se za lidi věřící, ovšem příkázání "Nepokradeš" zjevně neuznávají (jak však uvádím níže, uznávají velmi přísně ovšem pouze mezi svými lidmi). Představy o Bohu se tedy poněkud transformují."⁴⁵⁸

Pro vory jsou také neméně svatým místem než oltářní část chrámu pro církve jejich

⁴⁵³ ГУРОВ, Александр И. et РЯБИНИН, В.Н. *Исповедь "вора в законе"*. Москва : Росагропромиздат, 1991. str. 113 - 116.

⁴⁵⁴ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 119 - 120.

⁴⁵⁵ ОВЧИНСКИЙ, Владимир С. et al. *Основы борьбы с организованной преступностью*. Москва : ИНФРА - М, 1996. str. 177.

⁴⁵⁶ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 230-231.

⁴⁵⁷ Rozhovor s prof. Gilinským a dr. Kost'jukovem v Praze 9. 10. 2011.

⁴⁵⁸ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской орден*. Москва : Известия, 1995. str. 104.

sněmy. Podle pravoslavných náboženských kánonů nemají právo vstupu do oltářní části ženy a u vorů v zákoně nejsou připouštěny na sněmy.⁴⁵⁹ Tradiční vorové se také v minulosti snažili vždy ukazovat svou religiozitu přezíráním, případně trestáním tzv. církevních zlodějů, tedy těch, kdo kradli v chrámech (ikony, svícny). Vorové tím demonstrují svůj příklon k pravoslavné víře.⁴⁶⁰ Tento příklon je však dnes charakteristický i pro nové vory.

3.5.2 Náboženské představy a pověry

Někteří autoři hovoří o blízkosti této "pravoslavné víry" vorů spíše k pohanství, protože vorové používali i modlitbu k úspěchu ve své profesi. Zároveň jsou dlouhodobě uznáváni "patroni" zločinců. V dorevolučním Rusku to byl např. svatý Jan - voják, uznávaný za patrona lupičů a zbojníků. Proto před cestou k další loupeži postavil vor svíci před jeho ikonu a modlil se za úspěch své akce. Ke stejnému účelu se dodnes používá ikona Mikuláše Divotvorce. Vor slibuje, že v případě úspěchu bude vykonávat a organizovat k němu zaměřené modlitby i doplňovat svíčky, hořící před ním. Čím je větší zisk, tím tlustší a početnější svíce jsou. Jsou svědectví i o dnešních případech modliteb členů gangů, jak vorů, tak banditů k Mikuláši Divotvorci před samotným provedením zločinu.⁴⁶¹ Tato víra má magické rysy, protože mnozí vězni se domnívají, že modlit se je třeba přesným způsobem. Špatně provedená modlitba může podle nich uškodit více, než nesprávný čin. Modlitbu není třeba říkat nahlas, může se pronášet v myslí. Smysl modlitby je obracet se s láskou ke stvořiteli lidského těla i duše. Podle některých vězňů "Jediný způsob, který pomáhá vydržet utrpení - je duchem se nad ně povznést, přenést ohnisko opory z těla, které trpí, na ducha."⁴⁶² Víru vyjadřují i tetování páva s roztaženým ocasem do vějíře. Znamená nejen "My neumřeme", ale i "My zvítězíme", nebo také "Za naši svobodu".⁴⁶³ Velká část z ruskojazyčných vězňů údajně věří v existenci takových jevů jako je Bůh, posmrtný život či poslední soud.

⁴⁵⁹ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 119 - 120.

⁴⁶⁰ СИДОРОВ, Александр А.. *Жиганы, уркаганы, блатари 1917 - 1940. Подлинная история воровского братства*. Москва : Эксмо, 2005. str. 196.

⁴⁶¹ ЦЫКУНОВ, Игорь. *Оккультные тайны криминальной России*. Москва : Эксмо "Яуза", 2002. str. 129 - 130.

⁴⁶² САВЧЕНКО, Вільям А. *От сумы и от тюрьмы... (как избежать зоны беспредела)*. Донецк : ООО Алан, 1999. str. 195.

⁴⁶³ КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Преступники и преступления. Законы преступного мира. Обычаи, язык, татуировки*. Донецк : Сталкер, 1997. str. 88.

Ovšem vztahuje se k nim velmi specificky. Například absolutní množství zakořeněných vorů chce být údajně po smrti ne v ráji, ale v pekle. "Vždyť co by podle jejich názoru dělali v nebi, tam si přece člověk nemůže píchnout drogu ani jinak si užívat. Zatímco peklo si většina vorů představuje jako skvělé zločinecké doupě se všemi náležitostmi - ostatními zločinci, narkotiky, prostitutkami. S těmito je možné lehce najít společný jazyk a trávit čas. Navíc získat v pekle náklad marihuany by pro zkušené vory neměl být problém. Říká se ovšem, že je budou pálit na věčném ohni. Ovšem tuto otázku si vorové také vyřešili po svém - po vězeňsky. Jestli budou nějaké otázky a hlavní čert začne dělat problémy, tak ho společným úsilím prostě "poníží" (znásilní). Vždyť za tisíciletí existence lidstva se v pekle podle jejich představ musí nacházet tolik zločinců, že vypořádat se s nějakým čertem bude podle nich malá věc. Takových už viděli. Tehdy bude právě čert donucen konat ty nejnižší práce pro vory, jakožto příslušník nejnižší kategorie vězňů."⁴⁶⁴

Plukovník Razinkin uvádí, že jednotliví vorové mají dnes také často k dispozici léčitele - senzibily. Například po zatčení vora v zákoně Džema (kterého bychom označili za nového vora) a několika neúspěšných pokusech o jeho osvobození, včetně "zákonným" způsobem, telefonoval jeden údajný moskevský senzibil vedoucím orgánů činných v trestním řízení Chabarovského kraje. Poukazoval na "astrální síly", které jsou zatčením Džema pobouřeny. Jednou dokonce podtrhnul, že jestliže v nejbližší době populárního vorovského pohlavára neosvobodí, hrozí Chabarovsku strašlivá přírodní pohroma. Později se zjistilo, že senzibilem nebyl nikdo jiný než bývalý vor - kasař.⁴⁶⁵

3.5.3 Rituály ve spojení s pověrami

Ve světě ruskojazyčných vězňů se takto můžeme setkat jak s modlitbami k Bohu, tak i zaklínáním nepřátel a soudce.⁴⁶⁶

S tímto je v ruské kriminální subkultuře spojeno široké rozšíření použití kleteb (což je jev jak pohansko-magický, tak církevní) mezi mládeží v nápravných zařízeních i mezi dospělými zločinci. Cílem kletby je přinést morální a psychologickou újmu osobnosti

⁴⁶⁴ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 102 - 103.

⁴⁶⁵ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 24 - 25.

⁴⁶⁶ САВЧЕНКО, Вільям А. *От сумы и от тюрьмы... (как избежать зоны беспредела)*. Донецк : ООО Алан, 1999. str. 197.

prokletého, jeho rodině a především jeho matce (pro vora nejopěvovanější bytost). Prokletí se nejčastěji říká ve formě nadávky. Není však možné zamezit tomu, aby druhý (se stejným statutem ve zločineckém prostředí) vyslal odvetnou kletbu. Vzájemná výměna kleteb je pak složitým slovesným bojem, kde má jeden povinně zvítězit. Nejedná se však o pouhý vtip - v tomto souboji má dotyčný zničit sílu kletby a poslat ji zpět. Toto se často děje před velkým obecnstvem a vítězi se ukazuje úcta, přispívá to k jeho zvyšování statusu.⁴⁶⁷ Vorové jsou totiž velcí psychologové a organizátoři, lidé, kteří milují moc a vytvářejí ji pro sebe. Jsou to mistři moci, která se v jejich rukách stává neohraničenou. Vor může dát do klatby celou celu (a jindy i celou vězeňskou kolonii) a nikdo, včetně příslušníků vedení tábora, tento rozsudek nemůže změnit. Proto když se objeví další vor a nabídne vedení tábora, že bude "dohlížet na pořádek", má vedení velkou tendenci se nad tímto návrhem zamyslet.⁴⁶⁸

Z křesťanské tradice je zřejmě odvozen i další zvyk. Vor neřezal chleba nožem, ale lámal ho rukama, drobký nesmetával na zem, ale sbíral je na dlaň a jedl.⁴⁶⁹ Členové gangu, kteří sedí za stolem, odštěpují kousky z jedné porce chleba. Osoby, které spolu takto jedly, se stávají jakoby bratry, což se odráží i v tetováních. Tento proces se ovšem zakazuje hierarchicky nižším vrstvám odsouzených - odvržení nemohou lámat chleba s pohlaváry. V této proceduře jsou i pravidla. Jestliže si někdo odlomí větší kus, může být vyloučen z bratrstva.

V kriminální subkultuře je celá řada věcí spojena s rituály. Tyto rituály symbolizují tradici a jsou spojeny s náboženskou vírou. Lze je nahlížet jako souhrn obřadů, které doprovázejí náboženský akt a jsou jeho vnějším odrazem. Tento příznak je vlastní i rituálům kriminální subkultury, kterým jak mladí, tak v posledních letech stále více i dospělí zločinci dávají fatální, magický charakter. V kriminální subkultuře vystupuje rituál jako ceremonie, doprovázející tradici, to znamená v dané skupině (a ve zločineckém prostředí obecně) vypracovaný řád a pravidla vykonání jakéhokoliv činu, to znamená realizaci tradice. Mezi nejvíce rozšířené rituály patří ve vězení postup "zapsání" nováčka, určení jeho statusu, místa v sociálním prostoru odsouzených - jídelně, cele a také oblasti a místa jeho fungování. Existují rituály "očistění" osob, které se "znesvětily" dotekem s "odvrženými" atd., vyhnání osob, které ztratily důvěru skupiny, přijímání potravy, mytí ve sprchách, očistění se po použití toalety, vyprovázení

⁴⁶⁷ ПИРОЖКОВ, Виктор. *Законы преступного мира молодежи*. Тверь : Издательство "Приз", 1994. str. 104.

⁴⁶⁸ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 141 - 142.

⁴⁶⁹ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 119.

člověka na svobodu nebo do jiného světa.⁴⁷⁰ Jedním z nejvýznamnějších rituálů je takzvané "posvěcení na zákonníka" - neboli "posvěcení do hodnosti vora v zákoně".⁴⁷¹ Počátkem padesátých let 20. století byla pracovníky nápravných zařízení v besedách s vory v zákoně také získána informace o rituální tradici pohřbu vora - recidivisty. Podle "zákona" dávali voru do hrobu kříž. Pokud jej v té chvíli neměl - byl dán do zástavy nebo ho prohrál, dávali mu balíček karet, peníze, láhev vodky a nůž. Vor s nimi prožil život a ony se mu mají hodit na "onom světě". Křížem se ospravedlní před Bohem, penězi se vykoupí od čerta a zahraje si s ním karty o převoz do ráje, vodkou pak pohostí vora, kterého tam potká a nožem podřeže odpadlého vora, pokud mu přijde do cesty.⁴⁷² U vora - narkomana, kterého měli ostatní bandité v úctě, se naopak v asijských republikách Ruska praktikovalo, že se do kapes mrtvého vora dávala krabička marihuany, "bělomu" (druh ruských cigaret) a jehla s dávkou opia, aby ji člověk mohl použít hned na onom světě a netrpěl z nedostatku drog (víra podobná staroegyptskému náboženství s darováním věcí do hrobu). Pak už si měl "šikovný bandita" sám najít dodavatele narkotik. V prostředí ruskojazyčných zločinců existuje také pověra, že narkotika z rostlin, které vyrostly na nějakém hrobě (konopí, mák) mají zvláštní - vynikající kvalitu.⁴⁷³ Dnes je u vorů v zákoně na Kavkaze zavedena praxe, že mrtvým vorům dělají na mohyle památník, kde je tento zobrazen jako celá, stejně jako zaživa vysoká postava. To je předepsáno další z vorovských tradic, že i po smrti má vor stát s vysoce zvednutou hlavou. Na náhrobní desce se také uvádí pouze jméno, bez data narození a smrti, čímž se podtrhává věčnost vora v zákoně.⁴⁷⁴ Podle vorovských zákonů má vor v zákoně přinést rituální přísahu nad prachem předchůdce.⁴⁷⁵ Předpokládá se také, že zkušený vor měl mít své vlastní obřady a talismany, o kterých by však neměl říkat ostatním, jinak může talisman ztratit sílu.⁴⁷⁶

⁴⁷⁰ ПИРОЖКОВ, Виктор. *Законы преступного мира молодежи*. Тверь : Издательство "Приз", 1994. str. 71- 73.

⁴⁷¹ КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Преступники и преступления. Законы преступного мира. Обычаи, язык, татуировки*. Донецк : Сталкер, 1997. str. 22.

⁴⁷² ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 119.

⁴⁷³ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 108 - 109.

⁴⁷⁴ ГЛОНТИ, Георгий et ЛОБЖАНИДЗЕ, Гиви. *Воры в законе. Профессиональная преступность в Грузии*. Тбилиси : AU TraССС Georgia office, 2004. str. 81.

⁴⁷⁵ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 6.

⁴⁷⁶ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 107 - 111.

3.5.4 Náboženské symboly

Tato víra ve svět vorovské romantiky a jeho ideje je symbolizována i vorovským tetováním. Pracovníci českého vězeňství došli k závěru, že tetování u ruskojazyčných zločinců navazuje na původní smysl ikon. Tento smysl spočívá ve sdělení určitých skutečností, přičemž původně jde o smysl mystický a kontemplativní, který magično přesahuje.⁴⁷⁷

Tetování na těle ve formě křížů, andělů, svatých a kostelů jsou považovány za nevyhnutelnou rekvizitu vora - recidivisty k úspěšnému konání jeho činnosti, talismany, chránící před zatčením. Taková tetování jako "Víra, naděje, láska" nejsou projevy sentimentálnosti, ale modlitbami za beztrestnost a přísahou vorovské ideji, zákonu.⁴⁷⁸ Tetování s vyobrazeními křížů, andělů, pravoslavných chrámů slouží jako talismany, chránící před zatčením.⁴⁷⁹ Obraz pravoslavného chrámu s určitým počtem kupolí zároveň ukazuje na počet odnětí svobody.⁴⁸⁰ Ti zločinci, kteří se nacházejí ve vězení a obrátili se k Bohu, to dávají ostatním na vědomí tetováním obrázku anděla čtoucího knihu. To znamená "sluhu božího" a dotýčný tím symbolizuje pokoru před Bohem.⁴⁸¹ Do jaké míry jsou však tyto posvátné symboly u vorů pomocí drobných změn spojovány se zcela jiným účelem ovšem ukazuje znak, kdy dvě ruce v okovech sice drží kříž s mužem (běžně to bývá ukřižovaný Kristus), tento kříž má ale na koncích symboly čtyř barev v kartách (srdce, piky, káry, kříže). Na spodním konci kříže je lebka, ležící na červeném symbolu - srdce. V tomto případě se sděluje, že dotýčný byl "ukřižován státní mocí".⁴⁸² Kříž může být i vytetován se zobrazením řetězu, na kterém jakoby visí. Svědčí pak nejen o příslušnosti ke zločineckému světu, ale i o vysokém postavení ve vorovské hierarchii.⁴⁸³ Ze srovnání tetování ve spisech, věnovaných ruskému zločineckému světu lze obecně učinit závěr, že kříž je brán jako znamení hodné úcty, která je spojena s jeho nositelem. Velmi často znamená vyšší hodnost mezi

⁴⁷⁷ GROSSMANN, Miroslav et ROZTOČIL, Vojtěch. *Ruskojazyční*. Praha : Vězeňská služba České republiky, 2005. str. 47 - 48.

⁴⁷⁸ ТЭСС, Л.В. Воры в законе и прочие. Рига : s.l., 1993. str. 119.

⁴⁷⁹ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 233 - 234.

⁴⁸⁰ ГУРОВ, Александр И. et РЯБИНИН, В.Н. *Исповедь "вора в законе"*. Москва : Росагропромиздат, 1991. str. 234.

⁴⁸¹ КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Преступники и преступления. Законы преступного мира. Обычаи, язык, татуировки*. Донецк : Сталкер, 1997. str. 89.

⁴⁸² ДУБЯГИНА, Ольга, П. *Средства коммуникации преступного мира*. Москва : Дежавю, 2006. str. 321.

⁴⁸³ ПИРОЖКОВ, Виктор. *Законы преступного мира молодежи*. Тверь : Издательство "Приз", 1994. str. 293.

zločinci, nebo alespoň příslušnost k tradiční kastě kapesních zlodějů, patřících mezi velmi uznávané specializace.⁴⁸⁴ Z jednoho vorovského motáku v roce 1992: "Kolik vorů již šlo na kříž, ale své víry se nevzdalo. Tak pojďte, prodloužíme tradice tohoto života."⁴⁸⁵ Kříž je významným symbolem vorovského světa nejen jako tetování. Významný ruský spisovatel, Varlam Šalamov, který strávil delší dobu v sovětském Gulagu, popisuje nošení křížů vory. Nesmělo se ale jednat o kříž stříbrný nebo zlatý (jak je tomu často u vorů dnes - kdy se na odiv dává okázale osobní majetek místo vzdání se ho), vorové nosili vždy kříže olověné nebo hliníkové. Podle Šalamova je tehdy měli všichni zločinci a nejednalo se o žádnou náhodnou improvizaci. Kříž na krku byl znakem jejich příslušnosti k tomuto "bratrstvu", podobně jako tetování. Nošený kříž byl obvykle hladký, ovšem jestliže se ve vězení našel umělec, byl požádán o vyrytí jehlou různých znaků na jeho povrch. Obvykle se jednalo o znaky karetní hry - kříže, piky, srdce, káry, nebo o obraz nahé ženy.⁴⁸⁶ Je charakteristické, že tento křížek mohl být kdykoliv prohrán v kartách nebo uložen jako zástava (také uškrcení se na šňůrce od křížku bylo v Rusku častým způsobem sebevraždy vězňů-což přitom odporuje křesťanským zásadám). Odmítnout přijmout ho v sázku nebo jako zástavu neměl právo nikdo.⁴⁸⁷

Dalším symbolem s náboženskou tematikou jsou karetní hry. Balíček karet se nazývá ve vorovském slangu bible.⁴⁸⁸ Prostřednictvím hry a této "bible" se rozhoduje o tom, kdo má z vorů větší štěstí, které je neoddelitelným atributem zloděje. Štěstí je v podstatě bráno jako magická vlastnost, která zvyšuje status svého nositele.

Po analýze výše uvedených pramenů jsem dospěl k závěru, že u některých ruskojazyčných zločinců lze vidět zřejmé náboženské znaky a symboly víry. Použití religiálních, převážně křesťanských motivů je mezi nimi běžným jevem. Tyto symboly jsou však využívány především s pragmatickými cíli. Pokud to tito zločinci považují za nutné, nevyhýbají se ani jiným pověřeným praktikám. Prof. Gilinský přesto došel k závěru, že jak tradiční zločinci - vorové, tak bandité, obecně religiální nejsou. Někteří z nich sice dodržují vnější znaky pravoslavi, ovšem jedná se pouze o vnější atributy bez

⁴⁸⁴ ГУРОВ, Александр И. et Рябинин, В.Н. *Исповедь "вора в законе"*. Москва : Росагропромиздат, 1991. str. 231 - 233.

⁴⁸⁵ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 58.

⁴⁸⁶ ШАЛАМОВ, Варлам Т. *Собрание сочинений в четырех томах. Т.1*. Москва : Художественная литература "Вагриус", 1998. str. 9 - 11.

⁴⁸⁷ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 119.

⁴⁸⁸ КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Преступники и преступления. Законы преступного мира. Обычаи, язык, татуировки*. Донецк : Сталкер, 1997. str. 39.

víry.⁴⁸⁹

3.6 Slang vorovského společenství

Vězeňský slang zformovaný v uzavřeném prostranství existuje při použití mezi odsouzenými v neoddělitelném spojení s rodným jazykem a plní vedle něj komunikativní funkci. U uživatelů vorovského slangu dochází pod jeho vlivem k novému, negativnímu oceňování hodnotových orientací. Odsouzený ztrácí svůj rodný jazyk, stále více se vzdaluje od norem běžného života a začíná si aktivně osvojovat "hodnoty" zločineckého světa. Ve slangu vězňů se upevňují a z pokolení na pokolení předávají principy chování a ustanovování "vězeňského společenství", čímž tento zároveň zvláštním způsobem způsobuje stabilizaci subkulturních vztahů v místech odnětí svobody. Mimo to podle svých tradic provádějí pachatelé v nápravných zařízeních s použitím slangu a symbolických znaků šifrování předávané informace, aby tak zabezpečili ochranu svého gangu a bez rušení organizovali společnou společensky nebezpečnou činnost.⁴⁹⁰ Znalci tohoto tématu došli k závěru, že jakýkoliv slovník vorovského jazyka nedává celkovou představu o jeho použití v daném momentu, protože tento jazyk se částečně mění podle toho, jak jsou ho orgány státní moci schopny rozluštit. To neznamená, že by vorové museli stále vymýšlet nová slova. V tomto zločineckém slangu existuje dostatek synonym a v určitých obdobích se proto používá jen část tohoto jejich slovníku, což také umožňuje odhalovat státní mocí poslané agenty, kteří se sice naučili obecné základy jazyka, ale neznají jeho charakter v daný moment.⁴⁹¹ Osoby, které se vydávají za vory v zákoně a další významné autority, nebo jsou prostě jen vyslány infiltrovat kriminální prostředí s nějakým úkolem, obvykle nedokáží projít touto jazykovou zkouškou. Znalost vorovského slangu je také nevyhnutelná k tomu, aby se vorové dobře vyznali ve vězeňské hierarchii, protože každá kasta má svůj vlastní název. Když vor slyší, k jaké kastě patří ten nebo onen odsouzený, může okamžitě určit jeho opravdovou pozici ve vězeňské hierarchii - a to s jistou mírou pravděpodobnosti umožňuje i předpovídat jeho chování v místech odnětí svobody. Zločinecký slang také zabezpečuje vnitřní život kriminálního společenství,

⁴⁸⁹ Rozhovor s prof. Gilinským z 9. 10. 2011.

⁴⁹⁰ АНИСИМКОВ, Валерий М. *Криминальная субкультура и её нейтрализация в исправительных учреждениях России. Автореферат диссертации.* Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. str. 26.

⁴⁹¹ ЧАЛИДЗЕ, Валерий. *Уголовная Россия.* Москва : ТЕРРА, 1990. str. 91 - 92.

spojený se zábavou, pohlavním životem, pracovní činností atd.⁴⁹²

Současný vorovský žargon „feňa“ má kořeny v 19. století. A více než to, dodnes zločinci, podvodníci, falešní hráči využívají takové způsoby šifrování slovesných sdělení, jako „tarabarská práce“ (hatmatilka).⁴⁹³ Gurov píše o případu z roku 1970, kdy byla dokazována příslušnost podezřelých ke karetním podvodníkům právě na základě jejich používání vorovského slangu. Prokurátor Ivanov tehdy demonstroval závěr expertů filologů, ve kterém se říká, že text vzkazu, zachyceného při snaze jednoho z obviněných dostat jej na svobodu obsahuje slova, které se vztahují k profesionálnímu slangu karetních podvodníků. Pozdější kriminolog Gurov se tehdy nacházel mezi policejní eskortou. V cele se odsouzení dorozumívali na podle něj nesrozumitelném slangu, kde se hovořilo o nějaké akademii, čokoládovém oddělení policie, neznámých sjezdech atd, což přitahovalo značný zájem pracovníků policie a ukazovalo na jejich úplnou neinformovanost o novém jevu v kriminálním prostředí.⁴⁹⁴

Co se týká zločineckého slangu - feni, došlo zde také k jisté evoluci. Vůbec nelze říci, že všichni zákonníci nebo všechny autority hovoří pouze jeho pomocí. Naopak, na svobodě, jak ukazují pozorování Karyševa, používají vorovské výrazy jen zřídka. Pokud jsou zavřeni ve vyšetřovací izolaci, ve vězení, mnohá slova získávají symboliku vězení a vorové se bez slangu neobejdou. Ovšem tvrdit, že všichni vorové v zákoně hovoří stoprocentně zločineckým jazykem, nelze. Naopak, zločinecký slang se dnes začal více adaptovat právě k občanskému životu.⁴⁹⁵ Přestože se SSSR rozdělil na mnoho států, používá se všude stejný zločinecký slang (byť se mohou doplňovat různé jednotlivé výrazy specifické pro danou oblast). Například jak ukázala speciální anketa provedená mezi pododděleními Ministerstva vnitra, zaměřenými na boj s recidivisty a vory v zákoně, gruzínští vorové nevyužívají nějaký specifický zločinecký slang, ale je-li to nevyhnutelné, využívají ruský slang nebo doslovný překlad ruských zločineckých slangových výrazů. Gruzínští kriminálníci ani nemají zvláštní tetování, ani specifický folklór, písně a poezii.⁴⁹⁶ Grossman a Roztočil také podotýkají, že rozpadem SSSR se

⁴⁹² ГЛОНТИ Георгий et ЛОБЖАНИДЗЕ, Гиви. *Воры в законе. Профессиональная преступность в Грузии*. Тбилиси : AU TraCCC Georgia office, 2004. str. 89.

⁴⁹³ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 233.

⁴⁹⁴ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 124.

⁴⁹⁵ КАРЫШЕВ, Валерий, М. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша*. Москва : ЭКСМО, 2004. str. 336.

⁴⁹⁶ ГЛОНТИ, Георгий et ЛОБЖАНИДЗЕ, Гиви. *Воры в законе. Профессиональная преступность в Грузии*. Тбилиси : AU TraCCC Georgia office, 2004. str. 82.

feňa jako společný jazyk sovětského kriminálního prostředí "rozpadla" a stala se společným základem národních kriminálních slangů vzniklých národních států. Samostatný rozvoj národních slangů však probíhá velmi pomalu. Dílčí odlišnosti jsou hlavně ve výslovnosti a v písemné podobě jak v rámci slovanských národů, například u Ukrajinců, tak i neslovanských, například Čečenců, kteří ji doplňují vlastními čečenskými termíny.⁴⁹⁷

Na základě změn, ke kterým dochází ve vorovském slangu, je možné soudit o tendencích, ke kterým dochází ve zločineckém světě. Například objevení z angličtiny převzatého slova killer ve vorovském slangu znamenalo, že se v zločineckém prostředí bývalého SSSR rozšířila profese nájemného vraha. Objevení soukromého vlastnictví bylo spojeno s novým slovem "střecha" (dělat někomu střechu - brát od něj výpalné). Objevení korupční zločinnosti vedlo ve zločineckém slangu k objevení slova kmotr atd. Mnohá tato slova a jejich významy již v ruskojazyčném prostředí dávno a pevně vešly do běžného hovorového jazyka a nepřijímají se jako něco, co patří ke zločineckému slangu. Například prakticky ani jedny současné noviny se neobejdou beze slova ze slovníku vorů "bezpreděl" (chaos, nepořádek, nezákonnost). Obvyklými se staly slova jako postavit ke zdi (odsoudit k nejvyššímu trestu), ment (policista) atd.⁴⁹⁸

Analýza slangu ukazuje, že tradiční a noví vorové se v jeho používání dnes nijak neliší. Jakmile se nový vor, který slang na svobodě odmítá používat, ocitne ve vězení, opět ke slangu přechází, protože si tím získává a udržuje autoritu mezi ostatními vězni.

3.7 Tetování členů vorovského společenství

Tetování na těle, neboli „rejv“, stejně jako zločinecký žargon, mají dávnou historii. Hlavním smyslem prvního i druhého je rozlišit svého od cizího, aby cizímu nebyl pochopitelný mezi vory probíhající dialog.⁴⁹⁹ Tetováním zločinci rozdělovali svět na "své" a "cizí", na vory a "frajery"⁵⁰⁰ (význam slova frajer se vyvíjel, v tomto smyslu

⁴⁹⁷ GROSSMANN, Miroslav et ROZTOČIL, Vojtěch. *Ruskojazyční*. Praha : Vězeňská služba České republiky, 2005. str. 58.

⁴⁹⁸ ГЛОНТИ, Георгий et ЛОБЖАНИДЗЕ, Гиви. *Воры в законе. Профессиональная преступность в Грузии*. Тбилиси : AU TraCCC Georgia office, 2004. str. 89.

⁴⁹⁹ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 233.

⁵⁰⁰ КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Преступники и преступления. Законы преступного мира. Обычаи, язык, татуировки*. Донецк : Сталкер, 1997. str. 86.

znamená ostatní lidi mimo svět vorů, které je možné podvádět a okrádat). Tetování je totiž nejen kresbou, ale i dialogem se všemi ostatními členy s vory spojené společnosti (ostatní odsouzení, vězeňskými zaměstnanci atd.). Tetování je specifickým poznávacím znakem, který ukazuje, že jeho nositel patří k té nebo oné zločinecké skupině. Může navíc sloužit jako prostředek kontaktu mezi jeho nositeli, kteří se navzájem neznají, ale mají jedno a to samé tetování.⁵⁰¹

V období takzvané stagnace (období Brežněva) bylo na devadesát procent zločinců v táborech tetováno. Základní funkcí tetování bylo, že se stalo demonstrativním a nesmyvatelným dokumentem o svém majiteli. Znalec dokáže jedním pohledem pochopit, kdo před ním je: jak dlouho a za co seděl, jak žil ve vězení a mnohé další. Za autoritativní tetování je třeba nést odpovědnost.⁵⁰² Podle Lallemanda je tetování výrazem jasného vyjádření dodržování tradičního kodexu starých vorů - odmítnutí jakéhokoliv podílu na společenském životě a každého podřízení se stávajícímu řádu.⁵⁰³ Tetování slouží jako jeden z prostředků ustanovení tvrdé hierarchie ve zločineckém světě, násilím vládnoucí zločinecké elity - vorů v zákoně a dalších autorit nad základní a většinovou masou odsouzených. Tetování svědčí o příslušnosti dané osoby k určité kategorii zločinců, o jeho zálibách i etapách zločineckého života. Pochopení významu tetování u odsouzených je proto bezpochybným zájmem kriminologů a operativních pracovníků na území bývalého SSSR.⁵⁰⁴ A stává se s přílivem občanů postsovětského prostoru stále více aktuálním i pro ČR.⁵⁰⁵

Tetování probíhá v místech odnětí svobody podle nepsaných pravidel. A i když došlo v posledních letech k určitým oslabením ve vztahu k této nákožní symbolice, tetování zůstalo jako dříve označením hodnosti: sluha zločinců (šestjorka) si nevytetuje znaky zločinecké autority a naopak. Například když si vor v zákoně v opilosti nechal vytetovat nárameníky, stálo ho to postavení ve zločinecké hierarchii. Přišel o hodnost vora v zákoně, přičemž stav, ve kterém to udělal - opilost, není omluvou. Nárameníky si totiž tetují buď bojovníci, chuligáni nebo ti, kterým se nedaří - v tom případě se na

⁵⁰¹ ГЛОНТИ, Георгий et ЛОБЖАНИДЗЕ, Гиви. *Воры в законе. Профессиональная преступность в Грузии*. Тбилиси : AU TraCCC Georgia office, 2004. str. 91.

⁵⁰² ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 189.

⁵⁰³ LALLEMAND, Alain. *Russische Mafia. Der Griff zur Macht*. München : Lichtenberg, 1996. str. 20.

⁵⁰⁴ АНИСИМКОВ, Валерий М. *Тюрьма и её законы*. Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. str. 102.

⁵⁰⁵ GROSSMANN, Miroslav et ROZTOČIL, Vojtěch. *Ruskojazyční*. Praha : Vězeňská služba České republiky, 2005. str. 83.

nárameníky ještě přidává číslo 13 nebo latinské písmeno N.⁵⁰⁶

Osoby, které si vybraly kriminální způsob života, zločinci - recidivisté, kteří mají svůj tajný dorozumivací jazyk, nemají zvyk důvěřovat člověku na slovo. Proto se u tetování ve formě kreseb, textů, zkratk, jedná o specifický pas jeho majitele, podle něhož je možné jasně říci, v jakém věku a za jaký zločin se dostal do míst odnětí svobody, jaké je jeho postavení v hierarchii zločineckého světa, hodnotové orientace a životní postoje. Mezi představiteli zločineckých skupin tetovaných symbolů se rozlišují:

1. Symboly a znaky odrážející normy kriminálního prostředí:

a) přijetí do prostředí osob, odbývajících si trest a nechtějících se napravit, příslušnost k určité kriminální skupině,

b) ukazující postavení (status) nositele ve zločineckém společenství,

c) tetování - cejch.

2. Symboly a znaky, nosící atributivní charakter:

a) znak pobytu v nápravném zařízení,

b) informace o spáchaném zločinu,

c) znak připravenosti ke spáchání určitých činů.

3. Symboly a znaky, které odrážejí emocionálně - psychologický stav jejich nositele:

a) sebepotvrzení,

b) ješitnost a chvástání před druhými,

c) napodobování osob se zločineckým chováním, které mají tetování,

d) přání a potřeby (motivace zločineckého chování).⁵⁰⁷

Tetování vytváří skutečný portrét zločinecké osobnosti nepochopitelný nezavěšenému člověku. Zvláštní zájem kriminologů představuje sdělení tetování podle jejich významu. Mezi osobami, odbývajícími si trest se nedělají kvůli ozdobě, ale mají symbolický smysl. Tetování fixuje určité etapy zločineckého života jeho nositele. Tímto způsobem plní symboly tetování v subkultuře vězňů různé funkce, včetně poznávací, stigmatizační (vytvoření tetování za tím účelem, aby se zaznamenalo, upevnilo postavení "odvrženého") a hodnotově-orientační.⁵⁰⁸ Například osmicípá

⁵⁰⁶ ДУБЯГИНА, Ольга, П. *Криминологическая характеристика средств коммуникации криминальной среды*. In: *Преступность и духовность*. Москва : Российская криминологическая ассоциация, 2008. str. 151.

⁵⁰⁷ ДУБЯГИНА, Ольга, П. *Криминологическая характеристика средств коммуникации криминальной среды*. In: *Преступность и духовность*. Москва : Российская криминологическая ассоциация, 2008. str. 150.

⁵⁰⁸ АНИСИМКОВ, Валерий М. *Криминальная субкультура и её нейтрализация в исправительных учреждениях России. Автореферат диссертации*. Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. str. 26.

hvězda svědčí nejen o příslušnosti k vorovské kastě a dosažení nejvyšší hodnosti vora v zákoně, ale i o úplném odmítání jakéhokoliv kompromisu ve vztazích se státní mocí. Vor v zákoně má profesionální znaky: na rameni vyobrazení hlavy kočky, na hrudi kříž v aureole svatozáře, znaky karetních barev. Nůž, ovinutý zmiří, je symbolem vůdce vorovského gangu.⁵⁰⁹ Ještě v perestrojkových dobách bylo možné vora poznat díky dalšímu specifickému tetování na hrudi: srdci, propíchnutému dýkou.⁵¹⁰ Kriminologové také zjistili, že tetování na povrchu těla podezřelého ze spáchání trestného činu, případně na odsouzeném a také u druhých osob, o které se zajímají operativní pracovníci, má nezřídka bezprostřední vztah s přezdívkou jejího nositele. Například člověk, jehož tělo je velmi pokryto tetováním, má často i přezdívku "Vaňka - popsáný", "Viťka - obrázek", "Peťka - znak" atd. Přezdívky mohou být spojeny s jakýmikoliv dalšími na těle vytetovanými obrazy, symboly, slovy. Toto spojení se může na první pohled ukazovat jako těžko objasnitelné, nelogické. Někteří současní nejvíce zkušené profesionální zločinci proto upřednostňují netetovat se, aby se nevydělovali mezi masou občanů a nepřitahovali na sebe pozornost.⁵¹¹

Výsledky dotazníků kriminologů mezi vězni svědčí o tom, že většina odsouzených považuje tetování za prostředek, který jim pomáhá v komunikaci v místech odnětí svobody. Zároveň si však uvědomují, že tetování je určitým cejchem, který je odlišuje od spořádaných občanů. 25% dotázaných vězňů se svěřilo, že jim tetování dělá problémy v komunikaci s jinými lidmi v místech mimo vězení.⁵¹² Navíc např. v sauně případně při jiném setkání s podnikateli, politiky, by je podobné obrazy mohly kompromitovat. V posledních letech se tedy vorové snaží vyhýbat velkému množství tetování, protože mezi elitou zločineckého světa se již nepovažuje za příliš prestižní.⁵¹³ Je to spojeno s rozvojem společnosti. Proto se dnes tetuje především mládež a ti, kterým bylo tetování nanесeno např. násilně ve vězení jako znak jejich sníženého statusu (pohlavně znásilněným, prohráli v kartách, těm, co kradli u svých nebo nedodrželi slovo, případně donášeli vedení věznic). Dospělí zločinci sami však

⁵⁰⁹ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 233.

⁵¹⁰ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 469.

⁵¹¹ АНИСИМКОВ, Валерий М. *Тюрьма и её законы*. Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. str. 102.

⁵¹² ДУБЯГИНА, Ольга, П. *Криминологическая характеристика средств коммуникации криминальной среды*. In: *Преступность и духовность*. Москва : Российская криминологическая ассоциация, 2008. str. 151 - 152.

⁵¹³ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 13.

upřednostňují si tetování vůbec nedávat nebo je mít na skrytých místech těla.⁵¹⁴ Tetování bylo v minulosti formou sociálního statusu a i dnes je to forma projevu osobnosti. Tetování však v současnosti mizí s přijímáním funkcí v klasické společnosti. Vor v zákoně nepotřebuje ukazovat svou hodnotu a autoritu těmito obrazy na kůži, ale ukazuje drahá auta, domy, vrtulník. Toto postupné omezování tetování se stejně jako jiné nové zvyky začalo šířit pod vlivem kavkazských vorů.⁵¹⁵

3.8 Hazardní hry

Jedním z charakteristických zaměření aktivit členů vorovských skupin je organizace a provádění tzv. zájmových her. Nejvíce rozšířené je hraní karet, ovšem významné místo zaujímají i vrhcáby, kostky, domino, šachy, dáma a další. Lídři a aktivisté gangů ovládají tu nebo onu hru prakticky dokonale. Přednost se dává karetní hře.⁵¹⁶

Karty zaujímají ve vězeních a táborech zvláštní místo. Takové starobylé ruské hry jako terc, očko, rams, bura a stos se ve vězeňských zónách zakořenily ještě počátkem třicátých let 20. století. Již tehdy se začaly psát zákony karetní hry (neplést si to s pravidly hry). Karty se staly tím, kdo určoval osud vězňů. Za jedinou noc se stávali boháči nebo padali na samotné dno, tyto pak jiní vorové mrzáčili, znásilňovali nebo zabíjeli. Ale karty se hrají dodnes, protože vorové mají v podstatě povinnost to dělat. Zločinecká autorita jako hodnota přichází k odsouzenému spolu se schopností hrát skvěle karty. Pokud člověk není hráč, je, a to v lepším případě - mužik. (Proto někteří tzv. noví vorové rychle ve vězení přicházejí o autoritu, když mimo slangu nedokáží ani hrát karty. Mnohé z toho však jsou schopni vyvážit penězi, které však nemusí znamenat vše). Tradiční zákony vorovského společenství zavazovaly zákonníka znát všechny hazardní hry včetně rulety a "black jacka". Dnešní vorovské autority nepohrdají tradičními vězeňskými hrami ale mohou hrát i poker, preferans a dokonce bridž.⁵¹⁷

Pomocí hazardních her získává zločinecká skupina (především ve vězení) materiální

⁵¹⁴ БАРАБАНОВ, Николай П. et al. *Криминальная субкультура осужденных*. Рязань : Академия ФСИН России, 2009. str. 42.

⁵¹⁵ Rozhovor s plukovníkem Drobinem 1.8.2013. v Kyjevě (Ukrajina).

⁵¹⁶ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 78.

⁵¹⁷ ГЛОНТИ Георгий et ЛОБЖАНИДЗЕ, Гиви. *Воры в законе. Профессиональная преступность в Грузии*. Тбилиси : AU TraCCC Georgia office, 2004. str. 93.

prostředky, nevyhnutelné pro jeho činnost. Vedle obecných výběrů do obšćaku se bere daň z karetních her. V sedmdesátých letech 20. století se za každou hru oko dával do pokladny rubl, buru dva rubly, terc pět. Daň platil ten, kdo prohrál.⁵¹⁸ Jsou příklady, zvláště v koloniích, kdy členové vorovských gangů vyhrávali i několik miliónů rublů, které se dostávaly do vězeňské zóny ze svobody. Zájmové hry jsou prostředkem nátlaku, vydírání i násilí nad neposlušnými odsouzenci. Za nesplacení jakéhokoliv dluhu, nevyplnění závazků mohou být na odsouzence uplatněny různé, i velmi kruté sankce. Policejní praxi jsou známy případy zavlčení do hazardních her kontrolorů, pracovníků výrobních a dalších služeb nápravného zařízení. Ve výsledku získával vor v zákoně možnost pomoci jednotlivých pracovníků, zrádců služebních zájmů vyvíjet více cílevědomý odpor proti zájmům vedení nápravného zařízení.⁵¹⁹

Z analýzy her odsouzených, které vedou k násilí nad dalšími vězni, bylo v průběhu výzkumů zjištěno, že jejich hlavním účelem je potlačení vůle těch, kdo se poprvé ocitl v místech odnětí svobody. Jde o jejich podřízení moci autorit zločineckého světa a připojení ke zločinecké subkultuře.⁵²⁰ Využitím karet získával recidivista bez násilí a donucení, klidně a podle názoru okolí "ušlechtilé" vládnoucí postavení, když se jeho dlužníky stávali všichni, kdo chtěli získat prohru zpět. V určitých případech se boj o moc v cele, vězeňské kolonii mohl vyjádřit ve srážce, rvačce, boji na nože, ale s postupem času se vše řešilo techničtěji, karetní hrou. Ale stejně jako ve vězení, tak i na svobodě docházelo k zavlčení nových sil, mládeže do zločineckého prostředí pomocí karetní hry. Heslo, které přišlo z panské třídy: "karetní dluh - dluh cti" se stalo také zákonem ve vorovském prostředí, v prostředí recidivistů. Podle tohoto zákona se má karetní dluh zarovnat hned a plně. Zde i zapracoval mechanismus pravidla: vezmi, kde chceš, ale vrať! A to tlačí člověka ke zločinu.⁵²¹

Podle zákonů vězeňské hry, které se zde objevily minimálně před šedesáti lety a dodnes se dodržují, je ovšem v mnoha vězeních zakázáno hrát o denní příděl nebo povlečení a přikrývky na spaní. Toto se vždy považovalo za nedotknutelné vlastnictví a nazývalo se

⁵¹⁸ КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Преступники и преступления. Законы преступного мира. Обычаи, язык, татуировки.* Донецк : Сталкер, 1997. str. 57.

⁵¹⁹ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы.* Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 78.

⁵²⁰ АНИСИМКОВ, Валерий М. *Криминальная субкультура и её нейтрализация в исправительных учреждениях России.* Автореферат диссертации. Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. str. 27.

⁵²¹ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие.* Рига : s.l., 1993. str. 114.

"krví". Jestli vorovská autorita zjistila, že někdo dal v sázku do hry polštář, přikrývku nebo chleba, následoval trest: vorovští "býci" (slangový název pro bodyguarda vorů) mohli zbít oba vězně, dát jim pokutu nebo jim na měsíc zakázat karetní hru. Ovšem někdy se stalo, že karetnímu hazardu podlehla celá vězeňská zóna.⁵²²

⁵²² ГЛОНТИ Георгий et ЛОБЖАНИДЗЕ, Гиви. *Воры в законе. Профессиональная преступность в Грузии*. Тбилиси : AU TraCCC Georgia office, 2004. str. 93.

4. Vazby a vztahy vorovského světa

4.1 Struktura zločinecké organizace vorů v zákoně

4.1.1 Základy struktury vorovského světa

Praktické a vědecké studium osobnosti vorů v zákoně a také jimi řízených kriminálních společenství vede k závěru, že vůdcové tohoto typu jsou ve své většině nejen veliteli konkrétních zločineckých skupin, ale i lídry zločineckého světa měst, regionů a v některých případech i Ruska a republik bývalého SSSR.⁵²³

Zločinecký svět v té formě, jak ho vidíme u vorů v zákoně dnes, se v Rusku vytvořil zřejmě na konci 19. století. Již tehdy byl přísně strukturovaný, hierarchický a vysoce profesionální. Struktura zločineckých skupin se však lišila od dnešní asi jako odborová organizace od syndikátu. Dorevoluční zločinecký svět se strukturoval výhradně na profesionálním principu (např. gangy kapsářů, zlodějů koní atd.). Dnešní zločinecké skupiny jsou organizovány podle teritoriálně - výrobního principu. Patří do ní lidé různých pro zločince nutných specializací: politikové, bankéři, policisté, prokurátoři, podvodníci, bandité, vrazi atd.⁵²⁴

Vorovský zločinecký gang s jeho strukturou v sobě představuje nejčistší model autoritativní moci. Ovšem počáteční krutost a vnitřní nestabilita takového modelu se stala jeho členům známou již velmi dávno a proto se postupně pečlivě vyvíjela a propracovávala různá vylepšení, která měla udělat tento model ne-li věčný, tak alespoň co nejdéle. Vytvoření zákonů a tradic, podle kterých žijí vorové v zákoně a jeho kastovní systém a struktura, jsou pomocné prostředky ke zvětšení odolnosti a oslabení vnitřních nedostatků tohoto modelu.⁵²⁵ Schémata struktury národních a nadnárodních zločineckých organizací závisí na konkrétních podmínkách jejich založení, mezinárodních a národních možnostech, „kvalifikaci“ a „specializaci“ jejich

⁵²³ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 40.

⁵²⁴ ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 54.

⁵²⁵ ЧЕРНЕЦОВ, Константин А. *Крым бандитский-2*. Киев : Мрия, 2000. str. 287 - 288.

organizátorů a vedoucích, souhrnném počtu zúčastněných zločinců, úrovně konspirace, korumpované ochrany a druhých okolností. Určujícím momentem se jeví charakter, území a rozmach kriminální činnosti. Proto nemají zločinecké organizace nějaký jediný model výstavby. V jednom případě se formují ve formě tvrdé hierarchizované „korporace“, ve druhém ve formě síťové struktury, která mění svůj vzhled v závislosti od okolních podmínek, ve třetím ve formě jakýchsi přechodných a různorodých útvarů. Sféra jejich činností bývá poměrně stálá, mění se podle okolností nebo demonstrující nevybíravost organizovaných zločinců, připravených na jakýkoliv zločin kvůli dalšímu zisku. Takovou nevybíravostí se podle mínění badatelů odlišují ruští zločinci a také japonská jakuza i čínské triády, které mají ve svém arzenálu, jak je pravidlem, plnou sadu protiprávních činností.⁵²⁶

Především v průběhu perestrojkových osmdesátých let 20. století kriminální společenství využila spojeného úsilí a prostředků k rozšíření sféry kriminální činnosti a setkala se zároveň s nevyhnutelností rozpočítávání sil v teritoriálním a rezortním plánu.⁵²⁷

Přesto se ani počátkem osmdesátých let nepotvrdily teorie, které chtěly ve vorovském světě Ruska vidět zcela jednotný, dobře fungující organismus a strukturu, podobnou tradičním zločineckým organizacím, jako je např. italská "Cosa nostra". Náznaky struktury sice policisté viděli, ale byla rozmazaná a rozptýlená, jako mlha, při pokusech, spojit několik zločineckých skupin v jedno schéma činnosti.⁵²⁸ Tato organizace zločinecké činnosti a rysy její struktury se uskutečňují především za pomoci autoritativně-regulačních funkcí, kdy silami svých vnitřních schopností nebo možností svého statusu organizátor - vor v zákoně ovlivňuje subjekty zločinecké činnosti, tvoří podmínky povinného vykonání objednávek, vytváří generální neformální normy chování, podřízení skupinové disciplíně.⁵²⁹

⁵²⁶ ЛУНЕЕВ, Виктор В. *Преступность XX. века*. Москва : Норма, 1997. str. 320.

⁵²⁷ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЬЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 118.

⁵²⁸ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 273 - 274.

⁵²⁹ КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС, 2004. str. 138.

4.1.2 Teritoriální strukturovanost vorovského světa

V Hlavním oddělení boje s organizovaným zločinem Ministerstva vnitra Ruska přijali v roce 2004 následující klasifikaci vorů v zákoně:

1. Vorové meziregionální úrovně.
2. Vorové celoruské úrovně.
3. Vorové mezinárodní úrovně.

Tato výše popsaná klasifikace vychází z analýz operativních a dalších materiálů, které ukazují, že vorové v zákoně, jejichž vliv by se ohraničoval pouze nějakým jedním regionem, neexistují.⁵³⁰

Vorové v zákoně měli podle některých ruských kriminalistů a kriminologů již v období perestrojky všesvazové centrum řízení, které se nacházelo v Moskvě. Do něj patřilo okolo 20 lidí, z nichž každý měl dohled nad určitým teritoriem. Patřili do něj takoví autoritativní recidivisté jako Svo, Pесо, Čerkas, Rezanyj atd. Tito lidé odpovídali za fungování věcí na jim svěřených teritoriích.⁵³¹

Orgány činné v trestním řízení trvají na informaci, že existoval také nějaký nadvorovský svaz "Rodina jedenácti" - organizace vorů v zákoně různých národností, do které patří (nebo spíše vzhledem k úmrtí některých z nich patřili): Japončík - hlava, Tajvančík, Bojcov, Usojan, Chačidze, Džem, Šakro mladší, Dato Taškentský, Salim, Džamal a ještě jeden vor. Podle těchto informací je tedy perspektiva spojení vorovského společenství plně reálná.⁵³² Existenci tzv. "Rodiny jedenácti" předpokládá i jeden z mála českých odborníků na ruskojazyčný organizovaný zločin T. Šmíd. Ten z vazeb údajných členů této organizace také správně předpokládal, že v řadě atentátů na vory v zákoně je Japončík (již zastřelen) dalším v řadě, poněvadž se v celé záležitosti současných rozporů ve vorovském světě postavil na stranu Děda Chasana, svého starého soupeřníka z tohoto legendárního vorovského bratrstva, soustřeďujícího elitu

⁵³⁰ СКОБЛИКОВ, Петр А. *Актуальные проблемы борьбы с коррупцией и организованной преступностью в современной России*. Москва : Норма, 2007. str. 85.

⁵³¹ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 156-157.

⁵³² МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 24.

vorovského světa.⁵³³

Podle údajů orgánů činných v trestním řízení organizovali někteří nejvíce autoritativní vorové své lokální vlivové skupiny nad určitými regiony nebo odvětvími. Například vor v zákoně Jakutěnok a jeho klan mají pod sebou Sankt Petěrburg, Perm a Syktyvkar. Klan vorů Trafy a Karo - Jekatěrinburg a Čeljabinsk. Klan vorů Zjaťka a Černého - Tjumeň a Tjumeňskou oblast. Klan Džema (již mrtev) - Chabarovsk, Vladivostok, Magadan, Petropavlovsk-Kamčatský. Arménští vorové v zákoně - Soči, Krasnodar a Krasnodarský kraj, klan Tjurika Moskvu, Irkutsk, Bratsk a Irkutskou oblast (tento klan má specializaci na hliník), klan Plotnika Tambov, Orel a Tulu. Každé toto "kurátorství" má ovšem podmíněný charakter, protože početné regionální organizované zločinecké skupiny mají vlastní představy o tom, kdo řídí jejich teritorium.⁵³⁴ Specifickou formou organizace je v rámci těchto obecných struktur jejich nižší úroveň, kde současní vorové v zákoně vytvářejí zvláštní formu organizovaného zločineckého sdružení - společenství, neboli korporaci vorů v zákoně. Její zvláštnosti se projevují v absenci teritoria a místa svého umístění. Spojení je založeno na neoficiálních normách chování, zločineckých tradicích a prakticky rovném postavení těch, kteří do něj patří. Jedná se o různé druhy vorů, spojených společnou zločineckou tradicí.⁵³⁵

I když existenci centrálního řízení vorovských organizací není považována za zcela jistou, obecně se badatelé shodnou na tom, že všem vorům v zákoně dohromady nevládla nikdy jedna osoba. Toto je možné objasnit obrovskou rozlohou země, ohromným množstvím kolonií (vězeňských) a vězení a také úsilím vorovských vůdců různých regionů (ruských, středněasijských, zakavkazských, sibiřských atd.) k udržení nezávislosti. Postupně se vydělila skupina nebo několik osobností (podle některých údajů jsou pouze dvě), které koordinují kriminální a stínovou činnost nejen ve Společenství nezávislých států, ale i za hranicemi. V jejich rukou, v rukou několika vůdců „kriminálního politbyra“ má být soustředěna všechna moc. Hlavním cílem koordinace kriminální činnosti je jak se vyvarovat omylů, antagonismů, šarvátek.⁵³⁶

⁵³³ ŠMÍD, Tomáš. *Po atentátu v Moskvě se Rusko bojí války gangů* [online]. 9.8.2009 [cit./vid. 16.7.2013]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=644141>

⁵³⁴ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Moskva : Центр политической информации, 2003. str. 23 - 24.

⁵³⁵ КУТЯКИН, Сергей А. et KURBATOVA, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 26.

⁵³⁶ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 221 - 222.

Pro 21. století se již ruskými kriminology dokládá, že meziregionální zločinecká společenství se sjednocují do vorovského společenství Ruska - což je multifunkční zločinecká asociace, která má korupční kontakty v orgánech výkonné, zákonodárné i soudní moci i ozbrojené skupiny zločineckých elementů s cílem uskutečnění víceoborové zločinecké činnosti.⁵³⁷

4.1.3 Vor v zákoně jako lídr určující strukturu skupiny

Podle M.V. Kornienka má pro tuto strukturu a její fungování zásadní význam otázka lídra zločinecké skupiny. Ten je skupině potřebný natolik, nakolik je tato skupina potřebná jemu k projevení jeho organizátorských a jiných psychologických zvláštností a tendencí. Je tím členem, který utváří zločineckou skupinu, řídí její činnost a přijímá řešení v situacích pro zločineckou skupinu vhodných.⁵³⁸ Je evidentní, že trestná činnost je organizována do takové struktury řízení, která zbavuje vory v zákoně a další lídry od nevyhnutelnosti bezprostřední organizace konkrétních činů nebo od účasti v jejich páchání. A to znamená, že tito úspěšně unikají trestní odpovědnosti. Takové uspořádání je výhodné nejen organizátorům, ale i všem ostatním. I když jsou pohnány k trestní odpovědnosti oddělené osoby nebo podskupiny, zločinecké společenství se uchovává a zabezpečuje jemu oddané lidi podporou.⁵³⁹ Lídři zločineckých skupin určují strukturu organizace a připravují skupinové trestné činy, ve kterých, jak je pravidlem, je jejich osobní účast mimořádně těžké dokázat, nakolik se tato pečlivě maskuje, a jiní spolupachatelé zločinů pak podle tradic nepsaných vorovských „zákonů“ využívají všechny prostředky, aby organizátoři zůstali nepotrestáni.⁵⁴⁰ Pro současné vory v zákoně jsou charakteristické následující principiální neformální normy, určující strukturu společenství a některé jeho funkce:

- propagace zločineckého způsobu života, vorovské "morálky", "etiky",

⁵³⁷ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 13 - 14.

⁵³⁸ КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС, 2004. str. 115.

⁵³⁹ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЪЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 27.

⁵⁴⁰ КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС, 2004. str. 121.

"spravedlnosti", aktivní rozšiřování svého prostředí cestou zatažení dalších osob, které si osvojily vorovské zvyky a tradice

- udržování těsného spojení s vůdci dalších organizovaných společenství, vyvíjení vlivu na ně, vymezení vorovské "taktiky", formování nových norem chování

- organizování společných finančních fondů a jejich naplnění

- odhalení rozkradačů, podvodníků, podnikatelů, narušujících "zákony" a jiných osob, žijících z výnosů nelegálního byznysu, s cílem jejich zdanění a získání kontroly nad jejich příjmy

- materiální pomoc z prostředků obščaku odsouzeným vorům, jejich rodinám a druhým osobám z jejich okruhu

- přijetí kolektivních rozhodnutí o provedení vorovských sněmů o otázkách, které se na nich probírají

- vedení kontrarozvědné práce vzhledem k činnostem spolupracovníků orgánů činných v trestním řízení, čehož se nezřídka dosahuje s pomocí korumpovaných spojení

- uskutečnění soudních funkcí při řešení konfliktů mezi vory, zvážení jimi spáchaných provinění a narušení norem vorovské "morálky", určení výše trestu

- komunikace pouze s osobami, sobě podobnými a blízkými k vorovské kastě při výkonu trestu v místech odnětí svobody.

- bydlení v nejvíce pohodlných místech vězeňských táborů, cel. Podle možností ve vězení nošení oděvu neurčeného druhu, vlastnění široké škály toaletních potřeb.⁵⁴¹

Je možné konstatovat, že modernizovaná, kriminální zkušeností obohacená subkultura "vorů v zákoně", která vytvořila horizontální i vertikální strukturu vztahů a jejich "aktivní obrana" se staly charakteristickými pro životaschopnost struktur organizovaného zločinu. Zločinecké prostředí založené vory v zákoně existuje desítky let. Pro udržení struktury jejich společenství a jeho efektivity v opozici ke každému státnímu systému slouží také formování nejdůležitějších aspektů maskování zločinců, jakými jsou:

a) Pečlivé prověření spolupachatelů prostřednictvím všech dostupných kanálů, a tím více osob, které se nově objeví v nejbližším okruhu.

b) Důvěra se projevuje jen těm, kdo se projevil při spáchání konkrétních zločinů. Informace o něm se přijímají a považují za věrohodné ne z toho, co řekne a také z kopií rozsudků (je možné je falšovat), ale na základě svědectví spolupachatelů,

⁵⁴¹ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. "Воры в законе" на рубеже веков. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 27 - 28.

osobního pozorování a vyprávění osob, které si v minulosti důvěru zasloužily.

c) Vytváření spojení pomocí tajných kanálů ke sběru a předávání informací, včetně těch se zatčenými, kteří se nacházejí v různých typech věznic, vězeňských kolonií nebo na samotce.

d) Získání spolupracovníků k této činnosti z řad dozorců, stráží, administrativy a technického personálu míst odnětí svobody.

e) Vytvoření systému regionálních "rozborů" situace, vytvářejících hrozbu zločineckému prostředí, především zjištění a získání důkazů o tajné spolupráci s policií osob, které patří do zločinecké organizace nebo s nimi spojených.⁵⁴²

Výše uvedené funkce pomáhají vorům naplňovat také další strukturní části, představující vlastní rozvědku a kontrarozvědku, disponovat agenturní sítí, technickými prostředky odposlouchávání a sledování.⁵⁴³

V některých nejvíce extremisticky naladěných zločineckých skupinách se vůdce nachází v nelegálním postavení. Jeho povinnosti ve struktuře veřejně vykonává takzvaný podvržený lídr, ovšem fakticky gang řídí lídr skutečný. Dělá se to proto, aby byl vůdce chráněn od nepředvídaných kriminálně nebezpečných situací. Pomocí výše popsaného postupu se může skrývat zaměření činnosti gangu, což umožňuje úspěšně dosahovat skutečných zločineckých cílů a udržovat si organizační strukturu formace.⁵⁴⁴

4.1.4 Jednotlivé úrovně struktury vorovského společenství

Vorovský svět se skládá z celé řady vorovských gangů, přičemž nejvyšším spojujícím článkem jejich systému jsou vorové v zákoně. Vor v zákoně nemusí přímo řídit každou do systému patřící zločineckou skupinu. Jejím velitelem ale může být i dohlížitel z řad vorů, zmocněnec nebo jiná vorovská autorita vory v zákoně jmenovaná. Nevylučuje se ani vytvoření kolektivního vorovského orgánu, svého druhu politbyra. To se děje zpravidla tehdy, když vorové a jejich chráněnci využijí nečinnosti vedení vězení, rozšíří svůj vliv na značnou část odsouzených a jejich formace se rozroste do velké kriminální struktury, takzvané koalice, skládající se s počtu do 120-150 osob. Takovéto sociálně -

⁵⁴² ОВЧИНСКИЙ, Владимир С. et al. *Основы борьбы с организованной преступностью*. Москва : ИНФРА - М, 1996. str. 178.

⁵⁴³ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 221 - 222.

⁵⁴⁴ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 72.

negativní svazy se skládají z centrálního uskupení a k nim přiléhajících skupin odsouzených. Tvoření koalic se objasňuje především úsilím vorovských pohlavárů k ustanovení kriminálního panství nad hlavní částí odsouzených. Nejvíce typické vorovské gangy se skládají ze 7-10 lidí, což umožňuje přísně kontrolovat spolupachatele a konspirativně páchat trestné činy.⁵⁴⁵ Toto jádro vorovské organizace nejvíce stimuluje ostatní k páchání zločinů.⁵⁴⁶ Ti nejvíce prověřeni z tohoto jádra dostávají od svých ve vorovské hierarchii výše stojících kolegů pokyny k ustanovení "vorovských pořádků" v každém prostoru, kde se nacházejí. Tato jejich moc je viditelná při rozvíjení a budování struktury ve vězení. V místech odnětí svobody se vorové sjednocují do "rodin" a na svobodě do "společenství" podle místa pobytu. Do řídicího jádra obvykle patří několik vorů. Zde mohou být obsaženi i aktivisté - pomocníci společenství a různé zločinecké autority, ne nutně vorové. Zločineckými skupinami - "rodinami" řídí, jak je pravidlo, "dohlížitelé", "zmocněnci" a samotní vorové.⁵⁴⁷ Dostávají jim odpovídající "mandáty", které potvrzují jejich "jmenování do hodnosti autority". Na vyšší rovině - "dohlížitel kolonie" (absolutní lídr), na střední "dohlížitel" na chování odsouzených, vytvoření "materiální základny" gangu atd., na nižší - "ti, kdo usilují" (vykonavatelé). Vorové - recidivisté z nápravně-pracovních kolonií a ze "svobody" jim všemožně pomáhají, dávají pokyny, koordinují jednání.⁵⁴⁸

Kdysi tito zmocněnci a dohlížitelé usilovali automaticky o zisk nejvyššího postavení ve struktuře - korunovace na vora v zákoně. Podle dalších pramenů se však dnes mnozí tito "zmocněnci" a "dohlížitelé" ve věznicích ani na svobodě mnohdy vorem v zákoně stát nechtějí. Zločinecké autoritě je např. dána nabídka na korunovaci a on to odmítne. Samotné autority to objasňují tíhou vorovské koruny a prostě ne vždy může ten nebo onen z nich dodržet vorovské zvyky a tradice, vorovskou morálku.⁵⁴⁹ Je-li totiž tento člověk ve vedení struktury na určitém území, dostává se mimo tlak ideových závazků, které má k společenství vorů v zákoně také pod zesílený tlak orgánů státní moci.

Jak jsem uvedl výše, vorové v zákoně se postupně vyvinuli ve skupinu, která má

⁵⁴⁵ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 70 - 71.

⁵⁴⁶ КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС, 2004. str. 115.

⁵⁴⁷ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 13.

⁵⁴⁸ АНИСИМКОВ, Валерий М. et КОРОЛЕВА, Екатерина В. *История уголовной России*. Москва : АФ МОСА, 2010. str. 63-64.

⁵⁴⁹ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 21.

povinnost dělat vše nelegální pouze skrze prostředníky. K tomu mají ve struktuře takzvanou "prist'jaž", sluhy určitého druhu. Ty tvoří "šestjorki", kteří dělají za vora "špinavou" práci, "hromosvodi", kteří na sebe berou jeho vinu a "býci" nebo "vojáci", kteří plní trestné funkce.⁵⁵⁰ Podle údajů FBI měla organizace vora v zákoně Vjačeslava Ivaňkova také dvě úderné brigády, které byly ustanoveny k rozšiřování sfér vlivu a bojům s konkurencí. Podle všech pravidel vedení tajné války rozpracovával nejdůležitější operace bývalý důstojník KGB Sergejev.⁵⁵¹

V některých zločineckých skupinách jsou součástí i kriminálníci, kteří ochraňují "obščakovské" zbraně a munici, což dává určitou výhodu celé vorovské rodině. Při jejich objevení je možné vést k trestní odpovědnosti pouze jednoho člověka.⁵⁵²

Součástí struktury také mohou být v přidružené rovině i organizované skupiny (někdy považované za část organizovaného zločinu) stmelené kolem určitých autorit, jejichž činnost často není spojena s pácháním určitých zločinů a nevymezuje se podílem na nich. Takové skupiny, obvykle však vory v zákoně jako nejvyšším stupněm struktury řízené a kontrolované, na sebe berou funkce organizace zločineckého světa: rozdělení sfér vlivu, koordinaci, řešení sporných otázek, podporování ideologie a zvyků zločineckého světa atd. Kontrolují určitá odvětví zločineckého byznysu v regionu, za jehož krytí dostávají podíly ze zisků. Vzhledem k neexistenci příčinného spojení mezi činnostmi těchto skupin a zločiny, páchanými členy jimi kontrolovaných organizací, bylo přivedení jejich účastníků k trestní odpovědnosti ještě v období perestrojky a těsně po ní podle tehdejšího zákonodárství nemožné. A praxe ukazuje, že policii jsou známy takové zločinecké „authority“ v mnoha regionech i čím se zabývají, ale více než jejich registrace, případně sledování se nepodniká.⁵⁵³

K této přidružené struktuře vorovského společenství lze připočítat i zkorumpované představitele státního aparátu a další pro vory v zákoně jakýmkoliv vhodným způsobem vlivné osoby (umělce, právníky, novináře). Řeč je přitom často již ne o jednorázových úplatcích za vyplnění konkrétního činu nebo jeho nevyplnění, ale o systémové korupci. Jinými slovy úředním a jiným osobám jsou zločineckým světem vypláceny měsíční nebo jiné obnosy na účet budoucích služeb, na každý případ – na „černý den“ těch, kdo

⁵⁵⁰ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 163.

⁵⁵¹ ТАРАБРИН, Алексей. *Воры в законе и авторитеты*. Москва : ЭКСМО, 2004. str. 73.

⁵⁵² РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 47.

⁵⁵³ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЬЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 90.

dává odpovídající sumy. Přičemž to nemusí být nutně za činy spojené s úřední funkcí, ale za udržení neformálních vazeb s potřebnými lidmi, rodinných vazeb, využití profesionálních znalostí atd.⁵⁵⁴

Postup vzniku této struktury a zatažení jednotlivých úrovní do ní lze ukázat na příkladu vora v zákoně Jabločka. Když se nacházel v místech odnětí svobody, nabíral vor v zákoně Jabločko postupně a bez spěchu "kandidáty" jak ve vězeňských koloniích, tak i na svobodě. Po propuštění, v květnu 1989 aktivizoval vtažení příznivců do své kriminální rodiny. Do konce července 1989 již do jeho gangu patřilo okolo 40 lidí. Vůdce formace prohlásil vorovský zákon svatým a s pomocí spolubojovníků se nelítostně vyrovnal s těmi zločinci, kteří ho přehlíželi nebo z něčeho obviňovali. Za spolupráce vorovského společenství Ruska (po osvobození Jabločka jeho představitelé nejdříve přijížděli do Toljati) ustanovila zločinecká rodina za docela krátkou dobu kontrolu nad téměř všemi druhy zločineckého podnikání ve městě a vytvořila pobočky - strukturované podskupiny ve městech Samaře, Syzrani, Novokujbyševsku a Čapajevsku. Tímto způsobem se vorovská rodina ještě více sjednotila a získala četné příznivce. Když zvýšila svou stabilitu, přetvořila se v zločineckou organizaci s rozvětvenou nelegální sítí v komerčních strukturách. To jí dovolilo zesílit skryté sociálně-negativní procesy a útočněji propagovat vorovské zvyky a tradice.

Pomocí využití vazeb spolupachatelů a také bezprostředních kontaktů se sociálně nestabilní částí obyvatelstva (mladiství, mládež obecně, dříve již souzení, se sklony k alkoholismu a narkomanii atd.), začali aktivisté zločinecké skupiny šířeji propagovat parazitismus, upřednostňování násilných metod před nenásilnými, konsolidaci zločineckého prostředí, tak zvané vorovské sjednocení, nihilistický vztah ke státní moci, zvláště k činnosti orgánů činných v trestním řízení. To se okamžitě ukázalo na kriminogenní situaci v oblasti. Zvýšila se vyváženost zločineckého prostředí, posílila se agresivita a drzost zločinců, jejich činy začaly být páčány v širokém měřítku a sofistikovaně, daleko více se ukazoval vliv na místa odnětí svobody, což katalyzovalo sociálně-negativní procesy nejen v Toljati, ale i v regionu obecně.⁵⁵⁵ Pevné jádro organizovaných zločinců se tak ve své činnosti může opírat i o amorfní skupiny s různým stupněm organizovanosti.

⁵⁵⁴ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЬЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 164.

⁵⁵⁵ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва: Криминологическая ассоциация, 1995. str. 45-46.

Organizovaní zločinci mohou využívat zločinecké skupiny dočasného charakteru, mezi nimi i výrostků, jak tomu bylo například ve výše popsaném případě vora v zákoně Jabložka, ale i v Kazani (tzv. kazaňský fenomén). Boje mezi skupinami výrostků se profesionálními zločinci využívaly z jedné strany na odvrácení pozornosti a z druhé strany k dostižení konkrétních cílů.⁵⁵⁶ V případech, kdy v pro vory v zákoně nutných bodech osídlení nebo regionech nejsou vorovské gangy a neexistuje možnost nový gang založit, zkoušejí převerbovat nebo vzít pod vorovskou kontrolu druhá zločinecká uskupení - například tyto "mládežnické" gangy, kriminální skupiny sportovců, etnické zločinecké organizace a další zločinecké organizace, nedodržující vorovské zvyky a tradice. Vor v zákoně pak může jmenovat vůdce jemu podřízené struktury také dohlížitelem nad určitým teritoriem, například administrativní oblastí města, oblasti, kraje, republiky nebo nad konkrétním objektem - restaurací, kasinem, hotelem, nápravným zařízením.⁵⁵⁷

Z hlediska zkušeností se strukturami vorů v zákoně v cizině je zřejmé, že některé gangy v zemích Západní Evropy vorové v zákoně vytvářeli, ale nesnažili se o banditská uskupení s tisíci ozbrojených členů. To by odporovalo základním pravidlům konspirace.⁵⁵⁸ O rozsahu činnosti a způsobu fungování vorovské organizace tak ukazuje i příklad z Francie, kde byla odhalena síť hluchoněmých, nelegálních imigrantů z Ruska, Ukrajiny, Moldávie a Běloruska. Francii několik let navštěvoval hluchoněmý vor v zákoně Leon Džikija (přezdívka Leo). Cílem jeho pařížských cest byly kriminální kontakty s představiteli rusky hovořícího společenství. Po Leově zavraždění v roce 1997 se k moci v kriminálním gangu invalidů dostali vorové v zákoně Nemo a Mao. Sledování faxových aparátů hluchých mafiánů umožnilo zjistit "pyramidovou" strukturu této mafie. Řadoví otroci znali pouze jména svých šéfů, těm byli známi jejich "poručíci", kteří měli kontakt s "plukovníky", majícími právo bezprostředně komunikovat s nejvyšším vorovským vedením.⁵⁵⁹

⁵⁵⁶ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЬЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 25.

⁵⁵⁷ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 41.

⁵⁵⁸ УТИЦИН, Олег. *Третья воровская война* [online]. srpen 2011 [cit./vid. 22.7.2013]. Dostupné z: http://www.aferizm.ru/criminal/imperia/i_vori_voina.htm

⁵⁵⁹ АСЛАХАНОВ, Асламбек А. *О российской мафии без сенсаций (размышления генерал-майора милиции)*. Санкт-Петербург : Юридический центр пресс, 2004. str. 379.

4.1.5 Hierarchie subkultury ruskojazyčných vězňů

Na nejvyšším stupni se mezi odsouzenými nacházejí strážci vězeňské a celkově kriminální subkultury - skupiny autorit zločineckého prostředí. Organizační struktura takovýchto útvarů je celkově shodná s hierarchickým uspořádáním jiných gangů. Anisimkov došel k závěru, že podobné gangy existovaly v místech odnětí svobody od dávných dob, proto i mají ustálenou "normativně-danou" strukturu rolí a statusů jejich členů. Aktivní členové těchto společenství jsou dosti konzervativní v dodržování svých etických principů. Jejich výjimečná role se vyjadřuje podporou a rozpracováním korporativních norem, zvyků, tradic. Přitom je třeba zvláště podtrhnout, že "stínová normotvorba" je v každé takové skupině podřízena jediným vzorům protispolečenského chování, které se ve zločineckém prostředí formovaly po staletí. Proto se nemůže omezovat jednou nebo několika protiprávně zaměřenými skupinami, ale existuje reálně jako jejich kvalitativní sjednocení, jako společenství všech norem vorů v zákoně.⁵⁶⁰

Ve stalinském systému si ještě vorové byli více méně rovni, od období Brežněva začala vznikat formalizovaná struktura. Podstata této hierarchické struktury je víceméně všude stejná. Kmotr (pachan) zóny, čtyři atd. má při sobě několik autoritativních mužů (pacanů) a obyčejných bojovníků (gladiátorů, atletů, pěchoty atd.). Kolem je určité množství přísluhovačů (šest'jorki). Cesta nahoru je otevřená, ovšem nelze jen tak přeskakovat stupně. Teoreticky se přísluhovač může časem stát kmotrem, ale fakticky je to málo pravděpodobné. V řídkém případě se dostane mezi bojovníky. Bojovník má dost možností stát se autoritativním mužem - pacanem, ovšem jak je pravidlem, většina bojovníků je zcela spokojená se svým statutem, protože chápe hranice svých možností a výše se šplhat nesnaží. Autoritativní muž - pacan se naprosto jasně může stát kmotrem. Zde však probíhá nejtvrďší boj. K úspěšnému dostání se nahoru musí zločinec mimo čistý životopis disponovat řadou vlastností, z nichž hlavní je - operativní mysl a cit, správné ovládnutí své řeči a duchovnost (schopnost ukázat převahu ducha nad tělem, vydržet více než se zdá možné u normálního člověka).⁵⁶¹ Vorové v zákoně se považují za knížata zločineckého světa, své spolubojovníky a bojovou rezervu nazývají "čestnými zločinci" a "tuláky". Pouhé odsouzené, kteří považují za hlavní

⁵⁶⁰ АНИСИМКОВ, Валерий М. *Криминальная субкультура и её нейтрализация в исправительных учреждениях России*. Автореферат диссертации. Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. str. 19.

⁵⁶¹ ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 163 - 164.

povinnost ve vězeňské zóně pracovat, nazývají mužiky, pomocníky vedení věznice - kozly, homosexuály, psychicky nemocné, ty, kdo dopustili vzhledem k sobě hrubě urážlivý čin a také ty, kdo mají u vorů nezaplacené a nevykoupené dluhy - "uraženými". Podnikatele stínové ekonomiky a také osoby, které se do vězeňské zóny dostaly náhodně a kteří neuznávají zvyky a tradice odsouzených (na rozdíl od vorovských, které někteří z nich uznávají) - "pasažéry."⁵⁶²

V každém vězení nebo zóně je dohlížitel nad děním. Dohlážitelé ustanovují vorové. Dohlážitel řeší autoritativně všechny pro vězně významné otázky. Sbírá peníze, věci, kuřivo a narkotika pro ty, kdo odchází do tvrdší formy výkonu trestu - izolace, samoty a také pro ty, kdo jsou vězněni ve zvláštním režimu. Časem, v závislosti na jeho chování, ho mohou vorové vzít k sobě do rodiny. Pak je nazýván bratrem - vorem v zákoně.⁵⁶³ Vor v zákoně nebo jím jmenovaný zástupce má právo přijetí rozhodnutí v určení nového statusu odsouzence ve spojení se vzniklou situací a kontroly dodržování hierarchických vztahů. Pouze tito nejvyšší představitelé vorovského světa mohou také přijmout rozhodnutí o masových (skupinových) protiprávních jednáních odsouzených (hladovka, odmítnutí jít do práce, vzpoura, únos rukojmích atd.)⁵⁶⁴ Mají ovšem ve styku s jinými odsouzenými i další privilegia: "Dejme tomu, že někdo urazil nebo udeřil vora. Musí pak sám vor chránit svou čest? Okamžitě se vměšuje jeho doprovod. Jestliže k tomu došlo jeden na jednoho, vor řekne, dejme tomu: "Udeřil mne Vasja Pečkin". A nikdo další už nic dalšího řešit nebude. Půjdou a pohrbí Vasju Pečkina. Protože na vora může zvednout ruku jen vor. Proč vor sám nehájí svou čest? Představte si přijetí na carském dvoře. Někdo uráží cara - slovy nebo činem. Bude mu to vracet car? Ne, okamžitě se vmísí jeho suita. A tak je tomu i tady. Protože vor - to je car ve svém zločineckém carství."⁵⁶⁵

Dohlážitelé dostávají písemná zmocnění a nesou odpovědnost před vory v zákoně v celé přísnosti zločineckého zákona. Trest může být zcela mimořádný. Jednou bylo při ustanovení příčin útěku vězně P. zjištěno, že jeho příčinou byla bezvýhodnost a strach před odvetou. Podstata byla v tom, že před odchodem do vězeňské kolonie dostal P. od vora v zákoně příkazy, aby po příchodu do vězení v něm organizoval gang odmítavě se

⁵⁶² РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 84.

⁵⁶³ АНИСИМКОВ, Валерий М. et КОРОЛЕВА, Екатерина В. *История уголовной России*. Москва : АФ МОСА, 2010. str. 64.

⁵⁶⁴ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 36.

⁵⁶⁵ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 56.

stavící k vedení věznice, s jehož pomocí by tam udržoval zločinecké tradice a zvyky. Jestli by P. nedokázal splnit úkol, měl povinnost napadnout pracovníky správy věznice a dostat tak nový trest. Tento příkaz však nemohl splnit, protože operativní pracovníci byli o této akci dobře informováni. Jeho nervy nevydržely tuto situaci a P. se rozhodl z vězení uprchnout.⁵⁶⁶

Druhou kategorií vězňů, která je nucena koexistovat s vory v menším nebo větším stupni podřízenosti, tvoří tzv "mužici". Tento pojem v sobě sjednocuje takové kategorie jako "dobří chlapi" (odsouzení nepřátelsky naladěni k správě vězení), "trumfoví" neboli "vorovští" mužici (mající bezprostřední kontakty s zločineckými autoritami a vystupující jako spojující prvek mezi nimi a ostatní masou mužiků), správní mužici (loajální jak ke správě vězení, tak ke zločineckým autoritám), šedí mužici (mající nízkou úroveň duševního rozvoje, anomální odklony v psychice, často degradovaní, neschopní se o sebe postarat). Kategorie mužiků tvoří základní masu odsouzených, nenarušujících nepsané normy zločineckého prostředí ze strachu z odplaty ze strany vorovských autorit. Většina odsouzených podle odborníků z ruského ministerstva vnitra neschvaluje chování vorů a jejich okolí, avšak neodporují jim a naopak je materiálně i jinak podporují.⁵⁶⁷ Mužici jsou důležitou částí sítě vorovských vztahů, byť na ně vorové pohlížejí jako na "kořist". Vorovský svět se také se zvláštním pohrdáním chová k těm, kdo spolupracoval s vězeňskou administrativou, k „aktivistům“, někdy také nazývaným „kozly“. Tito vězni se snaží dosáhnout dřívějšího propuštění spoluprací s vedením vězení a s její podporou také získat ve vězení převahu. Za toto dostávají od administrativy funkce vedoucích směn, pracovníků obsluhy atd. Administrativa tyto aktivisty často používá k tomu, aby ve vězení zlomila moc tradičních vorů a vězení se stalo tzv. „červeným“ - tedy s převahou administrativy. Když se člověk chce dostat po příchodu z vězení do zločinecké skupiny, je prověřován, zda nebyl aktivistou. Pokud se ukáže, že ano, je pak trestán.⁵⁶⁸

4.1.6 Cíle článků vorovské struktury

⁵⁶⁶ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 166-167.

⁵⁶⁷ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 33.

⁵⁶⁸ МИРГОГОДСКИЙ, Александр. *Криминальные Прилуки: кровавые 90-е*. Тернополь : Издательство "Підручники і посібники", 2007. str. 96.

Cíle této zločinecké struktury dnes vycházejí daleko za hranice primitivního vorovství. Je to pouze jeden ze zdrojů jejich příjmů. Hlavní je integrace, vniknutí kapitálu do finančních, komerčních a výrobních aktivit, rozšíření zájmů na mezinárodní sféru. Aby se dokázali vyrovnat s takovými úkoly, obsahuje struktura mocné zločinecké skupiny mnohá oddělení, mezi jinými strategické centrum, analytické a vojenské skupiny, finanční a obchodní organizace.

Talentovaný vůdce přivádí do analytického centra nejen spolubojovníky ze zločineckého světa, ale i tvůrčím způsobem myslící specialisty různých profesí. Práce analytického centra spočívá v analýze informací, dostávané od agentů – státních úředníků a dalších. Existují skupiny na vnitřní i vnější zdroje příjmů. Vnitřní – to jsou peníze z tradičních způsobů zločineckého podnikání. Vnější – to jsou příjmy od komerčních a výrobních firem, spravovaných pod dohledem zločinecké skupiny, nebo jevících se jejím vlastnictvím. Vyprané peníze se pak vkládají do ekonomiky druhých zemí, podezřelé do ekonomiky Ruska. Skupují se za ně pak především podniky, vědomě dováděné k bankrotu stejnými zločineckými skupinami a státním systémem.⁵⁶⁹ Členové gangů, jak je pravidlem, ti dříve netrestaní, legalizují občakovské prostředky, zakládají podle příkazů vorů detektivní, ochranné kanceláře, které kryjí trestnou činnost, ovšem oficiálně poskytují pomoc občanům. Jak ukazuje praxe pododdělení pro boj s organizovaným zločinem, "detektivní" kanceláře jsou jakoby legálními filiálkami kriminálních struktur, pod jejichž krytím probíhá kontrarozvědná činnost, zaměřená proti orgánům činným v trestním řízení. Mohou uskutečňovat i další funkce na zabezpečení bezpečnosti těchto struktur. Zároveň je to ozbrojený oddíl, připravený plnit jakýkoliv příkaz vora.⁵⁷⁰

Největší nebezpečnost není v pouhé existenci skupin vorů v zákoně či vymahačů výpalného, ale v tom, že se v jejich struktuře ukazuje stále silnější organizovanost zločineckého světa díky jeho „vnitřním rezervám“ a odpovídající protisociální činnosti, dostatečně zjevně stojící proti zájmům a vnitřním rezervám společnosti.⁵⁷¹

⁵⁶⁹ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 224.

⁵⁷⁰ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 90 - 91.

⁵⁷¹ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЪЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 90 - 91.

4.2 Vorovský zákon

4.2.1 Podstata vorovského zákona

Každý druh lidské činnosti se buduje a uskutečňuje ve souladu s určitými zákony, principy a pravidly. K zákonům činnosti se vztahují objektivní zákonitosti, podmiňující možnost uskutečnění určitého druhu činnosti, dosažení vytčených cílů, její charakter a obsah.

Podstatnou roli v ustanovení a udržení kriminálních vazeb hrají tradice, „zákony“ a jiné neformální normy chování profesionálních zločinců. „Zákony“ a pravidla chování mohou mít celospolečenský charakter, rozšiřovat se na určité kategorie zločinců a rozpracovávat se pro určitou zločineckou skupinu nebo komunitu. Již ruští badatelé počátku 19. století podotýkali, že zločinecké prostředí vyžadovalo, aby byl jeho člen „člověk silného charakteru a nezlomné povahy, oddaný svým druhům, spolku, chytrý v činech a uměl dobře mluvit i konat, tak aby nikoho zbytečně neosočoval a nezatahoval do problémů.⁵⁷² Základem tohoto konání a z něj vycházejících vazeb je vorovský zákon. Pokud ruští kriminologové hovoří o pokusu chápat zločinecké společenství vorů jako něco podobného státu, docházejí k analogii jejich zákonů a zákonů státu. Přičemž na rozdíl od státu v obecném pojetí se ve společenství vorů stanovené zákony přísně dodržovaly a ty, kdo je narušil, čekal surový trest.⁵⁷³

Vory v zákoně nenazývají elitou zločineckého světa jen tak. Na rozdíl od vorů samotářů jsou mnohem spojenější a organizovanější. Vorovský zákon a morálka měla být podle tradičních předpisů pro vora v zákoně svatou a měl povinnost ji dodržovat dokonce pod hrozbou smrti.⁵⁷⁴ Podle Anisimkova byl jediný "vorovský zákon" vytvořen na základě zkreslených hodnotových orientací zločineckého světa a s jeho pomocí si tito zločinci podřídili ostatní odsouzené.⁵⁷⁵ Zákony zločineckého světa byly prostředkem, strážícím zločinecké společenství od průniku a vlivu ostatních lidí mimo jejich okruh a zároveň zdůvodněním sloužícím ke zničení těch osob ze svého středu, které porušily vorovský

⁵⁷² БАХИН, Владимир et al. *Преступная деятельность-понятие, характеристика, принципы, изучение*. Киев : Академия государственной налоговой службы Украины, 2001. str. 38 - 39.

⁵⁷³ ДУБЯГИНА, О. П. et al. *Средства коммуникации преступного мира. (Словарь-справочник)*. Москва : Дежавю, 2006. str. 7.

⁵⁷⁴ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 473.

⁵⁷⁵ АНИСИМКОВ, Валерий М. *Криминальная субкультура и её нейтрализация в исправительных учреждениях России*. Автореферат диссертации. Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. str. 30.

zákon. Samo pojetí slova zákon stanovovalo nějakou pozici, určenou vorovskými autoritami a schválenou členy společenství, kasty, bandy. Osobní autorství se v této otázce neřešilo. Nebyly tedy příliš známy případy, že by za nějakým ustanovením "zákona" stála konkrétní osoba.⁵⁷⁶ Je však třeba podotknout, že podle studií kriminologů postsovětského prostoru vorovské společenství reaguje velmi operativně na změny situace v zemi a vorovské zákony modifikuje.⁵⁷⁷

Již v době stavby Běломorsko-baltského kanálu (počátek třicátých let 20. století) mezi zločinci zesílila potřeba odlišit své od cizích. Jejich normy chování se proto upřesňují a více zřetelně formulují. Prosté nechtění pracovat se mění v pohrdání prací a pak i v zákaz. Pracovat je podle tohoto postoje hřích. Státní moc se stává nepřítelem a jakákoliv spolupráce s ní nejen vylučuje ze společenství slušných lidí, ale i vyžaduje trestní sankce, které se stávají stále tvrdšími.⁵⁷⁸ Základním požadavkem vorovského zákona byl kategorický princip - nepracovat! Nesměšovat se s obecnou masou lidí. Nešpinit si ruce prací. Nebát se žít proti zákonům státu. Vor se měl bát pouze ostatních vorů ze svého doupěte a nikoho jiného.⁵⁷⁹ Vorovský zákon kromě vytváření pevných vazeb zároveň pomáhal zločineckým autoritám udržet si moc nad zločinci. Byly to spíše zločineckou praxí vypracované principy chování, které měl dodržovat vor v zákoně a řídit se jimi v zločineckém životě. Ve stalinských dobách byla i u vorů na prvním místě osobní bezpečnost před politickými represemi. Lze nalézt překvapivou shodu mezi doporučeními Hlavní správy táborů GULAGu pro práci se zločineckými autoritami s principy vorovského života. V krajní míře odpovídá podstata těchto doporučení vorovské etice v podmínkách totalitárního režimu. Tím nejdůležitějším příkazem bylo nevměšovat se do politiky. V těchto dobách tento princip dovoľoval věřit, že vorovské autority, které kolem sebe seskupovaly zločince, nebudou tolik přitahovat pozornost represivních orgánů sovětské tajné policie NKVD, které dělaly hon na protisovětské organizace a organizace jinak smýšlejících lidí. Podle míry posílení stalinského modelu státu se tento princip zesíleně propagoval ve vorovském prostředí.⁵⁸⁰ Ustanovované neformální normy chování byly zaměřeny na zachování a upevnění společenství, zabezpečení parazitujícího stavu jeho členů. V základu

⁵⁷⁶ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 110.

⁵⁷⁷ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 26 - 27.

⁵⁷⁸ ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 87.

⁵⁷⁹ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 112.

⁵⁸⁰ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 222.

soudržnosti a stability vorovského společenství ležela jeho organizovanost a bezalternativnost sankcí za narušení pravidel chování. Zrádce čekal krutý trest.⁵⁸¹

V těchto dobách byl za odstoupení od zákonů vorovského světa jen jeden trest - smrt. V šedesátých letech byla vymyšlena více zvrácená sankce. Provinilci dělali s přihlédnutím k jeho minulým zásluhám násilně tetování - slovo pederast, takže dotyčný musel počítat s důsledky spojenými s tímto tetováním (snížení autority, znásilnění).⁵⁸²

V padesátých letech 20. století byli v místech odnětí svobody podle svědectví tehdejších pracovníků sovětského Ministerstva vnitra vorové - kapsáři hodně kontaktovatelní, ochotně vstupovali s pracovníky vedení vězení do besed o různých otázkách, ale stačilo se dotknout tématu vor v zákoně, když se beseda hned přerušovala. A pokračovat v ní, dokonce i když se změnilo téma, bylo bezvýsledné. Přibližně úplnou informaci se podařilo získat na konci padesátých let a až na konci šedesátých let bylo možné upřesnit údaje v besedách s recidivisty, kteří byli velmi známí ve svém prostředí jako vorovské autority. I když se předpokládalo, že v této době byl vor v zákoně, kapsář - profesionál jako poslední představitel profesionální zločinnosti dorevolučních let likvidován, strach z vorů v zákoně byl ještě natolik silný, že tyto autority souhlasily jen s besedou bez jakýchkoliv zápisů a s povinnou podmínkou, že se o tom nikdy nikdo nedoví. Zvláště nutně požadovali garantování podmínek, že ani jejich příjmení ani jejich přezdívka nebudou nikde zmíněny. Jako jeden z hlavních příkazů vorovského zákona uvádí Tess: "Nikdy nehovořit o vorovských zákonech".⁵⁸³ Jeden z vorů to popsal slovy: "Vorovský zákon neboli kodex chování (v jakýchkoliv situacích najdi nejčestnější, nejspravedlivější řešení), který mezi námi vznikl, jsme nazvali zákonem i proto, že ho bylo nutné dodržovat zcela přesně. Ale sami sebe jsme vory v zákoně nenazývali. Tento výraz vzešel od policistů. To oni se ptali při výsleších: "Copak, žiješ podle zákona?", když jsme odmítali se přiznávat, donášet na někoho nebo dávat svědectví jako oběť".⁵⁸⁴ Jak říkal přední vor v zákoně období perestrojky a přelomu 20. a 21. století Vjačeslav Ivaňkov: "Svědomí a čest, to je jediný zákon, kterým se řídíme."⁵⁸⁵ Měl samozřejmě na mysli svědomí a čest vora mezi vory, pro kterého jsou ostatní lidé někým jiným, určeným k oloupení.

Mnoho pracovníků policie si podle zachycených svědectví představovalo, že existuje

⁵⁸¹ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 10.

⁵⁸² ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской орден*. Москва : Известия, 1995. str. 91.

⁵⁸³ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 135 - 136.

⁵⁸⁴ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской орден*. Москва : Известия, 1995 str. 50.

⁵⁸⁵ FRIEDMAN, Robert. *Ruská mafie. Jak ruští mafiáni dobyli Ameriku*. Praha : Práh, 2001. str. 128.

nějaký napsaný zákon, který je možné se naučit a stát se vorem v zákoně, nějaký soubor pravidel, příkazů, požadavků, svého druhu kodex nebo listina. Pravdivým v těchto soudech bylo jen to, že podobný soubor požadavků na vora existoval, ale nikdy údajně nebyl písemně vyložen.⁵⁸⁶

Podle Muchina orgány činné v trestním řízení dodnes nedokázaly získat textový dokument přesného vorovského "kodexu". Muchin to vysvětluje tím, že tento dokument není fixován na nosiči, ale interpretuje se autoritativními vory pokaždé nově. Tímto způsobem se kodex stále transformuje a upravuje podle nové situace ve společenství.⁵⁸⁷

Právě existence přísných zákonů a pravidel dělá zločinecké společenství stabilním a odolným v průběhu desítek let.⁵⁸⁸ Zákony a společenská morálka zločineckého světa se však od té státní liší jen v tom, že ustanovují spravedlnost jen pro své lidi. Například ukrást v tramvaji peněženku, je čestným způsobem jak si vydělat na živobytí, ovšem vzít si ve vězeňské zóně bez dovolení několik cigaret - krutě trestaný zločin (krysáctví). Princip je zde ve všech dobách a u všech národů jeden: "frajer" (člověk, který nepatří ke zločineckému světu, prostě naivní člověk) jako zákonný výtěžek a "baryga" (spekulant, ten, kdo kupuje kradené věci, soukromý trhovec) jsou pro vory nezbytní už z podstaty jejich života.⁵⁸⁹ Zákony zločineckého světa se týkají nejen pravidel chování svých členů, ale vyjadřují i určité „principy“ trestné činnosti. Například: loupit u těch, u koho jsou peníze a v první řadě získané nezákonným způsobem (protože ten si na policii stěžovat nepůjde), nebrat všechno, neboť i trpělivost a nevyčerpatelnost zdrojů má své hranice, zavlékat do svých „děl“ pracovníky administrativních orgánů, dělat je spolupracovníky.⁵⁹⁰

4.2.2 Změny ve vorovském zákoně

Změny v politice, ekonomice a oficiální ideologii státu vedou ke změnám zločinnosti a jejich subkultur. Modifikace starých ustanovení "zákona zločineckého světa" není

⁵⁸⁶ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s. n., 1993. str. 135.

⁵⁸⁷ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 16.

⁵⁸⁸ ДАНИЛОВ, Александр А. *Воры грабители*. Санкт Петербург : Издательство «Политехника», 1997. str. 36.

⁵⁸⁹ ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 12 - 13.

⁵⁹⁰ БАХИН, Владимир et al. *Преступная деятельность-понятие, характеристика, принципы, изучение*. Киев : Академия государственной налоговой службы Украины, 2001. str. 39.

zpravidla schvalována všemi představiteli zločineckého prostředí a tento protiklad vede k rozkolu zločineckého světa a nepřátelství mezi nimi spojenému s bojem o sféry vlivu.⁵⁹¹ V dřívějších dobách se tyto vorovské „zákony“ vyznačovaly neměnností a stabilitou a nyní se mění pod vlivem „tržních vztahů“. Tak v minulých dobách si bylo možné titul vora v zákoně zasloužit pouze určitým chováním ve vězení a na svobodě a dnes je ho možné i koupit. Jedním z hlavních zákonů profesionálního zločineckého světa také vždy byla povinnost „nevydat“ své lidi. Následování těchto pravidel se zločinci posilovalo z jedné strany přijetím zaměření na tyto tradice a zvyky, jako příslušející „skutečným lidem“ a z druhé demonstrací sankcí za jejich narušení a tím více za pokus samostatného odchodu ze zločineckého prostředí. Odtud se berou i rituály přísah, různých druhů zákazů a sankcí za jejich narušení.⁵⁹²

Vorovské zvyky se dnes transformují v něco nového. Podle známého ruského obhájce práv a disidenta Volochonského, který mnoho let prožil ve vězeních za antisovětskou agitaci a propagandu, se jedná o kompromisní variantu vorovského zákona, který vznikl po "sučích" válkách a izolaci nositelů vorovských idejí (za Chruščeva).⁵⁹³ Jestli takzvaní "urkagani" a "žigani", kteří tvořili zločinecký svět ve dvacátých a třicátých letech 20. století, byli podle jedné z teorií kontrolováni a dokonce odpovědní sovětské táborové policii, dnešní vorové v zákoně představují samostatnou sílu. se svým viděním v zemi probíhajících procesů a možností ovlivňovat je.⁵⁹⁴ Když se v polovině padesátých let 20. století rozhodlo o likvidaci kultu zločinecko-vorovských tradic, jejichž nositeli byli vorové v zákoně, začalo se podle orgánů ministerstva vnitra pracovat podle nového systému. Vorové v zákoně byli izolováni do speciálních táborů vysokého stupně zabezpečení a nejvíce autoritativní se převáželi do věznic. Individuálně-vzdělávací práce s vory pozitivní efekt prakticky nepřinášela. Ve speciálních táborech vorové dělali na znak protestu hladovky, každý den se scházeli na sněmy, kde formulovali požadavky k správě tábora a požadovali příchod pracovníků prokuratury a vedoucích pracovníků ministerstva vnitra. S cílem přizpůsobení se novým podmínkám výkonu trestu však byli vorové nuceni podrobovat své zákony

⁵⁹¹ АНИСИМКОВ, Валерий М. *Криминальная субкультура и её нейтрализация в исправительных учреждениях России. Автореферат диссертации.* Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. str. 33.

⁵⁹² БАХИН, Владимир et al. *Преступная деятельность-понятие, характеристика, принципы, изучение.* Киев : Академия государственной налоговой службы Украины, 2001. str. 39.

⁵⁹³ ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям".* Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 7.

⁵⁹⁴ ПОДЛЕСКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе.* Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 287 - 288.

korekcím ve směru jejich změkčení. Vorovský zákon této doby postupně dovoľoval vorům, kteří se nacházeli ve speciálních táborech s vysokým stupněm zabezpečení, pracovat, jestliže brigáda, ve které se nacházeli, byla z vorů, přijímat hodnost denního vedoucího v baráku, kde žili pouze vorové. Ovšem tyto změny ztrácely platnost v případě převozu vora do tábora obecného režimu. Vorové v zákoně, izolovaní zpravidla do vězení a vězeňských oddělení při vyšetřovacích izolátorech se jako dříve snažili udržovat vztahy, uznávané jejich subkulturou. A více než to, pro autority vorovského světa vytvořené podmínky izolované existence, které přerývaly jejich předchozí nerozdělenou nadvládu v nápravně - pracovních táborech, je donutily hledat nové formy vzájemných vztahů. A podle toho se začala měnit i taktika činnosti vorů, znovu se změnil i sám zákon.⁵⁹⁵ Pragmatictí reformátoři, patřící, jak je pravidlem, k pokolení mladých vorů v zákoně, předkládali mnohokrát návrh udělat taktický ústupek od základního postulátu - nepracovat a začít v táborech alespoň přijímat administrativní a hospodářské hodnosti. Reformátoři se v takových případech odkazovali na druhý postulát "zákona", který říká: "zákon" dovoľuje ústup cestou podvedení policistů. Dogmatici však vždy stáli a stojí na svém: je lepší smrt v izolátorech s hladovkou, než zrada vorovských tradic. Tento souboj mezi dogmatiky a reformátory, mezi vory v zákoně staré školy a novým pokolením probíhá ovšem ve vorovském společenství nepřetržitě. Jedná se spíše než o boj osobností o boj názorů a idejí.

Spory se rozhoří pokaždé, když se společnost rozhodne zesílit boj se zločinností, udělat více tvrdými podmínky za mřížemi, zvýšit délky trestů odnětí svobody. Když se, jinak řečeno, zostřuje boj o přežití a vorům v zákoně - při těch metodách boje s nimi, které jsou v Rusku přijaty - hrozí elementární fyzické zničení.⁵⁹⁶ Na začátku padesátých let začali z výše popsaných důvodů vorové pracovat na takových hodnostech jako brigádýr, umělec, holič, ovšem v žádném případě se nedovoľovalo pracovat jako požárník nebo denní hlídka. To mělo spojení s tím, že taková práce vedla ke komunikaci s vedením vězeňské kolonie, což za sebou vleklo rozpad vorovského gangu vlivem výchovného procesu. Změny ve vorovském zákoně byly spojeny ne s chtěním zločineckého světa, ale s krutou realitou. Stát začal otevřený boj s psychologíí parazitismu vorů. Ve shodě s tehdejšíím zákonodárstvím se odmítnutí práce a odpor vedení tábora při organizaci pracovního procesu začalo označovat za sabotáž, což vedlo

⁵⁹⁵ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. "Воры в законе" на рубеже веков. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 18 - 21.

⁵⁹⁶ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 91.

k novému trestu ne podle článku o trestném činu domácího charakteru, ale podle článku předpokládajícího kontrarevoluční, státní zločiny (článek 58 trestního kodexu). Recidivisté této doby preferovali považovat se za patrioty a od protisovětských, tím spíše od kontrarevolučních akcí se distancovali. Právě takový obrat událostí donutil vory ke změně svého zákona. Když pracovali na hodnostech vedoucích skladů, jídelen, formálně nenarušovali vorovský zákon a zároveň dodržovali zákon státu, jehož konstituční princip stále porušovali. Dovolení zákona vorovského společenství bylo spojeno především s těmi pracovními místy, na nichž si vor uchovával citlivost svých palců, bez níž nemohl být kapsářem.⁵⁹⁷

Na konci padesátých let přestali být v SSSR vorové, kteří odmítali pracovat, trestně stíháni za článek 58 trestního kodexu ve smyslu sabotáže. Podle nového podzákoného aktu se odmítnutí práce hodnotilo jako narušení režimu zadržení. Osoby, které odmítly pracovat byly umístovány do trestního izolátoru a převáděly se na sníženou normu jídla. Tak se objevila masová kategorie narušitelů vězeňského režimu, kteří dostali název "odmítači". Přičemž neříkali: "nechci pracovat", ale zvláště zdůrazňovali, že vorům v zákoně je práce zakázána. Na besedách s vedením věznice prohlašovali, že "idea" jim nedovoluje brát do rukou sekeru nebo lopatu, protože k tomu jsou mužici.⁵⁹⁸ Přístup vorů v zákoně je tedy dodnes takový, že prosazují své právo nepracovat a to v jakékoliv formě, pod jakýmkoliv zdůvodněním. Podle zaznamenaných zpráv si třeba přetíží mozek, ale nakonec vymyslí, jak donutit policisty, aby ho uvěznili s někým, kdo bude vše dělat za vora v zákoně. Skutečný vězeňský vor v zákoně nebude souhlasit sedět v samostatné cele pouze s vorem, jako je on. A pokud je i dají takto dohromady, vzbouří proti policistům celé vězení. Ostatní věžňové je podrží, vyhlásí hladovku, odmítnou práci a začnou si řezat žíly. Tato situace se skončí tím, že je buď rozsadí, nebo k nim umístí obyčejného vězně - frajera nebo mužika.⁵⁹⁹ Dodnes je jednou z hlavních povinností zákona vora ve vězení organizace odporu odsouzených vůči administrativě s cílem dosáhnout oslabení režimu uvěznění, zlepšení jídla, zkrácení pracovního dne atd.⁶⁰⁰ Někteří autoři spojují s polovinou šedesátých let 20. století počátek větších změn vorovského kodexu ve smyslu zrušení povinnosti žít jen z kapesních nebo domovních krádeží, nemít rodinu a trvalé místo pobytu. Vor dokonce

⁵⁹⁷ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 131.

⁵⁹⁸ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 165.

⁵⁹⁹ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 81.

⁶⁰⁰ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 35 - 36.

mohl odejít ze společenství a nebyl zabit.⁶⁰¹

Dnes se síla subkulturní zločinecké autority vyjadřuje ani ne tolik věrností vorovskému společenství a jeho zákonům, tradicím a zvykům, jako spíše velikostí stínového kapitálu, který je jí k dispozici. Bylo by ovšem chybou předpokládat nivelizaci systému zkreslených hodnotových orientací v prostředí těchto zločinců. Jednotlivé normy, zvyky, tradice a mezosobnostní vazby se změnily, ale jejich funkce zůstaly.⁶⁰² Zůstalo také pravidlo, že rozhodnutí vora v zákoně nepodléhá dalšímu posouzení dalších vězňů. Vor má právo změnit jakékoliv rozhodnutí odsouzených, které bylo přijato bez jeho souhlasu. Vor může organizovat masové vystoupení odsouzených, ovšem podle možnosti se musí poradit s druhými vory. Pokud taková možnost není, nese osobní odpovědnost za všechny následky.⁶⁰³

Důležitým vorovským pravidlem se stalo postupně i to, že vor v zákoně se nesmí účastnit spáchání jakéhokoliv konkrétního zločinu. A více než to, nemá právo s sebou nosit zbraň.⁶⁰⁴ Jednu dobu (za SSSR) předepisoval vorovský zákon jednou za půl roku pobývat ve vězení. A tam jakož i na svobodě mělo být chování vora spravedlivé a autoritativní. Později bylo i toto pravidlo pravidelného nástupu do vězení zrušeno.⁶⁰⁵

Podle náčelníka jednoho z policejních oddělení Kyjeva (Ukrajina), který dříve pracoval ve věznicích: "Dnes vorové chápou, že je lepší sedět dva roky na svobodě, než tři odsouzení do vězeňské zóny".⁶⁰⁶

Za hlavní provinění vora v zákoně byla považována zrada "vorovské ideje". Konkrétněji ignorování jakéhokoliv existujícího pravidla života zákonníka, například vstup do politické strany nebo zrada. Za nepřipustné a nebezpečné se pro narušitele zvyků považovalo také podvedení bratrstva vorů, nevyplacení peněz do občáku nebo naopak využití společné pokladny pro své cíle. Byly i druhé prohřešky, menší. Ignorování vorovských sněmů, objevení se na nich opilý a přílišná hovornost - neschopnost nebo nechtění dávat pozor na to, co dotyčný říká.⁶⁰⁷ Jak ovšem dodávají

⁶⁰¹ РОМАНОВ, Сергей. *Воры - карманники. От ширмача до щипача*. Москва : Эксмо, 2005. str. 47.

⁶⁰² АНИСИМКОВ, Валерий М. *Криминальная субкультура и её нейтрализация в исправительных учреждениях России. Автореферат диссертации*. Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. str. 32 - 33.

⁶⁰³ ХАБАРОВ, Александр И. *Тюрьма и зона*. Москва : ЦЕНТРПОЛИГРАФ, 1997. str. 250 - 251.

⁶⁰⁴ КАРЫШЕВ, Валерий М. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша*. Москва : ЭКСМО, 2004. str. 342.

⁶⁰⁵ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 15.

⁶⁰⁶ Rozhovor s náčelníkem jednoho z oddělení kriminální policie v Kyjevě (Ukrajina) 15.7.2011.

⁶⁰⁷ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 474.

policisté s osobní zkušeností z vedení věznic: "V období před perestrojkou žili v naprosté většině vorové také bez domů, peněz. Pak to zkusili a už se to šířilo. Také ještě byli vorové, kteří umírali za ideu. Dnes už se s nimi ve vězení (alespoň ukrajinském) nesetkáte."⁶⁰⁸ Proč například podle vorovského zákona nesměl mít skutečný vor nějaké vlastnictví? Protože jeho samotného mohli oloupit a on by byl donucen snažit se tento majetek dostat zpět, svědčit proti někomu a posílat do vězení vora, jakým je on sám. Stejně tomu bylo s postupným narušením tradičního vorovského zákona nemít rodinu (nebýt ženatý), jehož přísnost ovšem někteří autoři s odvoláním na svědectví vorů v zákoně popírají: "Není pravda, že zákon zakazoval vorovi, aby se ženil. Ale tento to prostě nemohl udělat, protože často měnil města, jména. Přijdou děti a za ty je třeba odpovídat, stavět je na nohy. Nebo se říkalo, že vor si může založit rodinu jen s vorovkou. To také není pravda. Předpokládalo se totiž, že vorovka se může zamilovat do policisty a plnit všechny jeho příkazy, může s ním dokonce otěhotnět a pak je jím již zcela ovládnutá."⁶⁰⁹ Dnes už není neobvyklé, že se vor v zákoně oficiálně zapíše do matriky a založí si rodinu. Stále méně z nich hovoří zločineckým slangem a někteří i svobodně hovoří cizími jazyky.⁶¹⁰ Pravidlo nebýt ženatý se podle některých autorů začalo narušovat ještě více, než pravidlo nepracovat. Dnes mají mnozí mocní zákonníci rodiny a dokonce děti.⁶¹¹ Jedním z důvodů, proč se založení rodiny zdálo vorům v zákoně dokonce výhodné, což začalo především od těch z Kavkazu, byl ten, že ilegální průmysl v období stagnace a rozkladu SSSR jim přinášel ohromné zisky. Tyto však bylo třeba předávat do spolehlivých rukou, aby se zisky využívaly a rozmnožoval kapitál jeho vkládáním do dalších ilegálních výroben. Ovšem pouze rodinné svazky dávaly garanci spolehlivosti podobných operací, mezi nimiž mají příbuzné svazky a závazky zvláštní význam. To vše umožňovalo prožít stáří zabezpečeně (samozřejmě pokud se ho člověk dožil).⁶¹² Kavkazská zločinnost je rodinná, slovanská smíšená. Kavkazští vorové si k sobě mohou více dovolit - za "neuvážení" jeden druhého se nezabíjejí jako ve slovanském křídle. U Kavkazanů hrají roli kromě vorovského

⁶⁰⁸ Rozhovor s náčelníkem jednoho z oddělení kriminální policie v Kyjevě (Ukrajina) 15.7.2011.

⁶⁰⁹ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской орден*. Москва : Известия, 1995. str. 50 - 51.

⁶¹⁰ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 24.

⁶¹¹ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 456.

⁶¹² ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 127.

kodexu a jeho zákona rodinné vazby, pomsta klanu.⁶¹³

Podle tradičního vorovského kodexu se vor v zákoně musel vždy a všude hlásit ke své "hodnosti" a nezapřít ji, i kdyby mu hrozila smrt. Pro vory v zákoně je však dnes charakteristický vysoký stupeň přizpůsobivosti. Vorové v zákoně mění rychle taktiku v závislosti od okolností. Například založení nápravně-pracovní kolonie zpřísněného režimu v Permské oblasti, speciálně určené k výchovné práci s vory v zákoně, vedlo k tomu, že vorové, kteří usilují o přemístění do obyčejné zóny, dávají bez zvláštního tlaku ze strany správy vězení podpis na dokument, ve kterém se vyjadřují o odmítnutí zločineckých tradic a spolupráci s orgány Ministerstva vnitra. V zločineckém světě se dnes takový způsob chování bere jako strategický trik.⁶¹⁴ Mnohým vorům v zákoně dnes nedělá problém podepsat písemné odmítnutí své zločinecké hodnosti a uniknout tak veškeré odpovědnosti.⁶¹⁵

Další pravidlo vorovského světa přikazovalo za žádných okolností nekomunikovat s představiteli orgánů činných v trestním řízení a jindy dokonce vůbec nedávat svědectví v průběhu vyšetřování. Zde advokát Karyšev, který s mnoha vory v zákoně pracoval, podotýká, že narušení tohoto pravidla existují: "Nejednou jsem viděl, jak mnohé zločinecké autority, vorové v zákoně ochotně hovoří s pracovníky vyšetřovacího izolátoru."⁶¹⁶ Je zřejmé, že zde neustále probíhá boj dvou stran. Vorové v zákoně chtějí maximálně využít pro své kombinace pracovníky vězeňského zařízení a tito opět mají zájem na držení vorů pod kontrolou.

4.2.3 Hlavní rysy vorovského zákona

Tradiční vorovská ideologie ještě v devadesátých letech 20. století spočívala v několika hlavních principech:

1. Je důležité být spravedlivý a čestný ve vztazích (opovrhuje se lhaním mezi svými).
2. Nedělat chaos „bespreděl“. Podle vorovských tradičních vorovských zákonů by vor v

⁶¹³ Rozhovor s plukovníkem Drobinem v Kyjevě 15.7.2011.

⁶¹⁴ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 479. Podobná pravidla uvádí Podlesskich - ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 315-317.

⁶¹⁵ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 90.

⁶¹⁶ КАРЫШЕВ, Валерий М. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша*. Москва : ЭКСМО, 2004. str. 342 - 343.

zákoně, dodržující kodex cti, neměl loupit v bytě prostého dělníka. Neměl by ubližovat těm, kdo žijí za prostý plat. Také za to, že v místech odnětí svobody vorové nepracují a přeepsanou normu za ně plní prostí odsouzení „mužici“, mají vorové povinnost jim oplácet jejich ochranou. Prostý odsouzený nesmí být šikanován „jen tak“. Nezdůvodněná vražda či vražda kvůli penězům se jak ve vězení, tak na svobodě považuje za vytváření chaosu a trestá. Jestli se do vězení někdo dostane za znásilnění či „rozvracení“ neplnoletých, prověřuje se, zda byli odsouzeni právem a pokud ano, jsou trestáni a zařazováni do nejnižších kategorií odsouzených. Vorové sami považují své principy vorovské ideologie za shodné s principy lidské morálky. Proto i tito „řádní vězni“ říkají: „Vorovské – to je vše lidské. A lidské i jsou i vorovské zákony“. Vor by podle tradičních předpisů neměl prodávat a rozšiřovat narkotiky, zvláště mezi mládeží.

Vor by také neměl okrádat své kolegy. Takové nazývají krysami a přísně trestají.⁶¹⁷ Jak jeden z vorů v zákoně vzpomínal: "Myšlení bylo u vorů takové. Jestliže žiješ pro naši společnou věc, budeš mít autoritu. Ovšem jestliže uvidíme, že se znepokojuješ pouze svým přidělem... Nalej mi hustější polévku! Nebo odevzdej mi přiděl! Takto jsme se nechovali. A jestliže se někdo zlomil, tak se sám podřezával nebo probodával. Nikdo nenajímал ani neposílal žádné "gladiátory" či "bojovníky", protože skutečný vor se měl stát katem sobě samotnému."⁶¹⁸ Ten, kdo se provinil proti vorovskému kodexu mohl být odsouzen k smrti především při objevení jeho spolupráce s orgány činnými v trestním řízení, pokud se zjistilo, že si přisvojil peníze z obščaku, za zabití vora bez rozhodnutí vorovského sněmu a za organizaci skupinových akcí proti státní moci v osobním zájmu.⁶¹⁹

3. Vor by měl také dohlížet na to, aby se příliš neokrádal podnikatel, který teprve začíná a má např. dluhy. V kartách by se neměli obehrávat ti, kdo jsou prvně za mřížemi a neznají příliš pravidla hry, aby nepřišli o vše a nevytvářel se chaos.

4. Snažit se o soudržnost. Administrativa vězení může jen obtížně bojovat s vory a mít vliv na dění ve vězeňské zóně, jestliže jsou mezi „řádnými“ vězni vzájemné vztahy bez

⁶¹⁷ МИРГОГОДСКИЙ, Александр. *Криминальные Прилуки: кровавые 90-е*. Тернополь : Издательство "Підручники і посібники", 2007. str. 115-118.

⁶¹⁸ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 50 - 51.

⁶¹⁹ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 28.

intrik. Ani na svobodě by mezi sebou vorové neměli bojovat."⁶²⁰

5. Nelze spolupracovat s administrativou, je třeba dohlížet na to, aby mezi odsouzenými nebyli práškači.

6. Je třeba věnovat pozornost těm, kdo jsou ve vězení, jejich matkám a dětem. Vydělovat prostředky na táborový a vorovský občak.⁶²¹

Gurov uvádí, že se pro vory v zákoně postupně v období počátku devadesátých let 20. století zformovaly a staly typickými tyto také normy chování, určující strukturu a funkce společenství:

1. Propagace zločineckého způsobu života, vorovské morálky, etiky "spravedlnosti", aktivní rozšiřování svého okolí prostřednictvím zatažení mládeže, udržování těsných kontaktů s lidry dalších organizovaných společenství, určení zločinecké taktiky a formulování nových norem chování.

2. Organizace společných finančních fondů a jejich naplňování.

3. Odhalování lupičů, podvodníků, spekulantů, podnikatelů, kteří žijí z nelegálních zisků a ustanovení kontroly nad nimi.

4. Materiální podpora odsouzených recidivistů, jejich rodinám a dalším osobám ze svého okolí.

5. Přijetí kolektivních rozhodnutí o provedení schodek a o otázkách, jimi řešených.

6. Kontrarozvědná práce vzhledem k pracovníkům kriminální policie a státní bezpečnosti, dezinformace pohlavárů soupeřících gangů, zabezpečení bezpečnosti vůdců zločineckého světa.

7. Provádění soudních funkcí k vyřešení konfliktů vznikajících mezi zločinci, prozkoumání jimi spáchaných zločinů a narušení norem vorovské morálky, určení výše trestu těch, kteří byli označeni za vinné.⁶²²

Bývalý dlouholetý pracovník sovětského vězeňství a plukovník Ministerstva vnitra Baldajev tento soupis "nepsaných zákonů" v devadesátých letech 20. století doplnil podle slov starých vorů v zákoně v nápravně-pracovních táborech i na svobodě na Sibíři, Urale, v Sovětské republice Komi a v Leningradě. Vznikl tak soupis vorovského zákona, který platil ještě v devadesátých letech 20. století v plné míře ve vzdálených

⁶²⁰ ИЛЪЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 560 - 566.

⁶²¹ МИРГОГОДСКИЙ, Александр. *Криминальные Прилуки: кровавые 90-е*. Тернополь : Издательство "Підручники і посібники", 2007. str. 115 - 118.

⁶²² ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 161.

severských a sibiřských nápravně pracovních táborech. Jeho součástí je i mimo to co jsem uvedl výše u Gurova:

- "1. Povinnost bezpodmínečně plnit příkazy autoritativních zločinců (vorů v zákoně), včetně vražd těch, kdo jsou nepohodlní vorovskému klanu. Vorové se považují za aristokratickou elitu ve vorovském zločineckém světě.
2. Nemít rodinu: ženu, děti, ovšem dovoluje se vstoupit do občanského manželství bez posvěcení v církvi a registrace na úřadě.
3. Je možné vstoupit do zákonného manželství, dovolí-li to klan vorů v zákoně.
4. K uspokojení pohlavního života v místech odnětí svobody je možné mít pasivní pederasty.
5. Nikdy orgánům státní moci nevydávat spolupachatele zločinu a místo, kde se nacházejí pod hrozbou reálného trestu smrti za zradu, což je podle zákonu vorů velmi těžký přestupek.
6. V případě nevyhnutelnosti brát na sebe vinu za zločin, spáchaný jiným zločincem, pokud je již dotčený odhalen s jinými zločiny, čímž dá druhým vorům možnost být déle na svobodě.
7. K vyjasnění sporu nebo vzniklého konfliktu má vor v zákoně právo žádat od ostatních vorů zorganizování schodky, kde mohou diskutovat a rozřešit, na čí straně je právo.
8. Zločinec má právo účastnit se na skupinovém shromáždění, věnovaném posouzení nesprávného konání nebo chování vora v zákoně.
9. Dobře ovládat vorovský slang - feňu.
10. Nehrát karty, aniž by měl vor možnost zaplatit prohru. Ovšem při prohře se mu dovoluje zaplatit cizími věcmi, potravinami a penězi nevorovských vězňů (frajerů, mužiků, politických vězňů).
11. Mít podle možností v místech odnětí svobody "šest'jorky" (sluhy) a "vorovské mužiky", kteří by zločincům dávali procenta ze svých výdělků.
12. Při pití alkoholu a užití narkotik netratit rozvahu, držet jazyk za zuby a nevstupovat do žádných konfliktů.
13. Nespolupracovat se státní mocí a administrativou nápravně-pracovních zařízení.
14. Nebýt členem jakýchkoliv společenských organizací a neúčastnit se jimi prováděných akcí.
15. Nenosit na sobě nic červené barvy.
16. Nebrat si zbraň od představitelů státu. Nesloužit v armádě a ve vojenských

odděleních.

17. Moudře a pozorně odhalovat práskače na svobodě i ve vězení a tvrdě se s nimi vypořádávat.

18. Odhalovat na svobodě i ve vězení "kurvy". Ty kdo odstoupili od zákonů vorů.

19. Odhalovat na svobodě i ve vězení ty, kdo byli vyhnáni z jiných vorovských gangů za narušení jejich pravidel.

20. Nemít co do činění s "poniženými (sexuálně)" atd. - s nejnižšími vězeňskými kastami.

21. Těm vorům, kteří jsou posíláni na cestu do nejvzdálenějších částí Sibíře a severu Ruska dávat to nejlepší: oděv, obuv i druhé věci a také potraviny.

22. V místech odnětí svobody vstupovat do vorovské rodiny, která se vzájemně chrání od ostatních vězňů a gangů.

23. Nutit ostatní kategorie vězňů, aby si sundávaly tetování (kříže, chrámy, lebky, divoká zvířata a ptáky), které jim jakožto nevorům nenáleží.

24. Hledat spojení se svobodou skrze volně najímané zaměstnance věznic a další pracovníky vězení.

25. Znat a umět používat tajnou vězeňskou poštu a umět odlišit lež od pravdy.

26. Znat a umět používat vězeňskou azbuku pro výměnu zpráv mezi celami klepáním.

27. Vorové v zákoně nemají právo odebírat denní příděl jídla u jakéhokoliv vězně.

28. Vorové v zákoně mají mít hlavní slovo a moc ve vězeňské zóně nad všemi nevory. To znamená, mají je držet ve strachu a poslušnosti a každého nevora, který by neposlušal "ponížit (znásilnit)" a toho kdo by ztratil strach z vorů "udělat klaunem" (to znamená zbit do polosmrti, zmrzačit) nebo zabít.

29. Vora, který vyjde ze samoty nebo cely zpřísněného režimu má vorovská rodina přivítat s poctami a pohoštěním.

30. Autoritativní vory doprovázejí z míst odnětí svobody s poctami a podle možností s dobrým pohoštěním.

31. Voru, který je na útěku najít vhodnou "chatu" (úkryt), zabezpečit ho oděvem, obuví, dokumenty a při nevyhnutelnosti i zbraněmi a předměty maskování: parukou, vousy, bradou, brýlemi, lístkem na vlak, letadlo, parník a penězi.

32. Z důvodu ochrany zdraví mají vorové dohlížet na čistotu těla, prostěradel a další náležitosti, užívat čisté nádobí na jídlo, čistou lžičku, nůž, vidličku, mít čistý a vypraný oděv, pokrývku hlavy i obuv jak na svobodě, tak i v místech odnětí svobody.

33. Vorové mají být při nástupu vězňů k určení na pracoviště a ke kontrole v první řadě,

aby viděli vedení věznice do obličeje a cítili jeho náladu.

34. V místech odnětí svobody zauímají vorové v zákoně nejlepší místa k odpočinku, přední místa v klubu a pohodlná místa v jídelně.

35. Konvoji z vorů se zakazuje jít do těch míst uvěznění, kde jsou odpadlíci od jejich zákona, aby se neocitli v kompromitujícím postavení (to by bylo hrubé porušení vorovského zákona).

36. Na velkých meziměstských sněmech (schodkách) nemají autoritativní vorové (vorové v zákoně) používat necenzurované výrazy, aby neztráceli před mladými svou autoritu.

37. Vor má vždy dodržet své slovo (slib, daný druhým vorům v zákoně), dokonce i když se jedná o vraždu nepohodlného člověka.

38. Každý vor, který si odpykává trest v cele nebo v táborech dalekého severu a Sibíře je brán jako vzor odolnosti, tvrdosti, vytrvalosti, odporu (vorovské solidarity) pro mladé pokolení vorů.

39. Vorové, kteří drží moc, jsou pro ostatní vězně druhou nadřazenou mocí a mohou každému nevorovi vzít všechno, co se jim líbí: oděv, pokrývku hlavy, obuv, balíčky, nákupy z vězeňského obchodu s reálnou hrozbou ztráty zdraví nebo života toho, kdo by se jim vzepřel. Nevory považují za zvěř, kterou je možné lovit.

40. Nejtvrďší vorové dodnes odmítají jakoukoliv práci ve vězení, byť někteří z vorů byli od padesátých let 20. století ochotni přijímat alespoň "nadřízené" funkce ve skladu, koupelně, knihovně nebo ve vedení brigády pracujících vězňů, aby se sami vyhnuli donucení k těžkým pracem při dobývání rud, v lese nebo kamenolomu.

41. Vorové v zákoně se nemají bát vězení a nápravně-pracovních zařízení, jsou jim rodným domem, kde je s poctami a úctou přivítají jejich bratři z neuvadajícího řemesla, kde je vždy přijmou do družné vorovské rodiny a budou mít podporu a ochranu." ⁶²³

Důležitým příkazem tradičních vorů v zákoně je nesloužit státní moci za jakéhokoliv politického režimu. Vor v zákoně proto z tohoto pohledu nesmí vědomě spolupracovat s tajnými službami - jak "svoji", tak ani zahraničními. Pokud se dostane do vynuceného kontaktu s nimi z důvodu závislosti, vždy se snaží hrát dvojí hru a usilovat o to, aby měl v jakémkoliv případě ze situace nějaký zločinecký zisk. ⁶²⁴

Vzhledem k zákonům zločineckého světa existuje teorie, že zákony, nehledě na to, zda

⁶²³ БАЛДАЕВ, Данциг С. *Словарь блатного воровского жаргона. В двух томах. Том 2. От Р до Я.* Москва : Кампана, 1997. str. 193 - 199.

⁶²⁴ ПОДЛЕСКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе.* Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 315.

státní nebo vorovské jsou vymyšleny proto, aby se jimi řídila společnost, aby „stádo“ poslouchalo. A mění se podle potřeb vrchnosti. Namísto skromného způsobu života, předepsaného vorovským kodexem, dovolují si dnešní vorové rozkoš a motivují to například nevyhnutelností maskování se, spolupracují se státní mocí i policií, což bylo dříve nemožné a co se dnes stalo normou nejen pro státní moc, ale i pro vory.⁶²⁵ V dnešní době je třeba rozlišovat dvě kategorie vorů v zákoně:

- osoby, houževnatě se přidržující starých vorovských zákonů (ve zločineckém prostředí dostali název nepmanští nebo tradiční, staří vorové)
- osoby, které si modifikovaly staré vorovské zákony podle nových sociálně - ekonomických podmínek (noví vorové)

"Nepmanských" (tradičních) vorů zůstalo velmi málo, jak je pravidlem, jsou ve starém věku, mnohokrát odsouzení převážně za trestné činy majetkového charakteru. Velkou část svých životů prožili v místech odnětí svobody. Tyto osoby jsou protivníky spolupráce s ekonomickými zločinci, nazývají nové pokolení vorů "strážemi rozkradačů" a obviňují je ze lži, chamtivosti, snaží se jim podkopat autoritu. "Noví vorové" se odlišují více mladým věkem, menším počtem odsouzení a jsou přívrženci těsné vzájemné spolupráce při páchání zločinů s ekonomickými zločinci.⁶²⁶

4.3 Pokladna ruskojazyčné zločinecké organizace – obščak

4.3.1 Historický vývoj obščaku

Obščak hraje v tradičních ruskojazyčných organizacích mimořádně významnou funkci. Jedná se o společnou pokladnu, jejíž institut přebraly a začaly respektovat i další složky postsovětského organizovaného zločinu. Podle Šmída lze tvrdit, že existence obščaku je jev, který sjednocuje jinak často rozhárané postsovětské organizované kriminální skupiny a umožňuje seriózně uvažovat o jisté míře jednotnosti tzv. ruské či postsovětské mafie. Obščak je považován za nedotknutelný středobod kriminálních skupin, který slouží k financování jejich rozličných aktivit.⁶²⁷ Existence obščaku je tedy

⁶²⁵ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 240.

⁶²⁶ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 25.

⁶²⁷ ŠMÍD, Tomáš. *Organizovaný zločin v Ruské federaci*. Brno : Masarykova univerzita, 2009. str. 74 - 75.

centrálním bodem struktury zločinecké organizace vorů v zákoně.⁶²⁸ Na svobodě i ve vězeňské zóně má vor povinnost držet obščak a disponovat těmi prostředky, které v něm jsou. Samo pojetí obščaku se v čase také velmi silně transformovalo. Dříve se obščakem nazýval měšec s vězni sesbíranými penězi, které vor někde skrýval a chránil před správou vězení. Dnes vorové poznali, že než skrývat peníze v třílitrové sklenici je mnohem lepší je mít ve švýcarské bance. Pod současným obščakem ruských vorů je třeba chápat také uzavřený zahraniční účet, jehož velikost podle některých svědectví dosahuje desítky a stovky milónů dolarů.⁶²⁹

Ruský kriminolog Anisimkov vysvětluje vznik obščaku především tím, že skupiny zločinců ve vězeních jsou sjednocenými formacemi cílevědomých osob se silnou vůlí. Ty uskutečňují vedení ostatních zločinců i prostřednictvím koncentrace materiálních pák vlivu ve svých rukách - finančních prostředků vzájemné materiální pomoci ve zločineckém světě (vorovského obščaku). Mimo to využívají k pozvednutí své prestiže fanatickou věrnost jednotlivých osob, odpykávajících si trest, těmto subkulturním hodnotám.⁶³⁰ Výuka vorovskému řemeslu nebyla navíc v minulosti a mnohdy i dnes není zcela bezplatná. Tato "věda" se svým způsobem předávala na úvěr. Tajemství profese se vyučovala s tou podmínkou, že učeň bude později pravidelně odevzdávat učiteli honorář, až tento zestárne a půjde do "penze". Proto nebylo tajemstvím, že jakýkoliv vor pracoval z velké části ne na sebe, ale na obščak - který původně nebyl ničím jiným než systémem sociálního pojištění pro přestárle a trest odnětí svobody vykonávající vory a další zločinecké autority.⁶³¹ Obščak měl zpočátku zřejmě každý cech zločinců. Jednotný obščak pro všechny skupiny zločinců neexistoval.⁶³²

Slovo obščak existovalo v jazyce zločinců již na konci čtyřicátých let 20. století. Uprostřed padesátých let se ve vězeních a vězeňských koloniích ještě obščak udržoval. Jako i dříve se skládal z finančních prostředků, získávaných od mužiků a převodů peněz z území mimo vězeňskou kolonii. Tento fond se vytvářel tajně, aby se o něm nedozvědělo vedení vězení, protože takové fondy podléhaly konfiskaci do příjmů státu. Obščak se uschoval v úkrytech, které vytvářeli strážci obščaku, vybírání z recidivistů

⁶²⁸ БЫКОВ, Владимир. *Русская феня*. Смоленск : ТРАСТ-ИМАКОМ, 1994. str. 122 a 139.

⁶²⁹ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 460 - 461.

⁶³⁰ АНИСИМКОВ, Валерий М. *Криминальная субкультура и её нейтрализация в исправительных учреждениях России*. Автореферат диссертации. Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. str. 20.

⁶³¹ РОМАНОВ, Сергей. *Воры - карманники. От ширмача до щипача*. Москва : Эксмо, 2005. str. 25.

⁶³² ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 55.

- vorů v zákoně na sněmu vězeňské kolonie nebo jiného typu nápravného zařízení.⁶³³ V prvním roce existence se obščak plnil dobrovolnými příspěvky vorů. Svými úlovkami se dělili kapsáři, lupiči, ti, kdo vykrádali domácnosti, penězoměnci, podvodníci a ostatní zločinecké elementy. Vybrané peníze se na následujícím sněmu ukládaly do skrýše. Mohl to být například trezor, ukrytý na nějakém zapadlém místě. Vorové si vybírali pokladníka a dávali mu klíč od pokladny. Pokladnu hlídal tzv. strážce obščaku. Takový úkryt byl samozřejmě symbolický. Jakýkoliv kasař, který věděl o skrýši, ho mohl otevřít v několika minutách. Ale vorovská pokladna byla "znamením pluku". Ten, kdo by klel nad obščakem, něco z něj vzal bez vědomí ostatních nebo ho vyprázdnil, se trestal smrtí.⁶³⁴ K příspěvkům do obščaku říká Felix Serebrov, známý disident, který byl v roce 1947 odsouzen na 10 let a žil v okolí vorů, že se základní principy vorovského zákona neustále interpretují, konkretizují a přizpůsobují času a místu jejich působení. Tento proces probíhá na vorovských schodkách (sněmech) při diskusích o pravidlech. To, zda brát od vězňů 10 nebo 30 procent závisí na okolnostech. Ve čtyřicátých a padesátých letech, kdy byla situace ve vězeních zvláště těžká a vorové neměli dostatek prostředků na způsob života, který pro sebe v táboře považovali alespoň za minimálně přiměřený, byla výše "daně" vybíraná od ostatních vězňů 1/3 až dokonce 2/3 jejich příjmů.⁶³⁵ Když se v druhé polovině padesátých let vedl boj za úplnou likvidaci společenství vorů v zákoně, bylo jedním ze způsobů zbavení zločinců finanční podpory vorovského obščaku zavedení bezhotovostního styku s odsouzenými.⁶³⁶ Mezi jinými i existence obščaku a tím vysoká jistota, že vor nemusel žít ve vězení pouze z vězeňské stravy, což mnohdy znamenalo hladovění, vedla k tomu, že málokterý vor tehdy podléhal snaze pracovníků Ministerstva vnitra o jejich převýchovu.⁶³⁷ Vorové v zákoně měli zmizet jakožto funkce neslučitelné s budovaným komunistickým zřízením a s nimi celá jejich struktura. Existence vorovského společenství byla brána jako reziduum kapitalismu v Rusku. Vorové v zákoně se za vlády Chruščeva měli proměnit v odpovědné dělníky a další typy odpovědných občanů.

⁶³³ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига: s.l., 1993. str. 138 a 352.

⁶³⁴ КАРЫШЕВ, Валерий М. *Воровской общак Паши Цируля*. Москва : ЭКСМО, 1999. str. 97. také v КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Преступники и преступления. Законы преступного мира. Обычай. Язык. Татуировки*. Донецк : Сталкер, 1997. str. 32 - 33.

⁶³⁵ ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 95.

⁶³⁶ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 20.

⁶³⁷ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 117.

Pod tímto tlakem státních orgánů proti společenství vorů v polovině šedesátých let 20. století podle některých ruských autorů slovo obščak postupně zmizelo z užívání a znovu bylo vzkříšeno k životu s aktivizací a znovuoobením kriminálních struktur v období stagnace a úpadku SSSR.⁶³⁸ Někteří recidivisté v besedách tvrdí, že v mnoha vězeních a táborech v sedmdesátých letech 20. století již obščak vůbec neexistoval.⁶³⁹ Tyto tradice byly postupně v průběhu konce sedmdesátých a počátkem osmdesátých let obnoveny jak na území Ruské svazové republiky, tak v jižních oblastech SSSR. Svědčí o tom zpráva o situaci, vytvořená pracovníky Ministerstva vnitra SSSR, kde se píše: "Skupiny gangů v Taškentu si vytvořily těsné kontakty s putujícími recidivisty, kteří se mezi zločinci nazývají "vorové v zákoně". Pomocí velkých sum peněz si vymohli uznání ve vorovském světě. Zločinecké autority celosovětského významu jako R. Bagdasarjan (přezdívka Svo), A. Tachtachunov (Alik-Tchajvanec), G. Beradze (Givi Řezaný) a další začaly restaurovat staré zločinecké tradice, organizovaly společnou zločineckou pokladnu - obščak, kterou disponují vůdcové výše popsaných gangů. Tato pokladna je určena na podporu vorům, kteří se nacházejí v místech odnětí svobody a také na podplácení úředních osob. Bylo zjištěno, že vůdcové gangů mají široké kriminální kontakty s pracovníky orgánů činných v trestním řízení, kteří jim za úplatky dávají konzultace a pomáhají jim a lidem z jejich okolí vyhnout se trestní odpovědnosti. Dokumentování kriminální činnosti ve formě operativního rozpracování vůdců a jejich spojení zatím nedalo žádoucí výsledek. Oni sami totiž zločiny nepáchají, ale fungují skrze systém početných kontaktů a vazeb."⁶⁴⁰ Již od sedmdesátých let 20. století údajně platili do obščaku nejen vězni, ale celé tábory. Sumy nebyly velké - 150-200 rublů za vězeňskou zónu. Tímto způsobem nápravně-pracovní kolonie společného, zesíleného a přísného režimu vyhřívaly zóny zvláštního a uzavřeného vězeňského typu. Poté, co se obščaky mimo vězení proměnily na mocné finanční struktury (díky příspěvkům nelegálních podnikatelů), taková nevyhnutelnost placení odpadla. V období perestrojky a po ní byly vorovské peníze ukrývány na spořitelní knížky, které se vypisovaly na dosti respektované osoby bez zločinecké minulosti. Takových vkladů mohlo být v jednom městě deset i sto.⁶⁴¹ Někdy se vorovské peníze "zamražovaly" -

⁶³⁸ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 138 a 352.

⁶³⁹ ОЛЕЙНИК, Антон Н. *Тюремная субкультура в России: от повседневной жизни до государственной власти*. Москва : Инфра-М, 2001. str. 158.

⁶⁴⁰ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 208 - 209.

⁶⁴¹ КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Преступники и преступления. Законы преступного мира. Обычаи. Язык. Татуировки*. Донецк : Сталкер, 1997. str. 58 - 60.

ukládaly na dlouhou dobu. Mohly být například zakopány na hřbitově a zamaskovány jako svěží hrob.⁶⁴²

Stínoví podnikatelé a nelegální obchodníci si v SSSR na sněmu vorů v Kislovodsku v roce 1979 vymohli, že budou "za ochranu" platit vorovskému společenství 10 procent ze svých zisků.⁶⁴³ Výše těchto částek se však v průběhu let změnila.⁶⁴⁴

V současné době pracovníci kriminální policie, kteří mají zkušenost s ostrahou vězeňských táborů tvrdí, že ne všichni vorové platí do obščaku, ale větší skupiny ano.⁶⁴⁵ Tento stav je také určen odlišnostmi v řízení věznic v různých postsovětských státech a jednotlivých regionech. Významnou roli zde hraje fakt, je-li vězení či vězeňská kolonie rudá - správa věznice ji dostatečně ovládá nebo černá - převahu zde mají zločinci. Mezi těmito barvami je ještě celá řada odstínů šedé.

4.3.2 Fungování a správa obščaku

V policejních kruzích i mezi zločinci se v období osmdesátých let často diskutovalo o kodifikovaných zločineckých zákonech. Zákon o zřízení a fungování obščaku patří mezi ně. Po dlouhém pátrání byl takový normativní akt nakonec nalezen a vzat. Tento kodex se nazýval "Zákon zločineckého světa, pravidla obščaku a vorovské ideje". Byl napsán způsobem otázek a odpovědí tak, aby byl co nejsnáze pochopitelný: "Co to je obščak? Ve zločineckém světě je obščak svaté místo. Obščak mají řídit jen svatí lidé a důstojní mužici. To znamená vorové a důstojní mužici... Ti, kdo mají na starosti obščak musí být křišťálově čistí, oddaní duší i srdcem ideji spravedlivých lidí. Dále být zdvořilí, kulturní, důvtipní, mít hluboké chápání ideologie, filosofie, právní vědy a také mít zásluhu v dlouholetém vězeňském životě. Každý, kdo řídí, má mít na výchovu od 5 do 15 lidí... Je u obščaku linie spravedlnosti? Ano. Je u něj linie solidarity? Ano. Jaká? V obščaku je pouze jeden kotel. Co do něj přichází - jde v prvé řadě vorům, pak do uzavřeného vězení a do nemocnice, pak do trestního izolátoru... Správné rozdělení lidí v obščaku je takové, že každý má odpovědnost za své místo.

1. Vedení obščaku - dva lidé.

2. Komfort pobytu, obytné zóny, osobní a společná místa setkávání - dva lidé.

⁶⁴² КАРЫШЕВ, Валерий М. *Воровской общак Паши Цируля*. Москва : ЭКСМО, 1999. str. 97.

⁶⁴³ ŠÁMAL, Zdeněk. *Ruské mafie*. Praha : Ivo Železný, 2000. str. 24.

⁶⁴⁴ МИРГОГОДСКИЙ, Александр. *Криминальные Прилуки: Кровавые 90-е*. Тернополь : Издательство «Пидручники и посибники», 2007. str. 26-27.

⁶⁴⁵ Z rozhovoru s šéfem jednoho z oddělení kriminální policie v Kyjevě (Ukrajina) v srpnu 2011.

3. Výrobní zóna - dva lidé.

4. Barák zesíleného režimu, izolátor, léčebná část, nemocnice - dva lidé.

6. Šatny a úschovny věcí - dva lidé.

Správci obščaku mají dohlížet na osobní fond obščaku a plně odpovídají za účet fondu obščaku. Má obščak tvrdý charakter a krutost? Ano, má. Ovšem jen k těm lidem, kteří jdou proti ideji spravedlnosti, spravedlivým lidem a znesvěcují vorovskou ideu. Dále, pokud se lidé ze systému Ministerstva vnitra dopustili nějakého bezpráví vzhledem k zločineckému světu, je obščak, tedy v tomto případě společenství zločinců jim spojených povinen v průběhu 15 dní odpovědět tou samou metodou nebo variantou.⁶⁴⁶

V současné době je tato situace známa např. z Kyrgyzstánu, kde vedení věznic zesílilo boj proti společenstvím s obščakem a znemožnilo jim získávat do něj finance. Výsledkem bylo, že zločinci odsoudili k smrti ředitele vězení i předsedu Státní služby výkonu trestů v zemi.⁶⁴⁷

Obščak střeží speciálně určená osoba, kterou je většinou vážený vor v zákoně, mající dlouhodobé zkušenosti a doporučení. Celý vorovský obščak regionu patří obvykle těm vorům v zákoně, kteří v něm žijí.⁶⁴⁸ O autoritě vora, který „drží“ město nebo region je možné usuzovat podle velikosti obščaku. Někdy však na daném místě vor v zákoně není a obščak pak vede jeho pověřenec - zmocněnec nebo dohlížitel.

Pro profesionálního zločince jsou vklady v obščak povinnosti. Tato pokladna se formuje z následujících zdrojů:

- tradiční zločinecká živnost členů společenství
- důchody z kasin a herních domů, které mají zpravidla v držení zločinecké skupiny, většinou ovšem v podílu s městskou administrativou.
- poplatky z ovládaných komerčních bank a struktur, z činnosti „podnikatelů“ stínového hospodářství
- finančně-komerční činnost⁶⁴⁹

Pro ukázkou, jaký význam kladou ruskojazyčné zločinecké skupiny výběru obščaku uvádím text jedné policií zachycené výzvy k ostatním zločincům: "Všichni důstojní jsou povinni pomáhat ve sbírce na obščak - peníze pro vorovské potřeby. Všechny

⁶⁴⁶ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 157 - 158.

⁶⁴⁷ СУЛТАНАЛИЕВ, Адилет. «Обшчак» пытался повлиять на снятие с должности главы ГСИН Ш. Байзакова через некоторых депутатов [online]. 22.2.2012 [cit./vid. 20.11.2011]. Dostupné z: <http://pda.kabar.kg/law-and-order/full/28198?all>

⁶⁴⁸ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 15.

⁶⁴⁹ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 234 - 235.

kooperativy mají povinnost platit určitou část peněz do vorovského obččaku. Toto vše má být kontrolováno lidmi z vorovského světa a v žádném případě ne sportovci a druhými psy. Jestli se někdo bude vyhýbat od výběru obččaku nebo dělat problémy, my se s takovými hady budeme tvrdě vypořádávat. Speciální bojovníci uklidní každého."⁶⁵⁰

Obecně existují dva druhy obččaku svobodný a vězeňský. Svobodný obččak je místní a regionální. Financuje podplácení úředníků s nejvyššími hodnotami, vyplácí peníze rodinám zemřelých autorit (v období kolem roku 1995 se pohybovaly kolem 1000 - 5000 dolarů měsíčně), platí služby informátorů v orgánech Ministerstva vnitra a prokuratury. Penězi místního obččaku disponuje vorovské společenství, které se skládá z několika vorů. Osud regionální pokladny, ze které se financují velké zločinecké operace (obchody s drogami atd.), řeší regionální sněm vorů - schodka. V devadesátých letech 20. století se však podle pracovníků ruské policie snažily mnohé zločinecké organizace stále mít i velkou část peněz obččaku v hotovosti, nejlépe ve tvrdé valutě, méně podléhající inflaci. Takovou pokladnu neochraňují jeden nebo dva lidé. Podle některých údajů dosahuje někdy počet strážců obččaku dvaceti. Všichni jsou vybíráni na schodce. Hlídat vorovskou pokladnu je považováno za věc velmi čestnou a výnosnou. Tento úkol se dává "fanatikům", vorům nejvíce oddaným jejich zákonu a idejím. Místo úschovy peněz a způsob jejich získání zná pouze ochrana (je nazývána spoluobččakovským bratrstvem). Tato skupina ochránců se snaží být co nejméně nápadná, nepáchá trestné činy a žije v konspiračních bytech s falešnými průkazy. Systém bezpečnosti obččaku je promyšlen natolik, aby i spiknutí mezi ochránci obččaku k ničemu nevedlo. Přičemž vorové - ochránci mají právo zabít jakéhokoliv vora v zákoně, dokonce i toho nejvíce autoritativního, který by se pokusil z obččaku něco ukrást.⁶⁵¹

Sběry do obččaku probíhají v různých regionech země podle vory vytvořeného schématu. Obččaky shromažďují vorové, určení autoritami ke správě té nebo oné vězeňské zóny. Vor kontroluje od 1 do 3-4 zón, ve kterých v určité době sbírají peníze a přivázejí je vorovi, který má dohled nad kotlem (vor kotle). Vor kotle u sebe obččak nadržuje, k tomu je jmenován pokladník. V nápravných zařízeních se do obččaku vybírá průměrně jedna třetina výdělku odsouzených a také určité procento z výhry v karty, balíčků, získaných potravin, věcí atd. Obččakem disponuje obččakovské bratrstvo,

⁶⁵⁰ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 569.

⁶⁵¹ КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Преступники и преступления. Законы преступного мира. Обычаи. Язык. Татуировки*. Донецк : Сталкер, 1997. str. 59 - 60.

jmenovitě členové vorovské zločinecké skupiny, rozdělení prostředků z obščaku probíhá pod přísnou kontrolou.⁶⁵² V každém oddíle vězňů existují takzvané šnifty - místní pokladny, za které odpovídají šniftari - skupina vězňů, jmenovaných vorem v zákoně. Tito vybírají od celého oddílu daň na obščak.⁶⁵³ Strukturně se prostředky v něm skládají z bankovek velké hodnoty, dále tam patří narkotika, potraviny, alkohol a v jednotlivých případech i drahocennosti a deficitní věci. Členové gangu dávají přednost velkým bankovkám, protože jejich kompaktnost má v místech odnětí svobody nemalý význam.⁶⁵⁴ V současné době se v nápravných zařízeních obščak vytváří a doplňuje prostřednictvím výběru určité daně z jakéhokoliv zisku, získaného odsouzeným. Pokud vor vyhraje v kartách, dostane balíček, peníze, má povinnost dát 20 procent do obščaku. Peníze, výrobky, tabákové výrobky, alkohol a další materiální hodnoty se rozdělují podle rozhodnutí autorit na podporu těch odsouzených, kteří to potřebují. V nepřítomnosti vora v zákoně rozděljuje obščak takzvaný dohlížitel. Ohřev je určen těm, kdo se nebojí postavit proti administrativě nápravného zařízení, vědomě (ideově) narušují režim, a proto upadají pod "tlak" (je vedením vězení trestán podle disciplinárního pořádku). Toto je hlavní idea obščaku, která se zločineckými autoritami vštěpuje dalším odsouzeným. V samotné podstatě je však dnes často obščak prostředkem obohacení těch, kdo vedou jeho výběr. Vorovská autorita a její okruh jej nezdídkou využívají k osobním účelům, i když to pečlivě skrývají. Ovšem někdy se to zjistí a tehdy nastupuje tragická odplata. Četnost těchto provinění rozdělovačů obščaku se však nezmenšuje, protože pokušení je příliš veliké.⁶⁵⁵

K dohlázení na obščak a jeho řízení jsou povoláváni ti, u kterých se předpokládá vysoká "čestnost", která je mezi vory považována za nejvyšší hodnotu. To je objasňováno zcela pragmatickými příčinami. Vorové totiž mají mimo řízení obščaku právo dělat smírčí soudce ve sporech, včetně těch majetkových. Člověk, jehož "ruce nejsou čisté" dokonce před svými lidmi, který "se chová jako krysa", nemá autoritu a nakonec ztrácí titul vora v zákoně. Pojetí cti však zpravidla existuje jen vzhledem k vlastnímu

⁶⁵² КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 8.

⁶⁵³ КАРЫШЕВ, Валерий М. *Воровской общак Паши Цируля*. Москва: ЭКСМО, 1999. str. 97. také v КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Преступники и преступления. Законы преступного мира. Обычай. Язык. Татуировки*. Донецк : Сталкер, 1997. str. 32 - 33.

⁶⁵⁴ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 79.

⁶⁵⁵ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 33 - 37.

společenství a ne k ostatním lidem.⁶⁵⁶ Ačkoliv jsou ke správě obščaku vybírání ti podle vorů nejvíce čestní a vorovské ideji oddaní, stává se, že se vyskytnou nedostatky v jeho správě. V posledních letech se začaly stále častěji objevovat takzvané "kosjaki" - škraloupy na pověsti mnoha vorů spojené s tím, že se objevily informace o jejich zpronevěře peněz z obščaku.⁶⁵⁷ V samostatných případech může být na základě rozhodnutí vorovské schodky a také skupiny elitních vorů provedena takzvaná revize výběru, uchovávání a využití prostředků z obščaku. Za jejich ztrátu, včetně zpronevěry, zabavení orgány činnými v trestním řízení mohou vorové provinilce pokárat, včetně trestu smrti. Je znám fakt, že v sedmdesátých letech 20. století bylo v Gruzii u jednoho z vorů orgány policie zabaveno 1.5 milónu rublů. Strážce obščaku pak i za tento druh provinění ukončil život sebevraždou.⁶⁵⁸ Když vorovská "inspekce" zjistí nedostatky ve vedení obščaku, začíná se důkladné vyšetřování. Obvykle se nejprve ptají pokladníka. V padesátých letech 20. století se stalo, že pokladník si vzal z obščaku nevelkou sumu. Její zmizení se zjistilo náhodou. Vor přísahal, že chtěl vrátit peníze již za týden po jedné úspěšné loupeži. Vorové chápavě pokývali, ale vora stejně zabili.⁶⁵⁹ Jiný zákonník si po návratu z vězení za peníze z obščaku koupil trojposchod'ový dům, auta a atd. Na vorovském sněmu to bylo ohodnoceno jako "zapadlo" (nízký čin). Bylo mu přikázáno vrátit peníze z obščaku a zaplatit pokutu, která byla dvakrát vyšší než hodnota z obščaku vzatých peněz. A na to vše dostal tři dny. Vor prosil o zmenšení trestu nebo alespoň o odklad. Ovšem bratrstvo vorů neustoupilo. Aby neumřel, vzal si vor z obščaku půjčku za obrovská procenta. Když splatil dluh, začal pracovat na splacení půjčky. Dodnes platí (1999), ale zůstal živ.⁶⁶⁰

Volochonský popisuje, že ve vězeňské zóně Bašmak byly tři gangy. Základem každého byla vorovská rodina. Každá měla své výrobce věcí vhodných k výměně a prodeji a své kanály (policisty, vynášející výrobky ze zóny a přinášející "ohřev"(vklady do obščaku)). Přesto docházelo ke stálému boji o rozšíření výroby a o množství kanálů.

⁶⁵⁶ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений.* Москва : Центр политической информации, 2003. str. 15.

⁶⁵⁷ КАРЫШЕВ, Валерий М. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша.* Москва : ЭКСМО, 2004. str. 343.

⁶⁵⁸ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы.* Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 66.

⁶⁵⁹ КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Преступники и преступления. Законы преступного мира. Обычай. Язык. Татуировки..* Донецк : Сталкер, 1997. str. 58 - 59.

⁶⁶⁰ КАРЫШЕВ, Валерий, М. *Воровской общак Паши Цируля.* Москва : ЭКСМО, 1999. str. 97 - 98. také КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Преступники и преступления. Законы преступного мира. Обычай. Язык. Татуировки..* Донецк : Сталкер, 1997. str. 59.

Všechny tři vorovské rodiny odevzdávaly podíl do obščaku na jedno a to samé místo. Prestiž rodiny závisela silně od toho, kdo kolik dává.⁶⁶¹ Vzhledem k tomu, že absolutní většina cenností, ze kterých se skládá obščak je zakázána k obratu v místech odnětí svobody a že jsou získány zločinným způsobem, přijímají lídr a další členové gangu konspirativní opatření k jejich uchování. V gangu ví o místu úschovy jen lídr (vor, zmocněnec, dohlížel), pokladník a v samostatných případech další členové skupiny. Jedná se pouze o ohraničený kruh, požívající zvláštní důvěry lídra. Je-li gang málo početný a skládá se ze 2-3 osob, vědí o místu ukrytí obščaku a disponují jím zpravidla všichni členové gangu. V podmínkách stálé trestné činnosti, hrozby odhalení a specifickými místy odnětí svobody disponuje prostředky obščaku zpravidla vor v zákoně, nebo zmocněnec či dohlížel. Děje se i to, že kriminálními prostředky disponuje několik lídrů a také aktivisté gangu.⁶⁶²

V „černých zónách“, tedy těch, kde je převaha vorů v ovládnutí vnitřního chodu vězení nad jeho administrativou a kde se neřeší ani jedna otázka bez souhlasu vora nebo s nimi spojených zločineckých autorit⁶⁶³, existují dva druhy obščaku: zónový a vorovský. V zónovém vnášejí peníze, výrobky, cigarety atd. všichni odsouzení nepovinně. Ten, kdo dostal balíček – dává část na obščak podle toho, kolik považuje za potřebné. Do zónového obščaku dovážejí ohřev, tedy balíčky i různé zločinecké skupiny. Přijmout ohřev může jen dohlížel zóny a jeho povinností je spravedlivě vše rozdělit mezi odsouzené. V první řadě se hřeje zdravotní část vězení, pak místnosti komorového typu, pak trestná oddělení – tedy ty, kde se předpokládá, že je vězňům obzvláště těžko. Pak se vše ostatní rozděluje mezi vězně. Zajímavý je fakt, že ohřev, tedy balíčky zvnějšku, se neberou od všech. Zdálo by se, že ve vězeních je dnes obtížná situace se stravováním, ošacením atd. Tak proč nepřijmout dar? Ale dohlížel, jmenovaný vory předtím, než převezme balíčky u těch, kdo je přivezli, zjišťuje, kdo jsou. A pokud se ukáže, že jejich lídr má na sobě nějaký větší kosjak (vroubek, nevyrovnaný účet s vory), tak balíčky nepřijme.⁶⁶⁴ Ve vyšetřovacích izolátorech a vězeních se určují cely s obščakem a mezi celami se vytváří spojení. Podle plněných funkcí se "obščakovské"

⁶⁶¹ ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. str. 217.

⁶⁶² РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 80.

⁶⁶³ ВЫШЕНКОВ, Евгений. *Крыша. Устная история рэкета*. Санкт-Петербург : Астрель-СПб, 2011. str. 160.

⁶⁶⁴ МИРГОГОДСКИЙ, Александр. *Криминальные Прилуки: кровавые 90-е*. Тернополь : Издательство "Підручники і посібники", 2007. str. 118.

cely rozdělují následujícím způsobem: jedny mají povinnost "hřát" (dávat materiální pomoc) nemocniční cely, druhé "hřejí" samotky, třetí zabezpečují potřebným "důstojné vězně", kteří jsou vedeni do krytého vězení.⁶⁶⁵

V období perestrojky se u vorů objevily nové možnosti získávání peněz, které minimalizovaly rizika zatčení. Ve vedení mnoha podniků jakékoliv formy vlastnictví se objevili bývalí trestanci. Bezpečnějším se stalo pracovat pomocí vymáhání výpalného: nyní se vymahači - kryša nemuseli „špinit“ s hotovostí, která sloužila při zatčení jako hlavní důkaz, ale nutili oběť platit určité operace, například právní nebo marketingové služby. Tak se rodilo „silové podnikání“.⁶⁶⁶

Princip fungování obščaku mimo vězení je dnes takový: podnikatelé odevzdávají část zisku do obščaku a na výměnu získávají svobodu mít nezákonné zisky, hlavně tím, že se okrádá stát. Jestliže nebude dotyčný platit do obščaku, tak mu nedovolí ani krást. Buď plat', nebo budeš zabit.⁶⁶⁷

4.3.3 Současný stav a trendy ve vývoji obščaku

V mnoha oblastech Ruska zakládají vorové fondy na rehabilitaci a podporu vězňů. Prostřednictvím materiální podpory odsouzeným a zvláště propuštěným po výkonu trestu se cílevědomě působí na ty části populace, které nejvíce podléhají kriminálnímu vlivu a rozšiřuje se "vorovská" ideologie. Z druhé strany dochází k legalizaci obščakových prostředků. Vorovské hnutí je takto od devadesátých let 20. století spojeno nejen s výběrem obščaků a vorovskými sněmy, ale i s kriminálně-ekonomickou činností společenství na základě obščakových prostředků, která zabezpečuje šíření vorovské ideologie. Je známo, že představitelé vora v zákoně Džema již od počátku devadesátých let stále podporovali studenty a důchodce města Chabarovska. To vedlo mezi obyvatelstvem k dalšímu posílení autority nejen "kmotra", ale i jeho nejbližších spolubojovníků.⁶⁶⁸ Vorové v zákoně dnes mají značný vliv na kriminogenní aktivity v regionech. Kontrolují prakticky veškerý kriminální byznys - nezákonný obchod se

⁶⁶⁵ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 32.

⁶⁶⁶ КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Хроника донецкого бандитизма*. Донецк : Юрпресс, 2002. str. 335.

⁶⁶⁷ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 22.

⁶⁶⁸ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 37.

zbraněmi, narkotika, prostituci, hazardní hry, nelegální výrobu alkoholických nápojů. Pod jejich kontrolou je i veškeré pašování průmyslových výrobků a automobilů.⁶⁶⁹ Ze všech těchto aktivit jdou prostředky do obščaku. Podle profesora Karpova z ukrajinské Národní akademie vnitra se na Ukrajině se ukazuje, že vliv novodobých vorů v zákoně je zaměřen především na oblasti s co největším ziskem. Chtějí mít vše co nejrychleji, pokud možno hned - ropu, plyn, zlato.⁶⁷⁰ Generál ukrajinské policie Malyšev toto doplňuje názorem, že hlavním motivem činnosti těchto organizovaných zločineckých skupin je dosažení maximálního zisku při minimálním riziku. Základem činnosti těchto skupin jsou tedy kořistné cíle.⁶⁷¹

V jiných oblastech - například v Rusku lze zase sledovat aktivity zaměřené na další regiony s jejich pro vory výhodnými specifiky. Zvláště je třeba zmínit Sachalinskou oblast, patřící do Dálněvýchodního regionu - atraktivní místo pro vorovské společenství. Analýza faktů o životaschopnosti a dalších informací umožňuje udělat závěr, že tam vorové zdaleka nejezdí pouze na návštěvy. Ostrov Sachalin je geograficky výhodným areálem legální i nelegální proniknutí za hranici: do jihovýchodní Asie, zemí kolem Tichého oceánu, v první řadě jako do míst, kde se získávají narkotika, ale i pro další druhy kriminálního průmyslu, například narkobyznys, trh ukradenými automobily, legalizaci zločineckých zisků atd.

Sachalinská oblast je ekonomicky slabě rozvinutý region. Proto je zde pro vory výhodné vložení obščakových peněz do nemovitostí, zvláště do získání parcel pozemků, s předpokladem možného průmyslového rozvoje regionu, například jako perspektivního pro těžbu a zpracování ropy. Zároveň s tím způsobuje vzdálenost ostrova od centra slabou kontrolu zákona a pořádku v regionu ze strany centrálních státních orgánů, což vede k rozvoji vorovské nelegální sítě, včetně se spolupachatelů za hranicemi. Ne náhodou zde v letech 1992-1994 pobývalo okolo 46 vorů v zákoně, mezi nimi i takové autority jako Dato Taškentský, Džem, Raul, Arsen, Turbinka, Miron - ti všichni zde prováděli svého druhu průzkum.⁶⁷² Průnik vorů v zákoně do těchto oblastí vždy začínal vysíláním zmocněnců a dalších emisarů, kteří měli ovládnout tamní firmy a posílat peníze z nich do centrálních vorovských obščaků. Celá řada těchto vorovských

⁶⁶⁹ РОМАНОВ, Сергей. *Воры - карманники. От ширмача до щипача*. Москва : Эксмо, 2005. str. 58.

⁶⁷⁰ Rozhovor s prof. Karpovem 18.8.2011 v Kyjevě (Ukrajina)

⁶⁷¹ МАЛИШЕВ, Владимир С. *Анатомия зла*. Донецк : Юпресс, 2001. str. 313.

⁶⁷² РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 17.

vyslanců však byla zavražděna místními autoritami, které dokázaly klást silný odpor. Přesto však vorové nakonec získali pod svou kontrolu celé oblasti průmyslu.⁶⁷³ Jeden z nejvýznamnějších současných vorovských lídrů Vladimír Tjurin (Tjurik) například vede takzvané "Bratské organizované zločinecké společenství", které v průběhu devadesátých let 20. století ovládlo hliníkový průmysl města Bratska. V roce 1998, kdy se rozhořely "hliníkové války", odjel tento lídr organizované zločinecké skupiny, který se obával o život, do Itálie, odkud dále řídil své spojence.⁶⁷⁴

Vorové také utrácení obrovské sumy peněz na ekonomickou špionáž. Vysoce postavení specialisté, z nichž většina získala znalosti (a tituly i hodnosti) ve školách Ministerstva vnitra, KGB a GRU (armádní rozvědka), provádějí "rentgen" podniků, koncernů, pojišťovacích společností atd. a získávají o objektech všechny informace. Složky informací o síle, faktické činnosti, aktivech, měsíčním i ročním obratu, zisku, automobilu ředitele i jeho oblíbených cigaretách a také všechny kompromitující materiály jsou kladeny na stůl mafiánského kmotra. Rukou analytika jsou již potvrzena všechna slabá místa a napsána doporučení.⁶⁷⁵ Především si vorové zjišťují ty, kteří mají před daněmi ukrytou hotovost. Podle některých odhadů to v Rusku devadesátých let 20. století probíhalo tak, že pokud někdo platil státu 90 procent ze zisku, mohl "prosperovat" a neobávat se vymahačů. Ovšem pokud jste státu utajil již výše než 30 procent zisků, bylo třeba očekávat vory, kteří nelegální zisk připojili k občaku. Závěr je jeden - zločinci prosperují na ekonomických zločinech. A čím více občanů se jim nevyhýbá, tím silnější se stává zločinecký svět.⁶⁷⁶ Pomocí financí z občaku se vorům někdy daří kompromitovat pracovníky orgánů činných v trestním řízení státu a dalších mocenských struktur i vydobýt si určité pozice v zastupitelských orgánech. Jsou známy případy, kdy vorovské skupiny pod krytím komerčních struktur vyzdvihovaly a podporovaly jednotlivé kandidáty na poslance místních a dokonce republikových orgánů státní moci.

Typickým příkladem růstu moci vorovských organizací je ovládnutí řady bankovních institucí v postsovětském prostoru. Získání kontroly nad bankou probíhá například tak,

⁶⁷³ КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Преступники и преступления. Законы преступного мира. Паханы. Авторитеты. Воры в законе.* Донецк : Сталкер, 1997. str. 319.

⁶⁷⁴ КАРЫШЕВ, Валерий М. *Русская мафия 1988-2012. Криминальная история новой России.* Москва : Эксмо, 2012. str. 370.

⁶⁷⁵ КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Преступники и преступления. Законы преступного мира. Обычаи. Язык. Татуировки.* Донецк : Сталкер, 1997. str. 60-61.

⁶⁷⁶ ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе.* Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. str. 275.

že vorové umístí do banky nejprve svého člověka a berou komerční strukturu "pod ochranu", což objasňují zabezpečením ochrany obchodníků. Jak je pravidlem, zavedení představitele vorů do struktury té nebo oné banky nebo jiné komerční organizace dovoluje zločineckému klanu získat mnohá fakta o bankéři, podnikateli a jeho okolí. Po prozkoumání způsobu života, spojení bankéře a situace v bance dojde k různým návrhům vorů. V naprosté většině jsou to nabídky k obchodním transakcím pochybného charakteru: různým úvěrům, přijetí finančních prostředků od neznámých zdrojů na depozitní účty atd. To znamená, že banka riskuje různé sankce ze strany daňové policie. Zároveň s tím se bankéři i obchodníci nevědomě dozvídají o některých aspektech činnosti zločineckých klanů, což může také vést k tragickým koncům, protože ten, kdo ovládá podobnou informací, představuje pro zločince určité nebezpečí, což znamená pro něj i jeho příbuzné zvýšené kriminální riziko.⁶⁷⁷ Jakákoliv banka, zvláště pak ta, která se nachází pod ochranou zločinecké skupiny, bývá ochráncem obščaku. Tím více, že peníze se v ní pouze neukládají, ale pouštějí do obratu.⁶⁷⁸

Podle generálmajora ruské policie Aslachanova se stal k roku 2004 vorovský obščak společným pro obě hlavní města Ruska - Sankt Petěrburg i Moskvu. Celoruský obščak se údajně nachází v Moskvě.⁶⁷⁹ Jedním z jeho držitelů má být údajně Aslan Usojan, známý také jako Děd Chasan. Tento byl přitom koncem devadesátých let obviněn jiným významným zločincem - Rudolfem Aganovem (Rudik Bakinský), že nesprávně použil peníze z obščaku a poskytoval podporu abchazským povstalcům, především Kurdům (Usojan je Kurd).⁶⁸⁰

Vorovský zákon je dnes však daleko méně dogmatický ve výkladu toho, co vor v zákoně smí a nesmí. Jestliže podle starých pravidel vory, kteří skončili s životem podle vorovských pravidel, jednoduše zabíjeli, nyní se doby změnily. Vorovi, který se vyhýbá konání povinností nikdo nebrání ve spokojeném životě. Dokonce je-li taková nutnost, vyplácí se bývalým vorům nevelká penze z vorovského obščaku.⁶⁸¹ Na naučně-praktickém semináři, který se konal ve Všesvazovém vědecko-výzkumném institutu

⁶⁷⁷ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 64-68.

⁶⁷⁸ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 235.

⁶⁷⁹ АСЛАХАНОВ, Асламбек А. *О российской мафии без сенсаций (размышления генерал-майора милиции)*. Санкт-Петербург : Юридический центр пресс, 2004. str. 40.

⁶⁸⁰ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 21 - 22.

⁶⁸¹ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 490.

Ministerstva vnitra SSSR na konci roku 1987, pracovníci nápravných zařízení informovali, že v řadě regionů je starým vorům z obščaků vyplácena penze výměnou za to, že se budou účastnit schodek, ale nebudou mít rozhodující hlas. Již v polovině osmdesátých let 20. století disponoval policista Gurov informacemi i o výsledcích kruté vlny vražd starých vorů, která proběhla v SSSR. Byli zabiti tak významní vorové jako Učkun, Machmutčik, Jerevan, Kasigorský - dohromady okolo 30 lidí. Podle Gurova je zřejmé, že se jednalo o ty, kteří dávali přednost staré vorovské ideji před penzí.⁶⁸² Dnešní situace a převaha nových vorů v zákoně tomuto posunu odpovídá.

Novodobé formování stále větších obščaků je také spojeno s vytvořením vorovského smírčího soudu z nejvíce autoritativních lídrů zločineckého světa. Ve zločineckém společenství totiž stále pokračuje proces vyčleňování osob, které se neúčastní páchání konkrétních trestných činů, ale zabezpečují za určitou odměnu konsolidaci organizovaného zločinu. Jeho větší stmelení oživilo další mechanismy řízení společenství a především rozdělení funkcí, hierarchičnost, normy vnitroskupinového chování a odpovědnosti, zabezpečení bezpečnosti jeho členů. Poslední okolnost je spojena se zavlečením pracovníků administrativních orgánů do trestné činnosti. Na řídicí funkce v republikách, krajích i oblastech a odvětvích národního hospodářství byly vyneseny osoby, zjevně orientované na protiprávní činnost. Organizací podplácení a zatažením úředních osob do kriminální činnosti se zabývají nejvíce autoritativní lídři zločineckého světa. Tito šéfové zločinců se ještě více oddalují od páchání trestně postižitelných činů, vyčleňují se ve svého druhu elitu zločineckého světa.⁶⁸³

Vorovský obščak dodnes zůstává jedním z hlavních prostředků vlivu vyšších stupňů zločinecké hierarchie na jejich okolí. To se týká nejen ostatních vězňů, ale i podplácení pracovníků vězení, policie, soudců. Jak vyplývá z výše napsaného, vorové a ostatní zločinci chrání a rozmnožují prostředky obščaku s maximální přísností a kontrolou. Významně narůstající hodnoty obščaku v současné době ukazují na zvyšování efektivity a mocenského vlivu těchto organizací. Také spoluvlastnictví bank, průmyslových podniků a prosazení vlastních kandidátů ve volbách, umožněné právě prostředky obščaku, svědčí o stále pro společnost nebezpečnějším vlivu těchto skupin.

⁶⁸² ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 153.

⁶⁸³ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЬЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 118.

5. Nadřízená mocenská struktura vorovských zájmů

5.1 Nejvyšší orgán ruskojazyčných zločineckých organizací - schodka

5.1.1 Tradice setkávání vorů v zákoně

Sněm vorů v zákoně jakožto lídrů ruskojazyčných zločineckých skupin se nazývá schodka. Schodka se vyvinula ze staletých tradic ruskojazyčného profesionálního zločineckého podsvětí.⁶⁸⁴ Cílem schodek je vytváření a prosazování co nejúčinnějšího systému pravidel pro co nejefektivnější fungování ruskojazyčného zločineckého světa. Tento systém sice působí na první pohled uzavřeně a dogmaticky, ovšem neustále se vyvíjí a přizpůsobuje politické a právní situaci v zemi. Získávání informací o konání a průběhu schodek je důležitou součástí činnosti policie a dalších orgánů státní moci nejen v postsovětském prostoru. Závěry jednání těchto sněmů ovlivňují dění jak v malých regionech, tak na celém území Společenství nezávislých států i za jeho hranicemi. V posledních letech se stalo populárním organizovat vorovské sněmy za hranicemi, zejména v Izraeli, Švýcarsku, Rakousku, Česku a dalších zemích.⁶⁸⁵

Sněm se vždy scházel k řešení nejdůležitějších otázek a dával vorům možnost získat co nejvíce informací o svých členech. Zároveň ohrazoval a chránil vorovské společenství od proniknutí podezřelých nebo cizích osob do něj. Právě na takovýchto sněmech docházelo k potvrzení nových členů zločineckého společenství jako vorů v zákoně. Ten, kdo byl takovou skupinou autorit uznán specialistou ve svém oboru, profesionálem, ten se stával vorem v zákoně.⁶⁸⁶ Každý vorovský sněm je organizován a schází se nelegálně. Všechno, o čem se na něm hovoří, přijaté závěry jsou přísně konspirativní. Jsou známy případy, kdy za rozšifrování vorovského motáku orgánům ministerstva vnitra lídři zločineckého světa krutě potrestali provinilého - buď je znásilněn, nebo podléhá fyzickému trestu, včetně vraždy. Získávání informací o vorovských sněmech je proto spojeno s velkým rizikem a operativně-pátracími

⁶⁸⁴ ŠMÍD, Tomáš *Organizovaný zločin v Ruské federaci*. Brno : Masarykova Univerzita, 2009. str. 119 - 120.

⁶⁸⁵ КАРЫШЕВ, Валерий. М. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша*. Москва : ЭКСМО, 2004. str. 339.

⁶⁸⁶ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 112.

komplikacemi.⁶⁸⁷

5.1.2 Pravidla konání schodek

Vorovské sněmy - schodky jsou v životě zločineckého světa vcelku obvyklým a tradičním jevem. Ovšem není třeba vycházet z toho, že se jich účastní pouze vorové v zákoně. Jak je pravidlem, účastní se jich i představitelé druhých kast kriminálního světa.⁶⁸⁸ Účastnit se sněmu mají povinnost všichni vorové v zákoně toho nebo onoho teritoria, na kterém se koná. Odmítnutí přijet, byť i z vážného důvodu se považuje téměř za zradu a vorové, kteří "zapomněli" na svou povinnost účastnit se sněmů jsou brzy zbaveni svého titulu vora v zákoně. Dříve bylo podobné jednání často trestáno smrtí.⁶⁸⁹ Vorovské společenství neohraničuje činnost zločinecké skupiny určitým místem nebo regionem. Schodka je zaměřena především k rozpracování strategií činnosti, rozdělení sfér a zón vlivu.⁶⁹⁰ Jedná se o nejvíce autoritativní orgán samosprávy vorovského světa. Zpravidla šlo o shromáždění určitého zločineckého doupěte, vorů regionu, mohly být i sněmy ve vězeních. Takové sněmy byly pro zločinecký svět také hlavním zákonodárným orgánem, místem setkávání v tomto prostředí uznaných autorit, místem, kde se vyměňovala pro ně cenná informace, dohadovala nová pravidla, "zákony", ustanovení nových tradic, změna nebo zrušení starých.⁶⁹¹ Vorovský sněm dnes také dává příkazy pro aktivní disponování pokladnou ruskojazyčné zločinecké organizace - občšakem.⁶⁹²

Vorové nemají centralizované vedení a moc soustředěnou do jedné osoby. To lze objasnit ohromnými rozměry země, ohromným množstvím vězeňských kolonií a vězení a také úsilím vorovských lídrů různých regionů (ruského, středoasijského, zakavkazského, sibiřského atd.) uchovat si svou nezávislost. Průměrně jednou za dva

⁶⁸⁷ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 23.

⁶⁸⁸ КАРЫШЕВ, Валерий М. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша*. Москва : ЭКСМО, 2004. str. 338.

⁶⁸⁹ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 461.

⁶⁹⁰ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 234.

⁶⁹¹ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 111.

⁶⁹² МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 15.

roky - nejčastěji v létě - se někde na jihu bývalého SSSR koná celosvazový sněm neautoritativnějších vorů.⁶⁹³ Tradičním místem vorovských sněmů je Dagomys (Soči), ale mohou se pořádat v tom městě, kde vznikl problém.⁶⁹⁴ Vorovský sněm se organizuje z iniciativy jednoho nebo několika vorů. Rozhodnutí o jejím provedení se pak přijímá skupinou kriminálních. Spolu s tím může k vorovskému shromáždění dojít spontánně. Například, jestliže se vorové sejdou na pohřeb svého spolubojovníka, na svatbu, nebo narozeniny. Tehdy může být přijato rozhodnutí o provedení sněmu, který se uskuteční pololegálně, pod rouškou oslav rituálních událostí nebo soukromých akcí. Ten, kdo odpovídá za provedení vorovského sněmu vyhledá místo, kde se shromáždění zločinců uskuteční. Přijímají se bezpečnostní opatření: zabezpečení konspirace, opatření k oklamání policie, podplacení úředních osob z řad orgánů činných v trestním řízení nebo dalších mocenských struktur, zabezpečení ochrany jak místa sněmu, tak i jednotlivých zvláště nebezpečných lídrů. Obvykle se taková opatření uskutečňují, když se schází značné množství vorů a dalších zločineckých autorit.⁶⁹⁵ Vorové v zákoně dopředu neinformují o tom, jaké otázky se budou na schodce probírat. Zajímat se o to není považováno za vhodné a považuje se to za podezřelé.⁶⁹⁶

Podle starého vorovského zvyku jsou vorové na sněmu přítomni bez zbraní, aby se cítili poněkud klidněji a aby nedocházelo v opilosti k pokušení zabít konkurenta na místě.⁶⁹⁷ Těmito důmyslnými aktivitami se vorové snaží zabezpečit před zatčením i v případě odhalení schodky, jejíž prozrazení je navíc v případě velkých počtů účastníků stále pravděpodobnější.

Vorovské sněmy upevňují vorovskou asociaci a její strukturální části - rodiny. Zároveň integrují sociálně-negativní procesy nejen v regionech, ale i v Rusku obecně. Ozvěny sněmů jsou často potvrzovány kriminálními akcemi v jiných republikách Společenství nezávislých států. Například po shromáždění v říjnu 1993 v Moskevské oblasti, byl v Gruzii ve městě Tbilisi zabit vor v zákoně Arsen.⁶⁹⁸

⁶⁹³ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 60 - 61.

⁶⁹⁴ АСЛАХАНОВ, Асламбек А. *О российской мафии без сенсаций (размышления генерал-майора милиции)*. Санкт-Петербург : Юридический центр прессы, 2004. str. 40.

⁶⁹⁵ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 50 - 51.

⁶⁹⁶ ГУРОВ, Александр И. *Профессиональная преступность: прошлое и современность*. Москва : Юридическая литература, 1990. str. 175.

⁶⁹⁷ ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 466.

⁶⁹⁸ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва :

5.1.3 Historie schodek v postsovětském prostoru

Schodky se konaly místní a regionální. Regionální schodky, které se dotýkaly otázek společenství vcelku, se scházely zřídka. Kromě dalších vážných otázek byly na takových sněmech souzeny zločinecké autority, které byly nedostupné místním (komunálním) schodkám. Tato okolnost svědčí o tom, že prostředí vorů v zákoně nebylo zcela jednotné a dělilo se na dvě kategorie, z nichž jedna vedla organizační práci a nacházela se na vrchním stupni hierarchie. Podle historických dokumentů se velké schodky konaly v Sokolnikách (1947), Kazani (1955) a Krasnodaru (1956). Sešlo se na nich od 200 do 400 delegátů. V Moskvě (Sokolnikách) a Krasnodaru bylo odsouzeno a zabito několik vorů.

Vorové v zákoně již v padesátých letech 20. století nepředstavovali nějakou jednotnou skupinu, působící na určitém teritoriu a mající velitele, jak tomu bylo a je u mafie. V tomto aspektu je společenství těchto recidivistů zcela nesrovnatelné s nám známými formami sjednocení zločinců. Společenství vorů vzniklo na základě neformálního "zákonu", který fungoval převážně na území Ruska. Vorovský gang neměl místo dislokace a zón vlivu. Organizačním základem těchto skupin nebyli přímí šéfové, ale schodka. Scházela se po svolání kterýmkoliv členem společenství. Velká práva na ní měly zločinecké "autority", které uměly nejen obratně páchat zločiny, ale i přesvědčivě hovořit.⁶⁹⁹ Na schodce v Kyjevě v sedmdesátých letech 20. století vorové změkčili "kodex zákonů", byla zrušena povinnost jít pravidelně do vězení a byly povoleny kontakty s pracovníky policie. Například bylo dovoleno dávat potvrzení o tom, že se vor nechystá ujet z místa, kde pobývá. Právě tehdy začalo docházet k výměně "ideových" vorů za mladé pokolení. Mezi těmito novými vory byli: Mongol, Japončík, Ugrjomyj, Macho, Balda, Rafik Svo, Dato Taškentský a další. Tato "mládež" se jako vždy od "starců" odlišovala radikálností a úsilím o nové formy činnosti.⁷⁰⁰

Na počátku osmdesátých let 20. století se společenství vorů v zákoně považovalo v

Криминологическая ассоциация, 1995. str. 49.

⁶⁹⁹ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 112 - 113.

⁷⁰⁰ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 29.

orgánech policie za zaniklý jev (orgány SSSR vedly proti nim již od nástupu Chruščeva v padesátých letech tvrdý boj). Podle Gurova však o tom začaly vznikat pochybnosti tehdy, když se podařilo zachytit motáky, napsaných samotnými vory v zákoně. Tyto motáky kolovaly po věznicích a vězeňských koloniích a vybízely odsouzené k neposlušnosti vůči vedení táborů, V jedné takové zachycené výzvě, která měla být šířením závěrů "konference" zločinců - schodky 24. listopadu 1983 v Krasnodaru se říkalo:

1. Je důležité individuálně v každé vězeňské zóně posoudit a vyzdvihnout kandidatury autoritativních lidí k řízení a dodržování zákonů našeho společenství.
2. Vést výuku a vyjasňování nevyhnutelnosti dodržování zákonů našeho vorovského společenství.
3. Upevnit solidaritu a bratrství uvnitř našeho společenství.
4. Zesílit boj proti nepřátelům našeho společenství.
5. Ustanovit těsné kontakty mezi vnitřním a vnějším světem našeho společenství a podporovat je.
6. Dávat všestrannou pomoc a podporu lidem z našeho společenství.
7. Přísně dodržovat spravedlnost ve vztazích mezi lidmi našeho společenství.
8. Zesílit boj proti krádežím, nečestnosti a zrádcům našeho společenství.
9. Znovuzrodit a posílit čest a slávu našeho společenství.

V osmdesátých letech 20. století se mezi vory neustále pracovalo na upevnění jejich řad. Jak jen vznikaly rozpory mezi vorovskými směry, okamžitě se dělala na schodce výzva k sjednocení. Předmětem posouzení se na schodkách stávaly takové problémy, jako vyloučení z řad vorů těch, kdo nemá vztah k vorovské rodině, rozšíření vorovského vlivu na Pobaltské republiky, kde je málo vorů v zákoně a proto jsou vorovské pozice slabé. Podpora osob, odsouzených za krádeže, verbování mládeže a lupičů, kteří se nacházejí v místech odnětí svobody. Zvláštní pozornost se věnovala "udělování opovržení" těm chuligánům a tulákům, kteří jakoby formují nesprávné pochopení zločineckého světa a také otázkám vzájemných vztahů s orgány činnými v trestním řízení. Toto vyžadovalo podplácení pracovníků orgánů spravedlnosti.⁷⁰¹ V osmdesátých a devadesátých letech do rozpadu SSSR se v Gruzii konalo několik vorovských sjezdů. Státní mocí a orgány činnými v trestním řízení v tomto regionu tehdy nebyly kladeny překážky provedení těchto širokých kriminálních operací -

⁷⁰¹ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 153 - 154.

schodek. To také napomohlo dalšímu rozšiřování a propagaci vorovské ideologie a zvětšení řad vorovského hnutí.⁷⁰² V roce 1982 se konala v Tbilisi schodka, na které se mezi jinými diskutovala otázka politického uchopení moci v celé zemi. Schodka v Tbilisi měla vejít do dějin sovětské kriminality. Protiklady uvnitř kriminálních elit již nemohly být dále překonávány, což vedlo ke konečnému rozdělení na „tradicionalisty“ a „modernisty“. S plíživým rozkladem státu již zřejmě KGB často nestačila držet krok s událostmi. Teprve později zaregistrovala hrozící nebezpečí uchopení moci kriminálníky. Tak se sovětská tajná služba rozhodla k poslednímu generálnímu útoku proti stále agresivněji jednajícím novým kriminálním elitám. KGB se podle některých zpráv zkoušela postavit do hry vory v zákoně vyznávající tradiční kodex proti modernistům. Tradicionalisté však již ztratili v kriminálním světě příliš mnoho vlivu.⁷⁰³

Pracovníky nápravně-pracovních táborů byla již v letech 1985-1987 jasně pocíťována činnost mafie jak místní, tak i z druhých oblastí státu. V tomto období byl organizovaný zločin ve stavu určitého chaosu vzhledem k probíhajícím politickým změnám v zemi. Podle operativních údajů policie probíhaly schodky vorů s cílem vypracování obecné strategie boje proti justičním orgánům, zesílilo se kompromitování pracovníků Ministerstva vnitra. Řešila se otázka jakou zaujmout generální linii také ve vztahu k politické moci. Je těžké říci, jaké řešení bylo na schůzkách vorů přijato, ale je možné to předpokládat podle těch změn, které nastaly ve zločineckém prostředí. Rozkol uvnitř rozdělil zločinecké prostředí na tábory – přívržence starých vorovských tradic a představitele nového pokolení, extrémně naladěných osob s politickými sklony, usilujících o vliv ve sférách ekonomické a politické moci. Mezi nimi existuje jakýsi "prostřední" tábor, vyznačující se některými charakteristikami obou protilehlých skupin. Představitelé prvního - tradičně-konzervativně vorovského tábora začali k roku 1988 ustupovat z pozic ve spojení se smrtí svého lídra – známého vora v zákoně Jaški-Brilianta. Druhý tábor utvrdil svoje pozice vzhledem k přítoku mládeže a snahám ovládnout tvrdé formy zločinnosti – vymáhání výpalného, skořápky, spekulanty, trhovce, na sovětskou moc rozlobené zločince atd. Vůdčí postavení však začal díky finančně-ekonomické převaze zaujímat třetí tábor usilující o politickou a ekonomickou

⁷⁰² РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 32.

⁷⁰³ RAHR, Alexander et PACHOMOW, Philipp. *Die Geschichte der russischen Kriminalität* [online]. listopad 1998 [cit./vid. 27.7.2011]. Dostupné z: <http://www.kanka.de/aurora/konf4/mafia3.htm>

moc.⁷⁰⁴ V devadesátých letech 20. století však postupně většina tradičních vorů v zákoně došla do stavu, že na schodkách dávala hlas tomu, kdo jim ze strany "nových" vorů více zaplatil. Takoví staří vorové, jako Vasja Očko, kteří s tím nesouhlasili, byli postupně likvidováni.⁷⁰⁵

Boj o sféry vlivu a přístup k ekonomické moci vedl k bojům mezi samotnými zločinci. Například schodka zločinců Kuzbasu se měla konat 12. 2. 1991 na hřbitově blízko Prokopjevka. Iniciátorem schodky byl vor v zákoně Korostylev (přezdívka Korostyl) – obyvatel města Prokopjevka. Byly zjištěny dva hlavní cíle schodky.

1. Vypracovat způsob jednání v boji proti orgánům ministerstva vnitra.
2. Oslabit zostřující se boj za sféry vlivu v samotném zločinecko-kriminálním prostředí, v jehož důsledku byli 6. 2. 1991 ve městě Novokuzněcku při střetnutí mezi dvěma organizovanými skupinami zabití tři bojovníci.⁷⁰⁶

5.1.4 Nové cíle jednání schodek

Jestliže do roku 1993 se na vorovských sněmech řešily především otázky, nejdoucí za sféru běžných životních zájmů vorovského společenství, tak v průběhu dvou následujících let se zpravidla řešily problémy, které nosí kriminálně-politické zabarvení. Například vorovská doporučení pro boj s etnickými zločineckými uskupeními o sféry vlivu v určitých odvětvích ekonomiky a financí Ruské federace, organizace odporu proti vedení míst odnětí svobody, otázky privatizace v některých oblastech Ruska a další.⁷⁰⁷ Například podle údajů policie 1. února 2001 v restauraci "Roční období" v Parku oddechu a kultury Gorkého posuzovali účastníci vorovského sněmu (Biškekský, Aksen, Micho, Tejmuraz a další) varianty vložení velkých finančních prostředků, získaných pomocí zločinu do ekonomiky, přičemž nejen do ruské, ale i dalších zemí Svazu nezávislých států. V důsledku těchto investic byla ustanovena kontrola nad chemickými podniky s naftou, lesní, diamantovou a hliníkovou produkcí a také nad jednotlivými komerčními bankami. V zemi začaly být

⁷⁰⁴ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЬЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 206 - 207.

⁷⁰⁵ ПОМЫТКИН, Александр. *Мафия в Украине*. Харьков : Просвіта, 2003. str. 20.

⁷⁰⁶ КОЧЕТКОВ, П.В. et al. (red.) *Энциклопедия преступлений и катастроф - ограбления и кражи*. Минск : Литература, 1996. str. 156 - 158.

⁷⁰⁷ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 56 - 57.

zakládány četné prostřednické firmy k odbytu vyrobených produktů. Ty ředitele podniků, obchodníky, bankéře, kteří s nimi nesouhlasili, fyzicky likvidovali.⁷⁰⁸ Aslachanov cituje zprávu, podle které se na sněmu zločineckých autorit v Paříži řešila mezi M. Živilem a vorem v zákoně Bilunovem (přezdívka Makintoš) otázka toho, jak při volbách gubernátora Kemerovské oblasti působit proti zvolení Amana Tulejeva a vynést do hodnosti šéfa oblastní administrativy svého člověka. Lídři organizovaného zločinu na tyto cíle vydělili přes 6 miliónů dolarů.⁷⁰⁹

V poperestrojkovém období se vorům v zákoně podařilo dokonce začít organizovat schodky přímo ve věznicích. Jedním z těchto sněmů, byť ne příliš velkým, odhaleným policií, byl sněm organizovaný vorem Sibirjakem v jednom z nejznámějších ruských vězení - v moskevské Butyrce v květnu 1994.⁷¹⁰ Poté, kdy v cele nejstaršího vora v zákoně Šakro speciální oddíl policie našel několik dalších vorů, probírajících své problémy nad likéry (a kteří ho v noci přišli navštívit z území mimo věznici), bylo vedení Butyrky přísně potrestáno.

Někdy se i stane, že o konání sněmu vorů tito vypustí falešnou informaci. Např. zásahová jednotka v jednom případě vnikla do místnosti vesnických lázní, kde měl podle získané informace probíhat velký vorovský sněm. Ovšem místo vorů tam byli odpočívající předsedové sousedních kolchozů a v nastalém zmatku byl jeden z nich dosti zbit.⁷¹¹

5.1.5 Průběh schodky a soudní pravomoc

Vor v zákoně není povinen se nikomu hlásit, nikomu podřizovat, účty skládá pouze své "malině" (vorové v jeho vorovském doupěti), vorovskému sněmu.⁷¹² Na vorovských sněmech se velmi často vedou diskuse o tom, jak žít dále. Posuzuje se, jak se říká, běžící politický moment. Řečníci se tam údajně chovají solidně, hovoří asi takovým jazykem, jakým jsou psány motáky. Je zřejmé, že všichni s netrpělivostí a skrytým

⁷⁰⁸ АНИСИМКОВ, Валерий М. et КОРОЛЕВА, Екатерина В. *История уголовной России*. Москва : АФ МОСА , 2010. str. 71.

⁷⁰⁹ АСЛАХАНОВ, Асламбек А. *О российской мафии без сенсаций (размышления генерал-майора милиции)*. Санкт-Петербург : Юридический центр пресс, 2004. str. 61.

⁷¹⁰ Банкет в бутылке [online]. 2001 [cit./vid. 17.2.2013]. Dostupné z: <http://holio.ru/17/79>

⁷¹¹ ИЛЪЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. str. 459 - 463.

⁷¹² ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 279.

strachem čekají na poslední a možná i nejhlavnější bod programu dne - řešení organizačních otázek. Něčí postavení se povýší. Jak je ovšem pravidlem, na úkor snížení postavení druhého vora v zákoně. Něčí hřích před společenstvím vorů a jejich zákonem je ale třeba prokázat. Pokud obvinění nedokážeš - jsi vinen vlastní hlavou. Dříve se rozsudky vykonávaly přímo na sněmu, za přítomnosti všech. Katy podle svých pravidel nepotřebovali. Odsouzený se podřezával nebo střílel sám. Dnes se říká, že sankce jsou menší.⁷¹³ Vzhledem k vězňům, kteří porušili nepsaný "kodex vorovské cti" se používají sankce na základě "soudního rozhodnutí", které se přijímá na sněmu. Do jeho začátku se určuje, jaké přesně normy vězeňské morálky byly porušeny. Na sněmu se vybírají "advokáti", "prokurátoři", "přisedící". Ten, kdo "odpovídá za vězeňskou zónu" (je myšlena ta zóna, kde se čin stal), nemůže být nominován ani na jednu z těchto funkcí.⁷¹⁴

Danilov uvádí, že do určité doby mohlo dojít k pádu zločineckého vůdce kriminálního společenství pouze po rozhodnutí schodky (sněmu) a příčina byla jen jedna, odpadnutí od vorovských pravidel. Dnes existuje několik důvodů, protože vůdcové všech mafiánských úrovní – státního aparátu, finančního aparátu a zločinecké třídy se ve svých činnostech hluboce křížují, se dotýkají zájmy jeden druhého, mají vliv na příjmy vzájemně. V důsledku tohoto mohou být příčiny sestupu zločineckého lídra:

- nepřítel konkurenta (kvůli penězům, urážkám)
- neudržení informací (únik informací od vůdce nebo jeho společenství)
- nadměrné zesílení, což ohrožuje zájmy dalších zločineckých autorit
- vznik sil, jak je pravidlem, v samé špičce státní moci, které jsou samy připraveny uchvátit určitý kriminální byznys.⁷¹⁵

Podle údajů kriminologického výzkumu, provedeného Hlavním oddělením pro boj s organizovaným zločinem Ministerstva vnitra Ruské federace jsou známé následující vorovské sankce:

1. Morální, takové jako diskuse na sněmu o provinilci, poznámka, pohlavek.
2. Materiální - pokuta, konfiskace.
3. Fyzické, jsou nejvíce závažné - zbití, mužské znásilnění, vražda atd.

⁷¹³ ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. str. 61.

⁷¹⁴ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 35.

⁷¹⁵ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 381.

Jako zvláštní druh je vydělováno takzvané "bití za uši", které spočívá ve vyhnání vora ze společenství, které může být pouze vyhnáním a vyhnáním s prohlášením za "kurvu", "hada", darebáka.⁷¹⁶ Tess se však kriticky ohrazuje k názoru, že u vorů v zákoně existovaly mimo zabití i další tresty, jaké uvádějí další autoři - veřejné pokárání, nebo "bití za uši", případně vyloučení z řad vorů mezi mužiky. Podle něj se jedná spíše o dohady a vyprávění převyprávěného. Takový trest jako převod do řad mužiků nebo "bití za uši" se mohl dotýkat těch zločinců, kteří se kupili kolem vorů v zákoně, určujících veškerou politiku ve vězeňských koloniích. Jestliže se vorové rozhodli, přestával určitý zločinec existovat v jejich prostředí jako vor - recidivista. A kterýkoliv vor s ním mohl postupovat jako s mužikem. Ovšem samotných vorů v zákoně se to netýkalo. Za porušení jejich zákonů byl jen jeden trest - smrt. A toto rozhodnutí se provádělo skutečně nemilosrdně.⁷¹⁷

Vynesení jakýchkoliv soudních rozhodnutí na schodkách nad členy vorovského světa bylo velmi složitou a delikátní povinností, protože v kruzích mafie stejně jako ve společnosti existovaly různé korporativní, příbuzenské, táborové, kamarádské a výrobní vazby. Jakékoliv nespravedlivé rozhodnutí mohlo vést k válce, což se nejednou stalo.⁷¹⁸ Má-li být tedy odsouzen k trestu smrti vor v zákoně, koná se kvůli tomu schodka většího počtu vorů (např. celoruská). Dalším důvodem je, že podle vorovského zákona v případě vynesení nespravedlivého rozsudku musí všichni účastníci trestu nést stejný trest, jaký vynesli neoprávněně obviněnému. Jestli se vor, který porušil zákon, snaží vyhnout pomstě a skrývá se, vypravuje se za ním „desant“ (výsadek) dokonce do míst odnětí svobody a tam se vykonává trest. Příchod obviněného na schodku je povinný. Neobjevení se je bráno jako nepopiratelné přiznání viny.⁷¹⁹

Tess ovšem považuje za nepochopitelné i to, kde se u ostatních spisovatelů o vorech v zákoně pojetí "výsadku" (trestné jednotky vorů zaměřené na provinilce) objevilo. Jestliže totiž vorovský sněm přijal rozhodnutí, že někdo z nich porušil zákon a má být potrestán smrtí, tak se podle pravidel toto rozhodnutí přijímalo v přítomnosti provinilého a také jej hned trestali. V případech, že obviněný chyběl (o takových

⁷¹⁶ КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. str. 24.

⁷¹⁷ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 352.

⁷¹⁸ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 161.

⁷¹⁹ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 232.

případech však Tess slyšel minimálně), rozesílali účastníci sněmu přes svá spojení po vězeňských zónách informaci o tom, co bylo na sněmu rozhodnuto. A jestli se rozhodli někoho potrestat, byl kterýkoliv vor v zákoně, který potkal odsouzeného v kterémkoliv místě povinen uvést rozhodnutí schodky v platnost. V opačném případě, jestliže vešlo ve známost, že dotyčného potkal a rozhodnutí sněmu nevykonal, se on sám stává obětí, která porušila zákon - nesplnila rozhodnutí sněmu. Druhé tresty kromě smrti u vorů v zákoně nebyly. Tyto momenty jsou však podle Tesse charakteristické pro život vězeňských kolonií.⁷²⁰

Rozsudek nad vorem v zákoně se vyplňuje rovnou na schodce, přičemž, jak je pravidlem, člověkem nejbližší blízkým oběti. Jestliže probíhá schodka ve vězeňském táboře, vybírá se z množství odsouzených mužik - „prostý vězeň“, který je povinen vzít odpovědnost za vraždu na sebe. Člověk takto pak odpovědný za vraždu, jinak také „nosič nákladu“ (gruzčik, nosilščik) – je zpravidla na dlouhou dobu trestu odsouzený, který si však zatím odpykal jen jeho nevelkou část a pro něhož tento přestupek prakticky nebude mít vliv na délku uvěznění. Vykonáním dalších rozsudků se pověřují mladí zločinci, kteří se přidržují „vorovské ideje“: v místech odnětí svobody jsou to „streločníci“ (výhybkáři), „gruzoviki“ (nákladní auta), „torpedy“ (torpéda), osoby, které nezaplátily dluh z karetní hry, na svobodě – řadoví členové band „šestěrki“, bojovníci, ale mohou to být i speciálně najatí vrazi.⁷²¹

Nejtěžší zkouškou, které se podorobují někteří pacani - pomocníci vora, je vykonání rozsudku, vneseného vorovským sněmem. Protože ne pro každého bylo tak jednoduché zabít člověka, prováděly se podle svědectví Varlama Šalamova v dávnějších časech rozsudky mladými, ovšem již zakalenými vory v zákoně. Pacany pak jen nechávali pobodat umírajícího noži.⁷²²

V osmdesátých letech a dříve člověka "opustili" (znásilnili a uvrhli do nejnižší kasty vězňů) po rozhodnutí sněmu za menší trestné činy, než dnes. Za znásilnění, obtěžování nezletilých se dnes zločinci pokud má za sebou velké peníze a "hřeje" zónu nestane nic.⁷²³ Úpadek autority vorů způsobuje i to, co bylo nemyslitelné pro vorovské společenství v letech 1940-1980. Zabití vora bez dovolení sněmu. Likvidace vora v

⁷²⁰ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 352.

⁷²¹ ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. str. 231 - 232.

⁷²² ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской орден*. Москва : Известия, 1995. str. 78.

⁷²³ Rozhovor s majorem policie v Kyjevě, Ukrajina v srpnu 2011.

zákoně se mohla uskutečnit jen z rozhodnutí schodky. Samotní vorové se vraždy vora v zákoně bez obecné dohody nedopouštěli. Dnes se to však stalo obvyklým jevem a sankce za vraždu nebo účast v ní se v novém vorovském prostředí přijímá s pochopením.⁷²⁴

5.1.6 Aktivity státní moci proti konání schodek

Je třeba si položit otázku, zda obsazení schodky policií stojí za vynaložené prostředky, i když v naprosté většině bývají jejich účastníci propuštěni. A to, i když je zřejmé, že se jedná o nejvýše postavené autority zločineckého světa a vory v zákoně.

I kdyby si podle některých autorů velitelé Ministerstva vnitra již dříve spočítali, že operace nebude mít za výsledek zahájení ani jednoho trestního stíhání a nepovede k zabavení zbraní, i v tom případě by jen těžko zrušili tuto akci. Obsazení schodky je úderem na prestiž jejích organizátorů – autoritativních vorovských vůdců (sezvali lidi a nezaručili bezpečnost) a vnáší načas paniku do řad zločinců.⁷²⁵ Podobný názor je možné slyšet od vyšetřovatele generální prokuratury Kaliničenka. Když byli zadrženi a pak většinou propuštěni účastníci velké schodky na parníku nedaleko Moskvy v červenci 2008, označil to za ukázkou síly, která má vorům ukázat, že jsou policií sledováni.⁷²⁶ Ruská i ukrajinská policie tuto taktiku používá k udržení zločineckých společenství v co nejkontrolovanějších mezích. Aby jejich příslušníci věděli, že se mají vyvarovat přílišných aktivit, jako jsou vraždy atd. neboť "se o nich ví". Již samotný fakt, že policie schodku přerušila, totiž znamená, že musí mít v kriminálních strukturách své informátory. Místo konání schodek je totiž jak jsem napsal výše přísně tajné. Podobná opatření policie tedy zasévají nedůvěru a podezíravost do těchto zločineckých skupin, která omezuje jejich fungování.

⁷²⁴ МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. str. 22 - 23.

⁷²⁵ КОЧЕТКОВ, П.В. at al. (red.) *Энциклопедия преступлений и катастроф - ограбления и кражи*. Минск : Литература, 1996. str. 158-159.

⁷²⁶ ШИРИЖИК, Любовь. *11 участников сходки "воров в законе", разогнанной на днях на теплоходе, будут отвечать перед законом* [online]. 11.7.2008 [cit./vid. 17.2.2013]. Dostupné z: <http://radio.bfm.ru/news/2008/07/11/11-uchastnikov-sxodki-vorov-v-zakonye-razognannoj-na-dnyax-na-tyeploxode-budut-otvyechat-pyeryed-zakonom.html>

6. Vorové v zákoně a organizovaný zločin

6.1 Počátky organizovaného zločinu na území bývalého SSSR a vorové v zákoně

Organizovaný zločin je nejvyšší formou profesionalismu současné zločinnosti a jeho podstatou se ukazuje být přizpůsobení k přežívání a zabezpečení co největší rezultativnosti činnosti.⁷²⁷ V souvislosti s vory v zákoně se jedná o konsolidaci zločineckého světa. Zločinci se stmelují a vydělují si profesionálové lídry, korumpují pracovníky státního aparátu, justice atd.⁷²⁸ Organizovaný zločin dnes v sobě představuje alternativní společenství se svou ekonomikou, sociální i duchovní sférou, svými systémy řízení, bezpečnosti, formování mladého pokolení, soudy, svou vnitřní i vnější politikou. To poslední je logické, neboť organizovaný zločin je strukturální částí společnosti jako celku a jeho vzájemné působení se všemi jejími druhými částmi má mnoho aspektů a je dynamické. Organizovaná zločinnost je zvláštní svět a nemalá část představitelů tohoto světa je socializovaná zvláště v rámci jeho norem, tradic, hodnot, stereotypů chování, nachází se v systému specifických sociálních svazů uvnitř tohoto světa, a také tohoto a vnějšího světa.⁷²⁹

Organizovaný zločin je vnitřně mnohotvárný, a to i když nehovoříme o vnějších projevech a „vrůstání do systému“. Vrstvá do systému, je mu zároveň nepřátelský a má v Rusku (a nejen na Západě) reálnou sílu, která představuje mohutnou a konkrétní vrstvu „stínové ekonomiky“, ještě navíc spojenou s násilnými metodami zločineckého světa obecně.⁷³⁰

V podstatě jevu zvaného organizovaný zločin leží podle kriminologů ty negativní změny, které se udály v sovětské ekonomice, díky kterým se stalo možným získávání zisků a „megazisků“. Ne náhodou ne v osmdesátých letech 20. století, ale již podstatně dříve vznikl pojem „stínová ekonomika“. Se stínovou ekonomikou se v SSSR objevila celá řada nových lidí – obchodníků. Obchodníci tohoto typu ekonomiky nikdy ve svém životě oficiálně nepracovali ve výrobě, ale získávali ohromné peníze. Pak se objevil

⁷²⁷ БАХИН, Владимир et al. *Преступная деятельность-понятие, характеристика, принципы, изучение*. Киев : Академия государственной налоговой службы Украины, 2001. str. 29.

⁷²⁸ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЬЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 68.

⁷²⁹ РЫБКИН, Владимир М. *Преступность и реформы в России*. Москва : ООО-ЭННИ, 1998. str. 30.

⁷³⁰ КАРПЕЦ, Игорь И. *Преступность: Иллюзии и реальность*. Москва : Издательство „Российское право“, 1992. str. 268 - 269.

pojem „cechoviky“ (název pro typ nezákonného podnikatele v SSSR). Tito působili oficiálně pod krytím státem podporovaných organizačních forem různých ministerstev a úřadů. A zde se vytvořila vazba na vory v zákoně, jejichž ideologie se začala poněkud měnit. Jestliže dříve byl princip jejich existence tento – páchat zločiny a v závislosti od nich existovat, tak později pochopili, že je možné se dostatečně úspěšně se spojit s cechoviky a dalšími druhy nelegálních obchodníků. Otázka byla nelegálním podnikatelům dána tak: buď budou tito dobrovolně dávat určitý podíl ze zisku klasickým zločincům – vorům, nebo se mohou dočkat velkého množství negativních zážitků. To počínalo od osobní úzkosti, týkající se rodiny tohoto podnikatele, atd. Začalo nazývat vymahačství výpalného - „reket“.⁷³¹ Lídři zločinců se stali společníky podnikatelů, začali vkládat do zločineckého byznysu své vlastní prostředky, nezřídka zabezpečovali pro ilegální byznysmeny různé služby, svázané s jejich ochranou a odbytem nezapočítané produkce, kontrolou společníků, bojem s konkurencí. Tímto způsobem došlo ke srůstání některých velkých rozkradačů socialistického vlastnictví nejen s úplatkáři ze stranického a státního aparátu, orgánů činných v trestním řízení, ale i s těmi zločinci, jako jsou vorové, podvodníci, lupiči, kteří se nacházejí v nejvíce aktivní opozici ke společnosti a dlouhou dobu vedli protispolečenskou existenci. Tato trojjedinost (velcí rozkradači, zkorumpovaní úředníci a nejvíce nebezpeční narušitelé zákonů z řad zločinců) vytvořila novou systémovou kvalitu - organizovaný zločin. Aslachanov je pro nazývat tento jev spíše rovnou mafií.⁷³²

Za klíčový bod rozvoje toho, co dnes nazýváme organizovaný zločin, se v postsovětského prostoru pokládá perestrojka v letech 1985-1986. Perestrojka sama však mafii nezrodila, organizovaný zločin se v těch letech zrodil z již zralých a zjevných zločinců, kteří prošli školu vězení a vězeňských táborů a de facto již dříve v tomto prostoru existujících profesionálních zločinců (především recidivistů - vorů). Kolem nich se shromažďovali mladí výrostci – zavlečení mladého pokolení k trestné činnosti tehdy dosáhlo ohromných rozměrů.⁷³³

Koncem osmdesátých let 20. století se s počátkem tržních vztahů na území SSSR se pro ekonomiku, fungující při úplné absenci elementární důvěry, stávaly silná ochrana a záštita základem všeho. A mnohým se zdálo, že jen organizovaný zločin dokáže

⁷³¹ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЬЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 22.

⁷³² АСЛАХАНОВ, Асламбек А. *Мафия - пятая власть*. Москва : Агентство международной информации, 1996. str. 37 - 38.

⁷³³ СУХОРОУКОВ, Виктор. *Criminal 1. - Очерки новейшей истории организованной преступности Мариуполя*. Мариуполь : Предприятие “Газета Приазовский рабочий“, 1997. str. 12.

dostatečně efektivně zabezpečit takovou ochranu. V podmínkách plné destabilizaci trhu, kdy chyběly přesné pokyny, co je dovoleno a co zakázáno, byla většina byznysmenů nelitostná ke konkurentům. V důsledku toho šlo podnikání legální a kriminální společnou cestou. Protože zisky zločinců se pak vkládaly do legálních podniků, kriminální lídři se proměnili v respektované byznysmeny, původ jejichž bohatství se stal pro společnost nedůležitý. Daleko více každého z představitelů politické a státní moci zajímaly peníze, dovolující zvětšit množství pracovních míst. Avšak jakmile organizovaný zločin získal plnou kontrolu nad určitým sektorem ekonomiky, bylo už prakticky nemožné ho odtud dostat.⁷³⁴ Podle Verbenského je zřejmé, že celá řada zločinů v oblasti financí-bankovníctví, v komerčně - výrobní oblasti, v oblasti privatizace, porušení daňového zákonodárství, by se nemohla odehrát bez pomoci představitelů orgánů vlády a místních samospráv.⁷³⁵

Také na jihu a dálném východě Ruska se vorům a jejich chráněncům dařilo silně negativně působit na většinu pracovníků jednotlivých orgánů vnitřních věcí, prokuratury, soudu, aparátu šéfa administrativy. To pak dovolilo spolupachatelům vorů získávat přístup k prostředkům masové informace, do jednotlivých zařízení a mít kriminální vliv na vědomí obyvatelstva. V důsledku toho získal vorovský klan vliv na fungování oblasti, města, odsouzených, kteří se nacházeli v místech odnětí svobody. Vorové tímto způsobem dezorganizovali orgány státní moci, vytvořili situaci, kdy určitá část populace a občas i téměř všichni plnili vůli kriminálního lídra a jeho přísluhovačů.⁷³⁶ V roce 1988 byli představitelé SSSR stát nejen nuceni oficiálně přiznat, že v zemi existuje profesionální zločin nové, socialistické formace, ale i byla zaregistrována nová, následující fáze jeho rozvoje - organizovaný zločin, to znamená zločin škodící nejen ekonomice, ale i strukturám státní moci.⁷³⁷ Mnozí vyšetřovatelé prokuratury SSSR těchto let zastávali rozšířené postoje, že v čele organizovaných zločineckých skupin stojí zkorumpovaní vysocí státní hodnostáři v té nebo oné oblasti, regionu. Kriminologové té doby se jim však snažili ukázat, že nad nimi a za nimi jsou právě lídři profesionálního zločinu - vorové v zákoně. Kriminologové poukazovali na tuto významnější a skrytou mocenskou roli vorů v zákoně tím, že se ptali vyšetřovatelů,

⁷³⁴ МИРГОГОДСКИЙ, Александр. *Криминальные Прилуки: кровавые 90-е*. Тернополь : Издательство "Підручники і посібники", 2007. str. 9.

⁷³⁵ ВЕРБЕНСЬКИЙ, Михайло Г. *Транснаціональна злочинність*. Дніпропетровськ : ДДУВС - Ліра ЛТД, 2009. str. 79 - 80.

⁷³⁶ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 60.

⁷³⁷ ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. str. 69.

zda dokáží přivést k trestní odpovědnosti například vora v zákoně Kučuloriju (přezdívka „Piso“) a další jemu podobné osoby. Reakce vyšetřovatelů však byla taková: „A jak se dostat k tak vysoce postaveným?“ Přitom o organizátorské činnosti Kučuloriji znali nejen autoři, ale i pracovníci justice již od roku 1986. Ale přivést ho k trestní odpovědnosti nemohli. Možná by mohli, například, za narušení pravidel pasového systému (dlouhou dobu žil v Moskvě a neměl na to právo), přechovávání narkotik..., no víc za nic.“⁷³⁸ Zvláštní nebezpečnost kriminální elity se zvětšovala proporcionálně s růstem jejího vlivu na zločinecké společenství. Ovšem to již v období perestrojky neuspokojovalo vory v zákoně a tito usilovali o průnik do ekonomických struktur, chtěli mít své pozice ve strukturách státní moci a řízení.⁷³⁹ Okamžik součinnosti obchodníků a kriminálních byl sovětským kriminologům zřejmý již od počátku výzkumu tohoto jevu. Dolgova a Ďjakova o tom řekly: "Když jsme začali v roce 1986 provádět výzkum v nápravně-pracovních táborech (jednalo se o výzkum znovuorození zločineckých zvyků vorů a s nimi spojených společensky nebezpečných důsledcích), tak již v prvních měsících jsme si ujasnili, že nejde zkoumat organizovaný zločin, aniž bychom se dotýkali problémů ekonomiky. Právě toto spojení tradičního zločineckého elementu – vorů s různými druhy obchodníků je zřejmě počátečním stadiem objevení se organizovaného zločinu na území SSSR a generálem Gurovem zkoumané zločinecké skupiny a organizace různé úrovně (včetně vorovského společenství) jsou jeho výkonnými součástmi.⁷⁴⁰

Organizovaný zločin jako destabilizující faktor ekonomických ale i sociálních transformací od perestrojky pak vytrvale rozšiřoval a rozšiřoval své sféry vlivu nejen na území Ruska, ale i za jeho hranicemi.⁷⁴¹ Předpokládá se, že spojení mezinárodního a ruského organizovaného zločinu vytváří poslední možnost k rozvoji a následně k tvrdému vlivu na kriminální situaci v Rusku. Je třeba také podotknout, že organizovaný zločin v Rusku je bezprostředně spojen s organizovaným zločinem zemí Svazu nezávislých států. Od okamžiku rozpadu SSSR se na území Svazu nezávislých států také vytvořila mezinárodní zločinecká společenství.⁷⁴²

⁷³⁸ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЬЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 37.

⁷³⁹ ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. str. 155.

⁷⁴⁰ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЬЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 22 - 30.

⁷⁴¹ ОВЧИНСКИЙ, Владимир С. et al. *Основы борьбы с организованной преступностью*. Москва : ИНФРА - М, 1996. str. 173.

⁷⁴² ГРИБ, Владимир, Г. *Противодействие организованной преступности*. Москва : ИНФРА-М, 2001. str. 35.

Vorové v tomto zločineckém prostředí nezaujímají vždy zcela dominantní postavení. Nezřídka prohrávali v boji s lídry zločineckých gangů sportovců, "afgánců", etnickými zločineckými společenstvími, mafiánskými strukturami ekonomů, průmyslníků, zaměstnaných ve vojensko-průmyslovém komplexu a dalšími.⁷⁴³

Jedním z podsystémů organizovaného zločinu se ukázal být tzv. profesionální zločin. Mnohé charakteristiky profesionálního zločinu jsou charakteristické i pro takzvanou obecně kriminální organizovanou zločinnost. Základ daného typu organizovaného zločinu tvoří zločinci – profesionálové, vorové v zákoně. Trestná činnost je jejich zdrojem příjmů, oni disponují velkou zásobou „speciálních“ znalostí, které umožňují páchat nejpropracovanější zločiny a zůstat nepotrestán, obratně zametající stopy. Protože jsou nositeli „kontrakultury“ zločineckého světa, aktivně propagují jeho hodnoty i na svobodě, i v místech odnětí svobody, jsou skvěle informováni o konjunkturu černého trhu a vědí, co je třeba nabízet překupníkům. Všechny tyto charakteristiky, odlišující kriminální profesionalitu, se stávají optimálními pro fungování organizovaného zločinu.⁷⁴⁴ Zločinnost pak sama o sobě rodí nové protispolečenské akty, to znamená probíhá proces samodeterminace zločinnosti. Jednou z forem tohoto jevu je fakt, že úspěšně spáchaný, neodhalený nebo nevyšetřený zločin rodí velmi často nový zločin. Právě na tomto základě funguje profesionální zločinnost, jejímiž činiteli jsou především vorové a podvodníci, kteří proměňují páchání trestných činů ve stálý podnik, ve způsob života. Jeho následující a vyšší forma je spojena s organizovaným zločinem. Jednou vytvořené kriminální společenství rodí celý svazek různých trestných činů. Například jestliže se zločinecké společenství zabývá únosem a přeprodejem kradených automobilů, stává se pro něj nezbytným i padělání dokumentů, zničení znaků identifikujících automobil a podplacení různých úředníků, odklon od placení daní, často se objeví i narušení celního režimu, pašeráctví a občas i zbavení se konkurence cestou vydírání nebo nájemné vraždy.⁷⁴⁵ V Rusku se vkládaly velké naděje v boji proti organizovanému zločinu a vorům v zákoně při novele trestního řádu v roce 1996. Od této doby mělo být trestné i založení nebo účast ve zločineckém společenství zločinecké organizace. Předpokládalo se, že by to mělo vést k oddělení zločinecké elity od společnosti. Tato elita totiž byla mimo dosah trestního práva, protože její

⁷⁴³ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 37.

⁷⁴⁴ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЬЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 65.

⁷⁴⁵ ЭМИНОВ, Владимир Е. *Причины преступности в России : криминологический и социально-психологический анализ*. Москва : Норма, 2011. str. 123 - 124.

представители се většinou osobně neúčastnili páchaní zločinů a pouze uskutečňovali obecné řízení činnosti organizované zločinecké skupiny, dělili oblasti zločineckého byznysu, řešili vznikající neshody (jako smírčí soudci), šířili ve společnosti zločineckou ideologii atd. Protože však bylo tímto způsobem v Rusku do roku 2004 odsouzeno jen minimum osob, nebyla tato novela samotná považována za dostačující.⁷⁴⁶

6.2 Vorové v zákoně v systému organizovaného zločinu

V současné době se v kriminalistické literatuře ve vztahu k organizovaným zločineckým skupinám vydělují lídři - inspirátoři, lídři organizátoři, lídři smíšeného typu a také lídři, jejichž činnost je charakteristická velkým stupněm aktivity při páchaní trestných činů a řízením aktivit jejich dalších partnerů a lídři, kteří nejen řídí bezprostředním pácháním trestných činů, ale projevují i aktivní činnost při zakládání zločineckých skupin a organizaci jejich fungování.⁷⁴⁷

Postavení vorů v zákoně je v systému organizovaného zločinu některými badateli řazeno do jeho střední úrovně, zabezpečující vytvoření podmínek k páchaní zločinů a ochranu elit, někdy však také do úrovně nejvyšší – elitní, soustřeďující především organizátorské a ideologické funkce.⁷⁴⁸ Organizace zločinecké činnosti se vory v zákoně uskutečňuje za pomoci autoritativně-regulačních funkcí, kdy silami svých vnitřních schopností nebo možností svého statusu organizátor ovlivňuje subjekty zločinecké činnosti, tvoří podmínky povinného vykonání objednávek, vytváří generální neformální normy chování, podřízení skupinové disciplíně.⁷⁴⁹ Role vorů v zákoně nového typu, kteří jsou komunikativní a rádi vstupují do kontaktu s představiteli ekonomických i mocenských struktur státu, je pro tuto organizovanost a její stálou modernizaci zásadní.

Uskupení vorů v zákoně se jakožto druh organizovaného zločinu vyděluje z roviny zločineckých organizací, majících síťovou strukturu. Je nezpochybnitelné, že autorita

⁷⁴⁶ СКОБЛИКОВ, Петр А. *Актуальные проблемы борьбы с коррупцией и организованной преступностью в современной России*. Москва : Норма, 2007. str. 72 - 73.

⁷⁴⁷ КУЛИКОВ, Виктор И. *Основы криминалистической теории организованной преступной деятельности*. Ульяновск : Филиал МГУ, 1994. str. 147.

⁷⁴⁸ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЪЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 33-34.

⁷⁴⁹ КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС, 2004. str. 138.

těchto osob, disponujících nejvyšší zločineckou hodností, je mezi zločinci veliká. Výzkum, provedený autorským kolektivem knihy „Organizovaný zločin“ svědčí o tom, že tito hráli a hrají důležitou funkci ve stmelení zločineckého světa. Spolu s tím však vůbec nelze hovořit o úplném sjednocení těchto osob jako takovém. Vorové v zákoně fungují spíše na základě dohod, určujících sféry vlivu každého z nich. Ne náhodou se hovoří o amorfnosti tohoto uskupení. Podle některých autorů je nesprávné vydělování vorů v zákoně jako samostatné formy organizovaného zločinu, jak to dělá Gurov. Jak totiž ukazuje výzkum, tito lidé (zvláště vorové v zákoně nového typu) jsou včleněni do společné struktury organizovaného zločinu a plní v ní specifické, jim jako vorům v zákoně příslušející funkce.⁷⁵⁰

Společensko-politické a společensko-ekonomické podmínky Ruska v polovině devadesátých let 20. století daly vorům v zákoně postupně možnost používat metody bezpečnosti, které dříve nikdy nepoužívali. Činnost vorů v zákoně zaměřená na zabezpečení bezpečnosti spolupachatelů dosáhla v posledních letech značného rozmachu ve spojení s legalizací různých komerčních struktur, ulehčujících kontakty s představiteli státní moci a správy. Vytvářejí se podmínky pro stabilní korupční vazby ve státním aparátu, orgánech činných v trestním řízení. Komerční podniky existující pod zvláště nebezpečnými zločinci nabízejí nezdědka značné služby vedení vyšetřovacích izolátorů, nápravných zařízení a dalších jednotek orgánů vnitřních věcí a orgánů činných v trestním řízení.⁷⁵¹

6.3 Vorové v zákoně, organizovaný zločin a eroze státu

Pracovníci ruského Hlavního oddělení pro boj s organizovaným zločinem zjistili u takzvaných nových vorů v zákoně tendenci o proniknutí do legálního obchodu a státních mocenských struktur. Za tímto účelem využívají zkorumpované úředníky a podvržené osoby. Někteří autoři článků v postsovětském prostoru nevyklučují ani tendenci, že v budoucnu vůbec nebudou existovat vorové v zákoně a na jejich místo nastoupí obyčejní autoritativní bandité, pro které není vorovský zákon napsán.⁷⁵²

⁷⁵⁰ ДОЛГОВА, Азалия И. et ДЬЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. str. 30.

⁷⁵¹ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 90.

⁷⁵² Ворам закон не писан [online]. [cit./vid. 22.7.2013]. Dostupné z: <http://mokyxa.narod.ru/dalee/pisan.html>

Jestliže tradičním vorům v zákoně, zvláště mladému pokolení, je vlastní nalazování a udržování svazků právě s představiteli zločineckého světa, to znamená s dalšími vory v zákoně a obvykle žijí podle principu "koho znáš, s kým jsi seděl ve vězení", mají nové autority zcela jiný princip - žít, pokud možno nenarušovat zákony a mít spojení mezi politiky, státními činiteli, mezi velkými bankéři a byznysmeny, mezi vedením orgánů ochrany práva a poslanci.⁷⁵³ Toto spojení již umožňuje hovořit o mafii. Např. vor v zákoně a ve vězení povýšený Gruzín David Chizanišvili byl zatčen jako organizátor gangu. Byl obviněn z toho, že se pokoušel násilně působit na voliče ve prospěch jedné z politických stran Gruzie.⁷⁵⁴ V neposlední řadě se v této souvislosti předpokládá, že také atentát na předního vora v zákoně Ivaňkova (Japončíka) mohla vyvolat kniha s tímto tématem. Ještě ji nenapsal, ale už se o ní mluvilo. Měly to být vzpomínky kmotra. Díky nim se veřejnost měla údajně dozvědět mnoho o těch, kteří dnes sedí v ministerských i jiných křeslech, o tom, z jakých peněz se platily některé volební kampaně i velkolepé dovolené politiků.⁷⁵⁵

Pokud si zvláště nebezpeční lídři zločinců jako vorové v zákoně získají i respekt a důvěru místních orgánů státní moci a dalších osob, vede to mimo jiné k:

1. Posilování skrytosti a sofistikovosti spáchaných zločinů - například vraždy se maskují jako nešťastné náhody, sebevraždy, zvětšuje se počet jakoby beze stop zmizelých občanů.
2. Zvětšuje se počet podvodů různého druhu, včetně bankovních, obchodních a nezákonných občanských transakcí polokriminálního typu, takových jako privatizace bydlení a další, spojených se zmizením majitelů.
3. Zesiluje se tlak na místa odnětí svobody, přesvědčení zločinci se vydávají za nevinné oběti, vzrůstá kompromitace orgánů činných v trestním řízení.
4. Zesiluje se propaganda zločineckého způsobu života, zvláště sociálního parazitismu a oprávněného páchání násilných trestných činů, především proti těm, kdo mají moc, obchodníkům a dalším podobným osobám.⁷⁵⁶

K organizovanému zločinu a bádání o něm se z hlediska společenství vorů v zákoně

⁷⁵³ КАРЫШЕВ, Валерий М. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша*. Москва : ЭКСМО, 2004. str. 71.

⁷⁵⁴ УСТИНО, Алексей. *Грузинского вора в законе короновали по Skype*. [online]. 26.9.2012. [cit./vid. 16.7.2013]. Dostupné z: <http://lifenews.ru/news/102282>

⁷⁵⁵ PROCHÁZKOVÁ, Petra. Ruští kmotři vymírají, podsvětí si přerozděluje trhy [online]. 23. srpen 2009 [cit./vid. 16.7.2013]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/euro-cz/clanek.phtml?id=645132>

⁷⁵⁶ РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 60 - 61.

váže charakterizování základního zaměření kriminalistického bádání o trestné činnosti na:

1. Způsoby korumpování státních úředníků, varianty získávané pomoci, způsoby spojení, způsoby „kontroly“ za jejich chováním atd.
2. Způsoby využití-realizace prostředků získaných kriminálním způsobem.
3. Způsoby „praní“ špinavých peněz.
4. Organizace „fondu pomoci“ (obščaku), formy a způsoby využití jeho prostředků.⁷⁵⁷

Podle údajů ruských kriminologů dostihla v roce 2000 situace v Ruské federaci vzhledem k organizovanému zločinu kritické úrovně. Pod kontrolu organizovaného zločinu přešla značná část ekonomického potenciálu i finančních zdrojů země. Zároveň se rozšířil dosah kriminálních druhů činnosti zločineckých skupin a společenství - od zpronevěry státního majetku a velkých podvodů po ustanovení kontroly nad průmyslovými podniky a odvětvími. Podle údajů odborníků je organizovanými zločineckými skupinami kontrolováno do 50 procent soukromých podniků různých typů vlastnictví a do 60 procent státních, které jsou efektivním prostředkem provádění nezákonných finančních operací. Akcionářství průmyslových podniků zahraničními a ruskými zločineckými formacemi značně ulehčuje operace nezákonného vývozu strategických zdrojů země. Šéfové organizovaných zločineckých skupin zároveň s praním kriminálních kapitálů skrze své firmy úspěšně přemísťují valuty za hranice.⁷⁵⁸ Vorové v zákoně si dnes vytvářejí své diplomaty, soudce a jejich lidé se stávají podle odborníků na organizovaný zločin jako prof. Karpov součástí legálního vedení státu.⁷⁵⁹ Škody, které tak organizovaný zločin působí, neustále rostou a jsou obavy, že se Rusko může zcela proměnit v zemi, kontrolovanou mocnými zločineckými organizacemi, které budou představovat syntézu státních a zločineckých organizací. Moskva se přitom stane jejich finančním centrem.⁷⁶⁰

Ve světě, ve kterém peníze pomáhají získat vysoký sociální status a ukazují se být jediným prostředkem, který otevírá cestu k "dobrému životu" se podle prognóz ruských kriminologů bude korupce považovat organizovanými zločineckými skupinami jako nejlepší prostředek k zajištění beztrestnosti. V důsledku obrovských příjmů,

⁷⁵⁷ БАХИН, Владимир et al. *Преступная деятельность-понятие, характеристика, принципы, изучение*. Киев : Академия государственной налоговой службы Украины, 2001. str. 106 - 108.

⁷⁵⁸ ГУРОВ, Александр И. *Криминологическая ситуация в России на рубеже XXI. века*. Москва : ВНИИ МВД России, 2000. str. 25.

⁷⁵⁹ Rozhovor s prof. Karpovem 18.8.2011 v Kyjevě (Ukrajina)

⁷⁶⁰ РТИЩЕВА, Мария П. *Проблемы экономической преступности в России*. In ПЕТРОВ, Александр А. *Корни и причины преступности в России*. Москва : Проспект, 2001. str. 71 - 72.

získávaných organizovanou zločineckou činností bude stále těžší odolat před navrhovanými úplatky. Nízké platy úředních osob v mnoha zemích je dělají více nakloněnými k využití mámvých nabídek, které jim dělají organizované zločinecké skupiny. Stejně důsledky může mít filosofie bezuzdného "materialismu" na státní úředníky a politické činitele daných zemí.⁷⁶¹ Plukovník Razinkin vidí základní tendence rozvoje společenství vorů v zákoně a obecně kriminální situace v Rusku takto: Bude docházet k intenzivnějšímu podplácení spolupracovníků státních orgánů vorovským společenstvím, posílení spojení se zločineckými organizacemi za hranicemi, dalšímu průniku vorovského hnutí do ekonomiky, posílení střetů mezi ruskými vory a vory z kavkazského regionu, mezi vory a lidry dalších zločineckých organizací a společenství, růst rozporů a konfliktů mezi přívrženci starých a nových vorovských zvyků a tradic.⁷⁶² Postupně se vzájemný boj mezi vory v zákoně navzájem a mezi zločineckými společnostmi zakončí v souvislosti s konečným rozdělením sfér vlivu.⁷⁶³

6.4 Nadnárodní působení organizovaného zločinu spojeného s vory v zákoně

Organizovaná zločinnost rozšířila své meziregionální a mezinárodní kriminální svazy, polem její činnosti se stává prakticky celá zeměkoule. Krajně aktuálním se stal problém nadnárodní organizované zločinnosti. Z počtu zjištěných organizovaných zločineckých skupin mělo v Rusku v roce 1995 mezinárodní svazky pětkrát více skupin než v roce 1991. U organizovaných zločinců se soustřeďovaly stále mohutnější kapitály. S jejich činností byl svázán nárůst ekonomické trestné činnosti.⁷⁶⁴ Při analýze zápisů a fotografií, které v USA získali agenti FBI při prohlídce bytu a zatčení jednoho z hlavních vorů v zákoně Ivaňkova, spolu se zpracováním nosičů elektronického sledování, byl učiněn závěr,

že jeho zločinecká organizace měla lidi a zaujíkala určité pozice ve 14 zemích světa - v USA, Kanadě, Izraeli Německu, Itálii, Francii, Belgii Rakousku, Holandsku,

⁷⁶¹ ОВЧИНСКИЙ, Владимир С. et al. *Основы борьбы с организованной преступностью*. Москва : ИНФРА - М, 1996. str. 50 - 51.

⁷⁶² РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. str. 38.

⁷⁶³ АСЛАХАНОВ, Асламбек А. *О российской мафии без сенсаций (размышления генерал-майора милиции)*. Санкт-Петербург : Юридический центр пресс, 2004. str. 41.

⁷⁶⁴ РЫБКИН, Владимир М. *Преступность и реформы в России*. Москва : ООО-ЭННИ, 1998. bez ISBN. str. 32.

Jihoafrické republice, Gruzii, Ukrajině, Estonsku a na Bahamských ostrovech.⁷⁶⁵

Analýzou materiálů o dění v současném vorovském světě lze dojít k závěru, že zde probíhá tzv. třetí vorovská válka, která má etnické zabarvení. Gruzínští vorové v zákoně pod vedením Tariela Oniani (Taro) bojují s mnohonárodnostními silami Aslana Usojana (Děd Chasan). Do těchto bojů se snaží vstupovat i ruské a zahraniční tajné služby. Ten, kdo vyhraje - nebo spíše přežije, by se mohl stát prvním vorovským "imperátorem".⁷⁶⁶ Návaznost na tyto boje nejvyšších špiček hierarchie vorů v zákoně lze v globalizovaném světě sledovat i daleko za hranicemi Společenství nezávislých států. Ve spolupráci s Europolem došlo 18. června 2013 k zatčení 18 podezřelých, z nichž 13 jsou tzv. vorové v zákoně z gruzínského klanu Kutaisi (za jehož lídra je považován Tariel Oniani). Toto byl jeden z nejvýznamnějších úderů proti klanům ovládaným touto vysoce postavenou elitou ruskojazyčné organizované trestné činnosti. Akce započala v Itálii, kde vedla případ Centrální operační služba italské státní policie a mobilní tým města Bari a zatkli 7 osob. Další zatýkání proběhlo současně v České republice (2), Francii (1), Maďarsku (1), Litvě (5) a Portugalsku (2). Vedle zatčení byly zabaveny zbraně, drogy a 100 000 eur. Značnou podporu poskytly také orgány belgické, německé a polské policie. Tato operace byla výsledkem 18 měsíců trvající výměny informací a shromažďování důkazů v rámci celé Evropské unie. Bylo to poprvé, kdy byl v celé Evropské unii zároveň zatčen tak vysoký počet vorů v zákoně. Specificky významným úderem proti ruskojazyčnému organizovanému zločinu bylo zatčení šéfa kutaiského klanu v Maďarsku. S tímto šéfem byl zatčen i celý zbytek klanové hierarchie.⁷⁶⁷

⁷⁶⁵ ТАРАБРИН, Алексей. *Воры в законе и авторитеты*. Москва : ЭКСМО, 2004. str. 74.

⁷⁶⁶ УТИЦИН, Олег. *Третья воровская война* [online]. srpen 2011 [cit./vid. 22.7.2013]. Dostupné z: http://www.aferizm.ru/criminal/imperia/i_vori_voina.htm

⁷⁶⁷ Hard blow against russian-speaking mafia [online]. 19. června 2013 [cit./vid. 23.7.2013]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/content/hard-blow-against-russian-speaking-mafia>

Závěr

V celé této práci jsem na rozlišení základních charakteristik od jednotlivého vora v zákoně jako individua, přes jeho aktivity, struktury a vztahy se světem došel k závěru, že hypotéza o tom, že zločinnost si ve svém boji se společností vytváří specifickou formu sebeobrany, je alespoň na příkladu tohoto kriminálního společenství pravdivá. Z hlediska postsovětského prostoru se samozřejmě jedná o nejvyšší stupeň zločinnosti, takzvaný zločin profesionální, ke kterému bychom v případě společenství vorů v zákoně v České republice jen obtížně hledali srovnání. Právě vor v zákoně jako profesionální zločinec se pro potvrzení této hypotézy ukázal být jednoznačný. V práci jsem i na jednotlivých segmentech sociálně-psychologického světa vora v zákoně ukázal, že každý z nich slouží k upevnění a posílení jeho moci. Je zřejmé, že se jedná o osobnost se zcela specifickými charakteristikami, jejichž přítomnost či nepřítomnost ovlivňuje i vznik strukturálních vazeb jeho společenství a jeho další fungování směrem navenek. Ukázala se tak vhodnost von Lampeho teorie o směřování dalšího výzkumu zločinu k sociálně-psychologickému pojetí. Celou prací se jasně vine i zřejmé ovlivňování pravidel vorovského světa vnějším světem. Byť se vorové po celou dobu své existence snažili ukazovat vnějšmu světu jako společenství založené na neměnných tradicích, změny v uspořádání společenského zřízení se na něm jasně projevovaly. Oslabení či zesílení státního režimu již od dob Stalina a Chruščeva vyvolávalo ve světě vorů velké otřesy, které vedly k stále novému promýšlení a upřesňování pravidel jejich kodexu. To potvrzuje teorie Chicagské kriminologické školy, že proměna společenských podmínek je spojena s vlivem na chování určitých skupin. Je zřejmé, že mezi vory v zákoně s jejich specifickými osobnostmi a přesnými životními pravidly se i v otázce plnění těchto pravidel nacházely osoby s menším či větším sklonem k jejich dogmatickému pojetí. Všechna tato výsledná pravidla zločineckého světa spojeného se staletými dějinami carského Ruska, sovětské epochy i doby perestrojky a po ní byla právě vory v zákoně nejideálněji osvojena. Právě ti, kdo je měli příležitost poznat v jejich nejjemnějších detailech a nejlépe se jimi řídili, měli a mají největší šanci dostat se na vrchol zločinecké hierarchie. Tento přenos kriminálních hodnot také ukazuje na oprávněnost Clowardova a Ohlinova konceptu nelegitimních příležitostí. Ve světě vorů v zákoně si staří vorové vybírají mladé následníky a učně, kteří přejímají od zkušených zločinců modely chování a "učí" se řemeslu. Získávají znalosti a schopnosti (deviantní "know-how"). Autoritu a "čistotu" vora v zákoně vždy

posilovaly nejen jeho způsoby chování, ale i jeho komunikace slangem a tetování. Mnohé religiózní představy svědčí o tom, že si dokázal zdůvodnit i bezdůvodnost obav o to, že by měl být za zločiny potrestán i jinak než pozemským soudem. Cílem všech pravidel je udělat si i místo jeho uvěznění a pobyt v něm co nejpohodlnější, k čemuž vždy sloužila i solidarita mezi vory v boji s administrativou vězení. S příchodem perestrojky však začaly tyto vzorce chování dostávat zásadní trhliny. Nové zákony či spíše jejich původní neexistence a povolení soukromého podnikání ukázaly vorům v zákoně celou řadu příležitostí. Vorové začali získávat dostatek peněz na drahé advokáty a navazovat kontakty s představiteli státní moci rozpadajícího se Sovětského svazu. V této souvislosti lze hovořit o oprávněnosti použití teorie modernizace, která však od vorů zřejmě nepotřebovala zásadní pokrok v technice, jako spíše v komunikaci. S tím, jak rostly jejich možnosti, zjišťovali, že pro utajení svých aktivit již nemusí hovořit slangem, ale místo toho jsou o jejich nevině schopni svým jazykem hovořit právníci. Již nepotřebovali ukazovat svou hodnost v zadýchané vězeňské cele tetováním, ale začali svou moc ukazovat opancéřovaným mercedesem a helikoptérou stojící před třípatrovou vilou. Místo celoročního hraní karet a aktivní homosexuality (pasivní homosexualita byla vorům vždy zakázána zcela) v prostředí vězení měli možnost se seznámit s nejkrásnějšími ženami a žít s rodinami. Toto vše vedlo k zdánlivému a kriminology tolik diskutovanému stále většímu rozdělení na tradiční - staré (nepmanské) a nové vory. Dnes se přitom v kriminologické i další literatuře zabývající se vory v zákoně píše, že tradiční prakticky prohráli a zůstali především tito noví vorové, kteří tento zločinecký svět řídí.

Z hlediska kriminologických příruček a zpráv o vorech v zákoně, které spočívají především na výčtu pravidel, které vor ještě zachovává nebo už porušuje je to jistě pravda.

Jenže neustále je třeba mít na paměti, že zároveň je dostatek zpráv o stálé převaze tradičních pravidel v místech odnětí svobody. I když se tam tito noví vorové z důvodu výše popsaných (drazí advokáti, dostatek peněz ke korupci moci zákonodárné, výkonné i soudní daného státu) od perestrojky nedostávají tak často, toto prostředí má opět zásadní vliv na znovuobnovení jejich tradic. Společenské podmínky, ve kterých se vor ocitá, mají zásadní vliv na jeho fungování. Lze tedy učinit závěr, že zločinnost vorů v zákoně nezaniká, ale mění se se společností. Mění se pouze vnější projevy, což jsou ona auta, domy, rodiny a další znaky bohatství získané nelegálními či postupně z

nelegálních legalizovanými aktivitami. Jakmile se však prosazují dostatečně silná pravidla, která vorům v zákoně neumožňují dosahovat maximálních zisků a být zároveň nepostižitelní, začínají se opět vracet k tradičním a recidivním vzorům chování.

Na začátku bádání o tomto tématu jsem byl také z důvodu neustálého setkávání se s kategoriemi tradičních a nových vorů v poperestrojkovém světě přesvědčen, že se skutečně jedná o nějak zásadně odlišné skupiny, které spolu velmi často vedou intenzivní boj. Když jsem však zkoumal toto téma do hloubky, začal jsem za základní pravidlo určující vora považovat to, které v podstatě říká, že vor "nesouhlasí s existujícím rozdělením podle práce." Tady jsou kořeny vora v zákoně, nikoliv zda má rodinu, případně je ochoten využívat drahé advokáty a politickou korupci pro svůj pohodlný život a osvobození od tlaku systému. Toto zásadní pravidlo a s ním spojená "setrvačnost" chování zapadá do pohledu, který se mi začal vytvářet po prostudování velké části literatury v Petrohradě při rozhovoru s odborníkem na organizovaný zločin z Ruské akademie věd Kost'jukovským. Ten vysvětloval, že podle něj je třeba chápat chování vora v zákoně a to jak žije spíše jako ukázkou jiné přirozenosti vora, kterou v sobě celý život buduje a na kterou není většina občanů, kteří se s ním setkají, připravena. Uváděl příklad, který to jasně ilustruje: "Představte si, že sedíte s někým na obědě, ovšem ten druhý není člověk, ale vlk. Je zřejmé, že i jeho chování bude ve všech podmínkách vlčí a on si za to, že Vás sežere, žádné výčitky dělat nebude. Podobně i v nedotknutelnosti např. církevního majetku a v otázkách víry mohou být jednotliví vorové zbožní a nedotýkat se ho, obecně ale platí pravidlo vlčí přirozenosti, která si utrhne vše." Tento pohled je v práci jasně prokázán i v kapitolách o vorech v zákoně jako profesionálních zločincích a jejich osobnostní charakteristice. Veškeré další strukturální a mocenské vazby v systému vorů pak ukazují na jednoznačné kořistnické cíle, které jsou ospravedlňovány všemi zvyky, tradicemi i religiózními představami. Celý tento komplex upevňuje vlčí přirozenost vora v zákoně a s ním spojené kontrakultury.

Staří a noví vorové jsou tedy pro mne na konci této práce jednou linií elitní zločinecké subkultury, která se jen liší vnějškovými charakteristikami. Zcela dostatečně to charakterizuje srovnání Karyševa, který ho však používal k tomu, aby ukázal na šíři rozdílu mezi starými a novými vory: "Jestliže dříve, v dobách "vorovského romantismu" padesátých let 20. století chodili vorové v zákoně ve vycpávaných

bundách, plátěných botách a kalhotách, tak dnešní nové vorovské autority se pohybují v nejdražších oblecích."⁷⁶⁸ Vlk v obleku však zůstává vlkem. A stačí změny ve společenském systému, které donutí tyto vlky obleky a další znaky dnešního statusu sundat, aby se podle mne opět v daleko větší síle znovuoobrodily tradiční vorovské tradice. Ty pak budou zřejmě tak tradiční a dogmatické, jak silně totalitní bude systém, který bude na tyto osobnosti tlačit.

⁷⁶⁸ КАРЫШЕВ, Валерий. М. *Воровской общак Паши Цируля*. Москва : ЭКСМО, 1999. str. 23.

Summary

World of the Vorsk being a structure which runs through the crime over the whole history of the Soviet State, and later the post-Soviet area, while it is visible sometimes more and sometimes less. At the time of a crisis, there comes to an increased number of deviations and their qualitative changes in the society connected with dynamics of social processes taking place therein in connection with cancellation of usual forms of social control. Such periods of crises and occasional booms with regular prosecution of entire groups of inhabitants for various political acts have led to the creation of entirely new phenomena as was the system of prison camps GULAG and also completely new dimensions of crime - thieves in law. It is assumed that not a single criminal association in Russia and post-Soviet area generally has a more developed criminal ideology than that of the Vorsk one. Moreover, rich prison experience evidently enabled the vorsk to survive under inhumane conditions of the Gulag camps and to continue in the "vorsk thing" further.

Here, I am making a hypothesis that if a man is in constant opposition to the system that surrounds him wholly with its relations and coercive apparatus - while maintaining such an opposition role - and is able to survive under such pressure, his world must have special characteristics which differentiate him from the world of other citizens. In addition thereto, it will contain a whole range of activities, relations and subcultural features which will characterize acting of the thieves in law with regard to his surrounding and determine a specific structure of his association. My hypothesis is linked with the theory that criminality creates in its fight against the society a specific form of self-defence. Embodiment of this form and its rules being - on the basis of my hypothesis - the thieves in law.

This hypothesis is connected with today's generally accepted theories which in connection with conflict changes of the association of the thieves in law speak of weakening and/or rather decline of traditional thieves in law and victory of the new ones. In this work, I try to answer the question - in this respect - how much today's division into new thieves in law and old thieves in law is topical and whether this world has modernized in constant contracultural relation to the environment surrounding it. In connection with the above-mentioned hypothesis we may speak of relations to the Chicago School of Criminology with its theory that a change of societal conditions is linked with the influence on behaviour of certain groups. Further, there is a relation to

Yinger's theory of contraculture and theory of modernization (crime is modernized).

For needs of this work, I applied division and analysis of the thieves in law and their associations from the viewpoint of a historical relation to the society, their individualities, basic relations and links, contracultural features, superordinate power bodies and a perspective on the thieves in law as part of the organized crime, which is - at the same time - considered as the latest trend in development of such criminal association. This division - in my opinion - allows a comprehensive grasp of the phenomenon of the thieves in law.

Thus, the aim being description of the world of the thieves in law and its structures on the basis of a criminologically-focused multidisciplinary approach (history, sociology, law, psychology). Principles of the functioning of this world are analyzed from the viewpoint of its clear opposition to majority society. It concerns an analysis of a significant contraculture Soviet and post-Soviet area in connection with the issue of its modernization towards the current division into old and new thieves in law and thereto related solution to the above-mentioned hypothesis.

Thus, the method being a critical analysis of acquired data - especially, it concerns a secondary analysis of professional and public sources and their historical, criminologically focused processing.

Historic moment of the work is given by that factor that I do not focus on the period of the old, Tsarist Russia. The work is focused from the Soviet prehistory to the present day.

I decided to concentrate primarily on the processing of materials from the main research centers of the post-Soviet area where the longest and most detailed examination of the thieves in law was taking place. For collection of data, I set myself the goal of carrying out - and I carried out - study visits to three main academic centers (Petersburg, Moscow, Kiev). I supplemented and reviewed the information by semi-structured interviews with experts on this issue.

By research, I came to the conclusion that the hypothesis that criminality creates in its fight against the society a specific form of self-defence is true at least with respect to the example of this criminal community.

In the work, I showed in individual segments of the social-psychological world of the vor in law that each of them serves for the strengthening and reinforcement of its power.

With the whole work there clearly intertwines evident influencing of rules of the thieves in law world by the outside world. Even though the thieves in law tried to appear - throughout their existence - before the outside world as the community established on unchanging traditions, changes in the arrangement of the societal system were clearly shown therein. Weakening or strengthening of the state regime already from the period of Stalin and Khrushchev caused in the world of the thieves in law big disturbances which led to constantly new thinking and specification of rules of their codex. In this respect, we may speak of justifiability of the use of the theory of modernization, which - however - did not require from the thieves in law any fundamental progress in technology, but rather in communication.

This is confirmed by the theory of the Chicago School of Criminology that a change of societal conditions is linked with the influence on behaviour of certain groups.

I may draw a conclusion that criminality of the thieves in law does not cease to exist, but it changes with the society. There are only changed outward manifestations, those being cars, houses, families and other symbols of wealth acquired by illegal activities or activities legalized gradually from the illegal ones. These symbols being the main difference between the new and old thieves in law which, however, I consider as a united line of the elite criminal subculture which differs only in outer characteristics.

Seznam použitých pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů

a) Prameny a literatura

АНИСИМКОВ, Валерий М. et КОРОЛЕВА, Екатерина В. *История уголовной России*. Москва : АФ МОСА, 2010. ISBN 978-5-89774-213-8.

АНИСИМКОВ, Валерий М. *Криминальная субкультура и её нейтрализация в исправительных учреждениях России*. Автореферат диссертации. Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. bez ISBN.

АНИСИМКОВ, Валерий М. *Тюрьма и её законы*. Саратов : Саратовская государственная академия права, 1998. ISBN 5-7924-0023-7.

АНТОНЯН, Юрий М. et al. *Личность корыстного преступника*. Томск : Издательство Томского университета, 1989. bez ISBN.

АНТОНЯН, Юрий М. (red.) *Личность преступника и вопросы исправления и перевоспитания осужденных*. Москва : ВНИИ МВД СССР, 1990. bez ISBN.

АНТОНЯН, Юрий М. *Социальная среда и формирование личности преступника*. Москва : Типография имени Воровского, 1975. bez ISBN.

АНТОНОВ-РОМАНОВСКИЙ, Григорий В. et al. (red.) *Теоретические проблемы учения о личности преступника (Сборник научных трудов)*. Москва : ЦНИИТЭИ Минзага СССР, 1979. bez ISBN.

АСЛАХАНОВ, Асламбек А. *Мафия - пятая власть*. Москва : Агентство международной информации, 1996. bez ISBN.

АСЛАХАНОВ, Асламбек А. *О российской мафии без сенсаций (размышления генерал-майора милиции)*. Санкт-Петербург : Юридический центр пресс, 2004. ISBN 5-94201-302-0.

БАЛДАЕВ, Данциг С. *Словарь блатного воровского жаргона. В двух томах. Том 2. От Р до Я*. Москва : Кампана, 1997. ISBN: 5-7941-0003-6.

БАХИН, Владимир et al. *Преступная деятельность-понятие, характеристика, принципы, изучение*. Киев : Академия государственной налоговой службы Украины, 2001. bez ISBN.

БЕДРИКІВСЬКИЙ, Володимир В. ЛИТВИНОВ, Олексій М. *Бандитизм: соціально-правовий і кримінологічний аналіз*. Харків : Харківський національний

- университет внутрішніх справ, 2009. ISBN 966-610-141-6.
- БАРАБАНОВ, Николай П. et al. *Криминальная субкультура осужденных*. Рязань : Академия ФСИН России, 2009. ISBN 978-5-7743-0309-0.
- БОГОРЕЕВ, Николай В. Влияние уголовной субкультуры на духовное развитие нации в сщвременной России. In: *Преступность и духовность*. Москва : Российская криминологическая ассоциация, 2008. ISBN 9785878170598.
- БЫКОВ, Владимир. *Русская фея*. Смоленск : ТРАСТ-ИМАКОМ, 1994. ISBN 5-86171-007-4.
- БЫРГЕУ, Михаил М. *Опыт системного исследования профилактики преступлений*. Москва : Юркнига, 2004. ISBN 5-9589-0082-X.
- БЫШЕВСКИЙ, Юрий В. *Криминологическая характеристика личности вора*. ОМСК : Омский облисполком, 1973. bez ISBN.
- ЦЫКУНОВ, Игорь. *Оккультные тайны криминальной России*. Москва : Эксмо "Яуза", 2002. ISBN: 5-8153-0009-8
- ЧАЛИДЗЕ, Валерий. *Уголовная Россия*. Москва : ТЕРРА, 1990. ISBN 5-85255-002-09.
- ЧЕРНЕЦОВ, Константин А. *Крым бандитский-2*. Киев Мрия, 2000. ISBN 5-7707-648-5.
- ДАНИЛОВ, Александр А. *Маги криминала*. Санкт — Петербург : Издательство Р. Асланова „Юридический центр Пресс“, 2004. ISBN 5-94201-375-6.
- ДАНИЛОВ, Александр А. *Воры грабители*. Санкт Петербург : Издательство «Политехника», 1997. ISBN 5-7325-0444-3.
- ДОЛГОВА, Азалия И. *Личность организованного преступника: криминологическое исследование*. Москва : Норма, 2013. ISBN 978-5-91768-325-6.
- ДОЛГОВА, Азалия И. et ДБЯКОВ, Сергей В. (red.) *Организованная преступность*. Москва : Юридическая литература, 1989. ISBN 5-7260-0268-7.
- ДРЁМИН, Виктор, В. et ОРЗИХ, Марк Ф. (red.) *Криминогенная ситуация на юге Украины: особенности и проблемы сдерживания*. Одесса : Феникс, 2003. ISBN 966-8289-51-X.
- ДРЁМИН, Виктор, В. *Преступность как социальная практика — институциональная теория криминализации общества*. Одесса : Юридична литература, 2009. ISBN 978-966-419-088-3.

- ДУБЯГИНА, Ольга, П. Криминологическая характеристика средств коммуникации криминальной среды. In: *Преступность и духовность*. Москва : Российская криминологическая ассоциация, 2008. ISBN 9785878170598.
- ДУБЯГИНА, Ольга, П. et al. *Средства коммуникации преступного мира. (Словарь-справочник)*. Москва : Дежавю, 2006. ISBN 5-903113-03-6.
- ДЫШЕВ, Сергей, М. *Воры в законе и авторитеты*. Москва : ЭКСМО, 2008. ISBN 978-5-699-30336-6.
- ЭМИНОВ, Владимир Е. *Причины преступности в России : криминологический и социально-психологический анализ*. Москва : Норма, 2011. ISBN 978-5-91768-176-4.
- ЕРЕМИН, Виталий. *Воровской ордена*. Москва : Известия, 1995. ISBN 5-206-00464-2.
- ФИЛЬ, Римма Е. *Зона бесправия. Есть ли выход?* Донецк : Печать газеты Донецкие новости, 1998. ISBN 966-95337-0-0.
- FRIEDMAN, Robert. *Ruská mafie. Jak ruští mafiáni dobyli Ameriku*. Praha : Práh, 2001. ISBN 80-7252-051-2.
- ГИЛИНСКИЙ, Яков И. et ШИПУНОВА, Татьяна В. (red.) *Девиантность в обществе потребления*. Санкт — Петербург : Алеф-Пресс, 2012. ISBN 978-5-905966-01-9.
- ГЛОНТИ Георгий et ЛОБЖАНИДЗЕ, Гиви. *Воры в законе. Профессиональная преступность в Грузии*. Тбилиси : AU TraCCC Georgia office, 2004. bez ISBN.
- ГОЛИНА, Володимир В. et ВАЛУЙСЬКА, Марина Ю. *Запобігання злочинності в Україні*. Харків : Національна Юридична академія України, 2007. bez ISBN.
- ГРИБ, Владимир, Г. *Противодействие организованной преступности*. Москва : ИНФРА-М, 2001. ISBN 5-16-000810-1.
- ГРИШКО, Александр Я. *Личность террориста: криминологический портрет*. Рязань : Академия права и управления Федеральной службы исполнения наказаний, 2006. ISBN 5-7743-0166-4.
- GROSSMANN, Miroslav et ROZTOČIL, Vojtěch. *Ruskojazyční*. Praha : Vězeňská služba České republiky, 2005. ISBN 80-254-0239-8.
- ГУРОВ, Александр И. *Красная мафия*. Москва : Самоцвет, 1995. ISBN 5900647102.
- ГУРОВ, Александр И. *Криминологическая ситуация в России на рубеже XXI*.

- века. Москва : ВНИИ МВД России, 2000. ISBN 5840100390.
- ГУРОВ, Александр, И. *Организованная преступность - не миф, а реальность*. Москва : Знание, 1992. ISBN 5-07-000964-8.
- ГУРОВ, Александр И. *Профессиональная преступность: прошлое и современность*. Москва : Юридическая литература, 1990. ISBN 5-7260-0216-4.
- ГУРОВ, Александр И. et РЯБИНИН, В.Н. *Исповедь "вора в законе"*. Москва : Росагропромиздат, 1991.
- ХАБАРОВ, Александр И. *Тюрьма и зона*. Москва : ЦЕНТРПОЛИГРАФ, 1997. ISBN: 5-218-00540-1.
- ИГОШЕВ, Константин Е. *Типология личности преступника и мотивация преступного поведения*. Горький : Горьковская высшая школа МВД СССР, 1974. bez ISBN.
- ИЛЬЯСИН, Николай Н. *Самые известные воры*. Минск : Литература, 1998. ISBN 985-437-671-0.
- ИВАЩЕНКО, Александр. *Украина криминальная-3 документальная хроника борьбы с организованной преступностью в Украине*. Киев : Всеукраинская пресс-группа, 2003. ISBN 966-556-521-4.
- ЯКУБОВИЧ, М. И. (red.) *Вопросы борьбы с преступниками рецидивистами*. Москва : Высшая школа МООП РСФСР, 1964. bez ISBN.
- КАРПЕЦ, Игорь И. *Преступность: Иллюзии и реальность*. Москва : Издательство "Российское право", 1992. bez ISBN.
- КАРТАВЫХ, Вячеслав И. (red.) *Организованная преступность в Украине*. Харьков : Информ-Украина, 2008. ISBN 978-966-1662-01-7.
- КАРЬШЕВ, Валерий М. *История русской мафии. 1988-1994 год. Большая стрелка*. Москва : ЭКСМО, 2004. ISBN 5-699-04980-0.
- КАРЬШЕВ, Валерий М. *История русской мафии. 1995-2003 год. Большая крыша*. Москва : ЭКСМО, 2004. ISBN 5-699-04982-7.
- КАРЬШЕВ, Валерий М. et ВОЛКОВ, Федор. *Москва тюремная*. Москва : ЭКСМО, 2005. ISBN 5-699-09180-7.
- КАРЬШЕВ, Валерий М. *Наш дом - тюрьма: от вора в законе до олигарха*. Москва : ЭКСМО, 2001. ISBN 5-04-005766-0.
- КАРЬШЕВ, Валерий М. *Воровской общак Паши Цируля*. Москва : ЭКСМО, 1999.

ISBN 5-04-003121-1.

КАРЫШЕВ, Валерий, М. *Русская мафия 1988-2012. Криминальная история новой России*. Москва : Эксмо, 2012. ISBN: 978-5-699-58951-7.

КОМЕНДА, Antonín. *Sociální deviace*. Olomouc : Univerzita Palackého, 1999. ISBN 80-244-0019-7.

КОНСТАНТИНОВ, Андрей et ДИКСЕЛИУС, Малькольм. *Бандитская Россия*. Санкт-Петербург : Библиополис, 1997. ISBN 5-7435-0194-7.

КОЧЕТКОВ, П.В. et al. (red.) *Энциклопедия преступлений и катастроф - ограбления и кражи*. Минск : Литература, 1996. ISBN 985-6274-40-0.

КОРНИЕНКО, Михаил В. *Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії*. Київ : Фонд Юрнауки АПС, 2004. ISBN 996-96472-0-7.

КОРНИЕНКО, Михаил В. et БЕССМЕРТНЫЙ, Иван В. *УБОП. 20 лет боевых операций*. Киев : Довіра, 2011. ISBN 978-966-507-285-0.

КРЕСТОВЫЙ, Федор. *Как выжить в зоне. Советы бывалого арестанта*. Москва : Астрель, 2007. ISBN 978-5-9725-0665-1.

КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Хроника донецкого бандитизма*. Донецк : Юрпресс, 2002. ISBN 966-96151-3-5.

КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Преступники и преступления. Законы преступного мира. Обычаи, язык, татуировки*. Донецк : Сталкер, 1997. ISBN 966-7104-51-6.

КУЧИНСКИЙ, Александр В. *Преступники и преступления. Законы преступного мира. Паханы. Авторитеты. Воры в законе*. Донецк : Сталкер, 1997. ISBN 966-7104-67-2.

KUCHTA, Josef et VÁLKOVÁ, Helena. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C.H.Beck, 2005. ISBN 80-7179-813-4.

КУЛИКОВ, Виктор И. *Основы криминалистической теории организованной преступной деятельности*. Ульяновск : Филиал МГУ, 1994. ISBN 5-87374-015-1.

КУТЯКИН, Сергей А. et КУРБАТОВА, Галина В. *"Воры в законе" на рубеже веков*. Рязань : Академия права и управления Минюста России, 2003. ISBN 5-7743-0086-2.

КУЗНЕЦОВА, Нинель Ф. et ЛУНЕЕВ, Виктор В. *Криминология*. Москва :

- Волтерс Клувер, 2004 ISBN 5466000191.
- КУЗИН, Сергей. *Донецкая мафия*. Киев : Полиграфкнига, 2006. ISBN 966-530-041-5.
- LALLEMAND, Alain. *Russische Mafia. Der Griff zur Macht*. München : Lichtenberg, 1996. ISBN 3785284101.
- ЛЕБИНА, Наталья Б. *Повседневная жизнь советского города : нормы и аномалии, 1920 - 1930 годы*. Санкт-Петербург : Журнал "Нева", 1999. ISBN 5-87516-133-7.
- ЛУНЕЕВ, Виктор В. *Преступность XX века*. Москва : Норма, 1997. bez ISBN.
- МАКСИМОВ, Александр А. *Российская преступность. Кто есть кто?* Москва : ЭКСМО, 1997. ISBN: 5-251-00593-8.
- МАЛИШЕВ, Владимир С. *Анатомия зла*. Донецк : Юпресс, 2001. ISBN 966-556-249-5.
- МИКИТЧИК, Олександр В. *Філософія злочину*. Київ : Київський національний університет внутрішніх справ, 2006. bez ISBN.
- МЕЕРОВИЧ, Марк. *Наказание жилищем. Жилищная политика в СССР как средство управления людьми. 1917-1937*. Москва : Российская политическая энциклопедия, 2008. ISBN 978-5-8243-0988-1.
- МИРГОГОДСКИЙ, Александр. *Криминальные Прилуки: кровавые 90-е*. Тернополь : Издательство "Підручники і посібники", 2007. ISBN 978-966-07-0832-7.
- МОДЕСТОВ, Николай С. *Москва - 3 - Энциклопедия городского криминала*. ЗАО Москва : Центрполиграф, 2000. ISBN 5-227-01070-6.
- МОДЕСТОВ, Николай С. *Москва бандитская*. Москва : Центрполиграф, 1996. ISBN 5-218-00107-4.
- МУХИН, Алексей А. *Российская организованная преступность и власть. История взаимоотношений*. Москва : Центр политической информации, 2003. ISBN 5938660114.
- ОЛЕЙНИК, Антон Н. *Тюремная субкультура*. Москва : ИНФРА-М, 2001. ISBN 5-16-000765-2.
- ОСОКИНА, Елена А. *Иерархия потребления. О жизни людей в условиях сталинского снабжения, 1928-1935 гг.* Москва : МГОУ, 1993. ISBN 5-7045-0392-6.
- ОВЧИНСКИЙ, Владимир С. et al. *Основы борьбы с организованной*

- преступностью*. Москва : ИНФРА - М, 1996. ISBN 5-86225-106-5.
- ПИРОЖКОВ, Виктор. *Законы преступного мира молодёжи*. Тверь : Издательство "Приз", 1994. bez ISBN.
- ПОДЛЕССКИХ, Георгий et ТЕРЕШОНОК, Андрей. *Воры в законе*. Москва : Издательство ВЕЧЕ, 1996. ISBN 5-7838-0002-3.
- POJMAN, Petr. *Organizovaný zločin v Rusku a jeho proměny od rozpadu SSSR-konec jedné epochy*. Praha : Ministerstvo vnitra, 2011, roč. 44, č. 3, s. 207-214. ISBN 1210-9150.
- POJMAN, Petr. Ruský organizovaný zločin. Nedefinovatelná globální hrozba. In: SOULEIMANOV, Emil. a kol. *Organizovaný zločin*. Praha : Auditorium, 2012. ISBN 978-80-8728-427-8.
- ПОМЫТКИН, Александр. *Мафия в Украине*. Харьков : Просвіта, 2003. ISBN 966-7409-33-3.
- Преступность и правонарушения в СССР*. Москва : Издательство "Юридическая литература", 1990. bez ISBN.
- РАЗИНКИН, Вячеслав С. *Воры в законе и преступные кланы*. Москва : Криминологическая ассоциация, 1995. ISBN 5-87817-005-1.
- РАЗИНКИН, Вячеслав С. et ТАРАБРИН, Алексей. *Цветная масть: элита преступного мира*. Москва : Вече 1997. ISBN 5-7838-0177-1.
- REIMAN, Michal et al. *Zrod velmoci. Dějiny Sovětského svazu 1917 - 1945*. Praha : Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2266-8.
- РИМАРЕНКО, Юрий И. ed. *Антология сыска. От полиции к внешней разведке. Том 2. Сыск, сыщики и преступный мир*. Киев : Знання України, 2006. ISBN 966-316-156-6.
- РОМАНОВ, Сергей. *Воры - карманники. От ширмача до щипача*. Москва : Эксмо, 2005. ISBN 5-669-09827-5.
- ROTH, Jürgen. *Gangsteři z Východu : nové cesty zločinu*. Praha : Mladá fronta, 2007. ISBN 978-80-204-1415-1.
- РТИЩЕВА, Мария П. *Проблемы экономической преступности в России*. In: ПЕТРОВ, Александр А. *Корни и причины преступности в России*. Москва : Проспект, 2001.
- РЫБКИН, Владимир М. *Преступность и реформы в России*. Москва : ООО-ЭННИ, 1998. bez ISBN.

- САМСОН. *Самсон*. Москва : Эксмо, 2011. ISBN 978-5-699-50983-6.
- САВЧЕНКО, Вільям А. *От сумы и от тюрьмы... (как избежать зоны беспредела)*. Донецк : ООО Алан, 1999. ISBN 5-87478-144-7.
- СИДОРОВ, Александр А. *Жиганы, уркаганы, блатари 1917 - 1940. Подлинная история воровского братства*. Москва : Эксмо, 2005. ISBN 5-699-10205-1.
- СИДОРОВ, Александр А. *Воры против сук. 1941-1991. Подлинная история воровского братства*. Москва : Эксмо, 2005. ISBN 5-699-09276-5.
- СКОБЛИКОВ, Петр А. *Актуальные проблемы борьбы с коррупцией и организованной преступностью в современной России*. Москва : Норма, 2007. ISBN 978-5-468-00074-8.
- SOLŽENICYN, Alexandr. *Souostroví GULAG. 2. díl*. Praha : OK Centrum, 1990. ISBN 80-900270-0-8.
- СОТНИКОВ, Владимир Н. *Главари бандитских кланов*. Минск : Литература, 1997. ISBN 985-437-309-6.
- СТАТИС, В.В. *Правова система України: Історія, стан та перспективи*. 5. том. Харків : Право 2008. ISBN 978-966-458-094-3.
- СУХОПУКОВ, Виктор. *Criminal I. - Очерки новейшей истории организованной преступности Мариуполя*. Мариуполь : Предприятие "Газета Приазовский рабочий", 1997. bez ISBN.
- ШАЛАМОВ, Варлам Т. *Собрание сочинений в четырех томах. Т.1*. Москва : Художественная литература "Вагриус", 1998. ISBN 5-280-03161-5.
- ŠÁMAL, Zdeněk. *Ruské mafie*. Praha : Ivo Železný, 2000. ISBN 80-240-1561-7.
- ШЕМЯКИНА, Вероника В. *Криминальная субкультура в современной России*. Автореферат диссертации. Челябинск : Челябинский государственный университет, 2010. bez ISBN.
- ШЕПЕЛЕНКО, Лилия А. *Преступность как система : попытка критического анализа*. Луганск : Луганский государственный университет внутренних дел, 2006. ISBN 966-8129-88-1
- ŠMÍD, Tomáš. *Organizovaný zločin v Ruské federaci*. Brno : Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4846-1.
- ТАРАБРИН, Алексей. *Воры в законе и авторитеты*. Москва : ЭКСМО, 2004. ISBN 5-699-05351-4.

- ТЭСС, Л.В. *Воры в законе и прочие*. Рига : s.l., 1993. bez ISBN.
- ТОНКОНОГ, Виталий, А. *Записки советского тюремщика*. Киев : МАУП, 2007. ISBN 978-966-608-826-3.
- УЗАРАШВИЛИ, Омар. *В епіцентрі гангстерських війн*. Львів : ЛА Піраміда, 2001. ISBN 9667188175.
- VARESE, Federico. *The Russian mafia: private protection in a new market economy*. Oxford : Oxford University Press, 2001. ISBN 978-80-210-4846-1.
- ВЕРБЕНСЬКИЙ, Михайло Г. *Транснаціональна злочинність*. Дніпропетровськ : ДДУВС - Ліра ЛТД, 2009. ISBN 978-966-383-263-0.
- ВЛАСОВ, Вячеслав С. *Причины и условия преступности в СССР*. Ярославль : Ярославский государственный университет, 1987. bez ISBN.
- ВОЛОХОНСКИЙ, Лев. *Жизнь "по понятиям"*. Москва : ЗАО ОЛМА Медия Групп, 2011. ISBN 978-5-373-03954-3.
- VON LAMPE, Klaus. *The Interdisciplinary Dimensions of the Study of Organized Crime. Trends in Organized Crime* 9(3), 2006, 77-95.
- ВЫШЕНКОВ, Евгений. *Крыша. Устная история рэкета*. Санкт-Петербург : Астрель-СПб, 2011. ISBN 978-5-9725-2131-9.
- ЗУГУМОВ, Заур. *Бродяга: исповедь смертника*. Санкт-Петербург : Астрель-СПб, 2010. ISBN 978-5-975-1731-2.
- ЗВИРБУЛЬ, Владимир К. et ШУПИЛОВ, Валерий П. *О некоторых тенденциях в развитии криминологии*. Москва : УПП МИД СССР, 1973. bez ISBN.

Elektronické zdroje:

- Банкет в бутылке [online]. 2001 [cit./vid. 17.2.2013]. Dostupné z: <http://holio.ru/17/79>
- GALEOTTI, Mark. *Europe-wide arrests of Georgian gangsters, with senior Kutaisi vor seized in Prague* [online]. 19. června 2013 [cit./vid. 23.7.2013]. Dostupné z: <http://inmoscowsshadows.wordpress.com/2013/06/19/europe-wide-arrests-of-georgian-gangsters-with-senior-kutaisi-vor-seized-in-prague/>

Hard blow against russian-speaking mafia [online]. 19. června 2013 [cit./vid. 23.7.2013]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/content/hard-blow-against-russian-speaking-mafia>

HEŘMANOVÁ, Eva. *Kontrakultura* [online]. 24.3.2012 [cit./vid.21.11.2013]. Dostupné z: <http://artslexikon.cz/index.php/Kontrakultura>

КАСЬЯНОВ, Валерий В. et НЕЧИПУРЕНКО, Виктор Н. *Социология права* [online]. Ростов н/Д: Феникс, 2001. [cit. 14.11.2011]. Dostupné z: <http://socioline.ru/pages/kasyanov-vv-nechipurenko-vn-sotsiologiya-prava>

Крупная воровская сходка [online]. 13.7.2011 [cit./vid. 3.11.2013]. Dostupné z: <http://www.mzk1.ru/2011/07/krupnaya-vorovskaya-sxodka/>

KUPKA, Petr. *Úvod do studia subkultur mládeže v Bělorusku – konceptuální východiska výzkumu.* [online]. 1.5.2008 [cit./vid. 21.11.2013]. Dostupné z: <http://www.rexter.cz/uvod-do-studia-subkultur-mladeze-v-belorusku---konceptualni-vychodiska-vyzkumu/2008/05/01/>

PROCHÁZKOVÁ, Petra. *Ruští kmotři vymírají, podsvětí si přerozděluje trhy* [online]. 23. srpen 2009 [cit./vid. 16.7.2013]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/euro- cz/clanek.phtml?id=645132>

RAHR, Alexander et PACHOMOW, Philipp. *Die Geschichte der russischen Kriminalität* [online]. listopad 1998 [cit./vid. 27.7.2011]. Dostupné z: <http://www.kanka.de/aurora/konf4/mafia3.htm>

САНЖАРЕВСКИЙ, Игорь И. *История, методология и техника исследования проблем общества и личности в социологии.* [online]. 2012 [cit./vid. 14.11.2013]. Dostupné z: http://read.virmk.ru/s/SANZ_SOC/g-065.htm

СУЛТАНАЛИЕВ, Адилет. *«Общак» пытался повлиять на снятие с должности главы ГСИН Ш. Байзакова через некоторых депутатов* [online]. 22.2.2012 [cit./vid. 20.11.2011]. Dostupné z: <http://pda.kabar.kg/law-and-order/full/28198?all>

ШИРИЖИК, Любовь. *11 участников сходки "воров в законе", разогнанной на днях на теплоходе, будут отвечать перед законом* [online]. 11.7.2008 [cit./vid. 17.2.2013]. Dostupné z: <http://radio.bfm.ru/news/2008/07/11/11-uchastnikov-sxodki-vorov-v-zakonye-razognannoj-na-dnyax-na-tyeploxodye-budut-otvyechat-pyeryed-zakonom.html>

ŠMÍD, Tomáš. *Po atentátu v Moskvě se Rusko bojí války gangů* [online]. 9.8.2009 [cit./vid. 16.7.2013]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=644141>

УСТИНО, Алексей. *Грузинского вора в законе короновали по Skype*. [online]. 26.9.2012. [cit./vid. 16.7.2013]. Dostupné z: <http://lifenews.ru/news/102282>

УТИЦИН, Олег. *Третья воровская война* [online]. srpen 2011 [cit./vid. 22.7.2013]. Dostupné z: http://www.aferizm.ru/criminal/imperia/i_vori_voina.htm

ВЕРШОВ, Юрий. *"Вор в законе" Ониани сел на 10 лет за \$20 тысяч* [online]. 19.7.2010 [cit./vid. 23.7.2013]. Dostupné z: <http://www.rosbalt.ru/moscow/2010/07/19/754940.html>

V Evropě zadrženi „Vorové v Zakone“ klanu Kutaisi [online]. 19. 6. 2013 [cit./vid. 24.7.2013]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/web-informacni-servis-zpravodajstvi-v-evrope-zadrzeni-vorove-v-zakone-klanu-kutaisi.aspx>

Vor v zákoně byl dvakrát osvobozen, teď dostal výjimečný trest [online]. 28. 2. 2013 [cit./vid. 24.7.2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/216991-vor-v-zakone-byl-dvakrat-osvobozen-ted-dostal-vyjimecny-trest/>

Ворам закон не писан [online]. [cit./vid. 22.7.2013]. Dostupné z: <http://mokryha.narod.ru/dalee/pisan.html>

В Украине осталось шесть коронованных воров [online]. 18.7.2012 [cit./vid. 16.7.2013]. Dostupné z: <http://www.news24ua.com/Vory-v-zakone-zhivut-sredi-nas>